

Møte tirsdag den 16. juni 2015 kl. 10

President: Ole mic Thom messen

Dagsorden (nr. 90):

1. Innstilling frå kommunal- og forvaltningskomiteen om kommuneproposisjonen 2016 (Innst. 375 S (2014–2015), jf. Prop. 121 S (2014–2015))
2. Innstilling frå kommunal- og forvaltningskomiteen om endringar i statsbudsjettet for 2015 under Finansdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2015 mv.) (Innst. 373 S (2014–2015), jf. Prop. 128 S (2014–2015), kap. 2315 og 0503)
3. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Trine Skei Grande, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om å styrke retten til ettervern i barnevernet (Innst. 366 S (2014–2015), jf. Dokument 8:76 S (2014–2015))
4. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget om kvalitet i krisesentertilbudet (Innst. 367 S (2014–2015), jf. Dokument 8:73 S (2014–2015))
5. Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet (Innst. 370 S (2014–2015), jf. Meld. St. 24 (2014–2015))
6. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Trygve Slagsvold Vedum om å stoppe planene for et storsykehus på Gaustad og å utvikle lokalsykehustilbudet i Oslo universitetssykehus (Innst. 374 S (2014–2015), jf. Dokument 8:83 S (2014–2015))
7. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken og Kirsti Bergstø om sykestuer i Nord-Troms (Innst. 376 S (2014–2015), jf. Dokument 8:84 S (2014–2015))
8. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Geir Jørgen Bekkevold, Kjell Ingolf Ropstad og Hans Fredrik Grøvan om en offensiv og solidarisk alkoholpolitikk (Innst. 381 S (2014–2015), jf. Dokument 8:88 S (2014–2015))
9. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Hans Olav Syversen og Line Henriette

Hjemdal om en plan for å sikre retten til livshjelp ved livets slutt (Innst. 379 S (2014–2015), jf. Dokument 8:92 S (2014–2015))

10. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen og Janne Sjølmo Nordås om å utvikle foretaksmodellen og innføre folkevalgt styring av sykehusene (Innst. 377 S (2014–2015), jf. Dokument 8:96 S (2014–2015))
11. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås og Kirsti Bergstø om å sikre at det finnes vinmonopol i alle kommuner som ønsker det (Innst. 378 S (2014–2015), jf. Dokument 8:105 S (2014–2015))
12. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter (Innst. 380 S (2014–2015), jf. Meld. St. 19 (2014–2015))
13. Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringar i statsbudsjettet for 2015 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 391 S (2014–2015), jf. Prop. 136 S (2014–2015))
14. Referat

Presidenten: Fra Arbeiderpartiets stortingsgruppe søkes det om permisjon for representanten Sverre Myrli i tiden fra og med 17. juni til og med 19. juni for å delta i møte i NATOs parlamentariske forsamling i Jerevan i Armenia.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Are Helseth, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten opplyse om at møtet fortsetter utover kl. 16. Det kan man trygt si. Vi har en særdeles lang dag foran oss, og jeg oppfordrer til at hver og en tenker igjennom hvor flott det er når man konsentrerer innlegg om hovedsaker, spissformulerer seg på en god måte og er korte og effektive. Representantene var veldig flinke sist og har en mulighet til å gjøre dette kortere.

Sak nr. 1 [10:02:07]

Innstilling frå kommunal- og forvaltningskomiteen om kommuneproposisjonen 2016 (Innst. 375 S (2014–2015), jf. Prop. 121 S (2014–2015))

Presidenten: Presidenten vil foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 40 minutter, Høyre 35 minutter, Framskrittspartiet 20 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil fire replikker med svar etter innlegg fra partienes hovedtalere og inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Helge André Njåstad (FrP) [10:03:08] (ordfører for saka): Fyrst vil eg takka komiteen for godt samarbeid om denne saka. Eg vil òg takka komitésekretæren som i ei hektisk tid har hjelpt oss både seint og tidleg med å sy saman merknader og få levert ei innstilling til Stortinget.

Kommunane er viktige. Kommunesektoren forvalta på vegner av skattebetalarane årlege inntekter på 435,2 mrd. kr i 2015. Målt i brutto nasjonalprodukt stod kommunesektoren sine inntekter for om lag 17,5 pst. i både 2013 og 2014.

Komiteen synest det er brei oppslutnad om at kommunesektoren har ei viktig rolle som grunnmur i det norske velferdssamfunnet, og me vil understreka betydinga av kommunane sin posisjon som arena for eit sterkt lokaldemokrati. Kommunane representerer både nærleik, tilhøyrse og moglegheit for innverknad for innbyggjarane.

Kommuneproposisjonen som me i dag behandlar, har ei rekkje tema. Kommunereforma er sjølvstendig eit av dei viktigaste temaa òg i år, og det er no eitt år sidan kommunereforma vart behandla i Stortinget. Eit breitt fleirtal sluttar seg til at me skulle be kommunane setja seg ned og sjå på eigen situasjon. Det er viktig å streka under at kommunereforma ikkje er funnen opp i denne salen eller i regjeringskontora. Det er eit initiativ som lokalpolitikarar frå Høgre, Framstegspartiet, Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti og Venstre har teke på sine landsmøte, der dei alle har formuleringar til stortingsprogrammet om at det er behov for å sjå på kommuneinndelinga. Det er det som gjer at storting og regjering diskuterer ei kommunereform – fordi lokalpolitikarane har bede oss om å gjera det.

Eg synest det har skjedd mykje sidan i fjor. Det er mindre enn eitt år sidan brevet frå statsråden gjekk til kommunane, men me har allereie registrert at dette er på dagsordenen i omtrent alle kommunar. Det blir debattert i samfunnet, og faktisk er det òg tre kommunar som har vore hos kongen i statsråd – Sandefjord, Stokke og Andebu – og fått godkjent ei samanslåing.

Eg vil rosa både KS og fylkesmennene for at dei har gripe denne reforma og bidrege positivt og konstruktivt i lag med kommunane, teke leiaransvar og vist lokalt leiarskap.

I denne innstillinga foreslår me å tydeleggjera mandatet til fylkesmennene, nemleg at fylkesmennene skal koma med ei tilråding i etterkant av at kommunane den 1. juli neste år gjer sine vedtak. Dette er viktig for å understreka at fylkesmennene har ei viktig rolle, og at dei overfor regje-

ringa skal koma med si tilråding før regjeringa kjem med si melding våren 2017.

I tillegg registrerer me at regjeringa lyttar når det gjeld kommunereforma. Regjeringa har delteke på tallause møte med enkeltkommunar og med grupper av kommunar, og denne proposisjonen adresserer ein del problemstillingar som statsråden har møtt i den dialogen med kommunane. Det gjeld både landbruk, kraftkommunar osv. Me er glade for at statsråden lyttar, og me er glade for at statsråden i proposisjonen foreslår gode løysingar for dei problemstillingane me har støytt på. Det viser at denne reforma ikkje er ei statisk reform, men ei dynamisk reform, som òg har ei leiing i departementet som lyttar, og som justerer kursen etter kvart for å få ting til å gli på ein elegant måte.

Stortinget behandla politireforma for ei lita tid tilbake. Det er ei problemstilling denne komiteen tek opp, nemleg at nye kommunar kan koma til å høyra til fleire politidistrikter. Eg er veldig glad for at det har vorte slått tydeleg fast at ingen nye kommunar skal høyra til fleire politidistrikter. Dei skal høyra til i eitt politidistrikt. I mitt heimområde, Sunnhordland, veit me at kommunane Stord, Fitjar og Bømlo er foreslått plasserte i sørvest fram til Hordfast er bygd ut, men samtidig har dei no samtalar med Tysnes i samband med kommunereforma. Eg er veldig glad for at det er eit breitt fleirtal som slår fast at dersom desse samtalan fører fram, skal den nye kommunen leggjast til politidistrikt vest med ein gong.

Eit anna viktig tema i kommuneproposisjonen er sjølvstendig rammene for neste år. For 2016 varslar regjeringa at det i rammene vil bli ein auke på mellom 6 og 7 mrd. kr i samla inntekter og 4,5–5 mrd. kr i såkalla frie inntekter. Dette er ein vekst på 1,4–1,5 pst. målt utifrå revidert nasjonalbudsjett.

Så vil me i dag oppleve ein slags overbod, der SV òg i år vann den kampen. Dei ønskjer å foreslå 12–13,5 mrd. kr i vekst i samla inntekter. Arbeidarpartiet og Senterpartiet ligg på 9–10 mrd. kr i forslag til vekst på samla inntekter til kommunesektoren.

Det spørsmålet som i alle fall eg, og sikkert òg Kommune-Noreg, no stiller, er: Kvifor såg me aldri slike tal i dei åtte åra desse tre partia hadde moglegheit til å levera slike tal? Då såg me aldri tosifra milliardbeløp i vekst for kommunesektoren. Men det som er viktig å diskutera, er ikkje nødvendigvis berre prosent og talet på milliardar, men kva handlingsrom som ligg igjen når alle bindingar er tekne ut. Me veit at det er bindingar når det gjeld demografi, pensjonsutgifter og kva oppgåver regjeringa legg til grunn at kommunane skal løysa. Det interessante talet for kommunepolitikarane er ikkje kva som ligg i vekst og prosent, men kva som ligg igjen å driva lokalpolitikk for når bindingane er tekne ut.

Våre bindingar på denne satsinga utgjer 1,7 mrd. kr til demografi, 0,9 mrd. kr til pensjon, 0,4 mrd. kr til eit meir fleksibelt barnehageopptak, 0,4 mrd. kr til rus, 0,2 mrd. kr til skulehelsetenesta og 0,2 mrd. kr til ytterlegare satsing på fylkesvegar. Det betyr at det er bindingar på 3,8 mrd. kr, som gjer at det er eit handlingsrom på 0,7–1,2 mrd. kr når bindingane er tekne ut. Me registrerte at på høyringa som kommunalkomiteen hadde, sa KS at rammene for

2016 står seg godt samanlikna med tidlegare år. Me har òg merka oss at KS på den same høyringa sa at dei tre siste åra har det i kommuneproposisjonen vorte varsla større vekst i frie inntekter, fråtrekt bindingar, enn dei tre føregåande åra.

Det er òg viktig å merka seg at ein samla komité seier at det er viktig å formidla rammene nøkternt. Og det er interessant å merka seg at ein samla komité seier at kommunesektoren alltid vil stå overfor behov for prioritering og fokus på effektiv drift. Derfor vil ikkje me stå på denne talarstolen og spennja forventingsbogen til våre lokalpolitikarar unødig høgt ved å seia at dette er eit historisk løft, eller bruka annan retorikk som ein har brukt om opplegg som har vore mindre offensive enn det me legg til grunn. Me formidlar dette nøkternt og understrekar at kommunane har behov for å tenkja smart og driva effektivt òg med desse rammene.

2015 er òg omtalt i proposisjonen. Vi kjenner no til at regjeringa og samarbeidspartia legg 1,2 mrd. kr ekstra på bordet til kommunesektoren. Det er eit godt bidrag for m.a. å dempa effekten av skattesvikten kommunane opplever. Det er viktig for oss å understreka at me ikkje innfører eit nytt prinsipp om å kompensera det krone for krone, rett og slett fordi me ikkje ønskjer at kommunesektoren skal vera 100 pst. rammefinansiert. Me ønskjer heller ikkje at kommunesektoren skal bli trekt når skatteinntektene er gode.

Så omtalar kommuneproposisjonen eit nytt inntektssystem for 2017, som regjeringa no skal jobba med, der dei skal føreslå korleis kommunane sitt inntektssystem skal bli. Mitt mål med det arbeidet er at me skal få til eit inntektssystem som gjer at kommunane i størst mulig grad skal leva av eigne inntekter og i mindre grad av overføringar frå staten. Det handlar om å visa ordførarar og rådmenn kva som er viktigast, nemleg å leggja til rette for nye arbeidsplassar heller ennå be om meir pengar frå staten.

Det er òg naturleg at me ser på heilskapen i systemet når me har ein slik gjennomgang. Det eg har registrert, er at nesten alle kommunar i Noreg er spesielle på ein eller annan måte og har eit ekstra tilskot. Kanskje me kan sjå på alle dei tilskota og sjå om det er mogleg å forenkla dette og heller styrkja innbyggjartilskotet og kommunen sin skattedel.

Men det er til neste år den diskusjonen skal takast. I dag blir Stortinget invitert til å ta stilling til selskapsskatten. Det er ein viktig diskusjon og eit viktig prinsipp å diskutera. Noreg står framføre store omstillingar, og det er behov for å skapa nye arbeidsplassar. Me veit at kommunane har ei nøkkelrolle. Det er dei som forvaltar plan- og bygningslova, og det er kommunane som er viktige for å skapa nye arbeidsplassar. Derfor trur eg det er heilt riktig å gjeninnføra ein del av selskapsskatten til kommunane, slik at dei blir veldig bevisste på si rolle som positive ja-kommunar for å leggja til rette for nye arbeidsplassar. Eg er òg heilt sikker på at skattemoralen til bedriftene vil bli styrkt ved at det er ei kopling mellom der verdiane blir skapte, og der verdiane blir igjen. Det er utruleg viktig at Stortinget gjev eit signal om at det frå 2017 skal lønna seg å vera ja-kommunar. Me legg til grunn at den modellen som regjeringa skal jobba vidare med, baserer seg på at det er vekst som

er nøkkelen – det å skapa nye arbeidsplassar. Me ber òg regjeringa om å sjå på om utjamninga skal vera ein del av selskapsskatten eller ikkje.

Kommuneproposisjonen i dag omtalar òg båt-/ferjekriteriet i fylkeskommunane sitt inntektssystem. Det har vorte ein gjengangar og eit veldig vanskeleg kriterium å laga ein god modell på. Regjeringa er nøydd til å jobba vidare med det også det neste året, og me registrerer ei sterk interesse frå ferjefylke på akkurat måten å finansiera båt-/ferjekriteriet på.

Det merka me oss ikkje minst då komiteen var på komitéreise i Hordaland. Eit av dei viktigaste bodskapane me då møtte frå både næringslivet og fylkeskommunen, var nemleg eit ønskje om å satsa meir på driftssikre og miljøvennlege ferjer. Derfor har komiteen lagt inn gode formuleringar om at me ønskjer at fylkeskommunane òg skal vera offensive når det gjeld å stilla miljøkrav, og me ber regjeringa vurdere kva for økonomiske konsekvensar dette har for fylkeskommunane, og korleis auka miljøkrav skal finansierast.

Dette må forståast som at me er offensive og gjev eit signal til fylkeskommunane om å leggja inn skikkelege krav i nye anbod. Og etter fleire år med byggetid av nye ferjer, skal den auka kostnaden i drifta bli teke høgd for. Det er òg ein merknad frå Høgre, Framstegspartiet, Kristeleg Folkeparti, Venstre og Arbeidarpartiet som tek opp utfordringa med at det er 18 innkjøparar av ferjer i dag og berre eit fåtal seljarar. Her kan med fordel ferjefylka tenkja på å laga innkjøpsmiljø, og komiteen peikar på at staten må bidra med kompetanse.

Til slutt er den største enkeltsaka som blir levert i denne proposisjonen, ferjeavløysingsmidlar. Eg hugsar at for eitt år sidan var ikkje ferjeavløysing omtalt i kommuneproposisjonen. Denne komiteen adresserte at regjeringa måtte gjera eit arbeid for å få på plass ein ferjeavløysingsmodell òg for fylkesvegane. Det er sjølvsagt veldig hyggeleg som både komitéleiar og saksordførar for denne saka å sjå at eitt år etter at me gav bestillinga, leverer regjeringa ei utgreiing, og me kan i dag heisa flagget langs kysten for at det kjem på plass ein ferjeavløysingsmodell.

Eg har hatt gleda av å ha møte med veldig mange entusiastiske folk på øyer og i fjordarmar som ønskjer å kopla seg saman til fastlandet. Eg kan nemna at vår fylkesordførarkandidat i Vest-Agder, Gisle Meininger Saudland, og Christian Eikeland har vore veldig opptekne av Hidra i Vest-Agder. Dei forsøkte seg for nokre år sidan og gjekk til Stortinget med ønskje om å gjera Hidra landfast. Dei fekk ein proposisjon, men då var det for dårleg opplegg for ferjeavløysing, så fylkestinget sa nei. I dag vil stortingsfleirtalet dubla ferjeavløysinga i forhold til det ein la til grunn den gongen, og eg reknar med det blir optimisme i Vest-Agder basert på vedtaket i dag.

Me registrerer at på Atløy er dei optimistiske og ønskjer samarbeid med Ytre Steinsund for å skapa moglegheit for å knytta Atløy og ytre del av Sula til resten av kommunane dei tilhøyrer, og at dei ønskjer å utfordra fylkestinget allereie i oktober for å få det til.

På laurdag var eg i Masfjorden, der dei ønskjer å leggja ned kabelferja til fordel for ny bru. Eg har vore på

Huglo, som ønskjer å etablera bru. Og ikkje minst min eigen heimkommune, Austevoll, som er den største kommunen i Noreg som ikkje er landfast, vil nytta godt av denne ferjeavløysingsordninga.

Det er òg veldig gøy at Stortinget i dag legg til grunn 40 år, for då skapar me verkeleg ei god ordning som gjer det realistisk å skapa mange fastlandsforbindelsar i Noreg. Dette er distriktpolitikk på sitt aller beste. Det er òg veldig hyggeleg, som framstegspartirepresentant, å sjå ei sak me har kjempa for lenge – men der me aldri på ein måte har fått skikkeleg gehør for ei god ordning – blir samrøystes vedteke no i dag. Vårt landsmøte sa 40 år i mai. No skriv me juni, og Stortinget vedtek samrøystes vår modell med 40 år. Det viser at det nyttar å engasjera seg, og at det nyttar å føreslå ting for landsmøtet. Det gjev til slutt resultat. Det er ein stor dag for kysten at kommuneproposisjonen adresserer ferjeavløysing i 40 år.

Til slutt vil eg ta opp dei forslaga som Framstegspartiet er med på.

Presidenten: Da har representanten tatt opp de forslagene han refererte til.

Det åpnes for replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [10:18:13]: Jeg syntes det var interessant å legge merke til at komitélederen tar avstand fra å bruke begrepet «historisk løft» om kommuneøkonomien all den tid kommunalministeren har brukt nettopp den formuleringen om regjeringens kommuneopplegg i år.

Jeg la ellers merke til at komitélederen brukte veldig mye tid på snakke om struktur og systemer, men veldig lite på velferdstjenestene som kommunene har ansvaret for. Det synes jeg er påfallende all den tid Fremskrittspartiet i opposisjon og valgkamp har vært veldig opptatt av eldreomsorgen. Det nevnte faktisk ikke representanten Njåstad med ett ord.

Partileder Siv Jensen var før valget i 2013 klar og tydelig på at det var behovene og ikke budsjettene som skulle styre eldreomsorgen, det skulle ikke stå på pengene. Nå er Siv Jensen finansminister, og i likhet med representanten Njåstad snakker heller ikke hun om eldreomsorg lenger. Derfor lurer jeg på om Fremskrittspartiet fortsatt mener at det er behovene og ikke budsjettene som skal styre eldreomsorgen.

Helge André Njåstad (FrP) [10:19:23]: Det er mogleg at kommunalministeren har nemnt omgrepet «historisk løft» ved enkelte anledningar, for det er riktig, men me overdramatiserer ikkje bruken av den typen karakteristikkar, nettopp for ikkje å laga for store forventningar. Men går ein inn i realitetane, har kommunane aldri fått meir pengar enn dei får til neste år.

Eg takkar for spørsmålet om eldreomsorga. Både eg og partileiaren vår er veldig opptekne av at behovet er viktigast. Det er nettopp derfor Framstegspartiet fekk ein stor siger med forsøksordninga – at det skal vera ei overslagsløyving. Representanten Pedersen veit kva det betyr, då er det behovet som bestemmer. Me gler oss til at norske kommunar blir inviterte til å søkja, og at nokre kommunar

blir plukka ut for å vera med på å testa ut modellen vår når det gjeld eldreomsorga. Det er ei overslagsløyving der nettopp behovet til den enkelte eldre er grunnlaget for kor mykje pengar som skal følgja med. Me har absolutt ikkje gløymt eldreomsorga, men me har med så mykje meir, og me rekna med at det var godt kjent for Stortinget kva Framstegspartiet meiner om dette.

Helga Pedersen (A) [10:20:27]: Det at noen forsøkskommuner får en overslagsbevilgning, betyr vel ikke at det er behovene som skal styre framfor budsjettene i alle de andre kommunene. Vi registrerer at det kuttes på områder der kommunene ønsker å satse, det gjelder også innen eldreomsorgen.

Regjeringen som Fremskrittspartiet er en del av, har sagt nei til å kompensere for kommunenes skattesvikt. Så langt har det beløpt seg til over 2 mrd. kr. Regjeringen har varslet en reell økning i de frie inntektene på under 1 mrd. kr for neste år. Til sammenligning har Fremskrittspartiet i regjering tatt seg råd til 12 mrd. kr i skatteutt, der mesteparten går til dem som har mest fra før. Betyr dette at Fremskrittspartiet er fornøyd med dagens eldreomsorg, eller satser man på at kommunene skal ordne opp i dette selv ved å øke eiendomsskatten ytterligere?

Helge André Njåstad (FrP) [10:21:25]: Framstegspartiet blir ikkje nøgd med eldreomsorga før ho er på eit nivå som gjer at alle eldre får det dei har krav på. Me synest at kommunane gjer mykje bra, men me ser at det er nokre utfordringar i måten ein finansierer eldreomsorga på. Derfor er me glade for at det blir ei forsøksordning med modellen vår. Det er klart at dersom dette blir ein suksess, noko me i Framstegspartiet sjølvsagt trur, reknar me med at det skal bli modell for alle. Fordelen med å gjennomføra eit forsøk er at me kan testa modellen vår mot den ordinære modellen.

Når det gjeld tala som representanten Pedersen nemner med omsyn til skattesvikten, er dei ikkje på eit så høgt nivå at me rundar 2 mrd. kr. Dessutan har denne regjeringa lagt 1,1 mrd. kr ekstra på bordet i revidert, og samarbeidspartia har styrkt dette med 0,1 mrd. kr meir. Det er pengar til kommunane for å levera gode tenester både i år og til neste år. Det vil ikkje vera behov for å auka eller innføra eiendomsskatt i kommunane. Me må heller driva meir effektivt for å få betre tenester til innbyggjarane.

Heidi Greni (Sp) [10:22:42]: Regjeringen prøver fortsatt å skape inntrykk av at kommunereformen bygger på frivillighet på tross av at det varsles at det skal komme en proposisjon til Stortinget våren 2017 der Stortinget skal tegne kommunekartet. Representanten Njåstad framhevet merknaden i innstillingen der det heter at:

«Stortinget ber regjeringa syta for at fylkesmennene kjem med si tilråding om kommunestrukturen i fylket etter at kommunane har gjort sine vedtak seinast 1. juli 2016.»

Hvorfor denne merknaden hvis man har tenkt å respektere lokaldemokratiet? Samtidig starter regjeringen jakten på tidstyvene i kommunesektoren. Tilbakemeldingene fra

ordførere og rådmenn er at den desidert største tidstyven i kommunesektoren nå er kommunereformen. Hvorfor skal kommunene bruke tid og ressurser på å utrede og fatte vedtak hvis fylkesmannen og Stortinget uansett skal overprøve disse vedtakene?

Helge André Njåstad (FrP) [10:23:42]: Me har aldri sagt at Stortinget og fylkesmennene uansett skal overprøve lokale vedtak. Det me har sagt, er at kommunane innan 1. juli skal gjera eit viktig vedtak om kva dei synest er riktig. Så skal fylkesmennene koma med ei tilråding, og regjeringa skal leggja fram ei sak. Saka regjeringa legg fram for Stortinget, dreier seg ikkje berre om kommuneinndeling. Dette dreier seg om nye oppgaver, det dreier seg om at nokre kommunar kanskje byter fylke. Det kan vera mange element i proposisjonen som kjem våren 2017.

Når det gjeld spørsmålet om tidstjuv, synest eg ikkje det er nokon tidstjuv for kommunane å setja seg ned, vurderer sin eigen situasjon og sjå inn i glaskula etter kva som skal til for at ein skal levera gode tenester til innbyggjarane i framtida. Med alle dei fakta som ligg i ekspertutvala og i verktøya dei har fått stilt til rådvelde, er dette ikkje nokon tidstjuv, det er eit viktig arbeid for kommunane for å rusta seg for framtida. Eg trur ingen kommunar ser på det å vurderer sin eigen situasjon som ein tidstjuv. Dette er faktisk veldig viktig for å tryggja tenestene til innbyggjarane både i dag og ikkje minst i framtida.

Karin Andersen (SV) [10:24:54]: Jeg tror det er de eldre som må være mest skuffet over denne regjeringen både når det gjelder pensjon, kommuneøkonomi og eldreomsorg. Det er ingen tvil om at skal de gamle enten få sykehjemsplass eller nok hjelp hjemme når de trenger det, må kommuneøkonomien styrkes kraftig. Det handler om å kunne ansette nok folk sånn at gamle folk slipper å være alene, redde, ensomme og utrygge. Derfor må det mer penger inn i kommuneøkonomien, og vi må bruke pengene vi bevilger til eldreomsorg, til å ansette folk – ikke til privatisering. Fremskrittspartiet er til og med imot SVs forslag om innsyn i private firmaer som eventuelt skal drive eldreomsorg. Hvis man skal tjene penger på privat drift, handler det om pensjon og lønn til de ansatte. Da vil jeg gjerne høre komitélederens syn: Mener han at hjelpepleiere og omsorgsarbeidere på norske sykehjem har for god lønn og for høy pensjon, og at det derfor er greit at tjenestene konkurranseutsettes?

Helge André Njåstad (FrP) [10:26:03]: Dette er eit omfattande spørsmål om løns- og pensjonsvilkår i privat sektor samanlikna med kommunal sektor. Eg kjenner ein del til det frå å ha vore gjennom ein slik prosess, og det blir for vanskeleg å svara på dette på eitt minutt.

Hovudforskjellen er at privat sektor har ein innskots-pensjon, medan offentleg sektor har ein ytingspensjon. Eg er einig i at det er eit problem at det ikkje kan samanliknast. På nokre område er dei private ordningane best, på nokre område er dei offentlege best. Eg har uansett tillit til at dei private, som opererer som mange andre selskap i Noreg, tilbyr konkurransedyktige løns- og pensjonsvilkår, og at

dei følgjer norsk lov. Eg har ikkje grunnlag for å tru noko anna. Det hadde vore ein stor fordel å samanlikna private aktørar med offentlege aktørar – at ein hadde hatt det same pensjonssystemet. Ein hadde då lettare kunna samanlikna kostnadene i dei to ulike nivåa.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Helga Pedersen (A) [10:27:25]: Mens andre europeiske land fortsatt sliter med ettervirkningene av finanskrisen, har vi i Norge et godt utgangspunkt for å løse nye oppgaver. Vi trenger ikke å kutte i statsbudsjettet. Vi kan velge hvor vi skal bruke de nye pengene vi fortsatt har til disposisjon hvert år.

Prioriteringene blir ikke mindre viktige av den grunn. De valgene vi gjør nå, vil ha betydning for folk, og for hvordan samfunnet vårt vil være mange år fram i tid. Og vår tid har mange uløste oppgaver. Mange av disse oppgavene er det kommunene som skal løse. Befolkningsvekst, flere eldre, byer som vokser, lokalsamfunn som trenger vekst, bosetting av flyktninger og klimaendringer er velkjente stikkord for hva kommunene forventes å håndtere.

Nå er ledigheten over 4 pst., for første gang på ti år. Også det berører kommunene og stiller nye krav til kommunene og til fylkeskommunene. Derfor prioriterer Arbeiderpartiet skole, helse og eldreomsorg for alle framfor skattekutt til noen få. Det gikk vi til valg på i 2013.

Vi foreslår 3 mrd. kr mer til kommunene til neste år utover regjeringens opplegg: 2 mrd. kr for å styrke de frie inntektene i kommunene og fylkeskommunene og 1 mrd. kr til konkrete satsinger i barnehage, skole, forebyggende helse og eldreomsorg.

Siden vi nå nærmer oss en ny valgkamp, er det grunn til å minne om hva som ble sagt før forrige valg. Før stortingsvalget i 2013 gikk samtlige norske partier til valg på å satse på skolen. Høyre var ikke noe unntak. Men det Høyre glemte å nevne, var det som sto med liten skrift, at skattekutt var aller viktigst for dem. Skattekutt-taksameteret står nå på 12 mrd. kr, og det er 12 mrd. som alternativt kunne vært brukt i kommunene og på å investere i kunnskap for framtiden.

Den norske skolen er god og i framgang, men det er fortsatt for store forskjeller i hva elevene lærer, og for mange faller fra i videregående opplæring. For å satse på skolen må vi sørge for at den enkelte kommune har handlingsrom til å kunne prioritere, styrke og utvikle skolene sine. Der er vi ikke i dag.

Samme dag som kommuneproposisjonen ble lagt fram, la Utdanningsforbundet fram en spørreundersøkelse blant sine medlemmer der flertallet sier at de har opplevd en negativ utvikling i skolens økonomi. Utdanningsforbundet har ganske treffende pekt på at rikspolitikken og virkeligheten i skolen ikke henger sammen, og kaller dette en frontkollisjon mellom nasjonale ambisjoner og kommunal virkelighet.

Arbeiderpartiets forslag om å styrke de frie inntektene til kommunene ville gitt kommunene større handlingsrom for å satse på skolen. Vi foreslår dessuten å sette av penger for å sikre at elevene får den oppfølgingen de trenger for å

kunne lese, skrive og regne når de går ut av andre klasse, og vi foreslår en egen utstyrspakke for yrkesfag.

Eldreomsorgen var også et sentralt tema før valget i 2013. For Fremskrittspartiet ble det framstilt som en hovedsak. Den gangen sa partileder Siv Jensen til VG:

«I dag har vi en situasjon der det er opp til hver enkelt kommunepolitiker å avgjøre om Fru Hansen skal få en sykehjemsplass. I mange kommuner må de kanskje kutte andre steder for at de skal ha råd til Fru Hansens sykehjemsplass.»

Siv Jensen slo veldig tydelig fast at det ikke skulle stå på pengene. Det var behovene som skulle styre, og ikke budsjettene, og det skulle bli slutt på at kommunens økonomi avgjorde hva slags omsorgstilbud man fikk. Nå har Fremskrittspartiets partileder blitt finansminister, og vi kan slå fast at kommunenes økonomi er avgjørende for hva slags omsorgstilbud man får. Vi kan også slå fast at med Fremskrittspartiet i regjering svekkes kommunenes økonomiske muligheter for å bedre omsorgen.

Til neste år har regjeringen varslet mellom 4 og 4,5 mrd. kr i økte frie inntekter til primærkommunene. Når man trekker fra regningene knyttet til demografi, pensjon og de ulike føringene som er lagt på pengene, er økningen reelt et sted mellom 400 og 900 mill. kr i frie inntekter. Det kommer ikke til å gi noe løft for eldreomsorgen, særlig ikke når vi samtidig vet at magre kommuneopplegg fra Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen sammenfaller med en betydelig svikt i kommunenes skatteinntekter.

Da Fremskrittspartiet var i opposisjon, mente de at skattesvikt i kommunene skulle kompenseres som et prinsipp. Nå mener regjeringen at skattesvikt ikke skal kompenseres som et prinsipp, selv om Stortinget tverrpolitisk var enig om å kompensere skattesvikten både i 2004 og under finanskrisen. For innbyggerne i norske kommuner betyr regjeringens nye prinsipp at man så langt har tapt over 2 mrd. kr som kunne vært brukt i eldreomsorgen. I stedet for å bygge ut velferdstjenestene ser mange kommuner seg nå nødt til å kutte i tjenestene, eller de gjør som regjeringspartienes partifeller i Bergen og Stavanger gjør, de innfører eller øker eiendomsskatten.

Det er ingenting i rapportene fra kommunene eller i hverdagen i eldreomsorgen som tyder på at de 2 milliardene man mistet i fjor, ikke ville ha kommet godt med, tvert imot. I går advarte Rådet for sykepleieetikk i avisen Vårt Land mot bruken av såkalt tvangspysj. Etikkrådet er bekymret for at dressen brukes for å spare tid, og at det ikke er pasientens beste som er begrunnelsen. Å skifte på senger er tid- og ressurskrevende hvis det er få nattevakter på jobb.

Det er veldig mye bra å si om norsk eldreomsorg. Og jeg mener ikke at vi skal ha en debatt der vi svartmaler den. Samtidig er tvangspysjsaken et symptom på at hverdagen i eldreomsorgen er svært presset mange steder fordi pasientene er mange, og de ansatte for få, med for liten tid. Også dette har med kommuneøkonomien å gjøre, fordi kommuneøkonomien er det som avgjør om kommunene kan ansette flere, som avgjør om de ansatte får nødvendig opplæring og faglig påfyll, og som avgjør om det er tilstrekkelig rom for veiledning og etisk refleksjon i en hektisk hverdag.

Veien til gode kommunale tjenester går gjennom en god kommuneøkonomi og nok ansatte med riktig kompetanse. Derfor foreslår Arbeiderpartiet å styrke kommuneøkonomien, men også å gjennomføre en kompetansereform for å satse på de ansatte.

I dag bekreftet Statoil at selskapet skal kutte nærmere 2 000 arbeidsplasser. Også i andre bransjer og bedrifter blir mammaer og pappaer, med huslån og feriedrømmer, oppsagt eller permittert. Stortingets aller viktigste jobb er å gjøre det vi kan for å gi folk en ny sjanse og en ny jobb så raskt som mulig. Her kan også kommunene og fylkeskommunene gjøre en forskjell, sånn som Hasvik kommune på finnmarkskysten gjorde det for ti år siden, etter at samtlige tre hjørnesteinsbedrifter hadde gått konkurs. Kommunen gjennomførte en vellykket omstilling, bedriftene er i gang igjen, og folketallet øker. Et lite, men viktig virkemiddel som kommunen hadde, er det kommunale næringsfondet, og derfor er Hasvik kommune naturlig nok lite glad for at regjeringen har kuttet i de regionale utviklingsmidlene, som igjen har ført til kutt i deres kommunale næringsfond. For til tross for iherdig innsats, nyetableringer og vekst i folketallet tilhører Hasvik kommune gruppen av 386 kommuner som taper på regjeringens omfordeling som følge av å gjeninnføre den kommunale selskapsskatten når man legger sist tilgjengelige tall til grunn.

Det er viktig å støtte opp om kommunens arbeid for å skape nye arbeidsplasser, men regjeringens måte å gjøre det på, er både urettferdig og lite målrettet. Jeg har møtt svært få ordførere som ikke er opptatt av å skape nye arbeidsplasser, men kommunene stiller med svært ulikt utgangspunkt. Det er ikke tilfeldig at Meløy kommune taper på regjeringens opplegg etter at hjørnesteinsbedriften REC i Glomfjord gikk konkurs, og det er heller ikke tilfeldig at Stavanger-området vil være det området som kommer best ut etter gode år for petroleumsnæringen. Spørsmålet er hvordan dette vil se ut for Stavanger når systemet skal innføres i 2017, med mer usikre tider for olje- og gassnæringen. Det Stavanger trenger, er ikke medkonjunkturpolitikk, det er motkonjunkturpolitikk. Stavanger er en av de kommunene i landet som er hardest rammet av skattesvikten i kommunene, og for Stavanger ville det monnet betydelig mer med en generell styrking av kommuneøkonomien og kompensasjon av skattesvikten.

I Stavanger og i landets øvrige kommuner er det lokalpolitikere med ambisjoner for skole, helse og omsorg. Arbeiderpartiet er på lag med dem.

Jeg tar opp de forslagene som Arbeiderpartiet er med på.

Presidenten: Representanten Helga Pedersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det åpnes for replikkordskifte.

Frank J. Jenssen (H) [10:37:48]: Jeg kan si meg enig med representanten Pedersen i at noe av det viktigste Stortinget gjør, er å legge til rette for flere arbeidsplasser i usikre tider. Da er det oppsiktsvekkende at Arbeiderpartiets hovedtalsperson i dag starter innlegget sitt med å gjøre skatteøkninger for næringslivet og skatteøkninger

for norske bedrifter til en kampsak. Det er det siste man trenger i disse tider.

Spørsmålet mitt gjelder imidlertid noe annet. Arbeiderpartiet har snakket varmt om behovet for å kompensere hver eneste krone i skattesvikt, og så utsetter man – sier man i merknadene sine – hele den problemstillingen til slutten av året, når det er for sent å gi kommunene de pengene som man eventuelt taper i løpet av året. I forbindelse med revidert, som skal behandles senere i uken, legges det inn en økning på 1,2 mrd. kr i kommuneøkonomien. Arbeiderpartiet kutter imidlertid i dette. Man tar penger fra ordninger som skal gå til fattige barnefamilier, til å administrere den ordningen. Hvordan henger det sammen at Arbeiderpartiet faktisk kutter, så man får et lavere beløp når vi bevilger pengene i år?

Helga Pedersen (A) [10:38:57]: Først til diskusjonen om skatteutt. Jeg mener at det norske samfunnet lever veldig godt med det skattenivået vi hadde i 2013, og jeg vil minne om at det var det skattenivået vi hadde gjennom finanskrisen, da Norge kom ut av den med Europas laveste ledighet. Jeg skal ikke beskyldte regjeringen for å ha ansvaret for at oljeprisen faller, men det er jo helt åpenbart at skatteuttspolitikken ikke har virket for å gi ny vekst og nye arbeidsplasser, i og med at ledigheten nå er over 4 pst. for første gang på ti år.

Arbeiderpartiet gir sin varme støtte til forslaget om å øke bevilgningene til kommunene med 1,2 mrd. kr nå i revidert, men vi mener også at Stortinget samtidig burde gi kommunene en trygghet for at de budsjettene de har vedtatt for i år, faktisk skal gjennomføres.

Frank J. Jenssen (H) [10:39:52]: Jeg registrerer at Arbeiderpartiet ikke benekter at man altså kutter i administrasjonen av en ordning for fattige barnefamilier i år for å få saldere andre poster på budsjettet. Jeg registrerer også at man mener at det norsk næringsliv og bedrifter trenger nå, er økte skatter. Det er Høyre uenig i.

Et annet tema: Arbeiderpartiet har et landsmøtevedtak på at norske kommuner skal kjøpe 10 pst. av alle nye boliger. Vi får håpe at vi lykkes også med strategien om å bygge flere boliger i dette landet, men hvis norske kommuner, ifølge Arbeiderpartiets landsmøte, skal kjøpe 10 pst. av alle nybygde boliger, må det jo koste milliarder av kroner. Har Arbeiderpartiet regnet på hvor mye av veksten i kommunenes inntekter som da vil gå med til å kjøpe nye boliger, og hvor mye det i så fall vil gå ut over tilbudet til skole, eldreomsorg og barnehager i kommunene?

Helga Pedersen (A) [10:40:52]: Nå skjønner jeg rett og slett ikke helt hva representanten Jenssen sikter til. Det han viser til nå, er rett og slett ikke Arbeiderpartiets politikk.

La oss vende tilbake til skatteutt, som representanten Jenssen åpenbart liker å snakke om. Det er en kjensgjerning at det å kutte i det generelle skattenivået ikke har bidratt og ikke kommer til å bidra til å skape nye arbeidsplasser. Men det som er en kjensgjerning, er at når man prioriterer å bruke pengene på skatteutt, så blir det mindre

penger å sette inn i kommunene, og da viser det seg at innbyggerne ikke bare får kutt i velferdstjenestene, men de får også økt eiendomsskatt. I dag leste vi i Aftenposten at 48 nye kommuner – flere av dem Høyre- og Fremskrittspartistyrte – innfører eiendomsskatt, og i kommuneproposisjonen står det at kommunene i fjor økte eiendomsskatten med 700 mill. kr mer enn budsjettet og økte gebyrer med 1,5 mrd. kr, så skatteuttene til regjeringen er ikke gratis for folk.

Helge André Njåstad (FrP) [10:42:06]: Det var interessant å høyra Pedersen sitt innlegg, der ho beskriv heilt riktig at når alle kostnader med vårt opplegg er trekte frå, er det likevel eit handlingsrom for å styrkja tenestene. Det eg ikkje får til å stemma, er logikken i at det betyr at det ikkje blir betre eldreomsorg av at kommunane har frie inntekter, som representanten sa.

Eg skal òg stilla spørsmål om eldreomsorg til representanten. Me hugsar alle 2009, då dåverande leiar av Arbeidarpartiet sa at full sjukeheimsdekning skulle vera ei av dei viktigaste valkampsakene for Arbeidarpartiet. Dette følgde representanten Pedersen opp i 2011, då ho sa at dei skulle jobba dag og natt med å få på plass full sjukeheimsdekning. Fasiten kjenner me alle vart 567 nye plassar på åtte år. Mitt spørsmål til Arbeidarpartiet er: Er de nøgde med den tilstanden norsk eldreomsorg var i ved regjeringsskiftet i 2013?

Helga Pedersen (A) [10:43:01]: Svaret på det er nei. Vi var ikke fornøyd med tilstanden i norsk eldreomsorg, og det var også derfor vi gikk til valg på å bruke de store pengene på å forbedre situasjonen i eldreomsorgen. Det gjorde også Fremskrittspartiet, men til forskjell fra Fremskrittspartiet står Arbeiderpartiet ved sine løfter. Det er derfor vi foreslår 3 mrd. kr mer enn regjeringen til kommunene neste år. Jeg registrerer at der Fremskrittspartiet tidligere sa at eldreomsorg var viktigst, er det nå skatteutt som er aller viktigst. Jeg synes det er synd at vi ikke får støtte fra Fremskrittspartiet til å starte på opptrappingen for lovfesting av dagaktivitetstilbud for demente. Det ville vært et utrolig viktig tiltak for de demente og ikke minst for de pårørende.

André N. Skjelstad (V) [10:44:05]: Jeg legger merke til i replikkvekslingen med representanten Jenssen at de fattige barnefamiliene ikke er noe som er viktig for Arbeiderpartiet, da en velger å prioritere vekk det.

Men mitt spørsmål til representanten Pedersen gjelder noe annet. Det ble ikke nevnt mye om videregående skoler og heller ikke fylkeskommunene i representantens innlegg. Jeg lurer litt på, når Arbeiderpartiet, som satt i regjering i åtte år, ikke gjorde noe med kostnadsnøklerne, som var gryteferdige, hva dette faktisk utgjorde av tapte muligheter for videregående skoler og kollektivtransport, ikke minst for Oslo, Rogaland, Vest-Agder, Sør-Trøndelag osv. Vi har på mange måter nå kompensert også dem som har tapt mest, men jeg synes det er forunderlig at representanten ikke nevner det, for det er store utfordringer i disse fylkene når det gjelder å gi et godt videregående-tilbud.

Helga Pedersen (A) [10:45:05]: Det representanten Skjelstad sier, er feil. Jeg nevnte videregående opplæring i mitt innlegg og nevnte helt eksplisitt den satsingen vi har på yrkesfagløftet. Det er også sånn at kvaliteten i videregående opplæring er en hovedbegrunnelse for at vi foreslår å styrke fylkeskommunenes økonomi med 600 mill. kr til neste år, og jeg synes det er veldig synd at vi ikke får Venstres støtte til det forslaget.

Arbeiderpartiet er ikke uenig i at det var på tide å revurdere de fylkeskommunale kostnadsnøklerne, men vi er veldig uenig i måten det har skjedd på, fordi det er uklart hvordan man har kommet fram til svaret. Vi har også mildt sagt vært meget kritiske til at stortingsflertallet – Venstre inkludert – ikke har vært villig til å kompensere ordentlig de fylkene som kom dårligst ut. Det betyr nettopp at det kuttes i videregående skole og i kommunikasjonsstilbudet i fylker som Nordland og Sogn og Fjordane, dessverre.

Presidenten: Dermed er replikkordskiftet omme.

Frank J. Jenssen (H) [10:46:31]: I dag tar Stortinget nye skritt i retning av et mer levende lokaldemokrati og en mer innbyggernær og innbyggervennlig kommunesektor. Stortingsflertallet varsler fortsatt vekst i kommunenes økonomiske mulighet til å utvikle og tilby gode tjenester. Og vi fortsetter arbeidet med å fornye, forenkle og forbedre offentlig sektor.

Regjeringens forslag for kommuneøkonomien i 2016 gir en vekst i de frie inntektene som er på nivå med gjennomsnittet de siste årene. Det reelle handlingsrommet for kommunene er større i 2015 enn det var i 2014 og årene før, og det blir større i 2016 enn det er i 2015.

Det er i kommuneproposisjonen en regjering varsler om ambisjonsnivået den har for vekst i kommunenes inntekter. Av denne veksten er det mest relevante for å si noe om handlingsrommet, hvor mye som blir igjen som frie midler etter at man har trukket fra de pengene som har merkelapper på seg, som rus, psykiatri eller helsetjenester.

KS viste på høringen i komiteen at under Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen øker den varslede veksten i frie inntekter som kommunene disponerer fritt, mer enn under de rød-grønne. Forskjellen ligger altså ikke først og fremst i hvor stor veksten er, men i hvor mye av pengene kommunene faktisk kan bestemme bruken av selv. Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen gir større handlingsrom til kommunene når vi øker veksten i de frie inntektene. I Høyre tror vi på at man finner de beste løsningene lokalt. Derfor lar vi kommunene bestemme over stadig mer inntekter uten merkelapper eller øremerkinger med vennlig hilsen fra oss på Løvebakken.

Opposisjonen vil sikkert protestere – for opposisjonspartiene foreslår jo vitterlig flere milliarder mer enn regjeringen. Når vi sammenligner ambisjoner for kommunenes inntekter, er det likevel mest relevant å sammenligne med det nivået de rød-grønne selv hadde da de faktisk hadde regjeringsmakt og flertall i denne sal. Det er på sett og vis interessant at ambisjonsnivået har endret seg i milliardklassen etter at de forlot regjeringskontorene, men imponerende er det vel knappast.

Den samlede inntektsveksten for kommunesektoren i 2016 vil bli på mellom 6 og 7 mrd. kr, av dette er frie inntekter 4,5 til 5 mrd. kr. Det innebærer en vekst på linje med snittet de senere årene. Veksten sørger for at kommunene kan fortsette å gi innbyggerne sine gode tjenester og utvikle bedre tjenester. Det betyr trygge arbeidsplasser, kunnskap i skolen, gode helse- og omsorgstjenester og bedre hjelp til rusmisbrukere og mennesker med psykiske problemer.

Selv om det økonomiske opplegget for 2016 er godt og de frie inntektene øker, vil det fortsatt være nødvendig å prioritere mellom gode formål og å effektivisere kommunale tjenester. Dette er ikke noe nytt som har kommet med denne regjeringen. Det nye er vel snarere at vi sier det høyt, mens man tidligere var opptatt av å skjønne situasjonen.

Den økonomiske situasjonen for kommunene i 2015 har fått mye oppmerksomhet. Ut fra en samlet vurdering av situasjonen foreslo regjeringen å øke bevilgningene til kommunesektoren med i alt 1,1 mrd. kr for inneværende år. Regjeringspartiene, Kristelig Folkeparti og Venstre har som kjent blitt enige om revidert nasjonalbudsjett, og beløpet blir nå økt til 1,2 mrd. kr.

Jeg registrerer at Arbeiderpartiet i revidert nasjonalbudsjett faktisk legger seg på et lavere nivå enn flertallet i påplussinger til kommunene i 2015. Tatt i betraktning Arbeiderpartiets retorikk og påstander om at regjeringen visstnok skal være prinsipiell motstander av å kompensere skattesvikt, må det betegnes som oppsiktsvekkende at Arbeiderpartiet faktisk setter av mindre penger til styrking av kommuneøkonomien i 2015 enn det regjeringspartiene og samarbeidspartiene gjør.

I Høyre mener vi det er viktig at kommunene har egne skatteinntekter – de kan, som vi vet, svinge fra et år til et annet. Alternativet er en hundre prosent tilskuddsfinansiert kommunesektor, noe jeg tror ingen av oss ønsker. Vi er likevel ikke prinsipielt imot å gjøre en løpende vurdering av kommunenes økonomiske situasjon og legge inn ekstra bevilgninger når det trengs. Det viser vi jo nå.

Fra og med 2015 styrket vi vekstkommunetilskuddet – slik at kommunene skal få bedre mulighet til å håndtere «voksesmertene» som følger av raskt økende behov for å bygge ut bl.a. skole og barnehage. Og nettopp det å stimulere til vekst – og erkjenne at vi ønsker kommuner som både kan og vil påvirke egen vekst – er viktig. Derfor er det viktig å tilrettelegge og gjøre vekst mulig for flere. Norge trenger en mer næringsvennlig politikk lokalt og nasjonalt, ikke skatteøkninger og ekstra belastninger.

Det er derfor vi varsler at en andel av selskapsskatten fra 2017 skal tilbake til kommuner som har vekst i næringslivet – enten man hadde mye eller lite næringsliv fra før. I dag får kommunen null kroner av selskapsskatten. I Høyre mener vi det er rett at en andel av skatten blir igjen i kommuner som skaper vekst.

Det er veldig rart å høre rød-grønne politikere som argumenterer mot skatten fordi kommunene visstnok ikke selv kan påvirke om det finnes privat næringsliv eller ikke i kommunene. Jo visst kan de det. Det er en grov undervurdering av Kommune-Norge å påstå at norske kommu-

ner som har et bredt og variert næringsliv, ikke har bidratt til dette selv – som om det bare er tilfeldigheter, lykke og fromme som avgjør om en kommune oppfattes som næringsvennlig eller ikke. Vi trenger næringsvennlige kommuner, men ja, vi trenger veldig gjerne flere kommuner som har muskler og kompetanse til å gjøre en skikkelig jobb på dette området.

Det er også for å styrke vekstkraften i hele landet at vi har rekordsatsing på samferdsel og veier, inklusiv fylkesveier. Medregnet 2016 er vi oppe i en økning på 1,2 mrd. kr til fylkesveiene siden regjeringsskiftet. Og det er av samme grunn – vekstkraft i hele landet – at vi nå innfører en fergeavløsningsordning, slik at det kan bli mer fylkesvei, mer fylkestunnel eller mer fylkesbru der man i dag er avhengig av en fylkesferge. Fra før vet vi at det var denne regjeringen som sørget for videreføring av rentekompensasjonsordningen for transporttiltak i fylkene, en ordning de rød-grønne prøvde å skrinlegge. Dette gir også mer og bedre vei.

Tidligere denne uken var det en enstemmig næringskomité som sørget for å få vedtatt at kommuner som stiller sjøareal til rådighet, skal få en betydelig del av vederlaget som betales, og at kommunene skal få tilført midler gjennom et havbruksfond. Dette er en gledelig oppfølging av noe de fleste partiene også i kommunalkomiteen har vært opptatt av.

Jeg nevner veksttilskudd, næringsvennlig politikk, havbrukskommuner, selskapsskatt og styrking av samferdselstiltak fordi det i sum viser at vi gjør det lettere og mer lønnsomt for kommuner å bidra til noe både de selv og hele Norge trenger mer av nå: vekstkraftige lokalsamfunn med et variert og lønnsomt næringsliv, over hele landet.

En næringsvennlig politikk er og blir den viktigste distriktspolitikken vi kan føre. Vi har fortsatt særskilte ordninger med Nord-Norge-tilskudd, distriktspolitiske virkemidler og differensiert arbeidsgiveravgift. Men Norge som nasjon må alltid ha mer overskudd enn tilskudd, og da må vi ha mer politikk som gjør det mer attraktivt å tilrettelegge for næringsliv, og som gjør det lettere for næringslivet å drive lønnsomt. En slik politikk fører regjeringen.

Nesten hver femte arbeidstaker i Norge jobber i kommunesektoren. Lærere, helsesøstre, sykepleiere, ingeniører og brannkonstabler er eksempler på yrker som viser den enorme bredden i det en kommune stiller med og har ansvar for.

Å være en god kommune krever imidlertid mer enn penger. Det krever også at kommunen tiltrekker seg, beholder og utvikler dyktige medarbeidere. Da må man være en attraktiv arbeidsgiver og kunne tilby fagmiljø og muligheter for karriere og utvikling for dem som ønsker det. I tillegg kreves kompetente ledere som samarbeider med de ansatte, og som får den komplekse kommuneorganisasjonen til å fungere godt til sammen, sånn at man får laget gode tilbud til innbyggerne og samtidig får utnyttet ressursene man rår over, på en best mulig måte.

Dette sier jeg med all mulig respekt, for det å drive en kommune er antakelig noe av det mest komplekse man kan ha ansvar for i kongeriket. Det er ikke alle som betrakter kommunen fra utsiden som vet hvilket mangfold av tje-

nester, ansattgrupper, innbyggere, regelverk og omgivelser man må forholde seg til.

Regjeringens arbeid med en nasjonal kompetansestrategi, som er godt beskrevet i proposisjonen, er viktig i lys av dette. Men det er også slik at utfordringene mange kommuner står overfor – enten det gjelder tjenester til sårbare grupper, offensiv næringspolitikk eller evnen til å være en attraktiv arbeidsplass – understreker behovet for at det fortsatt er fullt trykk på kommunereformen.

Samarbeidspartiene tydeliggjør i dag også forventningen til at alle kommuner skal delta aktivt i reformarbeidet. Vi pålegger ingen å trekke en bestemt konklusjon, men vi forventer – faktisk – at man ikke melder seg ut og stiller seg utenfor debatten. Vi er også tydelige på at vi forventer at fylkesmennene oppsummerer og gir sine anbefalinger til regjeringen etter at kommunene har fattet sine vedtak.

Kommunene er godt i gang og har gode prosesser og samtaler lokalt, og så er det fortsatt et lite år til vi får se de fleste av svarene, antakeligvis, før sommeren 2016.

Vi har en regjering som forenkler, fornyer og forbedrer Norge, som styrker lokaldemokratiet og sørger for at staten blander seg mindre, som jakter tidstyver og fører en næringsvennlig politikk, noe som er viktig i en tid da Norge må gå fra særstilling til omstilling.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Stine Renate Håheim (A) [10:56:37]: Etter min mening diskuterer vi i dag et av de viktigste skolepolitiske dokumentene, fordi vi i dag danner grunnlaget for hvordan både kommuner og fylkeskommuner kan forme morgendagens utdanning.

I mai la Utdanningsforbundet fram en undersøkelse hvor 60 pst. av skolelederne sier at de har fått dårligere økonomi de siste årene, det er blitt mindre handlingsrom, og vi leser jo stadig nyheter fra landets lokalsamfunn om kutt i lærerårsverk. Mitt spørsmål er egentlig ganske enkelt: Tror representanten Jenssen vi ville fått større satsing på utdanning, kunnskap og skole dersom Kommune-Norge hadde fått mer penger neste år?

Frank J. Jenssen (H) [10:57:31]: Jeg tror norske kommuner forvalter pengene de får, godt, og jeg tror norske kommunepolitikere er opptatt av å få mest mulig – både lærerressurser, helse og barnehage – igjen for de pengene man får.

Jeg tror også representanten Håheim vet at når man setter sammen et samlet budsjett og et økonomiopplegg, er det faktisk slik at samtidig som vi styrker veksten i kommuneøkonomien til viktige velferdstjenester – og det gjør denne regjeringen: veksten er på linje med det de rød-grønne hadde de senere årene, og det imponerer ingen at Arbeiderpartiet i opposisjon plutselig finner på andre tall – så sørger vi også for en næringsvennlig politikk som gjør at vi kan få flere arbeidsplasser, som kan skatte mer og sørge for at vi faktisk får de inntektene norske kommuner skal ha i framtiden til å betale også for skole. Da er skatteøkninger til næringslivet det siste vi trenger.

Stine Renate Håheim (A) [10:58:32]: Jeg er litt usikker på hva svaret på mitt spørsmål er, så det hadde vært fint om jeg kunne få det i neste replikk.

Men det er jo også slik at da Utdanningsforbundet la fram sin undersøkelse, så sa bl.a. Steffen Handal, som er nestleder i Utdanningsforbundet, at «det er nærmest en frontkollisjon mellom nasjonale ambisjoner og kommunal virkelighet».

Så da er mitt spørsmål egentlig: Hvor stor troverdighet har Høyre når de snakker om at kunnskap er deres viktigste sak, når de største pengene, den største enkeltsatsingen, går på skattekutt for dem som har aller mest fra før, samtidig som vi nå ser kutt i lærerårsverk og kutt i grunnskolen i veldig mange av landets kommuner?

Frank J. Jenssen (H) [10:59:23]: Det vi vet, er at det viktigste for å få en skole av høy kvalitet, hvor elevene både lærer og trives, er at vi har dyktige lærere. Denne regjeringen har satset på det viktigste skolen trenger, nemlig dyktige lærere. Vi har en betydelig økning i antall lærere som nå får tilbud om og mulighet til å ta den etter- og videreutdanningen de selv ønsker seg. Det er ikke uten grunn at det er oversøkning til etter- og videreutdanning, selv om vi har økt på betydelig med midler som gjør at flere kommuner nå er i stand til å tilby kompetanseutvikling for sine lærere. Det er det aller viktigste vi kan gjøre for å få til en bedre skole. Hvis representanten Håheim vet om noe bedre og viktigere enn bedre lærere for å få til en bedre skole, må hun gjerne si fra.

Ellers kunne det jo, litt retorisk, være fristende å stille et spørsmål tilbake til Arbeiderpartiet – om man tror det blir flere arbeidsplasser i privat sektor av å skattlegge næringslivet hardere.

Heidi Greni (Sp) [11:00:39]: Representanten Jenssen hevder at det er større handlingsrom i kommunene nå enn det var under den rød-grønne regjeringen. Da er det underlig å lese om kutt i skolesektoren, kutt i eldreomsorgen, det er færre kommuner som budsjetterer med det anbefalte overskuddet; det er faktisk flere som budsjetterer med underskudd, og det er flere kommuner på ROBEK-lista.

I Aftenposten i dag kan vi lese at 45 flere kommuner har sett seg nødt til å innføre eiendomsskatt. Det er klart at når krybba er tom, har kommunene to valg: enten å redusere tjenestene eller å innføre eiendomsskatt. Kurven for eiendomsskatt på privatboliger fikk en kraftig knekk i 2013 og går nå rett til vær. Høyre-ordførere som har gått til valg på at i deres kommune skal det ikke innføres eiendomsskatt hvis de kommer til makta, har nå sett seg nødt til å gjøre det. Det er neppe av lyst, men det er av nød. Er det slik at kommunepolitikerne har blitt altfor dårlige til å håndtere disse voldsomt gode budsjettene, eller hva er det som gjør at de må gå til kraftige kutt, hvis det er et så godt opplegg?

Frank J. Jenssen (H) [11:01:51]: Jeg registrerer at Heidi Greni må ha begynt å lese aviser i det siste, hvis det er først i det siste hun har sett at kommunepolitikere må gjøre prioriteringer. Det har man gjort i alle år, og jeg håper da inderlig at representanten Greni leste aviser

og så tilsvarende oppslag da Senterpartiet selv satt med kommunalministeren. – Det er det ene.

Det andre er eiendomsskatt. Høyre-folk og jeg som Høyre-mann er ikke noe glad for at norske kommuner ser seg nødt til å gå til innføring av eiendomsskatt. Jeg registrerer av dagens artikkel at det er et betydelig antall senterpartistyrte kommuner som innfører eiendomsskatt. Hvis man leser artikkelen, vil man se at de aller fleste vedtakene om innføring av kommunal eiendomsskatt må ha vært fattet mens det ennå var rød-grønn regjering. Det tar faktisk litt tid å få innført eiendomsskatten. Så dette som har skjedd – ja, jeg er enig, det er ikke noen heldig situasjon at mange norske kommuner velger å innføre eiendomsskatt, men jeg tror at representanten Greni må ta medansvar, i og med at disse vedtakene ble fattet mens Senterpartiet satt med kommunalministeren.

Karin Andersen (SV) [11:03:04]: Det er ikke noen tvil om at norske kommuner trenger mer penger, både for å ansette flere lærere, for å få nok ansatte i omsorg og pleie og for å drive god næringsutvikling. Det nye systemet for selskapsskatt som regjeringen nå foreslår skal innføres, er ikke bare en omfordeling mellom kommuner, til kommuner der hjula går så det griner, og fra kommuner som opplever fraflytting og vanskeligheter, men det er også et opplegg for snikprivatisering i kommunene. For hvis man privatiserer barnehagene og eldreomsorgen, vil man få vekst i private arbeidsplasser, og det er det regjeringen har tenkt å telle.

Spørsmålet mitt til Frank Jenssen er: Tror Frank Jenssen og Høyre at kommuner som får mindre penger med dette opplegget, vil bli bedre til næringsutvikling, og hvorfor gjelder det da ikke alle kommuner?

Frank J. Jenssen (H) [11:04:10]: Vi synes det er riktig at norske kommuner som lykkes i å skape vekst i privat næringsliv, skal få mer igjen for det. Jeg synes det er mer oppsiktsvekkende at mange argumenterer som om man er prinsipielt imot at dyktige kommuner som får til å skape vekst i arbeidslivet, skal belønnes for det.

I den modellen som foreslås, er det for det første en relativt liten andel av de samlede skatteinntektene som foreslås omfordelt, men det gir en stimulans og er positivt for de kommunene som lykkes. Jeg synes det er viktig og riktig at norske kommuner kan jobbe for å bli enda mer næringsvennlige. Jeg synes det er riktig at norske kommuner kan lykkes fremover i å skape ny vekst i næringslivet. Det handler ikke om den jobben en har gjort før, om en har vært flink eller dårlig før. Samme hva slags utgangspunkt en har, om en er ved kyst eller på fjell, om en har stort eller lite næringsliv fra før, skal den innsatsen en gjør, belønnes. Vi tror, i motsetning til mange andre åpenbart, at norske kommuner selv er i stand til å påvirke egen næringspolitikk.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Geir S. Toskedal (KrF) [11:05:26]: Det meste av den offentlige velferden produseres i kommunene. Det ropes

på kommuner når det gjelder barnepass, utdanning, omsorg, sosialarbeid, eldretiltak, tekniske tjenester og kulturtilbud. Det er derfor viktig at Stortinget innhenter og bruker de signal vi får om behovene, når vi i denne sal skal sette mye av rammene for lokaldemokratiets handlingsrom. Dette er et ansvar vi bør ha stor ydmykhet overfor.

Vi har bak oss en behandling av en stortingsmelding om kommunenes oppgaver knyttet til den forestående kommunereformen. Dette henger nøye sammen med dagens sak.

Kommuneproposisjonen i dag har en direkte sammenheng med den ideologi og det samfunnssyn vi bygger våre avgjørelser rundt. Kristelig Folkepartis ideologi er menneskeverd i sentrum, bygd på nærhetsprinsippet. Staten må gi rimelige rammer, slik at beslutninger som angår hverdagen for folk, skal tas så nær dem beslutningen gjelder, som mulig. Derfor bruker vi også frimodig betegnelsen «folkeparti».

Kristelig Folkeparti er glad for at den foreslåtte økningen i rammene for 2016 i hovedsak er lagt som frie midler. Det er lokalpolitikkerne som kjenner sin kommune best. Øremerking bør bare brukes ved nye tiltak og for å gjøre spesielle løft på enkelte samfunnsområder.

Av proposisjonen framgår det at regjeringen legger opp til en realvekst i kommunesektoren med 6–7 mrd. kr i 2016. Vi skulle gjerne sett at det var mer, men alle momenter tatt i betraktning er dette en kommuneproposisjon på det jevne. Rundt om i kommunene sies det: Jaja, realvekst og realvekst, det tror vi ikke før vi ser det. Og det skal vi lytte til, for ofte spises realveksten opp av økt behov, ikke minst på grunn av den demografiske sammensetningen. Men politikk er å prioritere og fordele knappe goder og ulemper.

Den demografiske utviklingen vil gi økt behov for offentlige velferdstjenester de neste tiårene. Fram mot 2040 vil antall eldre over 67 år fordobles. Det gir utfordringer, men håndtert riktig og med den helseutviklingen vi ser blant unge seniorer, må vi som samfunn verdsette ressursene og ikke legge opp til passivisering etter rundet pensjonsalder.

Befolkningen i byområdene øker, og det medfører behov for utbygging av infrastruktur og offentlige tjenester.

Økt privat kjøpekraft og velferd bidrar til at innbyggernes forventninger til kvaliteten på og omfanget av det kommunale tjenestetilbudet øker. Min egen forventning til hva samfunnet skal stille opp med, er dramatisk forskjellig fra hva mine foreldres generasjon kunne forvente.

Vi står overfor en situasjon med mindre vekst i økonomien og høyere arbeidsledighet. Samtidig har kommunene et vesentlig vedlikeholdsetterslep på bygninger og anlegg. I en slik situasjon kan det være hensiktsmessig med tiltaksmidler som kan både motvirke arbeidsledighet, stimulere økonomien og bidra til å løse etterslepet. Som samarbeidsparti med regjeringen nøyer vi oss i denne omgang med å påpeke dette i merknads form og regner med at det blir lagt merke til.

Jeg er også glad for at en samlet komité kommenterer økningen i mottakere av sosialhjelp etter 2009, med

en særlig økning i 2014. Med noe økt arbeidsledighet må vi forvente at det kan bli en fortsatt økning av kommunenes utgifter til sosialhjelp. Slike økninger kan påvirke kommunebudsjettene i betydelig grad.

Som nevnt er det umulig å behandle kommuneproposisjonen uten å skule til den forestående kommunereformen. Stortingsflertallet har en målsetting om at kommunene blir mer robuste og i stand til å forbedre kvaliteten på tjenestene og styrke lokaldemokratiet. Det er flott å se at dette arbeidet er godt i gang i mange kommuner og regioner. I den sammenheng må vi stå sammen om å gi fra oss makt fra statlig nivå, slik at det blir en reell demokratireform.

I tråd med avtalen om revidert nasjonalbudsjett for 2015 skal regjeringen fordele 10 mill. kr i tapskompensasjon til fylkeskommuner med betydelig inntektstap. Kristelig Folkeparti er glad for å medvirke til at ordningen med ferjeavløsningsmidler styrkes betydelig, og vi må fortsatt ha fokus på og følge nøye med på konsekvensene for inntektssystemet for fylkeskommunene.

Kristelig Folkeparti har medvirket til gjennomslag når det gjelder reformprosessen, med tanke på å skape sterke regionenheter, nemlig folkevalgt regionnivå.

I forbindelse med revidert nasjonalbudsjettet blir det ikke flertall for å overføre skatteoppkreverfunksjonen. Det er Kristelig Folkeparti så langt tilfreds med.

Ellers er vi glad for en god kompensasjonsordning for ressurskrevende tjenester.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stine Renate Håheim (A) [11:10:44]: Jeg har lyst til å takke representanten for et godt innlegg med mange kloke refleksjoner, som jeg langt på vei deler, bl.a., fritt sitert, at vi må innhente og bruke de signalene vi får om behovet ute. I dag kan vi lese i Vårt Land hvor en partikollega av representanten Toskedal, representanten Bollestad, i dag sier:

«Da jeg leste om bruken av tvangspysj, ble jeg eitrande sint.»

– Det tror jeg er en følelse mange av oss deler. Videre sa Bollestad:

«Å bruke en slik tvangspysj er et symptom på travelhet.»

Mitt spørsmål blir da: Hvordan føles det for representanten Toskedal å forsvare og støtte en regjering som bruker de store pengene på skattefest til dem som har mest, samtidig som vi ser uverdige forhold i eldreomsorgen?

Geir S. Toskedal (KrF) [11:11:39]: Når det gjelder det oppslaget og den saken, deler jeg representanten Bollestad syn på at slik kan vi ikke ha det. Verdighet, etisk refleksjon og måter å behandle eldre på er for Kristelig Folkeparti en av hovedsakene, ikke minst ut fra vårt motto og vårt menneskesyn. – Så det deler vi fullt ut. Og vi regner med at våre representanter i kommunene også kjemper for det fullt ut.

Når det gjelder skatteletten, har ikke det vært Kristelig Folkepartis behov og ønske. Men vi støtter en regjering der vi har fått styrket kommuneøkonomien på lik linje med

den veksten som var i rød-grønn periode. Kristelig Folkeparti har fått gjennomslag for mange saker som regjeringen i utgangspunktet ikke hadde med, bl.a. ressurskrevende tjenester innenfor rus og psykiatri.

Så er det slik at vi må lytte til signaler fra kommunene. Hvis det viser seg å være en skjevhet her, må vi ta tak i det.

Stine Renate Håheim (A) [11:12:37]: Jeg er glad for det svaret. Så skal representanten Toskedal vite at hvis han oppdager at det trengs mer penger der ute, så er det bare å komme til Arbeiderpartiet og stemme for våre forslag.

Jeg har et annet spørsmål knyttet til denne modellen for selskapsskatt, som på mange måter følger regjeringens store tanke om å ta fra dem som har minst og som sliter, og gi til dem som har mest, og hvor det går bra. Jeg kan, med respekt å melde, ikke forstå at det er en modell som Kristelig Folkeparti med sitt verdigrunnlag synes er en god modell. Så jeg lurer på om representanten kan si hva som er Kristelig Folkepartis standpunkt når det gjelder selskapsskatt, hvor man skal ta fra det store flertallet av kommunene, som kanskje trenger de pengene mest for å stimulere til vekst, og gi til de veldig få kommunene som allerede går veldig bra.

Geir S. Toskedal (KrF) [11:13:34]: Først av alt takker jeg for tilbudet om å komme til opposisjonen – for de har alltid penger!

Dernest registrerer jeg at synet på selskapsskatt er en svær sak. Det er finanskomiteen som har hovedansvaret for den.

Når det gjelder dagens proposisjon, støtter ikke vi forslaget til selskapsskatt. Vi har ikke kunnet gå inn i det, fordi vi mener modellen ikke er innrettet på en optimal måte. Så vi har et annet syn på selskapsskatt enn det regjeringen og Venstre har. Det er fordi vi ønsker og er på leit etter en god modell. Jeg kan ikke her gjøre rede for alle variablene som må ligge inne i en slik modell, men vi er ikke tilfreds med den modellen som er lagt fram som et forslag fra regjeringen.

Heidi Greni (Sp) [11:14:34]: I kommunalkomiteens innstilling til statsbudsjettet for 2015 sier Kristelig Folkeparti i en egen merknad:

«Dette medlem vil peke på at omleggingen til nytt inntektssystem for fylkeskommunene skjer for raskt og får store konsekvenser for enkelte fylker. Det synes særlig å slå uheldig ut for fylker med mange båt- og fergeruter og spredt bosetting.»

I en felles merknad med Venstre slås det fast at:

«Disse medlemmene mener at en i forbindelse med behandlingen av kommuneproposisjonen for 2016 må vurdere om det er behov for forsterkning av tapskompensasjonen for de fylkeskommunene som taper mest.»

Som kjent fremmer ikke regjeringen noen forslag til omlegging av kostnadsnøkklene. Sammen med Arbeiderpartiet og SV fremmer Senterpartiet forslag om økt tapskompensasjonsordning. Vi har lagt fram forslag om å øke tilskudd til båt og ferje med 200 mill. kroner på den såkalte C-lista til de mest utsatte kystfylkene. Vil Kristelig Fol-

keparti støtte disse forslagene for å følge opp sine tidligere bekymringsmeldinger?

Geir S. Toskedal (KrF) [11:15:40]: Når det gjelder fylkesnøkklene – altså økonomien til fylkeskommunene – ble det endelig revidert nå etter 20-30 års stillstand, som jeg ikke skal gå nærmere inn på, men det var en underlig opplevelse. Den er nå i tråd med de nøklene som myndighetene prøver mest mulig objektivt å legge til rette for.

Kristelig Folkeparti og Venstre har fått på plass 60 mill. kr ekstra i budsjettssammenheng de neste fem år som kompensasjon. Det ble et tillegg på 10 mill. kr i år, som vi også er fornøyd med. Kristelig Folkeparti er redd for at det kanskje trengs mer midler og vil kjempe for det i budsjettene videre, men behovet må komme fram nå. Det har vært rapportert at ferje- og båtfylkene får problemer fordi det forstyrrer nøklene. Derfor ble det tatt ut som egen ordning, og i tillegg til 40 års rentekompensasjon er det nå lagt godt til rette for disse fylkene. Men vi vil følge den situasjonen veldig nøye videre.

Karin Andersen (SV) [11:16:50]: Jeg må si jeg er skuffet når representanten for Kristelig Folkeparti snakker om at det er flere som trenger sosialhjelp som om det er det største problemet for kommunene – som om det ikke skulle være det største problemet at veldig mange flere folk nå sliter og har det vanskelig.

Det andre er at det er mange saker i eldreomsorgen som viser at der trengs det mer folk. For eksempel meldte NRK for ikke lenge siden fra et sykehjem der en sykepleierstudent selv satt ved en døende pasient fordi det ikke var folk nok til å sitte der. Ingen skal da vel ligge alene og dø på et sykehjem. Det er da jeg lurer på den skatteletten som har tatt de pengene vi kunne ha gitt til kommunene for å ansette nok folk, eller følge opp folk som har det vanskelig. Hvilke saker er det Kristelig Folkeparti har fått gjennom i det samarbeidet de er i nå, og som er viktigere enn at det er nok folk i eldreomsorgen, og at det er penger nok til å hjelpe de mest vanskeligstilte i kommunene?

Geir S. Toskedal (KrF) [11:17:57]: Det er enkelte deler av kritikken som en tar alvorlig, og så er det andre deler som en undres over. Jeg berømmet nettopp komiteen for at hele komiteen har registrert bekymring for sosialomsorgen i framtiden. Når det gjelder eldreomsorg og behovet for hjelp der, tror jeg SV og Kristelig Folkeparti fort kan finne sammen. Det er en av våre største bekymringer at omsorgs- og helsetjenestene må være gode i kommunene.

Så spissformuleres det: Hva har Kristelig Folkeparti oppnådd? Jo, vi har fått på plass mer midler til rus og psykiatri, og vi har fått på plass mer penger til ressurskrevende tjenester. Jeg kan gå inn på ei lang liste, men tiden tillater ikke det. Det er i det hele tatt økning i frie midler som kommunene nå fritt kan disponere. Så skal vi følge med på signalene fra kommunene og arbeide videre i lag med SV – får jeg håpe – nettopp på disse områdene. Men kritikk som går på at Kristelig Folkeparti ikke kjemper for dette, godtar jeg ikke.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Heidi Greni (Sp) [11:19:26]: Senterpartiet fremmer forslag om å øke kommunesektorens inntekter med 3,570 mrd. kr. 2,5 mrd. kr av dette er frie inntekter fordelt med 2 mrd. kr på primærkommunene og 500 mill. kr til fylkeskommunene. I tillegg foreslår vi over 1 mrd. kr i budsjettmidler på særlige områder, som samferdselstiltak, næringsutviklingsmidler og styrket tilbud i skolen.

Regjeringens signaler for 2016 gir stramme økonomiske rammer for kommunene og viderefører den omfordelingen vi har sett de siste årene, fra kommuner som har lite fra før, til dem som sitter best i det.

Selv om det ligger an til en begrenset oppretting av skattesvikten kommunene opplever nå i revidert nasjonalbudsjett, som vi skal behandle på fredag, er det et sørgelig faktum at kommunesektoren i 2016 må slite med konsekvensene av skattesvikten i 2014 og 2015. De økonomiske rammene regjeringen har lagt opp til gjennom statsbudsjettene disse årene, har sviktet. Kommunene driver sin virksomhet innenfor statlig gitte rammer og har opplevd kutt i rammene som ikke blir kompensert. Da har kommunene én ting å gjøre: De må kutte i velferdstilbudet til innbyggerne. Det er folk som har rett til kommunale omsorgstjenester og skoleplass, som betaler prisen i form av dårligere tilbud.

KS har gitt ut informasjon om situasjonen i heftet «Skattesvikt – Kommunene og norsk økonomi». Her framgår det at kommunene i årene fra 2004 og fram til 2013 har oppnådd en merskattevekst i forhold til anslagene på 20 mrd. kr i løpende priser. Den rød-grønne regjeringen bidro til vekst i kommuneøkonomien gjennom at skatteinntekter utover anslag ble værende i kommunene. De to siste årene har kommunesektoren måttet dekke inn meste parten av skattesvikten gjennom kutt i tjenestene eller ved økte avgifter og eiendomsskatt. Flere enn noen gang betaler kommunal eiendomsskatt for boligen sin, og satsene øker. Dette er stikk i strid med de lovnadene Høyre og Fremskrittspartiet ga i sine programmer. Lovnader som ikke følges opp i praksis, er ikke mye verdt.

Regjeringen har de siste to årene gjennomført en omfordeling kommuner og fylkeskommuner imellom som slår sterkt negativt ut for distriktene. De regionale utviklingsmidlene er kuttet med 30 pst. på to år. Vedtaket om nye kostnadsnøkler for fordeling av rammetilskudd til fylkeskommunene har ført til at Nord-Norge og kystfylkene har blitt de store taperne. I vårt budsjettopplegg retter vi opp noe av dette. Vi mener det må legges inn 600 mill. kr til regionale utviklingsmidler til fylkeskommunene, og at det er nødvendig å styrke bevilgningene til ras-, skred- og flomsikring.

I komiteens høring fikk vi påvist hvordan de nye kostnadsnøklerne underfinansierer de reelle kostnadene til båt- og ferjedrift i fylkene. Senterpartiet mener at kostnadsnøklerne må gjennomgås på nytt, men inntil det er gjennomført, vil vi legge inn 200 mill. kr på C-lista under frie midler.

Senterpartiet foreslo i fjor å gjennomføre en ordning med ferjeavløsningsmidler over 40 år. Gjennom omlegging av kostnadsnøklerne i fjor mistet fylkene sine mulig-

heter til å finansiere bru eller tunnel som erstattet ferje, med avsetning fra egne rammebevilgninger. Nå følger en samlet komité etter. Det er bra, men Senterpartiet ønsker å se på om denne ordningen i tillegg bør gjelde båtruter.

Omleggingen av selskapsskatten, hvor kommunene skal få en ny inntekt basert på lokal verdiskaping, vil ta penger fra de fleste kommunene og gi til noen få. Senterpartiet har fått Finansdepartementet til å beregne virkningene. De var nedslående. 40 kommuner vinner, og 388 kommuner taper. Det er nok sheriffen av Nottingham og ikke Robin Hood som er regjeringens ideal i fordelingspolitikken.

I fjor økte vekstkommunetilskuddet med 330 mill. kr. Kommuner med lav vekst eller befolkningsnedgang betalte hele regningen. Senterpartiet gikk inn for økning i veksttilskuddet, men la det inn som økte rammer. Omleggingen av selskapsskatten har en langt større regning, på ca. 3 mrd. kr, som sendes til Kommune-Norge. Pendlerkommuner i sentrale strøk og de aller fleste distriktskommuner fikk kutt i sine rammer. De får beskjed fra regjeringen om å redusere sine velferdsytelser for at kommuner som er bedre stilt fra før, skal kunne styrke sine tilbud. Senterpartiet fremmer forslag om at regjeringen legger bort forslaget til omlegging av selskapsskatten.

Opplegget regjeringen presenterer for å stimulere privat verdiskaping i kommunene, har også en annen virkning som ikke blir beskrevet, men som de kanskje ser som en positiv bivirkning. Når kommunene skal få tilbake en del av lokal verdiskaping basert på lønnsgrunnlaget i det lokale næringslivet, betyr det at det gis ekstra kommunal gevinst for dem som privatiserer eldreomsorg, skole og barnehage.

Til slutt vil jeg ta opp det forslaget som Senterpartiet har satt fram, og de vi er sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bjørn Lødemel (H) [11:24:59]: Ein samla komité slår fast at effektivisering, fornying og modernisering av offentlig sektor er avgjerande for å sikre velferda til enkeltmenneske og for å forvalte fellesskapen sine ressursar på ein god måte. Det betyr at Senterpartiet også er einig i det. Likevel går Senterpartiet imot omtrent alle dei reformene som regjeringa legg fram, og også flesteparten av dei reformene som har blitt vedtekne i Stortinget den siste tida. Spørsmålet mitt er: Kva for konkrete tiltak vil Senterpartiet gjennomføre for å effektivisere, fornye og modernisere offentlig sektor, slik at ein sikrar velferda til enkeltpersonar og næringslivet?

Heidi Greni (Sp) [11:25:45]: Senterpartiet er selvsagt enig i at vi må effektivisere og optimalisere de kommunale tjenestene, men for oss er ikke effektivisering det samme som å slå sammen til store enheter. Snarere tvert imot vil ofte stordriftsulempene bli større enn fordelene ved slike sammenslåinger. Det virker som regjeringen har stor tro på at bare alt blir stort nok, så blir det effektivt nok, og alt blir

såre vel. Jeg lurer på om representanten Lødemel har sett undersøkelsene som viser at tjenestene faktisk er bedre i de minste kommunene, og at innbyggerne er mer fornøyd med tjenestene i de minste kommunene – helt stikk i strid med tanken om at det er store enheter som gir det aller, aller beste tilbudet.

Vi må fortsatt jobbe med å effektivisere kommunal sektor. I vår tid startet vi «Sammen om en bedre kommune»-prosjektet, et veldig godt prosjekt, der arbeidsgiver-, arbeidstaker- og brukerorganisasjonene går sammen om å finne bedre og mer effektive løsninger.

Helge André Njåstad (FrP) [11:27:07]: Eg merka meg med glede at Senterpartiet applauderte einigheita knytt til ferjeavløysingsmidlar. At det er Senterpartiet sin idé med 40 år, er vel å dra det litt langt, men det er hyggjelig at ein sluttar seg til når dei fire samarbeidspartia peika på 40 år først.

Spørsmålet mitt er likevel: Eg viste i hovudinnlegget mitt til at då Hidra skulle byggjast ut og det var fremja proposisjon, så sa den raud-grøne regjeringa at 20 år ferjeavløysing er nok. Så sa fylkestinget at det er ikkje godt nok, me byggjer ikkje ut, og så gjorde ein ingenting. Så i realiteten er det som står igjen etter dei raud-grøne, at ein la 20 år på bordet og ikkje gjekk lenger. Kvifor gjorde ikkje Senterpartiet meir viss ein er så oppteken av ferjeavløysing? Dei sat med både kommunalministeren og samferdselsministeren i åtte år, og så var 20 år det dei klarte å leggja på bordet til fylkesvegar.

Heidi Greni (Sp) [11:28:04]: Senterpartiet fremmet ved behandlingen av kommuneproposisjonen i fjor det forslaget som nå blir vedtatt enstemmig av komiteen. Så hvem som har funnet opp kruttet, kan vi diskutere både vel og lenge, men det var i hvert fall vårt forslag som ble nedstemt av flertallet her i salen for et år siden. Vi er veldig glade for at vi nå har fått gjennomslag for det. Behovet ble jo ekstra prekärt i og med omleggingen av kostnadsnøklerne til fylkeskommunene, for da ble det stengt for muligheten til at fylkeskommunene selv kunne sette av midler til investeringsfond som de kunne bruke til ferjeavløsning. I og med at kostnadsnøklerne ble lagt om slik at det ikke lenger er kystlinje som teller, forsvant den muligheten. Derfor ble dette aktualisert spesielt da kostnadsnøklerne ble lagt om.

Geir S. Toskedal (KrF) [11:29:10]: Jeg lyttet til innlegget til Senterpartiet og hører at de også har 2–3 mrd. kr ekstra å dele ut, som opposisjonen for øvrig har det privilegium å kunne fremme. Vi leter jo alltid etter logiske beslutninger og etter prinsipper mest mulig tverrpolitisk. Ett av dem har KS stilt seg bak, nemlig at når det gjelder skatteinntekter, skal en kommune som har overskudd, få disponere overskuddet i fond og ting de måtte ha bruk for. Når skatteinntektene svikter, i større eller mindre grad, skal kommunen på samme måte ha ansvar for å disponere sine midler. Dette går egentlig på tilliten til lokalpolitikere. Jeg ser fram til å høre Senterpartiets redegjørelse for hvordan de ser på dette prinsippet, når de nå i dag har så mye penger å dele ut.

Marit Nybakk hadde her overtatt presidentplassen.

Heidi Greni (Sp) [11:30:12]: Det sies fra regjeringspartiene at rammen er omtrent på lik linje med det som var i rød-grønn tid, og det er ikke så langt unna sannheten. Men det som er sannheten, er at de da har med et etterslep på 2 mrd. kr i skattesvikt fra 2014, og det er ikke noe som kommunene kan noe for selv, det er en feilberegning fra Finansdepartementet. Om en ikke skal kompensere det fullt ut, så må vi i alle fall sørge for at kommunene blir satt i stand til å levere gode tjenester til sine innbyggere. I og med at de har det etterslepet med seg, klarer de altså ikke å levere like gode tjenester i 2015, og de vil heller ikke klare det i 2016, når de skal betale etterslepet fra 2014 og 2015. Så det som bør være vårt store mål, er at kommunene fortsatt kan levere gode tjenester, og så må vi se på hvor mye vi da er nødt til å kompensere. Jeg tror ikke at den kompensasjonen som kom i revidert nå, vil gjøre kommunene i stand til å levere like gode tjenester.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

André N. Skjelstad (V) [11:31:45]: Kommunene er grunnsteinen i velferdssamfunnet vårt, et av grunnvilkårene for at vi skal ha likeverdige muligheter i hele landet og legge til rette for at folk kan bo der de ønsker. Kultur- og fritidstilbud er viktig, og det må være tilgang til et bredt spekter av kulturopplevelser også i distriktene. En satsing på barn og unge er en av nøklene når det gjelder det.

En stadig effektivisering, fornying og modernisering av offentlig sektor er helt avgjørende for å sikre vår framtidige velferd. Det er helt avgjørende for å sikre nok arbeidskraft innenfor velferdsproduksjon i årene framover. Derfor er det viktig at en får en bærekraftig kommunestruktur framover som tar høyde for det, slik at en får flyttet mer makt og myndighet til kommunene, noe som vil gi innbyggerne større påvirkning på egen hverdag.

Dagens kommunestruktur står i sterk kontrast til dagens bo- og arbeidsmarkeds- og serviceområder. Mange av kommunene har ikke lenger mulighet til å ta et helhetlig grep om næringsutvikling, miljøpolitikk, arealdisponering og stadig mer kompliserte og kompetansekrevene offentlige tjenester, bl.a. innen helse og omsorg.

Det lokale selvstyret innskrenkes stadig mer av statlig detaljstyring og taper terreng overfor statlige forskrifter og rundskriv – ikke minst. Derfor vil Venstre flytte mer makt nedover, og nærmere folk, for å legge til rette for at innbyggerne får et bedre tilbud i sine nærmiljø.

Venstre har gjennom flere år arbeidet målrettet for å redusere fattigdom, særlig den som rammer barn. Det er viktig å gi alle barn gode muligheter for å gå i barnehage og delta i skolefritidsordningen. Derfor prioriterer vi å redusere satser for lavinntektsfamilier og utvidelse av ordningen med gratis kjernetid i barnehagene gjennom fleksibelt opptak, noe som gir muligheter for at flere får barnehageplass når en trenger det. I tillegg til kapasitet må det også satses på kvalitet og kompetansekrevene tiltak for ufaglærte i barnehagene.

En av de viktigste kommunale oppgavene er å sikre at barn og unge har en god oppvekst, og her spiller helsestasjoner og skolehelsetjeneste en sentral rolle. Det er viktig å styrke den kommunale barneverntjenesten og stimulere til at det blir et tettere samarbeid mellom skole og barnevern. Den økende arbeidsledigheten blant ungdom og den høye frafallsprosenten i videregående skole er bekymringsfullt. Det er viktig med tidlig innsats i første leveår og de første årene i skolen, men det må også settes inn mer konkrete tiltak, bl.a. økning av lærlingtilskudd for å få flere lærlinger inn i arbeidslivet. Arbeidet med å få flere ungdommer i jobb vil også bli prioritert av Venstre framover.

Kommunen er svært viktig for å kunne gi gode pleie- og omsorgstilbud, fra hjemmehjelp til sykehjemsplasser. Dette er viktige tjenester for innbyggerne, som bidrar til at de får en sikker og verdig alderdom. Mange av dem som jobber innenfor pleie og omsorg, er kvinner, og det er viktig at kommunene bidrar til at flest mulig av dem får hel- tidsstillinger innenfor den sektoren. Venstre vil samtidig understreke viktigheten av en god kompensasjonsordning for kommuners utgifter til ressurskrevende tjenester.

Vi mener videre at stemmerett ved å gi tillit og ansvar også er et viktig moment i forbindelse med lokalvalg. Derfor mener Venstre at å gi ungdom stemmerett når de er 16 år, vil være å forvalte den tilliten godt, og de kan selv forvalte den på lik linje med dem som er over 18 år.

Venstre er veldig tilfreds med at ferjeavløsningsordningen for fylkesveiferjene har kommet på plass, med en økning fra regjeringens forslag til det vi kommer til å vedta i dag, på 40 år. Venstre vil signalisere at det, på samme måte, er nødvendig å få på plass den samme ordningen for riksveiferjene. Det er et viktig distriktspolitisk virkemiddel.

Kostnadsnøkler kan ikke være statiske; en må til enhver tid vurdere de objektive virkningene opp mot de satte kriteriene. Landet er variert, og folk må ha de samme mulighetene til å bo i alle delene av det. Derfor har Venstre vært tydelig på, når det gjelder tapskompensasjon, at de fylkene som har tapt mest, måtte få en mykere overgang. Derfor er vi også tilfreds med at det er 10 mill. kr ekstra i revidert nasjonalbudsjett, som kommer til nettopp det, sånn at en ikke får utilsiktede virkninger, spesielt opp mot videregående opplæring, for det kan ikke være et mål at flest mulig av elevene skal være borteboende.

Venstre ønsker sterkere kommuner som er aktive utviklere av sine lokalsamfunn, inklusiv tilrettelegging for næringsliv og arbeidsplasser. Derfor er det viktig at kommunene belønner dem når de lykkes i å legge til rette for næringsliv og nye arbeidsplasser. Derfor støtter Venstre en innføring av selskapsskatt. Dette er også i lys av den varslede gjennomgangen av kommunenes inntektssystem i kommuneproposisjonen for 2017.

Vi i Venstre har lenge vært tydelig på at vi ønsker å innføre et naturressursskatteregime for vindkraft, på lik linje med det en har på vannkraft, sånn at kommunene sitter igjen med større andel av inntektene fra næringen. Vi er videre tilfreds med at et bredt flertall nå bidrar til å styrke kommunene som stiller næringsareal til havbruk, der en nyter godt av et havbruksfond.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Stein Erik Lauvås (A) [11:36:53]: Venstre er jo ikke bare med på, men sterkt for forslaget om å innføre den såkalte selskapsskatten til kommunene. Den omfordeler, etter de tallene som vi kjenner i dag, ca. 3 mrd. kr – i forslaget står det vel 2,9 mrd. kr. Etter det vi kan forstå ut fra de tallene vi også har, er det et førtitalls kommuner som vil tjene på ordningen, og i Nord-Trøndelag – representantens eget fylke – vil alle kommuner, unntatt én, tape på dette.

Da blir spørsmålet: Hvordan mener Venstre og representanten Skjelstad at en sånn ordning er en bra ordning for kommunene, i f.eks. Nord-Trøndelag? Og: Hvordan vil dette sette kommunene i Nord-Trøndelag – og f.eks. Østfold, hvor alle kommunene vil tape på en slik innføring av selskapsskatten – bedre i stand til å utvikle sitt næringsliv, når de faktisk får mindre penger til å drive næringsutvikling for?

André N. Skjelstad (V) [11:37:55]: For det første så er vi for innføring av selskapsskatt, som representanten påpeker, og så må vi jo komme tilbake og se på nøyaktigheten rundt modellene.

Men jeg blir jo litt overrasket over en tidligere ordfører som er uenig i at det å legge til rette for næringsliv og verdiskaping i kommunene er negativt. Dette er etter min mening, også som lengeværende kommunepolitiker, nettopp en av de verdiene som det er å skape nye arbeidsplasser, og da har jeg litt vanskelig for å forstå hvorfor dette skal være så negativt, for gjennom denne tilretteleggingen skaper man også velferd. Det trodde jeg representanten Lauvås var enig i, men jeg kan kanskje ha tatt feil der.

Stein Erik Lauvås (A) [11:38:51]: Jeg er, som representanten Skjelstad er inne på, så heldig å ha fått være kommunepolitiker, lokalpolitiker, i mange år. Jeg har også vært heldig som har fått reise rundt og besøke veldig mange kommuner, snakket med mange ordførere og rådmenn, og bortimot uten unntak jobber de alle – nesten litt hver dag – ganske hardt med å skape og legge til rette for at flere skal etablere sin bedrift i egen kommune. Og hvis representanten Skjelstad har en annen oppfatning av det, vil jeg gjerne høre hvilke kommuner han mener da overhodet ikke gjør jobben sin med å forsøke å skape næringsutvikling i egen kommune. Jeg har en helt annen oppfatning enn representanten Skjelstad, som tydeligvis mener at drøyt 380 ordførere, rådmenn og kommunestyrer i denne forbindelse er noen unnasluntrere og ikke ønsker arbeidsplasser i egen kommune.

Men dersom nå modellen skulle vise at dette får disse utslagene, som vi hittil har kunnet regne oss fram til, vil Venstre da endre syn på selskapsskatten?

André N. Skjelstad (V) [11:40:01]: For det første: Ut fra den lange inngangen til dette fra en tidligere ordfører fra Østfold har jeg ingen mistro til at ordførere ikke prøver å legge til rette for næringsutvikling, heller ikke de som sitter i de lokale kommunestyrene. Jeg tror nettopp at de ser verdien i å kunne skape velferd, skape arbeidsplasser. Da

er nøkkelen kanskje å være med og stimulere til at det også blir en premiering av dem som klarer å få på plass enda flere arbeidsplasser.

Når det gjelder nøkler, er det bestandig sånn at en aldri vet hvor treffsikkert det er før en får sett det. Det vil vi nå kunne se – i lys av en ny inntektsnøkkel neste år – og da vil vi være helt sikre på å treffe dette 100 pst. Men selve incitamentet mener jeg er veldig riktig, med at en da legger til rette for dem som kan skape nye arbeidsplasser. Men jeg skjønner for så vidt at representanten Lauvås fortsatt ikke er helt enig i det.

Heidi Greni (Sp) [11:41:09]: Komitéflertallet – Venstre, Kristelig Folkeparti og regjeringspartiene – viser i en merknad til rapporten fra regjeringens ekspertutvalg og mener den er et godt utgangspunkt for videre arbeid og diskusjon i kommunene om kommunereformen. De sier også at de er positive til at regjeringen arbeider med reformen og fokuserer på demokratiutfordringene.

Kommunereformen vil føre til en stor reduksjon i antall kommunestyremedlemmer, fra 11 000 til kanskje 4 000. Signy Vabo ble spurt om det var et demokratisk problem at antallet ble redusert, og svarte da at det ikke var noe problem, men en fordel, fordi konkurransen da ble større, underforstått at det ble flere å velge blant når en skulle velge kommunestyrerepresentanter.

Er Venstre enig med Vabo i at færre kommunestyrerepresentanter er en fordel for lokaldemokratiet, underforstått at kvaliteten på dagens lokalpolitikere er for dårlig?

André N. Skjelstad (V) [11:42:10]: Jeg tror kvaliteten på lokalpolitikere er rimelig god i hele landet. Jeg betviler ikke det. Selvfølgelig vil det bli noen færre.

Venstre har, som sagt, aldri gått inn for å strupe antallet i kommunestyrene. Men jeg tror også det vil være en fordel at de som er lokalpolitikere, har reelle muligheter til å øve innflytelse på den reelle situasjonen. Jeg har selv sittet såpass lenge i et kommunestyre at jeg vet at det er nettopp det en skal vedta, som er hovedbiten i dette. Så vil det selvfølgelig være noen utfordringer med at det kan bli noen færre kommunestyrerepresentanter. Men jeg tror at summen vil være et lokaldemokrati som vil stå seg over tid. Da en gjorde dette før oss, med en kommunereform i 1964 – fra 700 kommuner til rundt 428 – ble det også færre lokalpolitikere. Jeg tror at også vi klarer å skape et godt lokaldemokrati ut av at det blir noen færre kommuner.

Karin Andersen (SV) [11:43:23]: Det er ikke noen tvil om at både kommunereformen og omleggingen av selskapsskatten er et opplegg for sentralisering og privatisering. Hvordan man tenker seg at kommuner som sliter med fraflytting, der f.eks. hjørnesteinsbedriften mister en stor kontrakt, skal kunne bli bedre til å legge til rette for næringslivet ved å miste penger, er en gåte.

Men SV og Venstre har i hvert fall vært enige om én ting når det gjelder privatisering, og det er at vi har ønsket åpenhet om kontraktsforhold og alt som angår avtaler som kommunen gjør med private. Derfor er det med stor forundring jeg ser at Venstre ikke støtter forslaget fra

Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om at man skal få «åpenhet rundt sentrale kvalitetsindikatorer, (...) bemanningssituasjonen.» (presidenten klubber) «ved tjenester kommunene har ansvaret for». (Presidenten klubber igjen.)

Presidenten: André N. Skjelstad, vær så god.

André N. Skjelstad (V) [11:44:33]: Representanten Andersens har en interessant inngang til omstilling i norske kommuner. Jeg bor selv i en industrikommune der vi har måttet omstille ganske mange ganger. Kommunen har selvfølgelig bidratt, men det er ingen tvil om at hvis vi ikke hadde hatt muligheten fra det private næringsliv, hadde vi heller ikke klart å lykkes da vi for et par år siden fikk på plass 60 nye arbeidsplasser i bedriften som hadde blitt lagt ned noen år tidligere. Det er helt avgjørende at en har et privat næringsliv, men det er selvfølgelig også avgjørende at det offentlige stiller opp. Den gangen stilte også fylkeskommunen opp, i partnerskap med kommunen. Jeg kan ikke skjønne representanten Andersens iboende mistillit til det private, for en klarer ikke å løse det å få på plass arbeidsplasser bare gjennom det offentlige.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Karin Andersen (SV) [11:45:46]: SV mener at kommunene forvalter noen av de aller viktigste funksjonene i samfunnet: skole og omsorg, kultur, tilrettelegging for næringsliv, klima- og miljøansvar. Derfor mener vi at det kommunene trenger nå, er penger nok til å utføre de oppgavene de allerede har, for det har de ikke nok til. De trenger ikke flere oppgaver, de trenger mer penger.

De trenger også litt mer penger til å kunne gjøre ting på eget initiativ. Det har de heller ikke nok til i dag. Derfor øker vi rammen mest av alle partier, med 6 mrd. kr. Det er det behov for – bl.a. fordi man drar med seg en skattesvikt på over 2,5 mrd. kr, som ikke er kompensert – fordi kommunene har behov for å styrke skolen, barnehagene, eldreomsorgen og kulturtilbudet, og nettopp fordi de trenger å være bedre tilretteleggere for næringslivet. Det trenger alle kommuner, og ingen blir bedre av å få mindre penger. Og vi styrker det altså med halvparten av det som regjeringen og flertallet har valgt å gi ut i skatteletter til de aller rikeste i dette landet. Det å styrke kommuneøkonomien er særdeles viktig i situasjoner der man sliter litt med økonomien. Det er en viktig motkonjunkturpolitikk, og man oppnår gode ting, som det virker som om alle er enig i, men som man ikke ønsker å finansiere godt nok.

Kommunene må tilby også vanskeligstilte familier et mye bedre tilbud enn det man gjør i dag. Jeg hører at noen er redd for at sosialhjelpen øker. Ja, den gjør det, og da må man ha noe annet enn tvang å by på, som regjeringen ønsker seg – man må ha penger å tilby de familiene som trenger hjelp, en økonomi som gjør at de står på beina. De trenger penger, slik at ungdommene som faller ut av videregående skole, får et tilbud, f.eks. om kvalifiseringsprogram. Det virker godt. Regjeringen satser ikke på det.

Vi trenger at det er flere ansatte i eldreomsorgen. Det har kommet undersøkelser, bl.a. rapporten «Menneskerettigheter i norske sykehjem», som slo fast at til og med grunnleggende menneskerettigheter brytes. Vi har fremmet forslag om dette, og vi ser at det er behov for en bemanningsreform i kommunene som sikrer at det er nok ansatte. Det er også behov for at kommunene har penger til å ta inn læringer i omsorgsfag og helsefag. Kommunene har bare lønnsutgifter og ikke inntekter på læringer, slik private bedrifter har. Derfor har vi lagt inn rom for dette i kommuneøkonomien, og at det også skal være mulig å satse på flere sykehjem.

Barn og unge trenger flere voksne de kan stole på, og de trenger at det er nok lærere på skolen, slik at lærerne har tid til å snakke med alle elever hver dag. Det er dessverre slik at mange elever ikke får nok tilpasset opplæring. Barna trenger flere voksne, og de trenger sunn mat og mer tid til å bevege seg. Det er bra for læring og for helsen. Barna og familiene trenger at vi nå får på plass en reform med heldagsskolen, og SV er glad for at flere partier etter hvert slutter seg til dette og ser at det er nødvendig. Lekesene kan gjøres på skolen med en lærer til stede. Og bred metodebruk i skolen er usedvanlig viktig for at alle elever skal bli sett.

Det har vært en diskusjon om eiendomsskatt i dag, og jeg har lest Aftenposten i dag. Jeg har også lest at finansministeren mener at kommunene ikke har bruk for eiendomsskatten. Det er altså 10 mrd. kr. Det er 10 mrd. kr som landets finansminister – og leder i Fremskrittspartiet – mener at kommunesektoren tydeligvis skal kutte. Det kunne jo vært interessant å vite hvilke stillinger det er, hvilke lærere som skal sies opp, hvilke sykehjem som skal ha færre ansatte – og det vil gå voldsomt ut over kommunesektoren. Så jeg var ganske sjokkert over den uttalelsen fra finansministeren.

Noen kommuner vokser. SV mener at de kommunene skal ha veksttilskudd, men vi vil legge dem oppå rammen og ikke trekke de pengene fra kommuner som sliter med fraflytting.

Jeg tar herved opp SVs forslag i saken.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Frank J. Jenssen (H) [11:51:16]: I en tidligere replikk – jeg tror det var til Kristelig Folkeparti – gikk Karin Andersen høyt på banen og nærmest til angrep på Kristelig Folkeparti med hensyn til fattigdomssatsing og andre ting. Karin Andersen har jo vært veldig tydelig på at for SV er det viktig å avskaffe fattigdom. Det har jo tidligere vært en av SVs kampsaker og er det kanskje fortsatt. Likevel er det et faktum at da SV gikk ut av regjering, var det flere fattige barn i Norge enn da SV gikk inn i regjering.

Spørsmålet er: Hva var det da for SV som var viktigere enn å avskaffe fattigdommen? Var det forsvarsbevilgningene, var det asfaltbevilgningene eller var det andre ting?

Karin Andersen (SV) [11:52:07]: Jeg registrerer at dette spørsmålet om barnefattigdom nå kommer fra et parti som da de kom i regjering, som det første de gjorde var å fremme forslag om å øke barnefattigdommen med mange tusen. Man foreslo altså å fjerne barnetillegget for dem som er på uføretrygd. De ville ha mistet over 30 000 kr i året. Man foreslo å fjerne to år på overgangsstønden. Dette er altså de familiene som har dårligst råd, og som har størst sjanse for at familien skal forbli i varig fattigdom. Det var vanskelig å slåss for noen av disse tiltakene da vi satt i regjering, men det lignet jo ikke på det vi har sett nå, der regjeringen går målrettet på de fattigste barnefamiliene og foreslår kutt for dem.

Geir S. Toskedal (KrF) [11:53:09]: SV ønsker jo å være et aktivt parti, og de har mange teorier og ideologi omkring styringsprinsipper, men når det gjelder kommunereformen, så opplever jeg dem reaktive. For isteden for å ta imot en aksjon fra regjeringen, får vi en reaksjon. Jeg skal ikke beskyldes dem for å være reaksjonære, men selvmotsigelser holder de seg med. SV skriver i proposisjonen at kommunene må bygge kompetanse, de må bli sterkere, de må bygge innen juss, innen bygg og anlegg osv. – og samtidig er de imot kommunereformen. Men skal en få denne kompetansen på plass, må en jo ha større kommuner. Mener da SV at demokratiet fortsatt skal leve videre i interkommunale selskap og aksjeselskap, siden de holder seg med den selvmotsigelsen?

Karin Andersen (SV) [11:54:05]: Dette var et innlegg som ikke rimer med sannheten. SV er ikke imot at kommuner slår seg sammen; vi er imot regjeringens tvangsreform i kommunesektoren. Det er jo oppsiktsvekkende hvis Kristelig Folkeparti nå mener at man skal fjerne kvalitetskrav til f.eks. ulike tjenester i kommunene – at man der ikke skal ha noen krav til at de ansatte som skal utføre disse oppgavene, og som skal gjennomføre også nasjonal statlig politikk på viktige områder, skal ha kompetanse.

Ja, interkommunalt samarbeid er ikke noe problem. Jeg registrerer til og med at når Kristelig Folkeparti nå har vært med på å si at man skal legge f.eks. kollektivtrafikken til store kommuner, så innser man plutselig at det blir fryktelig mange aktører der. Da må man sjøl peke på at disse kommunene – som nå får et nytt ansvar de aldri har bedt om å få – nå kanskje må samarbeide i større enheter enn det også fylkeskommunene var. For å si det sånn: Jeg tror forvirringen er større i Kristelig Folkeparti enn det de har tatt inn over seg.

André N. Skjelstad (V) [11:55:22]: Representanten nevnte ordet «forvirringen». Da blir jeg litt usikker, for i noen av merknadene fra SV i det som vi behandler i dag, påviser SV at lånegjelden er svært høy og at en renteøkning vil slå raskt ut. Og mange kommuner har mange kort-siktige lån og behovet for investeringer er stort framover innenfor både skole og sykehjem, men spesielt sykehjem.

Så lurer jeg på: Har den erkjennelsen da kommet de to siste årene? Er det ikke sånn at dette er likelydende med de store behovene også tidligere – ikke minst da SV satt i re-

gjering? Er det dét som forvirrer nå, at en er ute av regjering og har blitt så klarsynt at en ser at disse utfordringene plutselig har dukket opp? Eller er det slik at Senterpartiet og Arbeiderpartiet mente at dette ikke var nødvendig?

Karin Andersen (SV) [11:56:21]: Utfordringene har vært store lenge, men lånegjelden har økt veldig, og det er mange kommuner nå som har kortsiktige låneavtaler – vi har bl.a. hatt møte med Kommunalbanken, som sier at de ikke har kapasitet til å ta over disse lånene kortsiktig hvis det skulle skje store endringer i rentemarkedet. Det er én ting.

Det andre er at denne regjeringen har gjennomført et historisk stort skattekutt og gitt pengene til de aller rikeste. De pengene er det faktisk mulig å bruke på en annen måte. Og når det rommet er ledig, så velger altså SV å bruke dem på flere ansatte i eldreomsorgen, slik at gamle skal slippe å være redde og alene, og på flere lærere i skolen, slik at hver enkelt elev kan bli sett og få mer kunnskap, mer sjøltillit og gå ut av skolen med en stor tro på seg sjøl. Vi ønsker å styrke bl.a. kommunens mulighet til å følge opp folk som er vanskeligstilte, og vi styrker også klima- og miljøarbeidet i kommunesektoren, som jeg registrerer at Venstre ikke gjør.

Mazyar Keshvari (FrP) [11:57:29]: Jeg vil gjerne ha svar på det spørsmålet representanten Jenssen stilte representanten Andersen, og som hun nektet å svare på. Vi har jo med tid og stunder sett at et av varemerkene til representanten Karin Andersen er å moralisere overfor politiske konkurrenter og motstandere, og hun var veldig klar i sin replikk til Kristelig Folkeparti på at så lenge man har uløste oppgaver på et område, f.eks. barnefattigdom, og man ikke har klart å avskaffe det, vil det si at man har prioritert feil.

Representanten Jenssen var, helt riktig, i sin replikk inne på at barnefattigdommen økte beviselig i den tiden Sosialistisk Venstreparti var i regjering, og da må jo representanten Andersen klare å svare på det spørsmålet med sin egen logikk: Hva var det som var viktigere enn å avskaffe barnefattigdom, ettersom den økte med Sosialistisk Venstreparti i regjering?

Karin Andersen (SV) [11:58:32]: Jeg kan, for å si det sånn, ta imot kjeft fra de som er vanskeligstilte, men jeg tar det ikke fra partier som sjøl aktivt fremmer forslag for å gjøre flere barnefamilier og barn fattige. Da SV satt i regjering, fantes det ikke noe flertall på Stortinget for en bedre politikk på dette området. Det gjør det nå, og det er grunnen til at jeg kritiserer Kristelig Folkeparti som nå kunne ha gått til Arbeiderpartiet, Senterpartiet og SV og fått flertall for forslag som hadde vært bedre for å styrke bl.a. de fattige barnefamiliene. Det gjør de ikke. Det flertallet eksisterte ikke da SV satt i regjering, da var det ikke noe flertall som var bedre enn den regjeringen i dette Stortinget. Tvert imot mente både Høyre og Fremskrittspartiet også da det samme og la fram de samme kuttforslagene med hensyn til barnefattigdom, og nå øker barnefattigdommen ytterligere. Og FN har akkurat lagt fram en rapport som viser at

barnefattigdommen i Norge under vår regjeringstid faktisk gikk ned.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

Statsråd Jan Tore Sanner [11:59:57]: Først av alt vil jeg takke komiteen for en grundig og god behandling av kommuneproposisjonen, som er en svært viktig og omfattende sak.

Denne proposisjonen legger rammer for noen av de aller viktigste oppgavene vi skal løse neste år. Det handler om hvordan vi skal sette kommunene i stand til å tilby gode barnehager, som gir barn trygghet og gode muligheter for utvikling. Det handler om å legge rammer for at skolen skal gi hver enkelt elev en mulighet for å lære seg mest mulig, slik at de får de beste muligheter i livet. Det handler om kommunenes mulighet for å gi god omsorg til unge og eldre som trenger bistand til å mestre hverdagen. Og det handler om å styrke det sosiale sikkerhetsnettet, slik at flere løftes opp og færre faller utenfor.

De rammene vi legger for kommunesektoren i dag, blir også avgjørende for hvordan kommunene kan ivareta sitt ansvar for tekniske tjenester og for samfunnsutvikling. Og det handler ikke minst om hvordan kommunene utvikler seg som arena for lokaldemokrati og som arbeidsgivere.

Det gleder meg at den innbyggerundersøkelsen som nå er lagt frem, viser at innbyggerne er mer fornøyd med de kommunale tjenestene i dag enn det de var for to år siden. Jeg merker meg også at innbyggerne totalt sett er mest fornøyd i de kommunene som har mer enn 20 000 innbyggere.

For å lykkes med de viktige målene for kommunesektoren i tiden fremover må vi sørge for at kommunene har gode og forutsigbare rammer, og at ressursene er rettferdig fordelt i hele landet. Med de inntektsrammene vi varsler for kommunesektoren neste år, har vi lagt til rette for at kommunene fortsatt kan videreutvikle sine velferdstilbud til sine innbyggere. Vi varsler en vekst i de samlede inntektene på 6–7 mrd. kr og en vekst i de frie inntektene på 4,5–5 mrd. kr. Veksten i de frie inntektene er dermed på linje med den gjennomsnittlige veksten de senere år.

Dersom vi skal få et helhetlig bilde av den faktiske økonomiske situasjonen i kommunene, må vi imidlertid se på flere faktorer enn prosentvis inntektsvekst. Det handler også om utvikling i kostnader. Både i 2014 og i 2015 ser vi at ulike elementer trekker i forskjellig retning. Skatteinntektene er svakere enn forutsatt, men vi ser også at utgiftene, bl.a. til lønn og demografiutvikling, blir lavere enn forventet. Regjeringen har etter en helhetlig vurdering foreslått å styrke kommunenes rammer med 1,1 mrd. kr i revidert nasjonalbudsjett. Etter forhandlingene med Kristelig Folkeparti er dette økt til 1,2 mrd. kr.

Jeg merker meg at Arbeiderpartiet, som gjennom hele denne våren har svartmalt situasjonen i Kommune-Norge og snakket om behovet for kutt i kommuneøkonomien, faktisk foreslår å bevilge mindre penger til kommunene enn det de borgerlige partiene gjør for 2015. Det betyr at troverdigheten til det partiet som har forsøkt å svartmale, ikke er spesielt stor. Vi viderefører også den prak-

sis som har hatt bred politisk oppslutning, nemlig at det ikke skal være noen automatikk i at skattesvikt kompenseres, men at man gjør en konkret vurdering av den totale økonomiske situasjonen i kommunesektoren. Ifølge KS er det reelle økonomiske handlingsrommet i kommunene for 2014–2016 vel så godt som de tre foregående år under Stoltenberg-regjeringen.

Regjeringen mener det er nødvendig å bedre tilbudet til mennesker som sliter med rus og psykiske helseutfordringer. Vi styrker nasjonale tilbud og gir kommunene rom for økt satsing lokalt. Innenfor de frie inntektene har vi lagt føringer som skal sikre at kommunene prioriterer skolehelse-tjenesten og et forbedret tilbud innen rus og psykisk helse. Vi gjorde det i 2014, vi gjør det i 2015, og vi foreslår det for 2016. Nå forventer vi at kommunene følger opp og gir tilbudet til mennesker som sliter, et løft. Men selv om det økonomiske opplegget for kommunesektoren er godt, vil det fortsatt være nødvendig å gjøre krevende prioriteringer. Det er fortsatt nødvendig å jobbe for at ressursene brukes på en enda bedre måte. Det er situasjonen i dag, slik den også var det under de åtte foregående årene.

I fjor oppdaterte vi kostnadsnøklerne til fylkeskommunene og sørget for at de i større grad reflekterer fylkeskommunenes faktiske utgifter til kollektivtransport, videregående skole og andre tjenester. Etter årevis med utsettelse av omleggingen er vi nå i ferd med å fase inn et mer rettferdig system. Vi vet det innebærer omstillinger i noen fylker, men omstillingen fases gradvis inn og med en god overgangsordning. Det er imidlertid viktig å huske på at fylker som Rogaland, Vest-Agder, Sør-Trøndelag, Buskerud, Oslo, Vestfold og Møre og Romsdal i mange år har fått betydelig lavere overføringer enn behovene i disse fylkene tilsier. Når de rød-grønne uttaler seg kritisk til den omleggingen vi har gjennomført, skal de huske at det er innbyggerne i disse fylkene som har betalt prisen for at nødvendige endringer har vært utsatt i lang tid. Den omleggingen vi nå gjør, vil gi de nevnte fylkene en bedre mulighet til å gi et mer likeverdig tilbud til sine innbyggere.

Et av regjeringens hovedsatsingsområder er å bygge landet. Gjennom en kraftig økning i investeringene i vei, jernbane og kollektivtransport sørger vi for at folk kan komme trygt hjem, og at varene kan komme raskt frem. Bevilgningene til fylkesveier er økt med over 1 mrd. kr siden 2013, og vi varsler en ytterligere økning neste år. Denne økningen er en viktig del av regjeringens distrikts- og regionalpolitikk.

Jeg er også glad for at Stortinget slutter seg til regjeringens forslag om en fergeavløsningsordning også for fylkesveifergene. Dette vil gjøre det mulig for mange fylker å erstatte ferger med bro, vei og tunnel. Denne viktige reformen vil gjøre en stor forskjell i hverdagen for både folk og næringsliv i distriktene. Mange av stortingsrepresentantene fra Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Høyre har stått på for at denne ordningen blir gjennomført. Gjennom forlik med de borgerlige partiene utvides den til 40 år, og det vil selvsagt regjeringen følge opp. Det er også viktig å merke seg at det er gjort et betydelig arbeid med å oppdatere kostnadsnøklerne for båt og ferge, og resultatet er at nøklene i større grad fanger opp de reelle utgifte-

ne til dette formålet. Vi ser imidlertid også at det fortsatt er behov for å jobbe videre med, og forbedre, ordningen.

De rammene Stortinget legger for kommunene i dag, er ikke bare viktige for å fordele verdier og ressurser. Det er også viktig å legge til rette for at kommunene kan bidra til å skape verdier og arbeidsplasser. Jeg er glad for at flertallet på Stortinget støtter forslaget om å la kommunene beholde en større andel av verdiene som skapes lokalt, gjennom en tilbakeføring av deler av selskapsskatten. Den modellen vi skisserer, vil gi alle kommuner en mulighet til å få en andel av denne inntekten. Når vi baserer inntekten på vekst i lønnssum, får kommunene en motivasjon til å legge bedre til rette for vekst. I stedet for å belønne gammel næringsstruktur belønnes kommuner for nye arbeidsplasser. Det er spesielt viktig i en tid med omstilling i norsk økonomi, der mange må finne nye næringer å leve av. Samtidig er det opplegget vi foreslår, moderat, og det vil derfor også ha moderate omfordelingsvirkninger.

Alle brikkene er ikke på plass i den nye ordningen. Det er heller ikke mulig å vite på forhånd hvilke kommuner som vil få vekst i den perioden som skal legges til grunn for beregning av den nye inntekten. Det vi vet, er at det er riktig og viktig at verdier som skapes i kommunene, også kommer lokalsamfunnet til gode. Jeg merker meg at også i denne debatten tar Arbeiderpartiet til orde for skatteøkninger. Er det én ting arbeidsplassene i små og store samfunn ikke trenger, er det skatteøkninger i en tid for omstilling. Det virker som Arbeiderpartiet har gått bort fra eller glemt det gamle slagordet om å skape verdiene før de fordeles. Skal vi sikre velferdssamfunnet i årene som kommer, må vi sørge for en god næringspolitikk, sørge for at det skapes verdier. Det gjør vi gjennom å investere i infrastruktur og gjennom å legge bedre til rette for den kommunale næringspolitikken.

Dersom kommunene skal lykkes med å gi gode tjenester til sine innbyggere, er ikke milliarder nok. Vi trenger først og fremst mennesker. Kommunene trenger alle de gode medarbeiderne og fagfolkene som ser innbyggerne og deres ulike behov, og som samarbeider og sørger for gode tilbud hver dag. Hvis kommunene skal vinne kampen om arbeidskraften fremover, må de være enda bedre arbeidsgivere. Det handler bl.a. om å sørge for at de ansatte hele tiden kan videreutvikle sin kompetanse og få spennende utviklingsmuligheter i kommunene.

Regjeringen gjennomfører nå et kunnskapsløft med en historisk satsing, bl.a. på kompetanseutvikling for lærere i kommunene. Aldri før har så mange lærere fått tilbud om etter- og videreutdanning. Vi jobber også systematisk med kompetanseutvikling i helse- og omsorgssektoren, i barnehagene og på mange andre områder. Det skal også utarbeides en mer overordnet strategi, der også de ansattes organisasjoner trekkes med, slik jeg legger merke til at også opposisjonen er opptatt av.

Vi står nå foran et lokalvalg, der utfordringer og muligheter i lokalsamfunnet skal debatteres i hele landet. Det er fristende å drive kortsiktig overbudspolitikkk med mer penger og flere tiltak. Jeg tror imidlertid ikke at kommunene er tjent med urealistiske løfter om gull og grønne skoger.

Ja, kommunene skal få bedre økonomiske rammer. Men det er også nødvendig å fornye, forenkle og forbedre de kommunale tjenestene, slik at ressursene brukes på en enda bedre måte. For å hjelpe kommunene i jakten på tidstyver utarbeider departementet nå en veileder – eller en kokebok – for kommunene. Målet er at ansatte skal bruke mindre tid på unødvendig rapportering og byråkratiske prosesser og mer tid på å gi innbyggerne bedre og raskere hjelp. Flere kommuner har allerede gode resultater å vise til:

ROBEK-kommunen Vestre Toten går foran i kampen mot tidstyvene. De har avslørt tidstyver som tilsvarer 33 årsverk, og ifølge Kommunal Rapport har nesten 22 fått mer konstruktivt arbeid i stedet. Rådmannen sier at de bare så vidt har begynt. Oslo kommune bygger ut tilbudet innen velferdsteknologi. Det gir eldre mulighet til større trygghet i hverdagen, og flere eldre kan få gode tilbud. Stavanger kommune har kommet langt i å digitalisere tjenester, bl.a. innenfor plan og bygg.

La meg til slutt si at jeg er glad for at stortingsrepresentant Helga Pedersen fra Arbeiderpartiet er engasjert i eldrepolitikken. Det er et engasjement som står bredt hos alle partier her i salen. Men Arbeiderpartiet bommer i sin kritikk. La meg bare vise til at statsminister Jens Stoltenberg i 2009 lanserte et løfte om full sykehjemsdekning som et av de rød-grønnes viktigste løfter. I 2011 sa Helga Pedersen at nå skal vi sette oss nye mål, og fram til 2015 skal vi jobbe dag og natt for å sikre full sykehjemsdekning eller heldags omsorgsbolig til dem som trenger det.

I 2015 sa en stortingsrepresentant fra Arbeiderpartiet, som nå er Arbeiderpartiets helsepolitiske talsmann, at Arbeiderpartiet hadde mislyktes i regjering.

Det er fortsatt mye ugjort i eldreomsorgen, men vi har gjennom å styrke tilskuddene til sykehjem og omsorgsboliger fått en betydelig økning i antall søknader og antall boenheter med tilsagn om tilskudd. Det er økt fra 1 378 plasser i 2013 til 2 463 plasser i 2014.

Også de nye KOSTRA-tallene, som kom i går, bekrefter at vi er på rett vei, at dekningen av enerom går opp, at antall legetimer går opp, og at antall ansatte innenfor helse og omsorg i kommunene går opp.

Mye er ugjort, men vi er på rett vei.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Helga Pedersen (A) [12:15:07]: Det virker som at angrep er det beste forsvar, og statsråden lever åpenbart i villfarelse når han hevder at Arbeiderpartiet vil stemme imot ekstrabevilgninger på 1,2 mrd. kr til kommunene i revidert. Det kommer vi til å stemme for, men i tillegg mener vi at hele skattesvikten til kommunene skal kompenseres på slutten av året.

Jeg har lagt merke til at kommunalministeren ved flere anledninger har brukt begrepet «historisk satsing» om årets kommuneopplegg, og jeg registrerer at Høyre og Fremskrittspartiet også er strålende fornøyd med neste års opplegg og omtaler det som tidenes beste. Det er vi åpenbart uenige om.

Det jeg vil be kommunalministeren kommentere, er

noe annet, for hensikten med kommuneproposisjonen er jo å gi kommunene forutsigbarhet for neste år. Derfor er mitt spørsmål: Vil kommunalministeren garantere at de i det minste får beholde de minimumsrammene de er forespeilet for neste år, eller må rådmenn og ordførere i juni neste år planlegge for ytterligere kutt hvis det kommer en ny skattesvikt?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:16:14]: Her var det litt forskjellig. Først når det gjelder opplegget for 2015, så er det en realitet at i revidert nasjonalbudsjett, når det voteres her på fredag, blir det mindre penger med Arbeiderpartiets opplegg, enn det de borgerlige partiene er blitt enige om.

Jeg har registrert at Arbeiderpartiet stemmer for de 1,2 mrd. kr som de borgerlige partiene er blitt enige om, men Arbeiderpartiet kutter i overkant av 40 mill. kr, som en kompensasjon til kommunene for økte administrative utgifter.

Så er det ikke riktig at jeg har beskrevet kommuneopplegget som historisk. Jeg har snarere tvert imot vært veldig nøyaktig med å gi nøkterne beskrivelser av kommuneopplegget. Det har også KS gitt anerkjennelse for, for det har vært et problem at rød-grønne politikere hele tiden har snakket kommuneopplegget opp, og så har det blitt mindre penger etter hvert. Men det jeg har tillatt meg å fremheve, er at det er en veldig sterk satsing på rus og psykisk helse, og det er jeg glad for – og vi kommer til å fortsette den satsingen.

Helga Pedersen (A) [12:17:19]: Jeg vil si at det er ganske frekt av statsråden å si at når vi stemmer imot de 40 mill. kr som regjeringen har påført kommunene i form av økte administrasjonskostnader, framstilles det som et kutt. Dette er jo penger som burde vært brukt til barnehageplasser, ikke til mer byråkrati, som regjeringen har sørget for.

Jeg la merke til at kommunalministeren ikke svarte på spørsmålet mitt. Derfor stiller jeg det en gang til: Kan kommunalministeren garantere at kommunene får beholde det minimumsopplegget de nå er forespeilet av regjeringen for neste år? Eller risikerer vi at de står i nye kutteprosesser i juni om ett år, hvis det kommer en ny skattesvikt? Eller er det sånn at kommunalministeren tenker at kommunene må baserer seg på å øke eiendomsskatten ytterligere?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:18:11]: Andre får jo vurdere hva som er frekt eller ikke frekt. Jeg konstaterer bare ganske kjølig at med Arbeiderpartiets opplegg, når det voteres på fredag, blir det mindre penger til kommunene enn det det blir med de borgerlige partienes opplegg.

Det synes jeg står i ganske sterk kontrast til den melodien vi har hørt fra Arbeiderpartiet gjennom hele denne våren. Vi var jo også på samme samling med 500 kommunalpolitikere for bare noen uker siden, og jeg antar at representanten fra Arbeiderpartiet, Helga Pedersen, også merket seg at kommunepolitikkerne jevnt over var godt fornøyd med det opplegget som vi presenterte.

Så kommer vi til å videreføre den praksis som det har vært bred politisk enighet om, at det ikke er noen auto-

matikk i at skattesvikt skal endres. Jeg tar til etterretning at Arbeiderpartiet i opposisjon har en annen politikk enn den de hadde i posisjon. Vi viderefører det det har vært bred politisk enighet om. Nå har vi foretatt en helhetlig vurdering, og derfor tilfører vi kommunene mer penger.

Tore Hagebakken (A) [12:19:22]: Jeg konstaterer at statsråden må være på desperat jakt etter dårlige argumenter. Jeg vil anbefale statsråden å konsentrere seg om den saken vi har til behandling i dag, og da har Arbeiderpartiet inne 3 mrd. kr mer enn sittende regjering – bare verdt å ta med seg.

Men så må jeg spørre i forbindelse med det som står i Aftenposten i dag, at det er 48 flere kommuner, hvorav flere blå-blå, som har innført eiendomsskatt. Noen prøver å legge skylda på tidligere regjeringer, det syns jeg er rimelig frekt, så jeg spør rett ut: Er kommunalministeren enig med finansministeren i at dette er pytt, pytt – 10 mrd. kr? Dette behøver ikke kommunene inndrive, det er bare å effektivisere i tillegg til den gullkantede økonomien som finansministeren tydeligvis mener vi har nå. Er Sanner enig?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:20:12]: Beskrivelsene var kanskje noe i overkant. Jeg har ikke behov for å legge skylden på noen. Når det gjelder eiendomsskatt, er det en lokal beslutning, og det er en konsekvens av det lokale selvstyret. Så hvis kommunene velger å innføre eiendomsskatt, er det det kommunale valget, og det er noe man må stå til rette for, eller ansvarlig for, overfor velgerne.

Vi har nå sett på de kommunene som har innført eiendomsskatt, og det er ikke slik at de har lavere vekst i de frie inntektene. De har en vekst i de frie inntektene som gjør at man får dekket demografi og pensjon og også kostnadsveksten i kommunene. Så er det en lokalpolitisk vurdering om man skal innføre eiendomsskatt eller ikke, og jeg tar kommunenes valg til etterretning.

Heidi Greni (Sp) [12:21:04]: Regjeringen, med støtte fra Venstre, vil fra 2017 gjeninnføre en modell for kommunal selskapsskatt ved at en andel av skatt beregnet av veksten i lønnssum i privat sektor skal tilfalle kommunene. Senterpartiet har fått Finansdepartementet til å beregne fordelingsvirkningen mellom kommunene ved å anvende foreslått modell på årene 2011–2013. Svaret på kjøringen viser at 40 vekstkommuner kommer ut med økte inntekter, de øvrige 388 taper. I Østfold, Hedmark, Oppland og Telemark taper alle kommunene. I Vestfold, Nord-Trøndelag, Nordland, Troms og Finnmark er det én kommune som vinner, og resten taper.

KS sier i sin kommentar til forslaget at det ikke er noen grunn til å tro at kommunenes tilrettelegging for næringslivet endres som følge av dette forslaget, og at det kun representerer en alternativ fordeling av en del av rammetilskuddet til kommunene. Det er ca. 3 mrd. kr som omfordeles. Bekrefter Finansdepartementets kjøring at dette vil gi en fornuftig omfordeling kommunene imellom, etter statsrådens mening?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:22:18]: Bare til opplysning så er det Kommunal- og moderniseringsdepartementet som har foretatt disse beregningene, og alltid når vi vurderer ulike endringer i inntektssystemet, foretar man beregninger. Men konsekvensen, hvis det hadde vært gjennomført på et tidligere tidspunkt, er at min egen kommune – Bærum – og Asker og Oppegård taper, mens Sør-Varanger i Finnmark vinner. Hva illustrerer det? Jo, det illustrerer at ulike kommuner har mulighet til å vinne på dette systemet, og vi mener at det er riktig at kommuner som legger til rette for lokal verdiskaping og vekst i lokal verdiskaping, også får økte inntekter. Jeg er litt forundret over at Senterpartiet, med Senterpartiets tradisjon, ikke er villig til å diskutere en gjeninnføring av en lokal selskapsskatt og at kommunene får beholde noe av verdiskapingen. For oss er det viktig. Ikke minst når vi nå går inn i en omstillingsperiode, er det viktig at kommunene motiveres til å legge bedre til rette for vekst og verdiskaping.

Heidi Greni (Sp) [12:23:27]: Senterpartiet har tro på at lokalpolitikkerne også i dag gjør det de kan for å skape lokale arbeidsplasser, og jeg tror ikke det vil endres noe med denne omleggingen.

Mitt andre spørsmål går på det med kommunereformen. Senterpartiet har hele tiden hevdet at dette er en sentraliserings- og privatiseringsreform, og omleggingen av selskapsskatten og den modellen som er valgt, tilkjennegir vel at nesten alle grep som blir gjort, er for å skape mer privatisering og mer sentralisering. Modellen belønner kommuner som setter bestemor ut på anbud, ved at fordelingen beregnes basert på lønnsgrunnlaget i privat sektor. Da oppgavemeldingen ble lagt fram, var kommentaren fra Helgesen:

«Jeg har sagt før at en reform som i praksis fører til at det folkevalgte regionale nivå svekkes, er en reform for enda mer statlig styring.»

Det er altså mindre demokrati. Skjønner statsråden at flere og flere deler Senterpartiets syn på at kommunereformen er en sentraliserings- og privatiseringsreform?

Statsråd Jan Tore Sanner [12:24:31]: Jeg har ikke registrert at det er noen økt oppslutning om det synet. Jeg registrerer at det er en del oppslag om det i Klassekampen, men jeg har ikke registrert at det er noen bred tilslutning til det synet som representanten nå gir uttrykk for.

Formålet med kommunereformen er å sikre sterke kommuner som kan gi innbyggerne bedre tjenester. Jeg er overbevist om at det er det beste tiltaket for å forhindre for sterk sentralisering, sørge for at flere av dem som har vært ute og studert, reiser hjem og bosetter seg i sin gamle kommune. Det er det som er formålet med reformen.

Jeg er litt forundret over den manglende tilliten til lokalpolitikkerne når man sier at gjeninnføring av denne selskapsskatten vil føre til at nå vil kommunepolitikkerne sette bestemor ut på anbud, og vi får storstilt privatisering. Jeg har større tillit til lokalpolitikkerne enn som så. Jeg er overbevist om at de tenker på innbyggernes velferd når de foretar sine lokale valg.

Karin Andersen (SV) [12:25:45]: SV har tillit til at kommunene faktisk kan disponere en mye større del av økonomien, at de klarer det, og at de er interessert i å drive næringsutvikling uten den type skjeve omfordelingsmidler som Høyre har.

Men det var en ting i Sanners innlegg som jeg var helt enig i. Det han sa, var at det handler om mennesker, altså ansatte i kommunene, hvis vi skal få gode tjenester, og at man må vinne kampen om dem. I proposisjonen står det at i 2023 trengs det bare i helse- og omsorgssektoren 28 000 flere, og jeg regner med at det er heltidsstillinger og ikke deltidsstillinger. Da er det litt oppsiktsvekkende at det ikke ligger inne noen virkemidler i denne proposisjonen for å trappe opp antall ansatte, f.eks. slik SV mener, at vi må ha bemanningsnormer i både skoler og barnehager sånn at vi når dette målet, og at kommunene får kompensert utgiftene de har, når de f.eks. tar inn læringer, for det er nødvendig i helse- og omsorgsfag bl.a.

Statsråd Jan Tore Sanner [12:26:50]: Det gleder meg at vi er enige om at det handler om mennesker, og at det er avgjørende for de kommunale velferdstjenestene og også tilbudet i skolen at kommunene vinner kampen om å få ansatt flere.

Det våre tall, som bygger på KS' tall, viser, er at bare for å opprettholde dagens velferdsnivå, uten nye krav til kommunene, er det behov for 50 000 flere ansatte i kommunene om to kommunestyreperioder. Det er i barnehage, det er i skole, og det er 28 000 innenfor helse og omsorg. Det betyr at vi må satse over et bredt område. Vi må sørge for kompetansehevende tiltak, vi må sørge for at flere ufaglærte kan bli faglærte, og at vi utvikler kommunen som arbeidsgiver.

Det er viktig også med kampen mot tidstyver, for det kan frigjøre arbeidskraft fra å gjøre administrative jobber til å gi bedre tjenester til innbyggerne. Vi må også sørge for at kommunene har gode og forutsigbare økonomiske rammer.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tore Hagebakken (A) [12:28:07]: Jeg vil håpe at kommunal- og moderniseringsministeren har et noe høyere presisjonsnivå i sitt daglige arbeid i departement og regjering enn det han demonstrerer her i dag når det gjelder påstanden om at vi i Arbeiderpartiet har mindre penger til kommunene i inneværende år. Jeg minner i korthet om følgende: I vårt budsjettopplegg for inneværende år lå det inne 3,4 mrd. kr – 3 400 000 000 kr, sagt på en annen måte – til kommunesektoren oppå regjeringas opplegg for inneværende år. I tillegg ville vi ha sendt med norske kommuner 2 mrd. kr i skattekompensasjon, som regjeringa gikk imot. Det er en del penger, i tillegg til at vi gir en garanti for at vi skal dekke inntektstapet i inneværende år. Og så får statsråden seg til å stå her og prøve seg med noen teknikaliteter for å framstille det som om vi er dårligst på kommuneøkonomi. Det synes jeg var noe drøyt – for å si det med konduite.

Fra en annen Høyre-representant ble det sagt at vi angivelig var imot tiltak mot barnefattigdom. Jeg viser bare

veldig kort til det Karin Andersen sa om den politiske situasjonen i denne salen rundt det spørsmålet, og jeg vil bare kontant avvise ethvert forsøk på å framstille Arbeiderpartiet også som en slags versting i en slik sak. Jeg håper at resten av debatten vil ha et høyere saklighetsnivå, og det mener jeg dypt og inderlig.

Arbeidsledigheten øker, og nå er den på 4,2 pst. Det er egentlig mye etter norske forhold. Det tilsier at kommuneøkonomien må stimuleres for å holde ledigheten nede, i tillegg til at det utvilsomt er et stort behov for å tilføre mer penger til de kommunale oppgavene, særlig innen skole og omsorg. Arbeiderpartiet har høye ambisjoner for de kommunale tjenestene og i kampen mot arbeidsledigheten, og disse to ambisjonene er det både mulig og ikke minst smart å kombinere. Det er det vi ønsker å gjøre.

Det siste vi trenger nå, er at ansatte innen basistjenestene i samfunnet vårt må ut av jobben på grunn av trang kommuneøkonomi, eller at nyutdannede innenfor svært viktige fagfelt ikke får jobb.

Skattekutt har ingen dynamisk effekt, ifølge Finansdepartementet sjøl, i hvert fall ingenting som synes å være bevist så langt, og bidrar svært lite eller ingenting til å bedre sysselsettingssituasjonen, mens vi vet at en stimulert kommuneøkonomi har betydelig og positiv effekt – og det for hele landet. Å stimulere kommuneøkonomien utgjør samtidig en stimulans for næringslivet, så her er det bare en vinn-vinn-situasjon. Dette er også sterkt understreket fra fagforeningshold, med Landsorganisasjonen og Fagforbundet i spissen.

Penger til skattekutt kunne vært disponert til styrking av velferdstilbudet og sysselsettinga i Kommune-Norge. Det kunne ha gitt tusenvis av arbeidsplasser, og mange uheldige velferdskutt kunne vært unngått. Det er dette som er vårt alternativ. Med vår politikk bruker man pengene på de store oppgavene.

Under den rød-grønne regjeringa før finanskrisen var den årlige veksten i kommunalt sysselsatte på om lag 10 000. Under finanskrisen var veksten helt oppe i 15 000, mens den de fire siste åra under Stoltenberg-regjeringa i snitt lå på 6 000. Men hva er situasjonen nå? Det er nærmest nullvekst, i en tid da flere blir ledige, samtidig som stadig flere trenger velferdstjenester av forskjellig grad rundt omkring i hele landet vårt.

I denne kommuneproposisjonen foreslås det en realvekst i de samlede inntektene til neste år på bare 1,3 pst. til 1,8 pst. – langt under snittet de ti forutgående åra. Ser en på de frie inntektene, vil nesten halvparten gå til å dekke opp økte demografikostnader og sannsynligvis om lag 900 mill. kr til økte pensjonskostnader, så det er noen penger som er igjen, men det er veldig mange bindinger. Og som Helga Pedersen var innom, er vi svært usikre på hva som vil skje med skatteinngangen neste år, og om det vil bli gitt noen kompensasjon. Når skatten svikter, som så langt synes å være tilfellet, svikter også den sittende regjeringa. Dette holder ikke, med tanke på oppgavene som kommunene skal løse, og ikke har det noen effekt, slik vi ønsker, med hensyn til å stimulere sysselsettinga. Nå er tida inne for å skuffe på mer «køl» – tida er inne for å ha litt ambisjoner.

Bjørn Lødemel (H) [12:33:26]: Eg kan trygt forsikre Hagebakken om at både Høgre, regjeringa og regjeringspartia har store ambisjonar.

Regjeringa har lagt fram ein offensiv og framtidsretta kommuneproposisjon som omtalar mange viktige reformer. Han viser til behov for omstilling og effektivisering i offentleg sektor og ikkje minst til løysingar på dagens og framtida sine utfordringar. Det økonomiske opplegget for kommunane er også godt. Det blir lagt til rette for ein vekst i frie inntekter for 2016 på nivå med gjennomsnittet dei siste åra.

Ein samla komité viser til at det er brei oppslutnad om kommunesektoren si viktige rolle som grunnmur i det norske velferdssamfunnet, og ein understrekar betydninga av kommunane sin posisjon som arena for eit sterkt lokaldemokrati. Det er også verdtt å merke seg at ein samla komité meiner at effektivisering, fornying og modernisering av offentleg sektor er avgjerande for å sikre velferda for enkeltmenneske og for å forvalte fellesskapet sine ressursar på ein god måte. Ein samla komité viser også til at effektivisering, omstilling og fornying er heilt nødvendig for å sikre nok arbeidskraft innanfor viktige velferdsområde i åra framover. Dette er heilt i tråd med det som regjeringa og regjeringspartia har som si hovudmålsetjing for offentleg sektor i åra framover.

Vi har altså ei regjering som fornyar, forenkler og forbedrar offentleg sektor i eit tempo som ein knapt nok har sett maken til tidlegare. Ho fjernar unødvendige rapporteringskrav, arresterer tidstjuvar i stort omfang, og ho gjennomfører digitalisering og omorganisering i stort tempo.

Gode døme på det daglege arbeidet som regjeringa gjer for effektivisering og forenkling, er større vektlegging av lokalt sjølvstyre ved motsegn, forenkling av plan- og bygningslova, klart språk og betre styring og leing i offentleg sektor. Alt dette er svært bra og framtidsretta.

I kommuneproposisjonen blir dei samla inntektene for kommunesektoren auka med 6–7 mrd. kr. Av dette blir det lagt opp til mellom 4,5 mrd. kr og 5 mrd. kr i frie inntekter. Dette svarar til ein realvekst i frie inntekter på mellom 1,3 pst. og 1,5 pst. Dette er på linje med gjennomsnittleg vekst i perioden 2008–2014.

Regjeringa føreslo også ei tilleggsøyving til kommunesektoren på 1,1 mrd. kr i kommuneproposisjonen. Det blei auka til 1,2 mrd. kr i budsjettavtala mellom regjeringspartia og samarbeidspartia i revidert nasjonalbudsjett. Dette er eit solid bidrag til å styrkje det økonomiske handlingsrommet til kommunane, og løyvinga er grunngjeven i ei heilskapleg vurdering av den økonomiske situasjonen i kommunane, der skattesvikt er eitt moment. Dette er alt anna enn svelteføring av kommunane, som raud-grøne politikarar brukte som skremmeskot i valkampen i 2013.

Når det gjeld fylkeskommunane, har det blitt innført nytt inntektssystem. Eit gammalt inntektssystem frå 1990-åra har blitt varsla frå den raud-grøne regjeringa kvart år dei siste åra, utan at det kom lenger enn at det blei varsla. Dette er det andre året i denne omlegginga, og regjeringa legg opp til å vidareføre tapskompensasjonen for dei fylkeskommunane som tapar mest. Då komiteen handsama denne omlegginga sist, var det sterke protestar, m.a. frå

mitt heimfylke, Sogn og Fjordane, på grunn av reduksjon av overføringane til fylkeskommunen dei komande åra. I år har mykje av den kritikken stilna.

Regjeringa har svara på komiteen sine merknader frå handsaminga av kommuneproposisjonen 2014 ved at det blir jobba med ein gjennomgang av båt-/ferjekriteria og innføring av ei ny ferjeavløysingsordning for fylkesvegane – den er på plass. I proposisjonen viser regjeringa til at ho vil arbeide vidare med båt-/ferjenøkane fram til kommuneproposisjonen i 2017. Det er viktig at dette arbeidet blir slutført i den komande kommuneproposisjonen.

Når det gjeld ferjeavløysingsordninga for fylkesvegane, er dette eit fantastisk gjennombrut for vegbygging på kysten av landet vårt. Ein samla komité føreslår 40 år i kompensasjon for ordninga. I ein merknad frå regjeringspartia og samarbeidspartia viser ein til at staten i dag overfører midlar til fylkeskommunane gjennom inntektssystemet for å setje dei i stand til å ha ferjetilbod der det er behov for det for å binde saman vegnettet og folk og næringsliv som bur på øyar, fjordsider og liknande. Dei same partia har også fleire viktige merknadar som styrkjer ferjeavløysingsordninga. Ordninga skal prisjusterast, og fylkeskommunane kan sjå fleire ferjesamband i fellesprosjekt for å få ei mest mogleg samordna ordning.

Regjeringa og samarbeidspartia legg til rette for ei formidabel satsing på bygging av bruer til erstatning for ferjer, noko som vil leggje til rette for stor vekst og verdiskaping på kysten av landet vårt. Dette er distriktspolitikk av beste sort, også for mitt heimfylke, Sogn og Fjordane.

Stine Renate Håheim (A) [12:38:40]: Det er mulig at kommuneproposisjonen ikke er en kioskvelter i de norske hjem, men sannheten er jo at det vi debatterer her i dag, er helt avgjørende for velferden til folk flest.

Arbeiderpartiet har store ambisjoner. Vi vil ha tidlig innsats i skolen og styrke arbeidet mot frafall, vi vil ha flere barnehageplasser fylt med god kvalitet, og vi vil ha en verdig alderdom der våre eldre får trygghet og god omsorg. Derfor vil Arbeiderpartiet til neste år bruke 3 mrd. kr mer på kommunene enn regjeringen, for det er i kommunene at velferden skapes.

Regjeringen har så langt prioritert annerledes – 12 mrd. kr i skatteuttak til de få. Samtidig gjøres det smertefulle kutt i mange kommuner.

Debatten om kommuneøkonomi handler jo i bunn og grunn om hverdagen vår, om alle de lykkelige familiene som nå venter barn til høsten, men som ikke helt vet hvordan hverdagen skal gå opp når det ikke finnes en barnehageplass.

Vi ser at mange kommuner må kutte i barnehagene – det er ikke nok plasser. Ikke fordi lokale folkevalgte ønsker det sånn, eller fordi de mener det er klokt, men fordi et stramt kommuneopplegg i år kombinert med stor skattesvikt gjør at mange kommuner ikke har noe valg.

Stikk i strid med de festtalene høyresiden holder om kunnskap og lærere, kuttes det nå i skolen. Utdanningsforbundet har gjort en undersøkelse som viser at seks av ti skoleledere nå mener den økonomiske situasjonen i skolen

deres er blitt dårligere de siste årene – færre lærere og mindre tid til å se hver enkelt elev og sørge for tilpasset opplæring. Jeg roser gjerne regjeringens satsing på etter- og videreutdanning av lærere. Det er det tverrpolitisk enighet om i denne sal. Men skal vi lykkes med å gi alle elever de samme mulighetene til å nå sitt fulle potensial, trenger vi flere lærere, lærere som har tid til å følge opp hver enkelt elev. Da må vi følge opp de store, fine ordene i denne sal med mer penger til kommunene.

Denne debatten handler også om alle de barn og unge som ikke får hjelp når de trenger det. Folkehelseinstituttet anslår at mellom 15 pst. og 20 pst. av barn og ungdom har psykiske plager som påvirker dem i hverdagen, ungdom som sliter med å leve opp til de idealene som samfunnet påtvinger dem. Jakten på det perfekte gjør mange av våre barn og unge syke, og altfor mange av dem møter en stengt dør når de vil snakke med en helsesøster på skolen.

Jeg er stolt over at den rød-grønne regjeringen begynte opptrappingen av skolehelsetjenesten, men vi må også innse at vi ikke fikk de resultatene vi ville ha. En undersøkelse gjort av Sykepleien viste at bare halvparten av de pengene vi bevilget, gikk til å styrke skolehelsetjenesten. I dag i replikkordskiftet hører vi også en statsråd som sier at det er en veldig sterk satsing på psykisk helse. Men det står ikke helt i stil til hva som skjer der ute. I rådmannsundersøkelsen KS gjorde i mars, sier halvparten av rådmennene at det ikke blir økt satsing på skolehelsetjeneste og psykisk helse i år heller.

I Arbeiderpartiet lærer vi av våre egne feil, og vi foreslår derfor å øremerke penger til skolehelsetjenesten. Jeg synes det er synd at høyresiden verken lærer av våre feil eller sine egne feil i den saken.

Etter to år med en borgerlig regjering er det skattekutt som er den største prioriteten – det er den største enkelt-satsingen. Resultatet er trange tider i Kommune-Norge og kutt i velferden lokalt – ikke fordi kommunepolitikere vil det, men fordi regjeringen har prioritert skattekutt til de få framfor velferden til de mange.

Mudassar Kapur (H) [12:43:20]: I denne proposisjonen fortsetter regjeringen med sine gode og forutsigbare rammer for kommunesektoren. Sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre har vi lagt til rette for at kommunene fortsatt kan videreutvikle sitt velferdstilbud til innbyggerne.

Denne proposisjonen viser et opplegg som tar distriktenes utfordringer på alvor. Regjeringen viser at veksten i vårt land starter gjennom å bygge sterke lokalsamfunn. Samtidig evner denne proposisjonen også å anerkjenne de spesielle utfordringene byene har. Befolkningsvekst gir byene utfordringer utover det distriktene opplever. Derfor må vi gjøre byene i stand til å møte denne befolkningsveksten. Uansett hvilken by man bor i, og hvor man bor i byen, har man krav på et velfungerende tjenesteapparat og velferdstilbud.

I byene skal det være et aktivt næringsliv som skaper arbeidsplasser, men det skal også være mulig å skape sin egen arbeidsplass. Vår jobb er å legge til rette for dette,

og den jobben tar vi seriøst – i budsjett etter budsjett og proposisjon etter proposisjon.

Regjeringen vil utvikle en politikk for konkurransekraft i byer og distrikter. Utviklingen av byregioner av alle størrelser er avgjørende for Norges framtidige økonomiske utvikling, og samhandling mellom by og omland er sentralt for å utnytte potensialet for økonomisk vekst i hele regionen. Og da minner jeg om departementets utviklingsprogram over to faser, hvor fase 1 nå er avsluttet. Der har 33 byregioner med til sammen 187 kommuner etablert og utviklet samarbeid. I fase 2 skal deltakerne utvikle og konkretisere disse tiltakene og strategiene, og departementet har lyst ut inntil 91,5 mill. kr til fase 2 for perioden 2015–2017.

Regjeringen foreslår at kommunene får beholde en andel av selskapsskatten lokalt fra 2017, anslagsvis 2,9 mrd. kr. Den nye modellen gir byene mulighet for å få ekstra inntekt gjennom å motivere til vekst, verdiskaping og næringslivsutvikling. I 2015 ble veksttilskuddet til kommunene økt, og flere kommuner fikk ta del i ordningen. Regjeringen vil videreføre denne satsingen på vekstkommuner i 2016.

Hva forteller dette? Endelig har vi en regjering som faktisk tar byene på alvor. Men hva er det jeg hører fra de rød-grønne politikerne i dag? Jo, det samme som vi hørte før valget, rett etter valget og i månedene som fulgte, og det kan oppsummeres med to punkter. Det ene er svartmalning av vår politikk i mangel av en egen politikk. Når vi da forklarer hva som er vår politikk, får statsråden beskjed om at han er en frekkas. Og representanten Hagebakken ønsker seg dypt og inderlig en realdebatt. Jeg vil be representanten gå dypt og inderlig i seg selv og tenke gjennom hvilke karakteristikk han deler ut om andre. Det andre punktet som kommer fra de rød-grønne til enhver tid, er uansvarlig pengebruk.

Spørsmålet som fortjener et ærlig svar, er: Hva er forskjellen på Høyre–Fremskrittsparti-regjeringens og de rød-grønnes kommunebudsjetter? Veksten i kommunenes inntekter for 2016 er på nivå med snittet for de senere år, men dette handler om hvordan vi deler ut pengene. Det handler om at pengene først og fremst er frie inntekter. Det er der den store forskjellen ligger – det gir større lokalt handlingsrom. Og i en tid hvor Norge har behov for omstilling, er det vi som leverer vekstkommunetilskudd, kutt i formuesskatt, differensiert arbeidsgiveravgift og kraftig satsing på infrastruktur. Dette er eksempler på hvordan vi bygger sterke lokalsamfunn. Og hva leverer Arbeiderpartiet? Jo, de velger å øke skattene med 10 mrd. kr i sitt alternative budsjett. Og akkurat som i debatten om oppgavemeldingen, er jeg igjen ikke særlig overrasket over at Senterpartiet og SV har følgende filosofi i denne typen debatter: La oss vente å se hva regjeringen kommer med, og så byr vi bare litt over.

Men det som startet med å overraske meg de siste månedene, og som gikk over til en skuffelse, men som nå egentlig først og fremst skremmer meg, er at Arbeiderpartiet rett og slett har slettet honnørordene «ansvarlig økonomisk politikk» fra sitt vokabular. I stedet er det erstattet med et nytt ord, og det er «overbud».

Stein Erik Lauvås (A) [12:48:22]: Jeg merker meg at statsråden prøver å – på en måte – starte en sverterunde om Arbeiderpartiets kommuneøkonomi, og det gjør han i mangel av egne og bedre forslag. Jeg kan bare – jeg hadde nær sagt – trøste alle med at her blir statsråden gjennomskuet – ikke bare her i salen, han blir også gjennomskuet der ute hvor det virkelig gjelder: i kommunene. Jeg slår bare fast at kommunalminister Sanner ikke er kommunenes beste venn, han har altså andre venner han vil passe bedre på. Mang en ordfører, kommunestyremedlem og rådmann har ventet i spenning på regjeringens kommuneopplegg for 2016, etter i månedsvis å ha hørt masse gode honnørord om hvor godt kommunene skulle bli tatt vare på når regjeringen kom med forslaget til 2016-økonomien. Det skulle være en satsing som skulle fremme eldreomsorg, skole- og helsetjeneste – det var altså ikke måte på. De ble skuffet, de aller fleste kommunale representantene. Satsingen som regjeringen bebudet, den kom ikke.

Noen av oss som har vært så heldige å ha vært med i lokalpolitikken før, vi husker sist Høyre satt i posisjon. Da var det Erna Solberg som var kommunalminister. Det var ikke mye satsing på kommunene som velferdsproducent den gangen heller. Sånn sett er Høyre forutsigbare, det får vi jo være glad for. Og nå, med Fremskrittspartiet ved sin side, fortsetter de å prioritere sterke skatteuttak til Norges aller rikeste istedenfor kommuneøkonomien. De sender sågar store deler av regningen for skatteuttaket over til innbyggerne i Kommune-Norge. Vi ser hva de prioriteringene fører til. Nå er det altså kutt i de fleste kommuner. De melder om kutt i skole, kutt i omsorg, kutt i forebyggende arbeid blant barn og unge.

I tillegg til disse svært trange rammene som kommunene nå har blitt utsatt for av regjeringen, vil regjeringen altså innføre selskapsskatten. Ut fra de beregningene som det har vært mulig å gjøre, ser det ut til at det er et førtitalls kommuner i Norge som vil tjene på en slik omlegging av selskapsskatten, og resten av kommunene skal da være med og betale. Det skal omfordeles. Det er blitt sagt fra denne talerstolen at det var ikke så mye. Jeg synes at oppimot 3 mrd. kr som regjeringen selv har omtalt, er ganske mye penger. Det er ganske mye midler for kommunene. Det er et urettferdig system så langt det er mulig å se, men det er en snedig plan å si at jo større privat lønnsmasse man har i egen kommune, jo mer skatteinntekter vil man få. Det er også en del av regjeringens privatiseringsreform, slik man kan se det.

Arbeiderpartiet har noen andre svar enn regjeringen. Jeg forstår at regjeringen og regjeringens representanter ikke liker våre forslag, men vi har altså andre forslag enn regjeringen til hvordan vi skal ivareta kommunene, innbyggerne, spesielt de yngste og de eldste. Da handler det om at vi må ha et inntektssystem for kommunene som gir muligheten for likeverdige tjenester i hele landet. Vi må sørge for rettferdighet i utjevningen sånn at våre lokale folkevalgte og ansatte i kommunene faktisk har en reell mulighet for å gi et godt velferdstilbud i egen kommune.

En styrking på 3 mrd. kr mer til kommunene for 2016, det er ikke lite. Det ville gitt store muligheter til våre lokale og regionale folkevalgte. Da kunne man diskutert satsings-

områder og ikke kuttområder, slik som man nå blir tvunget til å gjøre i de aller fleste av kommunene. Da snakker vi om at kommunestyrene faktisk kunne diskutert en bedre skole, flere lærere, styrking av skolehelsetjeneste, løft for yrkesfag. Vi snakker om nye barnehageplasser, gjeninnføring av skolefrukt – man kunne gjort mye for disse pengene.

Alt i alt har også Arbeiderpartiet ambisiøse forventninger til kommunene, akkurat som regjeringen har. Forskjellen er at med Arbeiderpartiets forslag ville kommunene hatt et svært mye bedre økonomisk utgangspunkt til faktisk å møte de forventningene som vi har.

Gunnar Gundersen (H) [12:53:48]: Dette er en interessant debatt. Det høres ut som om særlig Arbeiderpartiets representanter går på autopilot. Men representanten Helga Pedersen sa innledningsvis noe som var riktig, og som jeg kan si meg enig i, og det er at valgene vi gjør nå, vil være avgjørende. Det bør vi kanskje tenke på hver eneste dag, for det gjelder alle valg som gjøres i denne sal. Men etter det synes jeg debatten har vært preget av at man har glemt de utfordringene Norge faktisk står overfor, og tror at det dreier seg om bare å bevilge penger. Jan Tore Sanner sa at milliarder er ikke nok; vi må også treffe og stimulere menneskene. Og det er utfordringen Norge står overfor. Det høres ut som om de rød-grønne, særlig Arbeiderpartiet, ikke har fått med seg at Norge er inne i en fase hvor vi faktisk må omstille oss, fra en tid da vi jaget oljeinntekter, til at den motoren begynner å hoste litt og vi må finne andre næringsveier som skal bære oss inn i en, forhåpentligvis, god framtid.

Nå har jeg i mange debatter etterlyst at man kanskje har en viss ydmykhet overfor den utfordringen man selv ikke møtte, men som vår regjering nå møter for fullt, og som man takler på en beundringsverdig og god måte. Det er en meget aktiv næringspolitikk som føres av regjeringen gjennom hovedprioriteringene i budsjettet. Man stimulerer gjennom skattesenkninger, særlig mot egenkapital, og man stimulerer samferdsel – rekordbevilgninger til samferdsel – som de rød-grønne ikke klarte, de hadde helt andre rammebetingelser, og man går inn for skole og FoU. Alt dette er helt sentralt for næringslivet når det kommer til det overordnede. Og det er en selvfølge at kommunene er byggeklossene i Norge, både når det gjelder velferd, og når det gjelder verdiskaping.

Jeg tror på at incentiver virker. Der går det et skille i denne sal, helt åpenbart. Jeg er enig med statsråden i at det er forunderlig at Senterpartiet, med sin grunntenkning, ikke også forstår at incentiver fungerer. At man nå signaliserer at det skal tilbakeføres en liten andel, en moderat andel, av selskapsskatten til kommunene som klarer å skape ny vekst og nye arbeidsplasser – vel å merke basert på at man skaper nye arbeidsplasser tilbake til kommunene – tror jeg er et incentiv som virker. Hvis ikke kommunene er opptatt av verdiskaping, hvordan skal vi da få til denne omstillingen? Jeg ser at det brukes argumenter som at det bare vil begunstige de næringsrike kommunene og ikke de svake. Jeg tror det motsatte. Jeg tror de nærings-svake kommunene er de som virkelig har behov for denne typen incentiver, og som jeg er helt sikker på også vil

legge seg mer i selen for å skape det framtidige næringslivet som vi alle er avhengige av. Her trenger vi å dra i lag, kommunene og staten sammen.

Skattesvikten til kommunene er selvfølgelig meget alvorlig, men det er et tegn på hvilken omstilling Norge faktisk står overfor. Toppoppslaget på E24 rett før jeg gikk inn i salen, var nettopp at skattesvikten til staten også blir stor, nettopp fordi aktiviteten og oljeprisen har falt såpass som den har gjort. Og vi kan jo ikke unngå å dra med oss kommunene inn i den omstillingen vi faktisk skal inn i.

Til sist: Når Tore Hagebakken sier at skatteendringer ikke har noen «dynamisk effekt», er jo det rett og slett tøv. Det at departementet ikke har modeller som klarer å beregne de dynamiske effektene, er noe helt annet, men ser man på evalueringer som er gjort av skattereformene, og ser man særlig på skattereformen fra 1992, har skattesystemet enorme dynamiske effekter. Så vi får i hvert fall bringe debatten ned på det planet der den skal være. Det med selskapsskatten tror jeg er et veldig bra signal. Det er, som statsråden også sa, en moderat endring, så kommunene kommer ikke til å fly beina av seg for å privatisere og konkurranseutsette alt som opposisjonen fokuserer på, men de kommer til å fokusere mer på verdiskaping, og det trenger Norge for framtida.

Niclas Tokerud (A) [12:59:00]: Jeg er stolt over at vi i Arbeiderpartiet styrker kommunene med en halv milliard til forebygging hos barn og unge. Forebygging blant barn og unge er en av de viktigste helseinvesteringene vi som samfunn kan gjøre. Folkehelseinstituttet anslår at rundt en femtedel av barn og unge har psykiske plager som påvirker dem i hverdagen. Samtidig vet vi at psykiske lidelser kan forebygges gjennom tidlig innsats. Tar man tak i ting tidlig og gir rett behandling av psykiske symptomer, kan vi hindre alvorlig sykdom og gi en bedre hverdag til dem som sliter. Her spiller skolehelsetjenesten en særdeles viktig rolle.

Arbeiderpartiet styrker skolehelsetjenesten med 200 mill. kr i øremerkede midler. Vi velger å øremerke dem fordi våre barn og unge fortjener en bedre skolehelsetjeneste. Det er litt skummelt å se at kun halvparten av de ekstra bevilgningene til skolehelsetjenesten i 2014 gikk til skolehelsetjenesten.

Det er sånn at om min samboer hadde sendt meg ut for å kjøpe mat for 200 kr og jeg hadde brukt 100 kr av dem på mat til oss mennesker og 100 kr på mat til katta, hadde det vært veldig hyggelig tenkt av meg med tanke på katta, men det var mat til oss voksne folk det skulle gått til. Det er ikke spesifisert hva slags mat det er, men det er hyggelig av meg å gjøre det. Det er litt det samme i skolehelsetjenesten. Kommunene bruker pengene på gode ting, men de er ment til skolehelsetjenesten, og da må de også brukes til det. Derfor velger Arbeiderpartiet altså øremerking, sånn at våre barn og unge får det de fortjener.

Arbeiderpartiet velger også å satse på en time fysisk aktivitet i skolen hver eneste dag. Fysisk aktivitet foster god helse og en bedre livskvalitet. Vi ser klare sammenhenger mellom fysisk aktivitet i ung alder og god helse i voksen alder. Da kreves det også av oss at vi satser tidlig.

Vi har gjennom årene hatt mange forsøksprosjekter på fysisk aktivitet i skolen. De sier det samme: Det er mulig og det funker. Vi har gode ordninger. Gjennom samarbeid mellom frivillig sektor og skolene er vi i Arbeiderpartiet klare til å innføre en times fysisk aktivitet i skolen hver dag. Vi trenger ikke flere forsøksprosjekter, vi trenger handling.

Med all den energien man endelig får utløp for med en times fysisk aktivitet, kunne det også vært kjekt med litt påfyll av energi i hverdagen. Jeg har møtt mange elever som er skuffet over at regjeringen har valgt å kutte skolefrukten. Og jeg forstår dem veldig godt, for frukt og grønttilbudet i skolen var populært blant mange – en god, sunn og virkningsfull måte for å få blodsukkeret opp når det først begynner å falle.

Det er tre ting jeg velger å peke på, når jeg ser tilbake på min egen skolehverdag, som er bidragsgivende til at jeg klarte å prestere godt. Det første var gode lærere. Det er ingen tvil om hvor viktige lærerne er i skolen.

Men jeg må innrømme at som en som likte å sove kanskje litt ekstremt lenge om morgenen, var nok skolens tilbud om frokost vel så viktig som det lærerne faktisk var. Å kunne smøre meg en brødiskive og spise litt i de minuttene jeg hadde til overs fra bussen kom til skolen og til skolen startet, gjorde at jeg hadde litt ekstra energi og at det var mye lettere å følge med i skoletimene. Et skolemåltid er ikke bare et ernæringstiltak – det er også et læringstiltak. Enkelte vil ha det til at man må ta et valg – læring eller ernæring. Sannheten er at det ikke finnes noen motsetning. Det ene foster det andre.

Den tredje tingen var fysisk aktivitet – en halvtime hver dag, med mange valgmuligheter: ballspill, gåtur og en rekke andre tilbud, i samarbeid med det lokale idrettslaget.

Jeg skulle ønske at jeg også her kunne trukket fram skolehelsetjenesten som en viktig grunn til at jeg klarte meg gjennom ungdomsskolen, men det hadde krevd at vi hadde hatt en helsesøster til stede i mer enn 4 timer i uka for å dekke behovet til alle de 270 elevene på skolen min.

Vi har alle ansvar for vår egen helse. Men samfunnet har ansvar for alles helse. Med Arbeiderpartiets forslag sikrer vi bedre helse for våre barn og unge.

Eirik Sivertsen (A) [13:03:34]: Regjeringen har varslet at de vil gjeninnføre deler av selskapsskatten. Det er en ordning som fortsatt er relativt uklar. Vi har gjennom noen spørsmål forsøkt å få avklart deler av det, men jeg har respekt for at man må komme tilbake til det.

Men vi har fått et øyeblikksbilde. Det øyeblikksbildet er ikke så veldig overraskende. Det er i tråd med den politikken som Høyre har stått for i alle de år, som handler om en omfordeling mellom kommunene. Hovedbegrunnelsen for at man ønsker å gjeninnføre dette, er knyttet til en idé om at våre folkevalgte i kommunene trenger et incentiv for å konsentrere seg om å legge til rette for flere arbeidsplasser i sin hjemkommune.

I mitt valgdistrikt har vi kommunen Meløy. Det er en kommune som har i overkant av 6 000 innbyggere. De har et næringsliv som er tett knyttet til industri. For noen år siden gikk en av de store bedriftene – ikke en hjørnesteins-

bedrift, men en stor bedrift – konkurs. Det var REC. Det ga umiddelbart en arbeidsledighet på 20 pst. i denne kommunen. Resultatet, ut fra det øyeblikksbildet departementet har beregnet for oss, viser at denne kommunen vil bli straffet økonomisk. De vil altså tape skatteinntekter med regjeringens nye overføring. De blir straffet fordi de fikk en konkurs, et forhold kommunen vanskelig kunne rå over.

Da er spørsmålet: Er dette riktig medisin? Er det slik vi styrker kommunenes mulighet – de kommunene som har de største utfordringene når det gjelder å skape nye arbeidsplasser? Det andre spørsmålet, om noe som jeg aldri har skjønt, og som Høyre-folk ikke svarer på, er: Har man i Høyre kommunepolitikere som ikke arbeider for flere lokale arbeidsplasser? Jeg vet ikke hvordan det er i Høyre, men jeg vet i hvert fall at når jeg reiser rundt i landet og møter våre folkevalgte, er dette noe av det aller viktigste de er opptatt av: Hvordan skaper vi flere arbeidsplasser som grunnlag for vekst og velferd for innbyggerne i vår hjemkommune? Det ikke noen økonomiske incentiver for å være opptatt av dette. Dette er helt grunnleggende.

Det kommunene trenger, er ikke straffetiltak når det går dårlig i næringslivet. Da trenger de økonomiske stimuli, og de trenger handlingsrom for å kunne jobbe med næringsutvikling. Da trenger de regionale utviklingsmidler, som regjeringen har kuttet. Da trenger de virkemiddelapparatet i Innovasjon Norge og en aktiv næringspolitikk, som regjeringen er kritisk til. Og da trenger de omstillingsmidler – som Meløy fikk – fra storsamfunnet for å komme seg over en tøff kneik.

La meg bare få lov til å minne om at KS, kommunenes egen organisasjon, i høringen med kommunalkomiteen hevdet at det overhodet ikke finnes noen dokumentasjon på at dette er et incentiv som vil virke. De er meget kritisk til det. Allikevel fortsetter regjeringen med sitt ideologiske korstog og skal tvinge igjennom dette.

Det andre er knyttet til fordelingseffekten. Det omvendte Robin Hood-prinsippet gjelder også for kommunesektorens skatteinntekter. En skal ta fra dem som har minst, og som har de dårligste forutsetningene. Skatteinntektene i kommunesektoren, som er den viktigste inntektskilden, varierer mellom 50 pst. av gjennomsnittet og opp til 350 pst. Man skal altså omfordele, fra dem som har minst, til dem som har mest – akkurat som man gjør i personbeskatningen og knyttet til diskusjonen om formuesskatt. Det er feil politikk. Vi har et annet alternativ, som handler om å gi alle kommuner likeverdige muligheter til å drive næringsutvikling.

Så noen kommentarer til hva som er sagt i debatten. Representanten Lødemel hevdet at kritikken mot effekter av endringer i inntektssystemet er stilnet. Det er mulig det er opplevelsen til Høyre, men hvorfor opplever Høyre det? Er det fordi det har blitt mer penger til fylkene? Nei, det har ikke det, regjeringen har ikke gjort noe med dette. Har regjeringen gjort noe med ferje- og båtrutene og kriteriene i inntektssystemet? Nei, de sa de skulle gjøre det i kommuneproposisjonen, det har de ikke gjort – de har varslet en ny utredning. Grunnen til at man ikke har oppdaget dette i Høyre, er kanskje at fylkene har oppdaget at de har en regjering som ikke lytter på det øret, som ikke er

på den kanalen, som ikke er opptatt av fylkeskommunenes muligheter.

Så var representanten Kapur inne på svartmaling av Høyres politikk, som falt ham tungt for brystet. Svart er kanskje blitt en passende farge på politikken til Høyre, når vi ser hvor dypblå politikken faktisk har blitt. Men det er kanskje for unyansert at vi maler den svart – vi skal drive med dypblå maling.

Poenget er at vi har et alternativ. Vi står for et annet alternativ, der vi har mer penger til kommunene, ikke fordi det er et mål i seg selv, men fordi det er det viktigste virkemiddelet for at man skal klare de omstillingene også kommunene skal være med på. Det gjør en ikke ved å tvinge dem, det gjør en ved å gi dem muligheter.

Jonas Gahr Støre (A) [13:08:50]: «Kommunene er grunnmuren i det norske velferdssamfunnet.» Slik innleder regjeringen kommuneproposisjonen for 2016. Dette er et utsagn som også Arbeiderpartiet stiller seg bak. Men å bygge en god grunnmur for velferd krever mer enn ord, det må et fundament til.

Det er de ansatte i barnehagene, i skolene og i pleie og omsorg som leverer velferden ute blant folk. De gjør det i det kommunale og fylkeskommunale bygg, som krever mye mer enn bare grunnmuren for at det skal bli god velferd.

For å kunne skape denne velferden må regjering og styring følge opp med trygge økonomiske rammer. Det krever harde prioriteringer. Det vet Arbeiderpartiet. For at lærerne skal få tid til å være lærer, må det være nok lærere i klasserommene, og det må ansettes flere for en voksende befolkning. For at eldreomsorgen skal gi den nødvendige tryggheten, må fagfolkene ha tid til å pleie den enkelte. Derfor økte vi kommunenes inntekter med 70 mrd. kr reelt, fra 2005 til 2013, noe som ga rom for 24 000 flere årsverk i kommunenes pleie- og omsorgstilbud – konkrete resultater, som gir bedre velferd for bestemor og bestefar og for dem som trenger det mest.

Nå ser vi en annen virkelighet. Vi har en regjering som nedprioriterer en solid kommuneøkonomi, fordi hovedsatsingen er store kutt i formuesskatten. Finansministeren vil ha begge deler, men de fleste vet at pengene bare kan brukes én gang. Regjeringens skattekutt er derfor et dårlig svar på utfordringene Norge nå står overfor. På førstesiden av Aftenposten i dag ser vi ett resultat, nemlig at kommuner rundt om i landet må øke eiendomsskatten for å dekke disse viktige oppgavene.

Vi er et land som vokser. Vi blir flere eldre. Vi trenger en opprustning av infrastrukturen i byene våre. Vi skal møte store teknologiske endringer og sørge for arbeid til alle – alt dette innenfor rammer som klimaet krever av oss.

Ingen av disse utfordringene løses med denne medisinen. Nå har vi nok en gang fått brev fra Finansdepartementet, som bekrefter at det ikke er «grunnlag for å budsjettere med dynamiske effekter i 2015 av forslagene til skatteendringer». Skatteuttene er altså ikke dokumentert som vekstfremmende. De virker ikke slik som Høyre og Fremskrittspartiet foreskriver.

Den andre siden av denne skatteutpolitikken kjenner

vi også godt. Selv om finansministeren sier begge deler, tror jeg verken vi eller regjeringspartiene trenger dokumentasjon for å forstå at skattekutt fører til at det blir mindre penger igjen til nettopp velferd og tiltak i kommunene. Et svakt kommuneopplegg for 2015 skal nå etterfølges av et svakt kommuneopplegg for 2016. Det vil få konsekvenser. Flertallet av rektorer og skoleledere melder nå om dårligere økonomi. De har færre ressurser til å følge opp barna i skolen. Flere steder kuttet det i eldreomsorgen. Utviklingen går motsatt vei av det vi ønsker. Dermed er grunnmuren i ferd med å slå sprekker.

I dette finnes det et alternativ, en alternativ bruk av den handlefriheten økonomien gir oss. For året som kommer, satser Arbeiderpartiet i sine alternative opplegg 3 mrd. kr mer på skolen, eldreomsorgen og de andre viktige velferdstjenestene i forhold til regjeringen. Innenfor vårt alternative budsjett foreslår vi å bruke 0,5 mrd. kr på forebyggende helsearbeid, som kommer samfunnet til gode. Det er en investering for god inntekt i fremtiden. Det er en målrettet satsing på flere helsesøstre i skolen, mer fysisk aktivitet og gjeninnføring av frukt og grønt. Vi foreslår at de demente skal få tilbud om aktiviteter på dagtid – oppfølging av løfter som det er på overtid å følge opp. Vi vil sikre at alle elever får den hjelpen og tilretteleggingen som trengs for å kunne lese, skrive og regne før de går ut av 2. klasse. Vi står bak Stortingets enstemmige satsing på etter- og videreutdanning, men det trengs også flere lærere, ikke færre. Derfor foreslår vi 100 mill. kr til et eget lese-, skrive- og regneløft.

Vi vil utvide retten til barnehageplass til å gjelde alle barn født før 31. desember. Barnehagene bidrar til likestilling mellom kvinner og menn og gir solide bidrag til integreringen. Med barnet i barnehage kan småbarnsforeldre være trygge på at barnet har det bra, samtidig som foreldrene kan være ute i produktivt arbeid.

God kommunal velferd er nemlig også en investering i norsk næringsliv. At jeg kan være på jobb og føle meg trygg på at barna mine har det godt, enten de er i barnehage eller på skole, og at foreldrene mine får god omsorg av ansatte som har tid til å se deres behov, er avgjørende for hvor godt jeg kan yte i løpet av en arbeidsdag, for hvor produktiv jeg kan være.

Dette er en av grunnene til at Arbeiderpartiet prioriterer en god kommuneøkonomi svært høyt. Vi prioriterer annerledes enn regjeringen, og til høsten får folk en utmerket anledning til å si klart fra hva de mener om regjeringens trange budsjetter og deres overordnede prioritering. Vi skal være krystallklare på hva Arbeiderpartiet prioriterer.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Anette Kristine Davidsen (A) [13:13:48]: Politikk handler om å prioritere. Det handler om å velge i hvilken retning vårt samfunn skal gå. Det er det Høyre og Fremskrittspartiet gjør i denne proposisjonen. De tar valg som vitner om en prioritering hvor store østlandskommuner favoriseres til fordel for distrikt, og hvor skattekutt til dem

som har mest fra før, prioriteres foran et godt tjenestetilbud for oss alle.

Arbeiderpartiet ønsker å legge til rette for velferd i hele landet. Da regjeringen i fjor endret inntektsmodellen til fylkeskommunene, var Nordland, Nord-Norge og kystfylkene de som ble hardest rammet. Dette nye inntektsystemet som i år videreføres, flytter midler fra nord og kyst til sør og øst – fra distrikt til folkerike byer. Når det ikke foreslås endringer i inntektssystemet for verken Nordland eller Nord-Norge, ser vi at regjeringen holder samme kurs.

Den dramatiske omfordelingen fører til harde kutt og nedskjæring i velferdstilbudene. Resultatet blir mindre midler til både barnehage, skole og eldreomsorg. Det regjeringen legger opp til, kommer på sikt til å skape store forskjeller – en utvikling i feil retning.

«Kommunene er grunnmuren i det norske velferdssamfunnet» proklamerer regjeringen som første setning i kommuneproposisjonen. Den grunnmuren er de nå i ferd med å rive ned i Nord-Norge. Nesten alle kommunene i Nordland vil bli rammet negativt av regjeringens omfordeling. For å gå framtiden i møte må vi satse på både by og land. Det handler om ressurser som fisk, jordbruk og energi, som er spredd utover hele landet. Det handler om folk som mister arbeid, trenger helsehjelp eller får barn som skal ha barnehageplass. For at kommunene og fylkene skal møte utfordringene de står overfor og gripe de mulighetene som byr seg, må de også ha økonomisk handlingsrom. Derfor kan vi ikke sette dem i en situasjon hvor de er nødt til å kutte i velferdstilbudet. For det handler om hvordan vi skal bruke de store pengene. Arbeiderpartiet ønsker å bruke dem på å investere i framtiden – på barnehage, på skole og på eldreomsorg. En sterk og forutsigbar kommuneøkonomi er grunnlaget for dette. På den måten legger vi til rette for vekst i hele landet.

Mazyar Keshvari (FrP) [13:16:29]: Kommuneproposisjonen for 2016 skisserer et godt økonomisk opplegg for kommunesektoren til neste år, i tillegg til en ny og forbedret ordning med tilbakeføring av selskapsskatt til kommunene. Kommunene er som kjent førstelinjen i lokalsamfunnene over hele landet. De har en betydelig rolle i å levere velferdstjenester til sine innbyggere og ansvar for mange av samfunnets store oppgaver. Derfor fremmet regjeringen et sterkt og forutsigbart økonomisk opplegg for 2016. Kommunesektorens samlede inntekter vil øke med mellom 6 og 7 mrd. kr, hvorav veksten i frie inntekter vil ligge på mellom 4,5 og 5 mrd. kr. Regjeringen legger dermed opp til at kommunene og fylkeskommunene kan styrke sitt tjenestetilbud til innbyggerne i 2016.

Det som virkelig betyr noe for kommunene, er hvor mye de har til frie inntekter etter at de lovpålagte oppgavene er dekket, altså handlingsrommet. KS har beregnet at kommunenes reelle handlingsrom er større under dagens regjering og i regjeringsperioden til Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen enn under de tre foregående årene med rød-grønn regjering. Det betyr at Arbeiderpartiets argumentasjon om svakt kommuneopplegg faller i grus.

En av de største forandringene fra tidligere til nåvæ-

rende regjering handler likevel om prioritering av storbyene. Der de rød-grønne svikter, velger denne regjeringen å satse. Storbyene vokser mest, og det fører med seg en rekke utfordringer hva gjelder å bygge ut infrastruktur raskt nok. Storbyene trenger drahjelp for å håndtere den raskt voksende befolkningen, og regjeringen leverer. Denne regjeringen har sikret en oppdatering av kostnadsnøkene for fylkeskommunene, noe som førte til at Oslo fikk over 600 mill. kr mer enn tidligere år. Hovedstaden, som får en betydelig del av den ventede befolkningsveksten, har i disse dager stor nytte av de ekstra midlene denne regjeringen har tilført, og vil være i stand til å gi et likeverdig tilbud på lik linje med andre kommuner i dette landet.

Jeg er glad for at det med ny regjering også har blitt nytt syn på de største byene. Nå har vi en regjering som satser på storbyene framfor å neglisjere dem, og vi har etter mange år fått en regjering som er på lag med hovedstaden framfor å se på hovedstaden som sin største fiende.

Kjell-Idar Juvik (A) [13:19:14]: Arbeiderpartiet vil prioritere en sterk og forutsigbar kommuneøkonomi framfor skattekutt. Jeg mener at dagens regjering ikke er kommunenes venn. De er mer opptatt av skattekutt til dem som har mest fra før, enn av å styrke velferden for folk flest.

En god kommuneøkonomi er forutsetningen for å få god velferd til alle enten det gjelder skole, barnehage, omsorg, kultur eller veg. Som kommunepolitiker og ordfører gjennom mange år har jeg fått se forskjellen på de partiene som vil bygge velferd, og de som vil tvinge fram strukturendringer via økonomiske grep. Kommunene fikk ikke kompensert skattesvikten i 2014, og så langt ser det ikke ut til at de får kompensert den i 2015. Dette betyr mindre penger til velferd. Og så har vi usikkerheten knyttet til det vi diskuterer i dag: Hva mener regjeringen med hensyn til skattesvikten som kan komme i 2016? Kommunene må leve med den usikkerheten.

Så skal man også legge om selskapsskatten og omfordele hele 2,9 mrd. kr av potten. Hvem blir taperne? Jo, de kommunene som sliter fra før. I Nordland vil de fleste av kommunene tape på en slik omfordeling. Det blir det også mindre velferd av i disse kommunene.

Så litt om fylkeskommunene. Her har ikke regjeringen klart å levere det de sa de skulle gjøre i fjor, og det var å gjøre noe med kostnadsnøkene som slo uheldig ut i forhold til båt- og ferjedrift, ikke minst for Nordland. De har nå hatt ett år på seg for å gjøre noe med det, og det de kommer tilbake til Stortinget og sier, er at de må ha et år til, for dette er vanskelig. Det er ikke vanskelig. Nordland vil faktisk tape 280 mill. kr per år når dette slår ut for fullt. Da forstår alle at dette blir en kjempeutfordring for å kunne opprettholde dagens tilbud. Nesten 80 pst. av det offentlige vegnettet bygges, eies og driftes av fylkeskommunene. De har også ansvaret for ferje- og kollektivtransporten. En stor del av samferdselstilbudet ligger til fylkeskommunene, og når regjeringen skryter av at de satser på vegvedlikehold, gjelder i hvert fall ikke det fylkesvegene og heller ikke kommunale veger. Det hjelper lite å øke riksvegbevilgningene og samtidig kutte bevilgningene til fylker og kommuner. Det blir ikke bedre veger totalt av det.

Nordland fylke må ta ned investeringer på veg, tunneler, ferjekaier og bruer. De har allerede et etterslep på 7,8 mrd. kr, og dette vil øke. Derfor burde man utsette innføringen av de nye kostnadsnøkene, slik som vi foreslo. Derfor burde man kompensere skattesvikten både i 2014 og 2015, og man burde garantere det for 2016. Men det man gjør isteden, er faktisk å innføre en ny selskapsskattemodell som gjør det enda verre for disse kommunene. Det er dårlig omfordelingspolitikk.

Rigmor Aasrud (A) [13:22:38]: Kommuneproposisjonen gir mye god statistikk. På side 121 finner vi tall om barnehager. Fra 2009 til 2013 økte antall barnehageplasser med 17 100, mens det i 2013–2014 er en reduksjon på 800.

Samtidig som antall barnehageplasser er blitt færre, viser tall fra Utdanningsdirektoratet at 8 334 barn sto i kø ved utgangen av 2014.

Kontantstøtten skulle gjøre at behovet for barnehageplasser ble mindre, men det skjer ikke. Tvert imot er kontantstøtteutbetalingene redusert med over 100 mill. kr i revidert nasjonalbudsjett. Så regjeringens nye ideer har gjort at færre barn får plass i barnehage. Når kommunene sul-teføres, og overføringene til barnehageformål verken øremerkes eller gir foreldrene rettigheter til barnehageplass, er sjansen stor for at barnehagepengene brukes til noe annet.

En viktig del av kommuneopplegget til Arbeiderpartiet er å styrke og utvikle barnehagetilbudet. Vi vil utvide retten til barnehageplass til å gjelde alle barn født før 31. desember. Dette vil kreve om lag 6 500 nye barnehageplasser. Det vil vi finansiere ved å bruke regjeringens forslag om 400 mill. kr til såkalt fleksible opptak. I tillegg foreslår vi å bevilge ytterligere 250 mill. kr utover regjeringens forslag.

Barnehagene er den største velferdssatsingen i fellesskapet de senere årene. Vi har gjennomført en storstilt utbygging både i kommunal og privat regi, kombinert med krav til lav foreldrebetaling. Den sterke veksten er imidlertid stoppet av Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen. Tusener av barnefamilier ønsker barnehageplass uten å få det.

I tillegg blir barnehagene dyrere for de fleste familier. Fra 1. mai økte prisen på barnehager med 100 kr i måneden. Da hjelper det lite å skryte av at barnefamiliene får skattelette når den mer enn spises opp av økte barnehagepriser. Et regneeksempel basert på tall fra SSB, viser at en tobarnsfamilie der begge foreldrene tjener rundt 400 000 kr, får en skattelette på 954 kr i året, mens utgifterne til barnehage øker mye mer. Selv med 20 pst. søskenmoderasjon koster barnehagen for en tobarnsfamilie 1 260 kr mer i året etter 1. mai. Dette er å gå i feil retning. Arbeiderpartiet ønsker en annen kurs. Vi vil legge til rette for gode barnehageplasser i et tilstrekkelig antall og til en overkommelig pris. Og vi vil sørge for at det er nok omsorgsfulle ansatte til å gi ungene et skikkelig tilbud når foreldrene er på jobb. Det er bra for ungene, det er bra for foreldrene, og det er bra for landet.

Margunn Ebbesen (H) [13:25:52]: Denne proposisjonen legger opp til at kommunene får en vekst i frie inn-

tekter som gjør at de får mulighet til å videreutvikle sine velferdstilbud til innbyggerne.

Det har vært interessant å høre på innleggene her i dag, det virker som om det har kommet som en overraskelse på Arbeiderpartiet og Senterpartiet at kommunene foretar grundige prioriteringer i hva de bruker pengene sine til, og at de må foreta kutt. Dette er ingen ny situasjon – det gjorde de også under de åtte årene med rød-grønt styre. Da var jeg selv både kommune- og fylkestingspolitiker og var med på å gjennomføre store budsjettkutt.

Når vi ser utfordringene som er i arbeidsmarkedet i dag, og at store selskaper som Statoil og andre må foreta vesentlige bemanningsreduksjoner, er det viktig at vi som sentrale politikere legger forholdene best mulig til rette for at nye arbeidsplasser kan skapes, og at kommunene får incentiver til å legge til rette for nye arbeidsplasser. I Norge har vi mange muligheter for nye arbeidsplasser også i framtiden, både innen havbruk, mineralnæring, landbruk og olje og gass.

Gjennom denne proposisjonen legges det opp til at kommunene – uavhengig av hvor næringsrike de er i dag – får en ekstra stimulans når kommunene får beholde en andel av selskapsskatten for nye arbeidsplasser som skapes. Dette er viktige initiativ til at kommunene både legger til rette areal og ikke minst blir mer næringsvennlige kommuner. Riktig medisin til næringslivet er ikke da – som jeg registrerer at Ap ønsker – å skattlegge det ytterligere.

I Nordland har vi mange kommuner med store areal, men få innbyggere. Noen av disse kommunene har nok utfordringer med å ha muskler nok til å bli en attraktiv samarbeidspartner og tilrettelegger for næringslivet, og ikke minst med å være den attraktive arbeidsgiver som ansatte i dag forventer både når det gjelder arbeidsmiljø og utviklingsmuligheter. Derfor ser jeg fram til de initiativ til samenslåingsprosesser som er startet rundt om i landet, også i mitt fylke.

Når man spør næringslivet om hva som er den største utfordringen for effektiv drift, får man beskjed om at samferdselsutfordringen er den største. Da vil det ha stor betydning med den økningen som regjeringspartiene og samarbeidende parti har vist når bevilgninger til fylkesveiene er økt med 1,2 mrd. kr. Videre vil det være en viktig stimulans, også for mitt fylke, Nordland, når regjeringen legger opp til ferjeavløsningsmidler, noe som betyr at fylkeskommuner som erstatter eller forkorter et ferjesamband med bro eller tunell, får beholde midlene ferjene utløser i inntektssystemet i inntil 40 år etter at ferjesambandet er lagt ned. – For å si det sånn: Vi har mange slike strekninger å ta av i Nordland. Jeg kan nevne basebyene Brønnøysund og Sandnessjøen, som det tar nesten 3 timer å reise mellom – en strekning på ca. 7 mil. Dette er et område som med stor fordel burde vært knyttet tettere sammen.

Presidenten: Da er det Liv Signe Navarsete, deretter Kent Gudmundsen.

– Nei, jeg beklager, det er først Martin Henriksen, deretter Liv Signe Navarsete.

Martin Henriksen (A) [13:29:23]: Jeg har riktignok klipt meg, president, men likevel!

Det er når vi behandler budsjett og kommuneproposisjon at ord skal gjøres om til handling og lovnader om til konkrete prioriteringer. Jeg tror at mange velgere tenkte at det var kunnskap som skulle bli den store budsjettvinneren med Høyre i regjering, men den virkelige store satsinga er verken samferdsel, klima eller skole – det er skatteutt. Det ser vi på budsjettet. Denne regjeringa bruker hundre ganger mer på skatteutt enn hele økninga til grunnopplæringa. I årets statsbudsjett – Høyre og Fremskrittspartiets første egensnekrede budsjett, hvor de altså setter ny norsk rekord i bruk av oljepenger – kom grunnskole og videregående skole omtrent ut i null. Ett område på kunnskapsbudsjettet økte: etter- og videreutdanning for lærere, en satsing hele Stortinget står samlet om. Tar man ut den ene satsinga, er det totalt sett et kutt til grunnopplæringa. Det er en klar prioritering. De rikeste er satsingsområde nummer én.

Samtidig vet vi at skolesektoren rammes av skattesvikt og svak vekst i kommunesektoren. Før jul kunne vi lese at flere rådmenn landet rundt så seg nødt til å redusere lærertettheten, altså øke antallet elever per lærer. Det kom fram i en undersøkelse fra KS, og direktøren for interessedepolitik i KS, Helge Eide, sa at noen kommuner sier at dette nærmer seg grensen for hva de mener er ansvarlig.

I en undersøkelse fra Respons Analyse fra i vår sier 41 pst. av norske rektorer og skoleledere at de i dag har klasser og grupper som permanent er organisert med flere enn 28 elever. En trang kommuneøkonomi går ut over skolen og fører til at det blir stadig trangere i norske klasserom.

Når Arbeiderpartiet vil bruke 3 mrd. kr mer på kommunene, gir det handlingsrom til å satse på skole. Arbeiderpartiet vil for det første ha flere lærere inn i skolen, men vi legger også inn egne satsinger for tidlig innsats – et lese-, skrive- og regneløft. Vi vil løfte yrkesfagene, vi foreslår derfor en solid økning i lærlingtilskuddet med en egen utstyrsnett for å oppdatere utstyret på yrkesfagskolene våre.

De viktigste skolepolitikkerne i Norge sitter ikke i nasjonalforsamlinga, men i kommunestyrene og i fylkestingene. Derfor vil vi prioritere kommunene og fylkeskommunene slik at de har rom for å satse på skole. Vi mener at det er det som bør være den virkelige store prioriteringa.

Liv Signe Navarsete (Sp) [13:32:27]: For ei lita stund sidan høyrde me representanten Keshvari skryte av at regjeringa ser storbyane. Det er bra. Men dei har definitivt snudd ryggen til distriktsfylka i dette landet.

I Sogn og Fjordane har me i sanning fått merke dei negative konsekvensane av ei Høgre–Framstegsparti-regjering som er aktivt støtta av Kristeleg Folkeparti og Venstre. Ja, det har vorte slik no i Sogn og Fjordane at ein heiser flagget når ein får lov å behalde tenester som ein har hatt i tiår, ein jublar over å få behalde arbeidsplassar på distriktskontoret i Vågsøy, ein jublar for å behalde forskingsstasjonen på Furuneset. Det er jo ikkje noko nytt, det er ikkje noka styrking – men heldigvis fekk me behalda det, i all venlegheit, av dagens regjering.

Inntektssystemet er eit kapittel for seg, for det berører kvardagen til folk på ein så vesentleg måte. Det er ei stor økonomisk omfordeling i disfavør av distrikta som ligg i det regjeringa her har gjort. Ein har auka vektlegginga av folketal og historiske tal og redusert vektlegginga av spreidd busetnad. Ein har ikkje klargjort kva ein meiner med likeverdige tilbod. Og slik systemet er no, er det ein tapskompensasjon som er altfor liten, som vert nytta som bøtemiddel.

Det er statsråden som har ansvar for å utvikle eit godt system. Slik det er no, er det eit system med store manglar knytte til båt og ferje, som slår ut i sterk disfavør av kystfylke i dette landet. Det må regjeringa gjere noko med.

Tidlegare hadde me ei overgangsordning som i alle fall hindra at ein fekk det brå og store fallet om det vart omfordelingar. Det har ein heller ikkje behalde.

I dag er det 50–60 grupper i Sogn og Fjordane som sit og jobbar med nedskjeringar på alle felt – på skule, på tannhelse, på kultur, på samferdsel, som får grove kutt – på alle felt. Representanten Bjørn Lødemel sa i sitt innlegg at lyden var stilna, at kritikken av effekten av inntektssystemet var stilna. Eg veit ikkje om det er høyrsele til Lødemel det er noko i vegen med, eller kanskje han burde ha vore til stades på fylkestinget i Sogn og Fjordane, som er i dag. Då trur eg han ville fått eit litt anna inntrykk av det. For der går nok debatten knytt til den manglande opptrappinga av tapskompensasjonen, som ville kunne gjort at ein kunne behalde i alle fall noko meir av dagens tenester i Sogn og Fjordane. Då hadde det vore litt meir å flagge for. Det er ikkje noko nytt, det er ikkje ei opptrapping, det er ikkje ei styrking, men kanskje ein hadde fått behalde litt meir av det ein har i dag, og fått utvikla det vidare.

Så eg vil oppfordre regjeringa til å ta nokre turar til Nordland, til Sogn og Fjordane, til Hedmark, til distriktsfylka. Det er fint at ein ser storbyane, men det bur òg folk utanfor storbyane. Det skal dei fortsetje å gjere, og det er fint om denne regjeringa òg etter kvart opnar auga og prøver å sjå dei.

Kent Gudmundsen (H) [13:35:44]: Vi går en spennende tid i møte, men også en krevende. Behovet for å investere i norsk konkurransekraft for å sikre et bærekraftig velferdssamfunn vil være avgjørende. Det er beklagelig å se hvordan historisk gode økonomiske tider under de rød-grønne i liten grad ble benyttet til å ruste Norge for en sterkere internasjonal konkurranse, og for å ta grep med den todelingen vi har hatt i norsk økonomi. Bare om lag to av ti oljekroner gikk til å investere i norsk konkurransekraft i den tiden.

Heldigvis har vi nå en regjering som tar nødvendige grep, og som satser på forskning, som videreutdanner tre ganger så mange tusen lærere hvert år, som tar grep for tidlig innsats i grunnskolen, som tar grep for økt kvalitet i barnehagene, som investerer i infrastruktur og for første gang reduserer vedlikeholdsetterslepet, som reduserer norske særskatter, noe som øker norsk konkurransekraft og bidrar til at norsk næringsliv står sterkere, og ikke minst som bidrar til en helse- og omsorgssektor som setter

pasienten i sentrum, for det er også viktig for den norske velferdsstaten.

Og til det siste: En god helse- og omsorgstjeneste er viktig. Vi lever heldigvis lenger og blir enda flere eldre, men dette utfordrer også kommunenes evne til å levere gode tjenester i framtiden. Da er det betryggende at kommunalministeren er godt i gang med en historisk kommunereform. For det er bekymringsfullt når Tromsø har 6,6 yrkesdyktige per pensjonist, mens eksempelvis Ibestad har 2,1 per pensjonist, og når det er 42 pst. flere pensjonister i 2040 i Karlsøy kommune utenfor Tromsø, og andelen i yrkesdyktig alder blir så lav at det utfordrer den offentlige tjenesteytingen og samfunnet som helhet. Da har vi noen utfordringer. Og da nytter det ikke, som under de rød-grønne, å be fylkesmannen kreve at kommunene som ønsker økt handlingsrom, bare må øke eiendomsskatten for også å kunne få utdelt skjønnsmidler. Nei, slike utfordringer krever systemgrep for å møte framtiden på en god måte.

Kravene og utviklingen i offentlig tjenesteyting vil bare øke. I så måte er det veldig gledelig at regjeringen nå også leverer en fergeavløsningsordning for fylkesveiene. Slikt skaper muligheter for god samfunnsutvikling i eksempelvis nettopp Karlsøy kommune, som har ventet på Langsundforbindelsen.

Det er liten tvil om at de reformene og politiske grepene regjeringen nå tar overfor Kommune-Norge, vil bidra til å bygge gode velferdstjenester, ruste Norge for framtiden og styrke vår omstillingsevne.

Sammen med Venstre og Kristelig Folkeparti bidrar vi til å trygge kommunenes muligheter til å være til for innbyggerne, og våre løsninger og ideer vil gjøre Norge bedre rustet til å møte en framtid hvor vi trenger flere økonomiske motorer, og hvor vi bruker skattepengene våre smartere, slik at vi fortsatt kan være trygge på at velferdsordningene våre også kan styrkes i framtiden.

Tor Arne Bell Ljunggren (A) [13:39:05]: Norge ble tvunget til å avvike ordningen med differensiert arbeidsgivergift 1. januar 2004, men Stoltenberg-regjeringen klarte å gjeninnføre ordningen fra 1. januar 2007.

Differensiert arbeidsgiveravgift medfører at arbeidsgivere betaler ulike satser ulike steder i landet, avhengig av befolkningstetthet og en del andre objektive faktorer. Min bekymring er at dagens regjering ikke ser ut til å prioritere oppgaven med å videreføre reduserte satser og kompensasjon for Bodø og Tromsø.

Bodø og Tromsø er spesielle i Nord-Norge, med høyere sats enn resten av landsdelen, selv om begge byene ligger i virkemiddelområdet. Den ordinære satsen for arbeidsgiveravgiften i Norge er 14,1 pst., mens satsen for Nord-Norge generelt er 5,1 pst. eller lavere. For Bodø og Tromsø sin del er satsen 7,9 pst. Denne differansen er også grunnlaget for kompensasjonsordningen.

Årsaken til at Bodø og Tromsø har fått en sats mellom den som er i virkemiddelområdet og den ordinære satsen, er at disse byene på den ene siden ikke har de samme utfordringene som resten av Distrikts-Norge, mens de på den andre siden ikke får full sats, siden de er regionale drivkrefter for utvikling og verdiskaping.

Slik som sysselsettingssituasjonen nå utvikler seg for privat sektor i Bodø og Tromsø, med stagnasjon og til dels negativ utvikling, må likevel fokuset på disse byenes rolle opprettholdes.

Ordningen med kompensasjon for innbetalt arbeidsgiveravgift har bidratt til en positiv utvikling gjennom en årrekke. Jeg vil spesielt peke på store investeringer i kunnskapsinstitusjoner og infrastruktur, midler som er disponert i tett samarbeid med næringslivet og det folkevalgte nivået. Dette er investeringer som har kommet regionene til gode, noe som understreker viktigheten av disse to byene for resten av landsdelen. Det regionale folkevalgte nivå har også en spesiell betydning i Nord-Norge, siden de representerer kompetanse og tyngde som er viktig i en landsdel med spredt bosetting og mange små kommuner.

Etter mitt syn har disse to byene sammen med fylkeskommunene i Nord-Norge unike roller. De representerer drivkrefter og kompetanse som utgjør en betydelig tyngde, og de er ressurser for videre utvikling og vekst.

Dersom vi nå tar sysselsettingssituasjonen på alvor, må de to byene få rammebetingelser som sikrer at de kan ivareta sine roller som drivkrefter for positiv befolkningsutvikling og verdiskaping i nord. Jeg vil derfor understreke viktigheten av at ordningen med kompensasjon for differensiert arbeidsgiveravgift beholdes i framtiden, og at kompensasjonen overføres til de respektive fylkeskommunene. Ansvarer for å videreføre og sikre ordningen hviler nå på Høyre og Fremskrittspartiet i regjering. Det bekymrer meg. Derfor vil jeg avslutningsvis si det som representanten Gudmundsen sa innledningsvis: «Vi går en spennende tid i møte».

Jenny Klinge (Sp) [13:32:17]: Frå den 1. juli 2014 kom 31 nye kommunar inn under ordninga med differensiert arbeidsgjevaravgift. Dette vart presentert som ei stor gladnyheit frå regjeringa, sjølv om omlegginga også medførte at viktige sektorar som transport vart unnatekne frå ordninga. I heimfylket mitt var Vestnes kommune ein av dei som såg fram til positive verknader av omlegginga, men slik gjekk det ikkje.

Provenyeffekten av avgiftslettane til dei 31 kommunane var berekna til 267 mill. kr. Men regjeringa ønskte ikkje at det skulle vere så vel, for i kommuneproposisjonen heiter det:

«Differensiert arbeidsgiveravgift er en ordning rettet mot næringslivet i distriktene og skal legge til rette for sysselsettingsvekst i hele landet. Ordningen skal være nøytral for kommunal sektor.»

Dei 31 kommunane som fekk avgiftslette, vart derfor for 2015 trekte tilsvarande beløp ved berekninga av rammetilskotet. Nokre vart til og med trekte dobbelt, fordi den kompensasjonen dei hadde fått for tidlegare endringar i differensiert arbeidsgjevaravgift, vart trekt tilbake. Nokre kommunar vart altså både trekte i rammene frå departementet og i skjønnsmidlane frå fylkesmannen. Desse kommunane fekk redusert inntektene sine.

I kommuneproposisjonen i år gjer regjeringa delvis retrett. No ønskjer regjeringa at det blir gjennomført ei gradvis nedtrapping over fem år av uttrekket frå rammene.

Dette kan ikkje oppfattast på nokon annan måte enn at regjeringa her erkjenner feil overfor desse 31 kommunane.

Eg meiner det er grunn til å vere sterkt kritisk til den usikkerheita regjeringa har skapt for dei berørte kommunane. Kommunane trudde dei skulle få ein avgiftslette på 267 mill. kr, men opplevde at dei mista alt – nokon av dei meir. Det er ingen grunn til at det urettmessige trekket som dei vart utsette for i fjor, skal rettast opp over fem år. Senterpartiet har saman med Sosialistisk Venstreparti derfor framsett eit forslag der Stortinget ber regjeringa gjennomføre korrigering av trekket til desse 31 kommunane i statsbudsjettet for 2016. Dette forslaget bør få fleirtal om vi skal handtere dei berørte kommunane rett. Senterpartiet har lagt inn kompensasjon i vårt forslag til rammer for 2016.

Så gjenstår den andre, og kanskje prinsipielt sett viktigaste, delen av saka, som også blir teke opp i forslaget frå oss og SV. Verknaden av differensiert arbeidsgjevaravgift inngår ikkje i inntektssystemet for kommunane. Stortingets føresetnad er at redusert arbeidsgjevaravgift er eit distriktspolitisk verkemiddel som kjem både næringsliv og offentlig sektor til gode. Denne føresetnaden er ikkje varetaken gjennom departementets formulering om at det skal verke nøytralt for kommunal sektor. Det er bra regjeringa innser at rammetrekket dei 31 kommunane i fjor vart utsette for, var grunnlaust. No gjenstår det at regjeringa erkjenner at både privat næringsliv og kommunal verksemd skal nytte godt av verknadene av differensiert arbeidsgjevaravgift.

Ingalill Olsen (A) [13:45:33]: Kommuneøkonomien er viktig for alle i Norge. Kommunene produserer den velferden som debatteres i denne salen. En god skole, helsetilbud, eldreomsorg og andre velferdstjenester krever en robust finansiering fra regjeringen. Det er ikke tilfelle med kommuneøkonomien utgått fra Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen. Det er belyst godt gjennom mange innlegg tidligere i debatten i dag, både med hensyn til overføringene og den manglende fulle kompensasjonen for kommunenes skattesvikt.

Kommunene sliter i Norge. Et tydelig bevis på det er at vi har fått 48 nye kommuner som har innført eiendomsskatt mens vi har hatt Høyre og Fremskrittspartiet i regjering, til tross for at Fremskrittspartiet gikk til valg på å fjerne eiendomsskatten – et nytt eksempel på at partiene løper fra sine skatteløfter og sine valgløfter.

Regjeringens forslag til innføring av kommunal eiendomsskatt vil omfordele 2,9 mrd. kr. Dette er basert på lønnsvekst i bedriftene og belønner kommunene som jobber med næringsutvikling. Når vi ser på hvilke kommuner som vinner og taper på dette, er det kun 41 av landets 428 kommuner som kommer ut i pluss ved denne omfordelingen av selskapsskatten. 386 kommuner taper og får en strammere økonomi. Og det er ikke sånn at det er kun 41 kommuner i Norge som jobber med næringsutvikling.

Jeg skal ta for meg resultatet av endring i selskapsskatten i mitt eget fylke, Finnmark. Alle kommunene taper, minus én. Ikke engang Hammerfest med sitt anlegg på Melkøya eller vekstkommunen Alta kommer positivt ut.

Resultatet blir dårligere kommunale tjenester i store deler av Kommune-Norge: mindre midler til skolene, til barnehage, til eldreomsorg og til helsetjenester.

Vi får større forskjeller i landet i og med denne endringen i selskapsskatten, og det er faktisk det siste norske kommuner trenger. Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen leverer dårligere vilkår for Kommune-Norge. Derfor går Arbeiderpartiet imot regjeringens forslag om innføring av kommunal selskapsskatt.

Jeg ønsker at statsråd Sanner skal avklare følgende, som er ganske uklart for oss: Dersom en kommune legger ned et kommunalt sykehjem og det etableres et privat sykehjem, vil det utløse økt kommunal selskapsskatt uten at det opprettes en eneste ny sykehjemsplass? Jeg håper det ikke er sånn. I så fall er kommunal selskapsskatt en pussig variant av Høyres nye ideer og nye muligheter.

Ingrid Heggø (A) [13:48:41]: Velferda til folk flest er det vi debatterer her i dag – ein verdig alderdom og ein god skule. Den stramme kommuneøkonomien påverkar kvar dagen til kvar og ein av oss, frå foreldre til barnehagebarn, skuleelevar, pårørende og eldre. Her har Arbeiderpartiet prioritert 3 mrd. kr meir enn kva regjeringa gjer.

Arbeiderpartiet vil gje alle barn som er fødte om hausten, rett til ein barnehageplass – det skulle berre mangla. Vi vil førebyggja betre, med bl.a. tilgjengeleg skulehelseteneste og hjelpetilbod for psykisk helse, og Arbeiderpartiet vil gje aktivitetstilbod for demente. Desse tiltaka er bra for den enkelte, og det er gode investeringar for fellesskapen.

Undersøkinga frå Utdanningsforbundet viste at seks av ti skuleleiarar seier at dei må kutta i lærarstillingar. Dette er ikkje gode idear og smarte løysingar.

Det er verdt å merka seg at regjeringa ikkje er komen fram til ei varig løysing for kostnadsnøkane for ferjesamband og båtruter, og at det er varsla ytterlegare arbeid med dette fram mot kommuneproposisjonen for 2017. Det vil òg vera naturleg at dei fylka det får følgjer for, får kompensert inntektstapet sitt som følgje av omlegging av kostnadsnøkane for båt og ferjeruter fram til ei varig løysing er på plass.

Omlegging av inntektssystemet og endring av kostnadsnøkane til fylkeskommunen gav alvorlege utslag for Sogn og Fjordane. Vi kom verst ut av alle fylka, med eit nedtrekk på 250 mill. kr. Når eg så høyrer sjølvskrytet til regjeringa av ei regjering som tek grep, må eg berre seia til innbyggjarane i fylket mitt: Desse grepa er dårlegare velferd for ho bestemor og han bestefar, det er dårlegare skuletilbod for ungane våre, og det er færre vidaregåande skular.

Representanten Lødemel sa òg at kritikken hadde stillna. Då må eg nesten be om at ein les aviser og høyrer på radio. Det vart åttvara før dei blå-blå kom til makta, om at distrikta ville verta den store taparen, og det er vi vortne. Vi er jo glade no viss vi får behalda dei tenestene vi alltid har hatt.

Omlegginga av 1 pst. av selskapsskatten vil gje tap for 23 av 26 kommunar i Sogn og Fjordane. Det totale nedtrekket på denne omlegginga er faktisk på over 5 mill. kr for kommunane totalt. Utslaget av den dynamiske skatte-

politikken kjem ikkje i det heile, men også dette forsvarer representantane frå regjeringa.

Prioriteringa til regjeringa er skatteuttak til dei få framfor velferd til dei mange.

Helga Pedersen (A) [13:51:54]: Vi kan slå fast at så langt i debatten er vi tverrpolitisk enig om honnørordene, men når det gjeld realiteter og politisk handling, skiller denne salen lag.

Jeg har merket meg påstanden om at Arbeiderpartiet skal mene noe annet om rammene for kommuneøkonomien når vi sitter i opposisjon, enn det vi gjorde da vi satt i regjering. Det er en helt feilaktig beskyldning. Den gjennomsnittlige årlige veksten i de frie inntektene gjennom åtte rød-grønne år var 1,8 pst. Så langt med Høyre-Fremskrittsparti-regjeringen er det samme tallet 1,2 pst. Man har altså senket ambisjonene med en tredjedel. Samtidig øker forventningene til kommunene, og oppgavene blir flere.

Hvorfor denne uenigheten? Jeg er ikke overrasket over at Høyre og Fremskrittspartiet prioriterer som de gjør, og at skatteuttak er aller viktigst for dem. Men Høyre og Fremskrittspartiet bør ikke være overrasket over at Arbeiderpartiet foreslår mer penger til kommunene enn dem. Det er en konsekvens av at Arbeiderpartiet sier nei takk til 12 mrd. kr i skatteuttak.

Det virker som Høyres og Fremskrittspartiets tyngste kritikk av Arbeiderpartiet er at vi legger fram forslag om et tosifret antall milliarder kroner til kommunene til neste år. Det er en kritikk som vi lever veldig godt med, og det er for øvrig en videreføring av de oppleggene vi la fram da vi satt i regjering.

Jeg er veldig urolig etter replikkordskiftet i sted, der kommunalministeren ikke kunne slå utvetydig fast at de rammene som er varslet for neste år, faktisk blir stående. Så også til neste år må kommunene leve i usikkerhet om hvorvidt de får beholde rammene hvis skattesvikten fortsetter.

Det er to ubesvarte spørsmål så langt i debatten. Komitélederen slo fast i replikkordskiftet i sted at det ikke er behov for å innføre eiendomsskatt i kommunene. Og siden han nå har ordet rett etter meg, vil jeg be ham svare på: Hvorfor gjør da fremskrittspartistyrte kommuner nettopp det, hvis det ikke er rammene som er for knappe? Er det da dårlig styring i fremskrittspartikommunene som er årsaken til at de innfører eller øker eiendomsskatten?

Og til Høyre vil jeg spørre: Når 2013-nivået på skatt åpenbart – ifølge dem – er svært negativt for næringsliv og bedrifter, hvorfor er det da helt ok at regjeringens skatteuttak «popper opp» igjen i form av eiendomsskatt i kommunene? Det mener jeg også at Høyre bør svare på.

Helge André Njåstad (FrP) [13:55:03]: Debatten har vore veldig føreseieleg, vil eg påstå. Me har likevel registrert eit par nye ting, som at representanten Stine Renate Håheim slår fast at kommuneproposisjonen ikkje er nokon kioskveltar, og kanskje endå meir interessant at representanten Karin Andersen synest fleirtalet i denne salen no er betre enn det har vore før.

Så hadde me òg ein hyggeleg visitt frå leiaren i Arbeidarpartiet, Jonas Gahr Støre, som var innom og snakka litt om kommuneøkonomi. Han sa at me ser no ei anna verkelegheit. Då trur eg ikkje han har henta inspirasjonen sin frå KOSTRA-tala som kom i går, for viss han gjekk inn og såg på verkelegheita det siste året dei raud-grøne la fram statsbudsjettet og justerer for momskompensasjon, hadde kommunesektoren eit netto driftsresultat på 1,5 pst. Der-som me går inn og ser på dei fyrste tala til denne regjeringa og justerer for momskompensasjonen, hadde kommunesektoren eit netto driftsresultat på 1,5 pst. Me ser altså ikkje ei anna verkelegheit. Me ser akkurat den same verkelegheita som me har sett før. Kommunane har eit overskot. Det skulle gjerne vore større, men det viser at det er rom for å gjera prioriteringar. Men det er òg behov for å ha effektiv drift. Det er ikkje nokon stor skilnad på kommunesektoren i dag og kommunesektoren dei føregåande åtte åra. Det har me vore gjennom mange gonger tidlegare òg. Det nye er berre at dei raud-grøne no har begynt å lesa aviser og har begynt å følgja med på at kommunane må kutta. Slik har det alltid vore, og slik vil det nok alltid bli.

Så litt om eigedomsskatt, som Helga Pedersen utfordra meg på. Det er ikkje slik at framstegspartistyrte kommunar skil seg ut i nokon som helst grad når det gjeld å auka eigedomsskatten. Eg kjem sjølv frå ein framstegspartistyrte kommune. Der fjerna kommunestyret eigedomsskatten i 2013. Nabokommunen Os har ein ordførar som seier at eigedomsskatten er som dop – ein må ikkje gjera seg avhengig av det. Me har mange kommunar som gjer kva dei kan kvar einaste dag for å unngå å innføra eigedomsskatt. Eg skulle ønskt at endå fleire kommunar og endå fleire kommunar der Framstegspartiet er sterkt, hadde gjort meir for å unngå eigedomsskatt. Eg er uroleg over den utviklinga som me ser. Me les i bl.a. Aftenposten at rådmenn og kommunestyrefleirtal tyr til eigedomsskatt før dei ser på effektivisering og andre ting. Det er noko som gjer meg uroleg, men hovudforklaringa ligg ikkje hjå regjeringa. Så det blir heilt feil å skulda på Framstegspartiet og stortingsfleirtalet for at Arbeidarpartiet lokalt stemmer for eigedomsskatt. Eg trur litt av forklaringa ligg på at dei raud-grøne endra systemet for innkrevjing, slik at ein kan lettare taksera no enn før. Det gjer det endå enklare å ty til eigedomsskatt for å auka inntektene. Det er noko me skal følgja nøye med på frå Framstegspartiet si side, for me har alltid vore imot eigedomsskatt og er framleis imot det. Viss det er slik at stortingsfleirtalet i førre periode gjorde det for lett å innføra eigedomsskatt, er det noko me skal sjå veldig nøye på.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [13:58:07]: Flere har sagt at kommunene er den viktigste leverandøren for gode velferdstjenester i kommunene. Det er riktig. En av disse viktige velferdstjenestene er gode barnehager. Vi vet hvor viktig en god barnehage er for hvert enkelt barn og familien, og det viktigste for oss er at barna våre har det bra i barnehagen. Det er viktig for familien å få plass når de trenger det. Men vi vil ha plass i en barnehage der vi er trygge på at barnet vårt har det veldig bra hver eneste dag.

De fleste norske barnehager er veldig gode og har an-

satte som gjør en kjempejobb hver eneste dag. Men det er ikke slik at alt er perfekt i barnehagesektoren, og at alle barnehagebarn får et så godt tilbud som de bør få. Jeg tror at vi i tillegg til å bygge flere plasser slik at folk kan slippe å stå i kø, må sikre flere voksne, flere pedagoger, små grupper og en barnehage uten lærings- og kartleggings- og testpress. Jeg tror nok voksne i barnehagen er alfa og omega. Ingen barn og ingen voksne har det bra i barnehagen når det er for få voksne. Hvis det ikke er nok voksne som kan se hvert enkelt barn, trøste, gi kos, skifte bleier, følge på toalettet, hjelpe med mat og drikke, være med ut og leke og gå på tur, så er ikke barnehagene et godt og trygt alternativ for barna.

Den forrige regjeringen lovet at det innen 2020 vil bli innført en norm for antall voksne i barnehagen. Sittende statsråd har fulgt dette opp. Det er bra, men Kristelig Folkeparti mener at 2020 er for seint. Vi har tatt til orde for at denne bemanningsnormen burde vært på plass i 2016. I dag varierer det kraftig hvor mange voksne det er per barn, og vi vet at det ikke blir bedre når pressede kommune- og barnehagebudsjetter skal gå opp. Derfor er Kristelig Folkeparti utålmodig når det gjelder å få på plass en bemanningsnorm som sikrer nok voksne per barn hver eneste dag og hele dagen.

Professor May Britt Drugli har uttalt at det aller viktigste for et barns trivsel i barnehagen er kvaliteten på relasjonen mellom barn og voksne. En nødvendig forutsetning for gode relasjoner er nok voksne – og kompetente voksne. Vi vet at det mangler mange pedagoger, og rekrutteringsutfordringene er store i barnehagesektoren. Kristelig Folkeparti mener at antall pedagoger i barnehagen bør økes. Mange av dem som jobber i barnehagen gir barna god omsorg og trygghet og gjør en kjempeviktig jobb hver eneste dag, uavhengig av utdanning. Men det er behov for flere faglærte i barnehagene, og her har vi en kjempejobb å gjøre. Stabilitet i bemanningen er også viktig for barna. Det har mye å si at det er kjente ansikter som møter oss i hverdagen – hver dag og over tid – og kanskje spesielt for de yngste barna.

Vi vet også at mange barnehager har for få voksne på jobb i stedet for å sette inn vikarer. Det må vel være økonomien, da, og ikke barnas beste som styrer. Kristelig Folkeparti mener at et strengere krav til vikarbruk ved sykefravær er noe som også bør komme på plass. Dette er viktige prioriteringer for Kristelig Folkeparti i tiden framover.

Marit Arnstad (Sp) [14:01:27]: Jeg må jo si det jeg også, at hver gang vi snakker om barnehagene, skolene, idretten, kulturen, frivilligheten, helsetjenestene, eldreomsorgen, da snakker vi om kommuneøkonomien. Det har også folk i salen i dag vært veldig opptatt av.

Senterpartiet sa før valget i 2013 at en Høyre–Fremskrittsparti-regjering ville ramme distriktskommunene. Vi sa at den ville gå løs på ordningen for mindre kommuner, på inntektsutjamning og på selskapsskatt. Vi ble fnyst av av både Høyre og Fremskrittspartiet. Men dagens innstilling og debatt viser at vi hadde rett i våre advarsler mot regjeringen, og det bekreftes jo også av flere talere her i dag at storbyene prioriteres. På en måte er det befriende ærlig at

Høyre og Fremskrittspartiet sier det som det er, at en prioriterer storbyene – bare så synd da at representantene fra Høyre og Fremskrittspartiet i distriktene fortsatt springer rundt og gir folk et helt annet inntrykk.

Regjeringens forslag til kommuneøkonomi neste år er ikke veldig imponerende. Det er ikke imponerende med en vekst i frie inntekter som spises opp av kostnadsvekst, av bundne kostnader til nye satsinger som regjeringen har lovet, og av at demografien ikke dekkes fullt ut. Så er skattesvikten stor, og det samlede resultatet blir at vi får kommuner som ikke får mulighet til å utvikle eldreomsorgen videre, og som ikke får mulighet til å gjennomføre viktige oppgaver i barnehagene, skolene og innenfor kulturen. Av en skattesvikt på rundt 4 mrd. kr i 2014–2015 kompenseres bare 1,1 mrd. kr. Det betyr at resten må tas enten ved å spare inn og kutte i tilbud eller ved å øke eiendomsskatten, og en rekke kommuner har allerede økt eiendomsskatten siden denne regjeringen tiltrådte. De gjør det fordi de ikke har noe annet valg, for når kommuneøkonomien strupes, øker skatten for folk flest. Alternativet er dårlige skoler eller dårlig eldreomsorg.

Vi kan være uenige, og vi kan drøfte rammene fram og tilbake. Men noe av det viktigste regjeringen gjør, er et systematisk grep for å omfordele mellom kommunene. Jeg ser at Høyre presenterer dette som at kommuner som er gode på verdiskaping, skal belønnes. Ja, det skal de, men det skal skje gjennom å ta fra de andre kommunene. 40 kommuner skal få mer, og 388 kommuner skal betale det de 40 kommunene får.

I mitt hjemfylke, Nord-Trøndelag, er det ikke en eneste kommune som får – jo, det er én kommune. Men ellers er det altså 23 kommuner som ikke nyter noe godt av dette, men som skal bidra til belønningen til de andre kommunene i sentrale strøk. Det er en klar og systematisk omfordeling, som vil ramme de små kommunene, og som vil ramme alle distriktsfylker i dette landet.

Bjørn Lødemel (H) [14:04:44]: Når det gjeld det eg sa i stad om at kritikken mot omlegginga av inntektssystemet for fylkeskommunane i Sogn og Fjordane har stilna, er det klart at det er kritikk av dei langsiktige verknadene av omlegginga av inntektssystemet, og særleg dei siste åra. Men det har blitt jobba grundig med gjennomgang av budsjettet i fylkeskommunen, og vi har fått ein heilt annan debatt her i dag – det same gjeld også i Sogn og Fjordane – enn det som vi hadde for eit år sidan.

Elles må eg seie eg reagerer på at mitt heimfylke, Sogn og Fjordane, blir peika ut som taparfylke av mange raud-grøne politikarar. Dette er langt frå sanninga. Representanten Navarsete seier at no får vi sjå dei negative konsekvensane av ei blå-blå regjering. I dag vil Stortinget vedta ei ordning for ferjeavløysingsmidlar for fylkesvegane som vil opne opp for fleire milliardar kroner til bygging av bruer i mitt heimfylke. Då Senterpartiet sist var i regjering, prøvde dei seg på ei ordning på 20 år. Ho var så dårleg at dei kunne ikkje bruke ho.

Sist onsdag fekk regjeringspartia og samarbeidspartia på Stortinget på plass ei ordning med grøne sertifikat til kraftverk, som den raud-grøne regjeringa svikta i førre

periode. Totalt er det snakk om meir enn 1 mrd. kr til kraftverk i Sogn og Fjordane i sertifikatperioden. Arbeidspartiet, med Ingrid Heggø i spissen, stemde imot den ordninga.

Elles har det vore mykje klagar om sentralisering. Forslaget frå Fiskeridirektøren om flytting av regionkontoret i Måløy har blitt avvist av regjeringa. Det kontoret består. Det har også vore administrativ tilråding om å selje forskingsstasjonen ved Bioforsk i Fjaler. Dette har også blitt avvist. Høgskulen i Sogn og Fjordane skal framleis vere sjølvstendig eining, etter ein grundig diskusjon mellom departementet og Høgskulen, også etter vedtak her i Stortinget.

Elles har eit breitt fleirtal med regjeringspartia, samarbeidspartia og Arbeidspartiet fått på plass ei nærpolitireform som sikrar politiskontakt i alle kommunar som ikkje har politi- eller lensmannskontor, og som føreset at politi- og lensmannsetat prioriterer lokalkunnskap, førebygging og deltaking i lokalmiljøet for å fange opp negativ utvikling. Politireforma legg til rette for best mogleg nærpolit på same tid som ein kan ta vare på og byggje opp sterke fagmiljø og spesialistfunksjonar.

Til slutt: Denne regjeringa går inn for ei formidabel satsing på fylkesvegane. 1,2 mrd. kr meir enn under den raud-grøne regjeringa blir lagde på bordet til å utvikle, byggje og vedlikehalde fylkeskommunale vegar. Dette er ei formidabel satsing, alt anna enn dei 32 mill. kr som den siste raud-grøne regjeringa la på bordet for fylkesvegar i Sogn og Fjordane.

Heidi Greni (Sp) [14:07:51]: Regjeringspartiene og støttepartiene her i Stortinget har en serie merknader der de omtaler det videre arbeid med kommunereformen. Kanskje burde de begrenset seg litt, for det er komplett umulig å finne noen logisk sammenheng mellom dem. På den ene siden sies det at det skal være reell frivillighet for de kommunene som deltar i sammenslåingsprosessen. På den andre siden kommer de med forslag der regjeringen instrueres om å framskynde fylkesmannens forslag til kommunekart for det enkelte fylket. Frivillighet så lenge dere er enige med oss, tvang om dere ikke følger våre forutsetninger. Det går igjen både fra regjeringen og flertallet, selv om de prøver å vri seg unna.

Flertallet viser til sine merknader fra fjorårets behandling av kommunereformen, hvor det heter at alle kommuner har utredningsplikt i forbindelse med kommunereformen.

Departementet har brukt denne merknaden i bestillingen til kommunene. Det er nok bevisst. Situasjonen er jo den at kommunene kan gis pålegg, men da må det skje gjennom lov eller forskrift. Noe slikt er ikke behandlet her i salen. Det finnes altså ikke noen formelt pålagt utredningsplikt for kommunene, bare en flertallsmerknad.

Så sies det i en mildere tone:

«Samtidig er flertallet opptatt av at det skal være reell frivillighet for de kommunene som deltar i sammenslåingsprosesser. Dersom kommuner etter en helhetlig vurdering og etter å ha innhentet synspunkter fra sine innbyggere konkluderer med at sammenslåing

ikke er aktuelt på det nåværende tidspunkt, er dette en konklusjon flertallet mener må respekteres.»

Unntaket er når enkeltkommuner stanser endringer som etter regjeringens syn er hensiktsmessige ut fra regionale hensyn.

Frivillighetslinjen er blitt sterkere uttrykt fra Stortinget gjennom oppgavemeldingen. Regjeringens kommune-reform har et knapt flertall her på Stortinget. Jeg er spesielt glad for at Arbeiderpartiet har distansert seg fra regjerin-gens opplegg til kommunereform.

Det virker imidlertid ikke som om regjeringspartiene og støttepartiene lenger er opptatt av at det skal være et bredt flertall bak reformen. I merknadene står det:

«Stortinget ber regjeringa syta for at fylkesmennene kjem med si tilråding om kommunestrukturen i fylket etter at kommunane har gjort sine vedtak seinest 1. juli 2016.»

Altså: De skal overkjøre lokaldemokratiet. Da blir det ganske komisk når representanter for disse partiene her i salen sier at Senterpartiet ikke respekterer lokalpolitikkerne. Det er vel nettopp det vi gjør, og det er vi som er garantistene for det.

Mange rundt omkring spør seg hva som egentlig er statusen på Stortinget. Mitt råd til tvilende kommunepolitikere er tydelig: Stå fast på de konklusjoner dere mener er rett, vær tydelige på egne vurderinger og egne valg. Jeg tror ikke stortingsflertallet våren 2017 vil la seg overkjøre av tilrådingar fra fylkesmenn. Vår rolle som rikspolitikere er ikke å overkjøre det lokale folkestyret, men å legge til rette for at det kan fungere best mulig for innbyggerne.

Ove Bernt Trellevik (H) [14:11:09]: Eg tek ordet fordi eg høyrde innlegget til Eirik Sivertsen frå Arbeidarpartiet, der han stilte spørsmål om kommunane verkeleg treng incentiv for å leggja til rette for næringsutvikling. Han hevda til og med at Arbeidarparti-ordførarane ikkje treng slike incentiv. Det er stikk i strid med dei erfaringane eg har. I Hordaland fylke har me Tysnes kommune med Arbeidarparti-ordførar. Han oppfordrar til å boikotta heile opp-drettsnæringa berre fordi regjeringa ikkje vil innføra ei arealavgift. Eg meiner det er ganske urovekkjande at ein Arbeidarparti-ordførar kan gå så langt som å oppfordra til boikott av vekstmoglegheitene til ei heil næring berre fordi han ikkje får det skatte- og avgiftssystemet han vil ha. Så Sivertsen tek feil.

Eg kan nemna at Stoltenberg-regjeringa i 2008 greidde ut ei arealavgift, men dei konkluderte med at dette var for vanskeleg, jf. St.prp. nr. 1 for 2008–2009, kap. 2.4. I staden for denne arealavgifta valde dei å leggja fram eit forslag om høve til å skriva ut eigedomsskatt på frittflytande opp-drettsanlegg i sjø. Dette vart innført, og takseringsgrunn-laget omfatta verdien av anlegget i seg sjølv, men ikkje verdien av oppdrettsfisk. Arbeidarpartiet sin medisin er altså endå fleire skattar og avgifter.

Oppdrettsnæringa er avhengig av tilstrekkelege og eigna areal for å kunna veksa vidare. I regjeringa si politiske plattform kjem det klart fram at kommunane som stiller areal til rådighet for havbruksnæringa, bør få større og meir positive ringverknader frå denne aktiviteten, og at re-

gjeringa difor vil la store delar av vederlaget for tildeling av nye konsesjonar gå til desse kommunane. Her i Stortinget i går kom det tydeleg fram at me er einige i Stortinget om regjeringa sin politikk for at havbrukskommunane skal få ein større del av vederlaget for nye konsesjonar og vekst i oppdrettsnæringa. Dette var òg Arbeidarpartiet einig i.

Her løyser me det altså slik at kommunane får 80 pst. av vederlaget, medan 20 pst. går til staten. Eg meiner at ord-ninga som me legg opp til no, med den endringa at konse-sjonsavgifta går inn i eit fond og tilbake igjen til kommunane, vil gje kommunane svært gode incentiv for å leggja til rette for vekst i havbruksmiljøet langs heile kysten vår. Dette vil alle dei kommunane som har oppdrettsnæring i dag, tena på. I tillegg kjem endringar i skattesystemet, så summen av dette meiner eg er svært, svært god politikk, som Noreg treng for å skapa vekst i alt næringsliv.

Helge Orten (H) [14:14:19]: Vi har fått et godt opp-
legg for kommunene og fylkeskommunene gjennom denne
kommuneproposisjonen. Det er et opplegg som skisserer
en god og balansert vekst for kommunene, og regjeringa
legger opp til gode grep som bidrar til å styrke samferd-
selsatsinga i fylkene. Sett fra et samferdselsperspektiv er
det godt å se at det blir lagt opp til en fortsatt satsing på fyl-
kesvegane. Det er helt nødvendig. I forvaltningsreformen,
gjennomført av den rød-grønne regjeringa i 2010, har fyl-
keskommunene fått overført et stort vedlikeholdsetterslep,
anslått til mellom 45 og 75 mrd. kr. Det er en formidabel
utfordring som den forrige regjeringa ikke hadde noen
plan for hvordan den skulle løse, men midlene til fylkes-
vegsatsing blir nå trappet opp. Det er fremdeles ikke til-
strekkelig for å løse de enorme utfordringene fylkeskom-
munene fikk ansvaret for å løse i 2010, men det er iallfall
en start.

Noen av oss er over gjennomsnittlig interessert i ferge-
avløsningsmidler, og det er ikke så rart når vi bor i et land
der kysten er oppstykket av fjell og fjorder, og der befolk-
ninga er helt avhengig av ferger for å komme seg fram. Bare i Møre og Romsdal har vi 22 fylkesvegfergesamband
og fire riksvegfergesamband. For riksveger har vi en ferge-
avløsningsordning der midlene som går til ferger, alterna-
tivt har kunnet blitt brukt til å finansiere bru eller tunnel.
Etter forvaltningsreformen i 2010 ble mange av fergesam-
banda fylkeskommunale uten at det ble etablert et godt
prinsipp for hvordan fergeavløsning kan håndteres i fyl-
keskommunenes inntektssystem. Det får vi en løsning på
nå. Ordninga innebærer at fylkeskommunene kan bruke de
midlene de i dag bruker til fergedrift, til bygging av bru
eller tunnel uten at det går ut over inntektene til fylkes-
kommunene. Dette kan vi nå gjøre i en periode på inntil 40
år.

Når folk som meg applauderer fergeavløsningsordnin-
ga, kan det nok for mange virke litt sært, men vi jubler
med god grunn. Fergeavløsningsordninga har stor betyd-
ning for finansiering av mange fergeavløsningsprosjekter
langs hele kysten vår. For mange av prosjektene er det helt
avgjørende, og det er ikke slik at dette går ut over andre
prosjekter. Fergeavløsningsmidlene er knyttet opp til det
spesifikke fergesambandet og kan kun brukes der. Alterna-

tivet er fortsatt ferge drift, med de ulempene det har med irregularitet, begrenset åpningstid og for dårlig frekvens.

Det er likevel ikke slik at alle fergesamband vil bli erstattet over natta, det er litt optimistisk tenkt. Derfor er jeg glad for signaler om at departementet vil jobbe videre med hvordan fylkeskommunene skal kompenseres for kostnadene med ferge drift. Det er behov for å finne et mer rettferdig fordelingsystem. Jeg ser at det kan være vanskelig, men ikke minst er det også viktig å få på plass et system som stimulerer fylkeskommunene til å velge mer miljøvennlige fartøy. Fergesektoren er en viktig del av infrastrukturen vår, og overgangen til lavutslipps- eller nullutslippsferger er et viktig bidrag for å få ned utslippene fra transportsektoren.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [14:17:22]: I Høyre har vi et spesielt engasjement for tidlig innsats for barn og unge. I går kom KOSTRA-tallene for 2014 som viser at regjeringens satsing på skolehelsetjenesten virker. Det var 157 flere helsesøstre i kommunene i 2014 enn i 2013. Det er en økning som relaterer seg til de 180 mill. kr som ble fordelt til kommunene i de frie midlene, fremmet i de rød-grønnes budsjettforslag og videreført av vår regjering.

Det er bra tall, men vi er ikke fornøyd. Derfor har vår regjering, sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre, styrket bevilgningen med 270 mill. kr i 2015 og varsler nå en ytterligere styrking med 200 mill. kr i 2016. Det betyr at på toppen av det rød-grønne nivået på 180 mill. kr vil vår regjering med 2016-budsjettet ha styrket det med nesten en halv milliard.

Flere tar til orde for at midlene må øremerkes, men kanskje skal vi fortsatt følge nøye med og ha litt is i magen når det gjelder øremerking, for det har også sine ulemper. Det gir større administrative kostnader og lite forutsigbarhet fordi det som kjent er Stortinget som bevilger midler for ett år av gangen. Midlene må da også søkes på av kommunene. Og det er en annen viktig ulempe: Det fratar kommunene mulighet til å rigge sine forebyggende tjenester slik de selv ønsker ut fra egne lokale forhold. Noen kommuner har størst behov for å styrke skolehelsetjenesten med helsesøstre. Andre kommuner ønsker flere fysioterapeuter, flere psykologer eller andre helsepersonellgrupper inn. Fra 2013 til 2014 økte antallet psykologer i kommunene med 100, mens det fortsatt er for få fysioterapeuter i helsestasjonene.

KOSTRA-tallene for 2014 viser en moderat vekst i antall stillinger i forebyggende tjenester i kommunene, men fra en nedgang i stillinger i det siste regjeringsåret til de rød-grønne har det altså økt igjen i Høyre-Fremskrittsparti-regjeringens første regjeringsår. Og, som sagt, denne tjenesten har fått, og får, en historisk satsing i 2015 og 2016. Nå er det opp til kommunene å fortsette å prioritere, fordi vi vet at en åpen dør inn i skolehelsetjenesten kan være den viktige veien inn til hjelp, tidlig innsats og muligheter for mange, mange barn. Det er godt nytt at mange kommuner allerede er godt i gang.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [14:20:18]: Det har vore mange fine innlegg frå mange i salen her, men det

bakanforliggjande temaet er jo at det ikkje er kommune-økonomi og kommunal velferd som er det viktigaste for denne regjeringa. Det er éin ting som er det aller viktigaste og som trumfar alt anna, og det er skatteutt – skatteutt som er veldig treffsikre i lomma til dei aller rikaste og ein skikkeleg bom når det gjeld både verdiskaping, nye næringar og omstilling av Noreg. Det er mot dette store bakteppet denne diskusjonen går føre seg. Som ein illustrasjon: I budsjettet føreslår regjeringa å bruke hundre gonger meir på skatteutt enn på grunnopplæringa. Eg synest det seier ganske mykje om kor viktig denne debatten er for regjeringspartia.

Dei store investeringane går med andre ord til ei lita gruppe menneske som allereie har meir enn nok frå før. Dei verkeleg store investeringane burde heller gå til dei som treng det mest – barn, unge, elevar, studentar, folk som slit, folk som er sjuke, eldre som treng ei handsrekking – men alle desse er i regjeringas blindsona.

SV fører ein motsett politikk. Lat meg ta utdanningspolitikken i vårt alternative kommuneopplegg som eit eksempel. For at undervisninga verkeleg kan skje på kvar enkelt elevs premisser for å realisere den progressive skulevisjonen om tilpassa opplæring, føreslår vi fleire lærarar gjennom innføring av bemanningsnorm. Fleire lærarar i skulen vil føre til at fleire ønskjer seg tilbake til læraryrket. Utdanningsforbundets undersøking viser at det er nærmar 40 000 lærarar som har forlate yrket, og at det er nettopp tidspresset i skulen som fører til at mange forlèt yrket. Vi synest det er på høg tid at det no blir mobilisert blant lærarane med krav om bemanningsnorm; SV er heilt einig.

Vi føreslår å støtte alle støttefunksjonar i skulen, slik at heile mennesket blir tatt vare på gjennom ei kraftig opprusting av helsestasjonane og skulehelsetenesta. Vi føreslår ein meir variert skule med meir fysisk aktivitet, større vektlegging av det praktiske og estetiske. Vi føreslår å innføre frukt og grønt for alle trinn og i tillegg brødmatt for dei minste, fordi vi veit kor viktig næring er for læring, folkehelsa og for å utjamne sosiale forskjellar. Vi varslar forslag om å utvide skuledagen. I dag er elevane allereie store delar av dagen på skulen, med halvparten av tida på SFO – eit svært variabelt og dyrt tilbod. I første omgang ønskjer vi å utvide skuledagen frå kl. 16 til kl. 18.

Samla sett er dette dyre reformer, men det er kanskje den viktigaste investeringa Noreg kan gjere. Vi har framleis ein unik økonomisk situasjon, og vi har no moglegheit til verkeleg å trappe opp ambisjonsnivået for skulen. Skal Noreg verkeleg ta steget inn i ei ny tid, der vi omstiller oss til ein alder etter oljealderen, må vi ta utgangspunkt i menneska. Vi må byggje utdanning som løfter alle, som fremjar kreativitet og skaparkraft. For SV er kunnskap Noregs formue, som vi vil bruke dei store pengane på.

Presidenten: Representanten Helga Pedersen har hatt ordet to gonger tidlegare og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Helga Pedersen (A) [14:23:37]: Representanten Keshvari sa tidligere i debatten at Arbeiderpartiet var hovedstadsfiendtlig. Da vil jeg peke på at i vårt alternati-

ve kommuneopplegg i 2015 ville Oslo kommune ha fått 230 mill. kr mer. Det stemte representanten Keshvari imot, og spørsmålet er da: Er det Arbeiderpartiet eller Fremskrittspartiet som er hovedstadsfiendtlig?

Så takker jeg for svaret fra representanten Njåstad om eiendomsskatt. Svaret er altså at det er den rød-grønne regjeringen som «lurte» Fremskrittsparti-Høyre-byrådet i Bergen til å innføre eiendomsskatt i fjor. Det vil jeg ikke akkurat si er noen tillitserklæring til lokaldemokratiet eller til egne partifeller.

Til slutt et ubesvart spørsmål, til Høyre og Fremskrittspartiet: Hva er den faglige og politiske begrunnelsen for at 386 kommuner må få redusert sine inntekter for å stimulere til næringsutvikling?

Frank J. Jenssen (H) [14:24:53]: På det siste kan jeg for så vidt ganske enkelt svare at premissen til representanten Pedersen er feil. Hvordan denne ordningen blir når den blir innført fra 2017, vet vi ikke ennå, men Pedersen insisterer på å bruke feil tall, som ikke skal brukes når vi kommer til 2017.

Ellers: Det forekommer meg at skillet i debatten i dag i hovedsak har gått mellom dem som snakker om utgiftene, og dem som snakker både om utgiftene og om hvordan vi legger til rette for vekst og mer inntekter, eller sagt på en annen måte: De som snakker om å dele, og de som snakker om at vi også må skape for å kunne dele.

Det er slik at neste år blir det en vekst i de frie inntektene på 4,5–5 mrd. kr. Jeg har hørt flere, bl.a. fra Senterpartiet, som har vært oppe i dag, og som synes det var et lite tall – det er åpenbart småpenger vi snakker om når vi snakker om i milliardklassen, opp i 5 mrd. kr! La meg minne om at da Senterpartiets kommunalminister Navarsete la fram kommuneproposisjonen for 2011, var veksten i de frie inntektene på 1,25 mrd. kr – 1,25 mrd. kr – altså rundt en fjerdedel av den veksten i frie inntekter vi snakker om i dag. Men da ville Senterpartiet ha seg frabedt kritikk, for da var svaret fra Navarsete:

«Me ser rundt oss i Europa, og ser dei forholda andre land har, då blir det vanskeleg å ta heilt på alvor den klagesangen som blir framført frå opposisjonen, og som gjeld ei ramme som gir rom for auka tenestetilbod i takt med endra befolkningssamansetjing.»

Da var altså veksten i frie inntekter en fjerdedel av det som den blir for 2016.

Eiendomsskatt har også vært diskutert. Det er sånn – nå tror jeg jeg står ved det jeg har sagt før – at de fleste kommuner som nå har innført eiendomsskatt, fattet vedtak om å innføre eiendomsskatt mens det ennå var rød-grønn regjering. Det er ikke noe de fant på i forrige uke, for å si det sånn. Det er det ene.

Det andre er at det er tross alt en forskjell mellom partiene også, mellom de partiene – Høyre, Fremskrittspartiet og andre partier – som aktivt kjemper mot innføring av eiendomsskatt i Rissa og i Malvik og i andre kommuner i Trøndelag, bl.a., og Arbeiderpartiet og de rød-grønne, som i Oslo går aktivt til valg på at eiendomsskatt er en genial idé å få innført i en by som Oslo. Det tror jeg også velgerne merker seg.

Ellers: Høyres representanter har i dag snakket om hvordan vi skal legge til rette for vekst i hele Norge. Senterpartiet har visst bare hørt dem som har snakket om byene. Men la meg minne om at Høyres talere fra Hordaland, fra Møre og Romsdal, fra Nordland og fra Troms ikke har vært utpreget bytalspersoner, men de har snakket om hvordan vi også bygger Distrikts-Norge. Det hadde vært hyggelig om Senterpartiet hadde lyttet også til de innleggene.

André N. Skjelstad (V) [14:28:11]: Helga Pedersen snakket i dag om «honnørordene», og mye av debatten har for så vidt vært innenfor relativt forutsigbare rammer i dag.

Det har blitt nevnt det fylkeskommunale inntektssystemet. Ja, noen av oss så at det var klare mangler i fjor. Derfor fikk vi også forsterket tapskompensasjonsordningen. Venstre og Kristelig Folkeparti har vært tydelige på at vi under årets budsjettforhandlinger vil se på om det har kommet på plass og er tilstrekkelig. Det er ingen tvil om at det vi vil få på plass nå av ferjeavløsningsmidler, vil være bra for kystfylkene.

Så tar representanten Greni opp noe av sitt mantra når det gjelder det lokale folkestyret. Ja, vi vil vel alle at det lokale folkestyret og god tjenesteyting står i fokus. For vår del står nettopp det i fokus, for ting har faktisk forandret seg i løpet av de 50 årene fra siste kommunereform. Noen ganger er jeg litt usikker på om Senterpartiet har oppdaget det, men mobiliteten i samfunnet er langt større nå enn den var da.

Det er med forundring jeg leser merknader i det som er lagt fram i dag. De fleste av oss prøver å ta høyde for at det ikke skal være noen glipp. Vi er også tydelige på at det må være mulighet for tospråklighet i en del av fylkene framover, ikke bare når det gjelder samisk, men også når det gjelder nynorsk. Da jeg leste over en gang til i går kveld, må jeg si at jeg ble litt forundret da jeg så at det er et bredt flertall i komiteen som er enige om at nynorsken fortsatt skal ha sin sterke stilling – med unntak av Arbeiderpartiet. Det er tydelig for meg at dette er bevisst: Det er ikke viktig for landets største parti at nynorsken fortsatt skal være viktig framover. For meg og Venstre er det særs viktig at nynorsken har gode vilkår framover, også fordi det handler mye om identitet. Dessverre ser jeg at det ikke gjelder for landets største parti.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [14:31:05]: Skal kommunene ha frihet, må de faktisk ha økonomisk handlingsrom til å gjennomføre de oppgavene vi sier de skal ha. Vi mener at skolen skal være tipp-topp og fungere godt for alle unger. Da er man nødt til å betale det det koster. Det vil ikke regjeringen og flertallet.

Det er et verdivalg når SV velger å bruke penger på skoler, eldreomsorg, barnevern, skolehelsetjeneste og klimatiltak i kommunene og ikke på skattelette til de aller rikeste. Ja, vi legger også inn en halv milliard, slik at kommunesektoren kan ta bedre vare på de mest vanskeligstilte,

for det er kommunene som har ansvaret for dem. Heller ikke det vil regjeringen være med på. De vil ikke være med på å legge inn penger til tiltak, slik at ungdom som faller ut av videregående skole, får muligheter. De sier nei til at kommunene skal ha penger til å ansette lærlinger. Kommunene tjener ikke penger på lærlinger, de har bare lønnsutgifter. Privat sektor tjener penger på lærlinger og kan derfor se seg tjent med det.

SVs opplegg er en skolepakke med flere lærere, mat, frukt og grønt og fysisk aktivitet. Det er bedre eldreomsorg med flere ansatte og mer hjelp til gamle som trenger det, enten det er hjemme eller i sykehjem. Det er mer penger til ressurskrevende tjenester og brukerstyrt personlig assistent. Det er rett til barnehageplass og flere opptak i året. Vi øremerker pengene til flere opptak i året nettopp fordi vi mener at når man lover det, må man holde det. Vi ønsker å utvide ordningen med gratis halvdagsplass i barnehage fordi vi vet at det er uhyre viktig at alle barn får gå i barnehagen, og også at de begynner tidlig.

Vi sikrer også penger i kommuneøkonomien slik at kommunene kan ta sitt store klimaansvar og ikke minst ha penger til de klimatilpasningene som må til når ekstremværet treffer. Det gjør det jo. Vi har sett at veldig mange kommuner rammes veldig hardt.

Når det gjelder tidstyver i kommunesektoren, ønsker SV en tillitsreform. Det er noen tidstyver som regjeringen kunne bidra til at ble borte, f.eks. de tidstyvene som har rammet Oslo skolen. Man innfører nå skjematisk krav til alle lærerne som hver lærer i alle klasser må følge, der de ikke må velge undervisningsopplegg ut fra deres faglige skjønn og hva elevene trenger, men ut fra hva en politisk ledelse har bestemt. Det må det bli slutt på.

Helge André Njåstad (FrP) [14:34:12]: Det var representanten Pedersen som fekk meg til å teikna meg ein gong til, då ho gjorde ein visitt til min medrepresentant Keshvari, som stilte spørsmål om Arbeidarpartiet er fiendtleg til Oslo eller ikkje. Eg skal ikkje debattera om partiet er fiendtleg eller ikkje, men nøyer meg med å sjå på ein del tal.

Det er riktig at Arbeidarpartiet i opposisjon aukar kommunerammene, slik at Oslo ville fått i overkant av 230 mill. kr meir, basert på dei tala ein har som opposisjonsparti, men som ein ikkje hadde i dei åtte åra ein var posisjonsparti. Meir alvorleg er det at Arbeidarpartiet stemte imot nytt inntektssystem for fylkeskommunane, som Oslo tener 672 mill. kr på. Så når ein stiller spørsmålet om det er Framstegspartiet eller Arbeidarpartiet som er mest fiendtleg, dersom ein bruker eit slik karakteristikk, til Oslo, vil eg seia at det er det partiet som seier nei til 672 mill. kr, som er mest fiendtleg, og ikkje det partiet som ikkje har 230 mill. kr i posisjon, men som Arbeidarpartiet har når dei er i opposisjon.

Så sa også representanten Pedersen noko om at det var dei raud-grøne som lurte byrådet i Bergen til igjen å innføre eigedomsskatt. Det er det sjølvsagt ikkje, men eg synest at den raud-grøne regjeringa har ein stor del av ansvaret for den situasjonen Bergen kommune har kome opp i. Ein må hugsa på at i 2008 fjerna den raud-grøne regje-

ringa den kommunale delen av selskapsskatten som Bergen hadde solide inntekter frå. I den same perioden auka dei raud-grøne rammefinansieringa til kommunane til fordel for mindre skatt, noko Bergen tapte mykje på. Som om ikkje det var nok, auka dei også utjamninga mellom skatterike og skattesvake kommunar. Tre store endringar av inntektssystemet som dei raud-grøne gjorde, slo uheldig ut for Bergen. Når byrådet i Bergen i ettertid må tilpassa inntektene til utgiftene dei har, og ta igjen eit stort skuleforfall som tidlegare Arbeidarparti-byråd har sin del av ansvaret for, synest eg det blir litt urimeleg å plassera ansvaret berre på byrådet.

Elles har debatten dreidd seg ein del om selskapsskatt i dag. Det som overraskar meg litt, er at det er framleis eit inntrykk blant mange at selskapsskatt er for dei som har mest næringsaktivitet. Då har ein anten ikkje lese kommuneproposisjonen godt nok eller ikkje forstått modellen som er føreslått. Her er det faktisk veksten som blir premiert, og då er det like stor sjanse for vekst for ein kommune med eit lite utgangspunkt som for ein næringsrik kommune med stort utgangspunkt. Det er nettopp difor me 14. september vil invitera alle nye kommunestyrerepresentantar til å leggja til rette for vekst, fordi det vil gje ei premiering. Då blir det feil å bruka ein teoretisk modell for korleis det kunne ha vorte, for det er faktisk den jobben ein gjer frå i dag av og ut neste år, som vil danna grunnlaget for kva inntekt ein får i 2017. Alle kommunar har moglegheit til å auka sine inntekter.

Presidenten: Presidenten håper det ikke er noen kommuner som har fiender i denne sal.

Marit Arnstad (Sp) [14:37:22]: Når representantene Jenssen og Skjelstad kommer med en slik kanonade mot Senterpartiet, blir det fristende å ta ordet igjen.

For det første må jeg si at det er nok riktig at det har vært mange – også fra distriktsfylker – fra Høyre og Fremskrittspartiet som har vært oppe på talerstolen her i dag og snakket pent om kommuneopplegget, og min påstand er at da kaster de blå i øynene på sine egne velgere. For den ærlige versjonen er jo den som representanten Keshvari kom med, at det er storbyene som prioriteres, og at det tas helt bevisste grep for en systematisk omfordeling fra distriktene og til de større byene.

Selskapsskatten er ett eksempel på dette, og det er klart at den oversikten Senterpartiet har fått fra departementet, datert 21. mai 2015, er sikkert ikke eksakt den som kommer til å eksistere i 2017. Det kan sikkert ha skjedd en del ting, men hovedomfordelingsgrepet som ligger i endringene, ligger der fortsatt, og det tilsier i dag at det er 40 kommuner som har noe å tjene på det, og 388 som taper. Trondheim tjener 6 mill. kr og Malvik taper 2 mill. kr. Representanten Skjelstads hjemkommune, Verran, taper – i likhet med nesten alle kommunene i Nord-Trøndelag.

Jeg føler meg heller ikke så veldig truffet når det gjelder spørsmålet om eiendomsskatt og det representanten Jenssen sier om de rød-grønnes syn på eiendomsskatt. Senterpartiet er svært kritisk til eiendomsskatt. I min hjemkommune, Stjørdal, kjemper vi med nebb og klør mot

eiendomsskatt, og vi synes det er sørgelig at en øker og innfører eiendomsskatt i så mange Høyre- og Fremskrittsparti-kommuner som en har gjort de siste to årene. Og vi mener oppriktig at det antagelig er på grunn av at en ikke klarer å få endene helt til å møtes i kommuneøkonomien.

Ellers må jeg si at det er stadig nye argumenter for kommunesammenslåing som kommer på bordet, og det siste nå er nok at de små kommunene har det for bra. Jeg er overbevist om at det kommer nok denne regjeringen til å klare å gjøre noe med – enten ved å skjære ned på de økonomiske rammene for de små kommunene eller ved å prøve å tvangssammenslå dem med større kommuner.

Presidenten: Representanten Frank J. Jenssen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Frank J. Jenssen (H) [14:40:02]: Nei, jeg tror Senterparti-ordførere gleder seg like lite som Høyre-ordførere over å innføre eiendomsskatt. Jeg bare konstaterer at det også er mange Senterparti-ordførere som har måttet innføre eiendomsskatt, men også at vedtakene om det ble fattet da det var rød-grønn regjering i landet.

Jeg ba om ordet for å gjøre en korrigering som er ganske viktig for protokollens del: I mitt forrige innlegg kom jeg i skade for å blande sammen to tall, som ikke er helt uvesentlig, i min kommentar til Navarsetes innlegg, der jeg sa at tidligere kommunalminister Navarsete hadde varslet en vekst i kommunenes frie inntekter på 1,25 mrd. kr. Det skulle være 1,25 pst.

Da er det rettet. Poenget står seg imidlertid likevel, for det er faktisk slik at det var fortsatt en lavere vekst i de frie inntektene enn det vi legger opp til nå, og den gangen møtte Navarsete kritikken fra opposisjonen med å si at opposisjonen bedrev «klagesang». Så poenget står seg, men jeg beklager at tallet ble feil.

Liv Signe Navarsete (Sp) [14:41:19]: Hovudmisjonen med dette innlegget er allereie teke – for eg sat på kontoret mitt og hoppa litt i stolen då eg hørde representanten Frank J. Jenssen operere med nokre tal som eg definitivt ikkje kjende meg igjen i.

Viss Høgre og Framstegspartiet vil vere reielege i debatten, får dei bruke gjennomsnittet av den inntektsveksten som me hadde i den raud-grøne regjeringa, og så får dei bruke gjennomsnittet av det som me ser ifrå denne regjeringa, og så får dei samanlikne. Og da står eg veldig støtt på det som den raud-grøne regjeringa gjorde – og for fordelinga. Representanten Lødemel peiker i sitt siste innlegg på at det er feil å seie at Sogn og Fjordane er eit taparfylke og peiker på sigrane ein har ved å få behalde eksisterande arbeidsplassar og ferjeavløysingsmidlar – som er veldig bra, men som fylkespolitikarar og andre i Sogn og Fjordane er i tvil om ein kan få brukt, for dei må faktisk stille nokre midlar sjølve. Og når ein skal kutte så mange millionar som ein skal gjere i Sogn og Fjordane, over ganske kort tid, vert det jo ikkje så mykje midlar igjen, verken til å gå inn med eigendelar i ferjeavløysingsprosjekt eller til å bygge store prosjekt – som me har gjort i Sogn og Fjordane dei

siste åra, store bruprosjekt, store vegprosjekt, som bl.a. har gitt utløyising til øyer. Når regjeringa no vil innføre kommunal selskapsskatt på nytt, så vil jo kommunane i Sogn og Fjordane tape igjen så det svir, i tillegg til omfordelinga som ein alt har gjort til fordel for storbyane.

Men eit anna poeng som gjorde at eg ville opp her igjen, var eit interessant moment frå representanten Lødemel, for han sa at Høgskulen i Sogn og Fjordane skal vere ein sjølvstendig høgskule, og at det faktisk var vedteke i denne salen. Det trur eg ikkje vert oppfatta heilt slik heime i Sogn og Fjordane – jamfør lesarinnlegg frå kunnskapsministeren som stod i Sogn Avis 2. juni, der han held fram med å seie at me skal fortsetje samanslåinga, og at han meiner at Høgskulen i Sogn og Fjordane bør slåast saman med ein annan høgskule.

No er ikkje representanten Lødemel her, men eg skulle gjerne ha fått stadfesta, frå regjeringshald, at ein faktisk meiner dette frå regjeringa si side. For då kan ein no senke skuldrene i Sogn og Fjordane når det gjeld høgskulen, når det gjeld den trusselen som heng over skulen og det evinnelige maset om at ein særers vellukka høgskule – som rekrutterer godt, som har høg gjennomføringsgrad, som verkeleg har vore ei suksesshistorie dei siste åra, og som samarbeider godt med næringslivet i fylket – faktisk kan få fortsetje å konsentrere seg om det, i staden for å ha kunnskapsministeren og regjeringa sitjande på nakken og heile tida fortelje at dei ikkje er gode nok, men må leggjast under ein annan høgskule eller universitet.

Presidenten: Representanten André N. Skjelstad har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

André N. Skjelstad (V) [14:44:29]: Representanten Arnstad fikk meg til å ta ordet. Jeg blir like forundret hver gang over at når dette har vært oppe i debatten om selskapsskatt, er det ferdig konkludert fra de rød-grønne med hensyn til hva den ordningen blir neste år, før den faktisk er satt i verk. Det må jeg si overrasker meg. Dette er tydeligvis mantraet for å få lov til å spre det ut, slik at det skapes en enda større grad av usikkerhet.

For øvrig er det flere av oss som har vært ivrig opptatt av nettopp det å legge til rette for distriktene, som også er nevnt som en harang at det ikke er i denne debatten. Tapskompensasjonsordningen til fylkeskommunene, bl.a. til Sogn og Fjordane, til mitt eget fylke, og ikke minst til Nordland, kom på plass gjennom budsjettforhandlingene i fjor. Det var viktig, og det var riktig. Så får vi gjøre en vurdering i budsjettforhandlingene i år av om det også er nødvendig på nytt. Det kan det godt hende at det er.

Arild Grande (A) [14:45:46]: Det nærmer seg slutten på en lang debatt, og det nærmer seg også slutten på stortingssesjonen. Det kan jo være bra at det er en lang sommerpause foran oss, slik at flertallets representanter kan bruke tiden godt til å reise rundt i Kommune-Norge og danne seg et bilde av hvordan virkeligheten faktisk fortoner seg der ute. For det bildet vi får malt fram av flertallet i denne salen i denne debatten, er et bilde

jeg tror veldig mange kommunepolitikere ikke kjenner seg igjen i.

Å bruke tiden godt i sommerpausen kan være en god anbefaling – og faktisk lytte til hva som rører seg der ute, bl.a. i Bergen. Jeg mener at saksordfører Njåstad forsøker å avspore debatten når han hevder at representanten Helga Pedersen har lagt skylden for situasjonen der på Bergen kommune. Faktum er at Bergen ville ha kommet vesentlig bedre ut med det kommuneopplegget som Arbeiderpartiet har skissert. Det å forsøke å avspore debatten på det viset er bare for å kamuflere at det at Bergen fortsatt har en svært krevende situasjon, er noe som kommer som et resultat av det kommuneopplegget regjeringspartiene har lagt opp til. Jeg synes også at Njåstad er noe lettvint når han omtaler endringer i selskapsskatten som at det er det opp til hver enkelt kommune å avgjøre hvordan de skal komme ut av, finne løsningen nærmest på egen hånd.

Hvis man reiser litt rundt i Kommune-Norge, ser man at beslutninger knyttet til bedriftsetableringer og hvordan dette slår ut for kommuneøkonomien, er noe som er langt ute av hendene på veldig mange ordførere, særlig i Distrikts-Norge. Jeg opplever at kommunepolitikere jobber iherdig hver eneste dag for å tiltrekke seg mer virksomhet, nyetableringer og næringsutvikling. Men det tiltaket regjeringen her legger opp til, vil bare være med på å forsterke forskjellene mellom de områdene som allerede i dag suger til seg kompetanse, arbeidskraft og næringsliv bort fra distriktene som allerede har en krevende situasjon.

Så en positiv kommentar til slutt, og det gjelder merkningen på side 56 i innstillingen. Der beskriver nær sagt et samlet storting den krevende situasjonen svært mange kommuner opplever knyttet til barnevernstiltak i barnerike enkeltfamilier, hvor bostedskommunen bærer et betydelig ansvar selv om tiltakene gjennomføres i andre kommuner. Jeg er glad for at Stortinget på den måten uttrykker forståelse for den situasjonen. Jeg kunne gjerne ha tenkt meg å høre statsråd Sanner, når Stortinget er så tydelig i sin tilbakemelding om denne saken, bekrefte at dette er noe som blir fulgt opp overfor fylkesmennene. Egentlig burde man på sikt ha jobbet fram en mer permanent løsning for disse sakene.

Mudassar Kapur (H) [14:49:09]: Det har nesten blitt litt sånn at hvis man er på denne talerstolen og nevner Oslo, så tolkes det som et angrep på alle andre kommuner som man ikke nevner i det innlegget. Sånn er det jo ikke, det har vi sett flere bevis på i dag. Men det er fortsatt slik at jeg alltid er litt lettere nervøs før jeg begynner å bla i innstillingene, lefsene osv., hvor Arbeiderpartiet har lagt inn sin politikk for Oslo. I det siste har vi sett at det stadig er politiske ideer og forslag som ikke betyr noe annet enn kutt i tilbudet som vi skal gi til byens borgere.

For eksempel har en av Arbeiderpartiets representanter på talerstolen i dag tatt til orde for at man burde utsatt omleggingen av fylkenes inntektssystem. Hva ville det betydd for Oslo? Over 600 mill. kr ville Oslo ha mistet på et sånt opplegg. Det er Arbeiderpartiets ideer for denne byen. Da er det jo rettferdig å spørre: Hvor ville Arbeiderpartiet hentet disse pengene fra? – Kutte i skoletilbudet i Oslo? Kutte

i Groruddalsatsinga? Eller øke skatt på eiendom? Det har vi ikke fått noe svar på.

Min medrepresentant Frank J. Jenssen spurte i replikordskiftet representanten Helga Pedersen veldig høflig om hvor kommunen skulle hente pengene sine fra for å kjøpe opp 10 pst. av de nye boligene. Representanten Pedersen ristet på hodet og sa at det ikke er Arbeiderpartiets politikk. Vel, jeg har lest storbydokumentet som Arbeiderpartiet vedtok på sitt landsmøte nå i år, og der står det at man bør kjøpe 10 pst. av nye boliger, at kommunen skal bruke sin rett til det. Så jeg spør representanten Pedersen om hun kan komme opp på talerstolen nå og bekrefte at det er Arbeiderpartiets politikk det de vedtok på sitt landsmøte. I stedet for å si at dette har aldri vært Arbeiderpartiets politikk, kan hun heller si at dette aldri burde vært Arbeiderpartiets politikk. Og hvis representanten ikke har mer taletid igjen, så er jeg villig til å gi fra meg mitt minutt.

Presidenten: Presidenten er redd forretningsordenen ikke åpner for den slags handel.

Statsråd Jan Tore Sanner [14:42:10]: Jeg skal forsøke ikke å forlenge debatten unødvendig, men når jeg hører representanten Liv Signe Navarsete, så er det behov for noen merknader.

Det første gjelder endringene i fylkenes inntektssystem, som vi har redegjort for ved gjentatte anledninger. Jo lenger man ventet, jo større ville også endringene bli. Det er mange fylker som over tid har fått mindre penger enn det de burde ha krav på. Vi har nå rettet opp, det burde vært gjort for lenge siden. Men fortsatt er det slik at gjennomsnittet for fylkenes frie inntekter er om lag 12 000 kr, mens Sogn og Fjordane har om lag 20 000 kr. At man kan fremstille det slik at Sogn og Fjordane må gjennom dramatiske kutt når man ligger så høyt over gjennomsnittet, det fremstår som veldig spesielt.

Jeg må også legge til at Sogn og Fjordane for inneværende år har fått kompensert med 96,8 pst., så kompensasjonen i år er nesten like stor som reduksjonen har vært. I tillegg burde det også være mulig for representanten Liv Signe Navarsete å glede seg over at vi har åpnet for et industrieventyr, Engebø, i Sogn og Fjordane, som vil gi mange nye private arbeidsplasser, og at vi også åpnet for Førdepakken, som har vært etterlenget i Sogn og Fjordane. Så det er kommet mye viktig på plass.

Det er naturlig at det brukes tid på å diskutere om rammene er større eller mindre, men det vi i hvert fall kan konstatere, er at de tre siste årene har den borgerlige regjeringen varslet høyere vekst i de frie inntektene, minus det som da skal dekke pensjon og demografi, enn det det var under de tre foregående årene med rød-grønt styre. Da kan man i hvert fall ikke fremstille det som at det er blitt veldig mye verre.

Så gleder jeg meg også over at innbyggerundersøkelsen viser at innbyggerne er mer fornøyd med de kommunale tjenestene etter to år med borgerlig regjering enn det de var i 2013. Samlet sett er de litt mer fornøyd i kommuner med over 20 000 innbyggere enn i de mindre. Der ser vi at innbyggerne er jevnt over godt fornøyd, og man er

likt fornøyd med de ulike tjenestene. Vi konstaterer også at KOSTRA-tallene viser at det går i riktig retning innenfor helse, skole og omsorg.

Og så er det helt naturlig at ordførere fra ulike partier har høyere ambisjoner enn det enhver regjering kan klare å innfri i de økonomiske rammene.

Presidenten: Representanten Heidi Greni har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Heidi Greni (Sp) [14:55:31]: Til representanten Skjelstad må jeg si at jo, Senterpartiet har oppdaget at verden har forandret seg de siste 50 årene. Derfor er vi kontinuerlig opptatt av innovasjon og utvikling i kommunesektoren. Men Senterpartiet har ikke oppdaget at lokalpolitikkerne har blitt så lite kompetente og stortingsrepresentantene så mye mer intelligente i løpet av disse 50 årene, at de sistnevnte er nødt til å overkjøre lokalpolitikere som tydeligvis ikke vet sitt eget beste.

Så vil jeg rette en takk til Keshvari som slipper katten ut av sekken. Før i dag hevdet jeg at det var mange som nå delte Senterpartiets oppfatning av at regjeringen drev en sentraliseringspolitikk. Det ble tilbakevist i replikkunden. Da vil jeg i hvert fall takke Keshvari, som tydeligvis deler mitt syn, og som i dag var veldig tydelig på at regjeringen vil styrke storbyene og drive en sentraliseringspolitikk. Det kan være godt for flere at den katten er ute av sekken.

Så må jeg lure på hvilke lokalpolitikere de omgås (presidenten klubber) som mener de må ha et initiativ for å tenke næringsutvikling i egen kommune.

Presidenten: Da var minuttet gått.

Eirik Sivertsen (A) [14:56:48]: La meg få starte med representanten Kapur. Jeg må si at jeg synes han leser Arbeiderpartiets politiske dokumenter slik fanden leser Bibelen, og jeg har kanskje et visst inntrykk av at representanten fortsatte der han slapp i debatten om oppgavene til kommunereformen, med hodet langt inne i kommunevalgkampen i Oslo. Og det er kanskje naturlig, det nærmer seg valg.

Vi har kommet med noen etterlysninger i denne debatten, bl.a. til statsråden, som fortsatt står ubesvart. Den faglige begrunnelsen for å ta fra de fattigste kommunene og gi til de rike, at det skaper arbeidsplasser – det står fortsatt ubesvart. Vi har utfordret på om det å privatisere et sykehjem i den nye ordningen med selskapsskatt vil gi større skatteuttelling for kommunene. Det har vi heller ikke fått svar på. Kanskje får vi svar på det når man kommer tilbake til det konkrete opplegget, men det ble i hvert fall ikke besvart i dag.

Så til representanten Jenssen, som slår fast at det blir vekst i de frie inntektene til kommunesektoren neste år: Det er riktig – hvis regjeringens opplegg blir vedtatt, og med et viktig premiss, nemlig at forutsetningene, veksten i skatteinntekter, holder. Det gjorde den ikke i fjor, og da sa regjeringen at nei, prinsipielt kompenserer vi ikke kommuner for svikt i skatteinntekter – det tapet må de bære selv. Det gjør de i år, og regjeringen kompenserer heller ikke

skatteinntektene i år. De justerer på det økonomiske opplegget for kommunene – ikke fullt ut som skatteinntekter, men i hvert fall lite grann. Så ja, representanten Frank J. Jenssen har helt rett, gitt at premisset holder. Det har det ikke gjort i de to årene regjeringen har regjert så langt.

Så til komitéleder Njåstad, som er opptatt av å fortelle om hvor ille det blir i Oslo hvis Arbeiderpartiets politikk blir vedtatt. Problemet er at han forteller bare halvparten av sannheten. I tillegg til de 230 mill. kr som vi la inn ekstra i rammeoverføringer til kommunene, var den totale veksten i kommuneopplegget til Arbeiderpartiet på 3,4 mrd. kr utover satsingen til regjeringen. Derunder ligger det 600 mill. kr til fylkene, som Oslo vil ta sin store andel av. Vi kompenserte skatteinntekten til kommunene, den var på 2,7 mrd. kr. Det ville ikke regjeringen gjøre. I tillegg la vi inn 1 mrd. kr til kollektivsatsing. Summen av det gjør at Oslo ville ha kommet betydelig bedre ut av det med Arbeiderpartiets politikk enn man gjør med regjeringens – og Fremskrittspartiets og Høyres – politikk.

Ellers registrerer jeg at representanten Trellevik har problemer med at ordføreren i Tysnes har synspunkter på effektene og gevinsten av oppdrettsvirksomhet. Vel, det har Høyre-ordføreren i Narvik også, men det er et lokalpolitisk spørsmål, og det må være lov til å bestemme det også, som med eiendomsskatten.

Ellers håper jeg at vi kanskje nå kan komme videre fra det med de åtte årene med rød-grønn regjering, og nå gikk man i denne debatten også helt tilbake til før det borgerlige byrådet i Oslo. Det er på tide å begynne å skue framover for regjeringen.

Presidenten: Representanten Karin Andersen har hatt ordet to ganger tidligere i debatten og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Karin Andersen (SV) [15:00:02]: SV vil fordele pengene annerledes enn regjeringen. Vi mener at regjeringen fordeler urettferdig mellom folk, mellom kommuner og mellom stat og kommuner, og at både folk med vanlige inntekter burde få mer, kommuner med små inntekter burde få mer, og staten burde gi mer til kommunene.

Denne skjeve fordelingen skaper ikke mange arbeidsplasser. Den skaper færre arbeidsplasser enn SVs opplegg, som ville gitt mer til alle kommuner og fylkeskommuner i landet.

Kanskje det aller verste med regjeringens opplegg er sentraliserings- og privatiseringsiveren. Privatisering snakker man nå ikke så mye om, for det handler jo om velferdsstatens helter, de damene som sliter i omsorgsyrkene, og som når de blir privatisert og konkurranseutsatt, mister pensjon og lønn. Det er SV uenig i.

Statsråd Jan Tore Sanner [15:01:16]: Jeg kan ikke la være å ta ordet når representanten Karin Andersen hevder at regjeringen ønsker å privatisere velferdstjenester. Jeg har ikke oppfattet at regjeringen har tatt til orde for privatisering av velferdstjenester i det hele tatt. Det vi derimot nylig har presentert, er en veileder, eller en kokebok, for kommuner som vil innføre fritt brukervalg. Og hva inne-

bærer fritt brukervalg? Jo, det innebærer at kommunen betaler, men at eldre mennesker f.eks. kan velge om de vil ha en kommunal hjemmehjelp eller om de vil ha en privat hjemmehjelp. Det er en type valg som vi er for, og som jeg er helt overbevist om etter hvert vil komme i stadig flere kommuner – hvor man fortsatt vil ha sterke kommunale tjenester, men hvor innbyggerne får lov til å velge mellom ulike tjenester. Om de da ønsker kommunale eller private, er det kommunen som betaler, men det er eldre mennesker selv som bestemmer hvem som skal komme hjem til dem.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1.

Sak nr. 2 [15:02:29]

Innstilling fra kommunal- og forvaltningskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2015 under Finansdepartementet og Kommunal- og moderniseringsdepartementet (Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet 2015 mv.) (Innst. 373 S (2014–2015), jf. Prop. 128 S (2014–2015), kap. 2315 og 0503)

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Sak nr. 3 [15:02:55]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Trine Skei Grande, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om å styrke retten til ettervern i barnevernet (Innst. 366 S (2014–2015), jf. Dokument 8:76 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Sonja Mandt (A) [15:03:41] (ordfører for saken): Representantforslaget fra Venstres Terje Breivik, Trine Skei Grande, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad dreier seg om å styrke retten til ettervern, og de foreslår tre ting for å oppnå det.

Først vil jeg takke komiteen for en grei saksordførerjobb. Vi er alle enige med forslagsstillerne om at et ettervern må fungere best mulig, og vi deler også bekymringen som representantforslaget har i seg for at det ikke bestandig gjør det. For det er nødvendig med et godt og forutsigbart ettervern, slik at overgangen fra barn til voksen blir så smidig som mulig. Barna vi snakker om her, er en sårbar gruppe, og de skal og bør ivaretas best mulig.

Komiteen har fått svar fra statsråd Horne om de forsla-

gene som ligger i representantforslaget, og slutter seg i hovedsak til hennes svar. Det er likevel grunn til å være bekymret over at ettervernet ikke alltid fungerer godt nok. Det er dessverre altfor mange tilbakemeldinger om det. Selv om grensen for å motta ettervern nå er 23 år og de som sier nei til tilbud, skal følges opp videre og kontaktes, vet vi at det ikke skjer bestandig. Derfor er det viktig at barnevernet er mer aktivt, prøver å fange opp dem som ikke får et godt nok tilbud, og ser om tilbudet kan bedres.

Jeg vil også nevne at Fylkesmannens ansvar for at kommunene faktisk følges opp, er et viktig kontrollpunkt. Det er Statens helsetilsyn som har det overordnede faglige ansvaret, og her ber komiteen spesielt om at Statens helse-tilsyn ser på ettervernet som en tilsynsoppgave nå, siden både barnevernsloven og fosterhjemsomsorgen er under revisjon. Det er et ønske fra komiteen.

Det er viktig med økt oppmerksomhet på barn over 18 år. Det er komiteen helt enig om. Men komiteen er av den mening når det gjelder forslaget, at vi bør vente på den gjennomgangen statsråden har varslet av barnevernsloven og fosterhjemsomsorgen. Vi forventer at ettervern vil være en naturlig del av det arbeidet.

Komiteen er stort sett enig, men vi deler oss når det gjelder forslaget om en handlingsplan nå eller ikke. Kristelig Folkeparti vil ha en handlingsplan nå, mens resten av komiteen vil avvente og se om den varslede gjennomgangen ivaretar det, og heller komme tilbake til det hvis det er nødvendig, når sakene behandles. Det betyr ikke at komiteen mener at ettervernet fungerer godt nok, men vi mener at saken bør sees på i en helhet.

Jeg regner med at Kristelig Folkeparti vil underbygge sitt forslag selv, men jeg vil allerede nå si at Arbeiderpartiet etter en vurdering har bestemt at vi vil støtte forslag nr. 3, fra Venstre, om en bedre kommunal kontroll.

Mette Tønder (H) [15:06:54]: Først vil jeg takke forslagsstillerne for at de tar opp et viktig tema, og statsråden for å vise engasjement i denne saken ved å gi et utdypende og grundig svar.

Jeg vil tro at de fleste har lest blogginnlegget til 16 år gamle Rita Hansen forrige uke. Hun begynner det noe spesielle innlegget med at «jeg er en jente på 16 år».

Videre:

«Jeg har bodd under barnevernet i 14 år, og har vært på barnehjem, beredskapshjem og fosterhjem. Jeg bor nå på en barnevernsinstitusjon på en «omsorgsparagraf». Her har jeg fått vite at jeg skal bli i to år til, til jeg er 18 år og skal ut helt alene i verden.»

Hun fortsetter med å be om en familie. Hun skriver at «jeg leter etter et sted jeg kan kalle hjemme og føle normalitet».

Og videre:

«Jeg ønsker å være med på familiemiddager og vite at jeg har noen 100 % å feire jul med, både nå som 16 åring, og senere når jeg er kanskje 24. Barnevernet sier det er for sent å lete etter fosterhjem, der fosterhjems-tjenesten er laget for å være voksenpersoner som skal være som din «mor og far». Jeg vet at personene jeg søker etter ikke skal være min mor, eller min far. Men

at disse menneskene kan være hjemme for meg, og ta et omsorgsansvar.»

Dette er en tøff jente, med et sårt spørsmål – en jente som ber om hjelp til å takle overgangen fra en tøff barndom til et voksenliv.

Vi har i dag et regelverk om ettervern fram til 23 år. Det skal begrunnes særlig. Barnets beste skal legges til grunn dersom en avslutter tiltak når barnet er 18 år eller avslår søknad om ettervern. Ettervernunderskrivet ble revidert i 2011. Det ble tatt inn at ungdom som takker nei til ettervern, skal kontaktes når de fyller 19 år, for å høre om de fortsatt mener det samme.

Det er viktig at barna vi tar ansvaret for, opplever stabilitet, og at de lyttes til. Det skal utarbeides individuell plan for de barna som har behov for langvarige og koordinerte tiltak eller tjenester. Denne bør også inneholde hvordan hverdagen skal se ut etter at den store myndighetsdagen er feiret.

Forslagsstillerne ber om at ettervernet rettighetsfestes. Dette skal vurderes i gjennomgangen vi nå har av barnevernsloven. Her skal det vurderes om hele barnevernsloven skal rettighetsfestes. Denne konklusjonen ser vi fram til.

Jeg kjenner ikke historien eller hvilke vurderinger som er gjort i saken som jeg startet mitt innlegg med. Derfor skal en være forsiktig med å trekke konklusjoner. Det som allikevel er viktig å presisere, er at det innenfor dagens regelverk finnes hjelp som gjør at barn ikke skal måtte frykte for 18-årsdagen sin.

Det er viktig at dette følges godt og tett opp i kommunene, slik at alle barn der ute føler trygghet, også for framtiden etter myndighetsdagen.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:10:02]: Venstre tar med dette et viktig initiativ til en debatt om ettervernet og initiativ til styrking av ettervernet i barnevernet. Representantforslaget er grundig og gjennomarbeidet. Forslagsstillerne beskriver dagens situasjon og utfordringer på ettervernsområdet på en svært god måte.

Ungdom som mottar bistand fra barnevernstjenesten før fylte 18 år, har i dag ingen rett på støtte fra barnevernet etter fylte 18 år, men barnevernet har plikt til å vurdere ungdommens behov for hjelp og støtte. Barnevernsloven § 1-3 slår fast at tiltak som er iverksatt før barnet har fylt 18 år, kan opprettholdes til fylte 23 år dersom vedkommende samtykker. Dersom ungdommene sier nei, har de en angre-rett og kan ta kontakt etter at forbindelsen med barnevernet formelt er avsluttet. Dersom barnevernstjenesten avslutter tiltaket ved fylte 18 år, skal dette begrunnes ut fra hensynet til barnets beste. Ungdom som får avslag på ønsket ettervern av barnevernet, har klageadgang. Fra 2009 er lovverket noe styrket når det gjelder mulighet for å få etterverns-tiltak for ungdommer med barnevernserfaring, men det er en svakhet at bevisbyrden for å rettferdiggjøre tiltak ligger hos ungdommene selv. Forslagsstillerne mener at ungdommers rettsvern og mulighet for ettervern er for svakt, og Kristelig Folkeparti deler denne vurderingen.

Forskningen støtter at sannsynligheten for å mestre overgangen til voksenlivet øker dersom ungdommene får gode og riktige ettervernstiltak. Som det pekes på

i forslaget og innstillingen, mener Landsforeningen for barnevernsbarn, BarnevernsProffene, forskere og mange ungdommer med barnevernserfaring at ettervernet ikke fungerer godt nok, og at mange ungdommer i praksis ikke får den støtte og hjelp de har behov for. Mange har heller ikke fått bygge varige relasjoner, som er en viktig grunnpilar for å mestre voksenlivet.

Forslagsstillerne er svært bekymret for at ettervernet er et område i barnevernet som nedprioriteres, til tross for at for mange er et godt ettervern en forutsetning for å lykkes i voksenlivet. Kristelig Folkeparti deler også denne bekymringen.

Kristelig Folkeparti har programfestet at vi vil sikre barnevernsbarn som trenger det, ettervern fram til 23 år. Vi er enig med forlagsstillerne i at det er behov for et kraftig løft for ettervernet, og at tilbudet om ettervern også bør kunne gis fram til ungdommen er 25 år. Kristelig Folkeparti er enig i at det er behov for å styrke lovverket. Det er avgjørende at ungdom med barnevernserfaring sikres gode tiltak fra barnevernet også etter fylte 18 år, og dette er ikke en institusjonalisert praksis i dag. Forslagsstillerne mener Stortinget har ansvar for å sikre dette både gjennom å styrke lov- og regelverk og ved å sikre at barnevernet tilføres nok ressurser og kompetanse til å gjennomføre og sikre et aktivt ettervernsarbeid ut fra ungdommenes behov og på ungdommenes premisser. Forslagsstillerne mener at det offentlige bør ha spesielt ansvar for unge voksne der barnevernstjenesten har vært i foreldrenes sted. Kristelig Folkeparti er helt enig og støtter dette. Men vi støtter altså ikke punkt 1 i representantforslaget, om rett til tiltak helt fram til fylte 25 år.

Når det gjelder det andre forslaget, om kontroll og tilsyn, ber altså en samlet komité om at ettervern vurderes som et tema i landsomfattende tilsyn snarlig.

Det er helt klart et behov for at både sosial- og barnevernstjenesten legger til grunn en helhetlig tenkning om familie, nettverk, bolig og skole for å finne fram til en felles forståelse med ungdommen, og at det aktivt må arbeides for at ungdommen får ettervernstiltak. Etter forlagsstillerne syn er det behov for en handlingsplan med klare og konkrete tiltak for å styrke oppfølgingen av ungdom med barnevernserfaring etter myndighetsalder. Stortingsflertallet vil vurdere om det er behov for en handlingsplan for ettervern når Stortinget skal behandle fosterhjemsmeldingen eller endringene i barnevernsloven. Kristelig Folkeparti mener det er behov for en handlingsplan og fremmer derfor i innstillingen dette forslaget:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en handlingsplan for ettervern for ungdom med barnevernserfaring, som vektlegger behovet for ressurser, samhandling og faglig forsvarlighet.»

Jeg tar med det opp det forslaget vi har fremmet i saken.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han refererte.

Kjersti Toppe (Sp) [15:14:50]: Det er eit veldig godt representantforslag som Venstre har fremja i denne saka. Det er veldig avgjerande at ungdom som har barneverns-

erfaring, vert sikra gode tiltak frå barnevernet òg etter at dei har fylt 18 år. Vi veit at det ikkje er tilfelle i dag. Altfor mange får ikkje den hjelpa og støtta som dei har behov for, og det kan få alvorlege konsekvensar for livet deira.

Eg merkar meg at fleirtalet i komiteen viser til den varsla gjennomgangen av barnevernslova og fosterheimsomsorga, og ut frå det vil ein ikkje støtta dei enkelte forslaga som ligg i representantforslaget. Senterpartiet har vurdert særleg det som var forslag 1 i representantforslaget, men som no er levert inn som forslag nr. 2, i eit laust forslag frå Venstre, om å be regjeringa styrkja lovverket slik at unge med tiltak etter barnevernslova får rett til tiltak fram til fylte 25 år. Vi har diskutert det fram og tilbake, men vi registrerer at i dag har Venstre endra forslagslyden litt, der ein ber om ei sak – altså ber regjeringa fremja eit forslag om å styrkja lovverket slik at vi får dette tilbake igjen til Stortinget. Då vil Senterpartiet støtta forslag nr. 2, frå Venstre, og vi tar stilling til innhaldet i det forslaget når og om det forslaget kjem til Stortinget. Vi vil òg støtta forslag nr. 3, frå Venstre, som vart levert inn i dag, om å sikra den interne kontrollen til kommunane. Og vi vil òg støtta forslaget som vart tatt opp av Kristelig Folkeparti i innstillinga, om å leggja fram ein handlingsplan for ettervern for ungdom med barnevernserfaring.

Terje Breivik (V) [15:17:11]: Behovet for ei trygg hamn, for å føla seg verdsett og å ha nokon som stiller krav og forventningar til ein, fordi ein er glad i deg, kjenner ikkje noka aldersgrense på 18 år. Derimot er gjeldande rettsreglar rimeleg bastante og fører til at det er svært varierende om ein får ettervern eller ikkje. Det er store skilnader frå kommune til kommune når det gjeld kor god og langvarig oppfølginga er. I dag kan tiltak som er sette i verk før barnet er 18 år, verta oppretthaldne til fylte 23 år. Det skjer likevel sjeldan, og ungdom vert for ofte nedprioritert på grunn av for lite tid, kapasitet og stor saksmengd.

Det skjer mykje godt arbeid i utviklinga av barnevernet. Landet har ein minister som utvilsamt bryr seg, og som legg ekte engasjement i jobben ho gjer. Og sjølvsagt er eg glad for gjennomslaget Venstre fekk i stortingsmeldinga om fosterheimsomsorga. Eg er òg glad for at eit lovutval skal gjennomgå heile lova, og då òg skal vurdere om barnevernslova skal verta ei rettslov, som Venstre tidlegare fremja som eit forslag i Stortinget.

Eg vonar og trur utfallet av arbeidet er forplikande og fører til betre barnevernstenestar, som òg sikrar ungdom over myndighetsalder det ettervernet dei fortener.

Venstre er usamde i det svaret minister Horne har gjeve til komiteen om at det ikkje er rett å utvida aldersgrensa for å få ettervern til 25 år, grunngjeve med at det er flest 18–19-åringar som tek imot ettervern i dag. Horne meiner at me heller bør styrkja den tenesta me alt har for dei mellom 18 år og 23 år. Det er og må då nødvendigvis vera eit paradoks for alle i salen at samfunnet forventar at ungdom med erfaring frå barnevernet, som i regelen har langt dårlegare nettverk enn annan ungdom, skal takla overgangen til vaksenlivet på kortare tid og under langt dårlegare føresetnader enn andre. Utanforskap svekkjer livskvaliteten til den einskilde og kostar samfunnet store summer.

Gjev me desse ungdomane litt meir omsorg og støtte, aukar òg sjansane monaleg for eit godt vaksenliv.

Me veit dessverre at det går dårleg med altfor mange av dei ungane som har vorte utsette for omsorgssviikt, og som har teke imot hjelp frå barnevernet. Der det offentlege har overteke foreldreskapet, har me eit stort ansvar. Spørsmålet er ikkje om me har råd til dette, men om me har råd til å la vera. Så veit me heldigvis at det er mange fosterheimar som tek frivillig livslangt ansvar. Kjensler kjenner heller inga aldersgrense.

Internkontrollen kommunane har med barnevernet er varierende. Ein god internkontroll vil kunna hjelpa den einskilde kommunen og gje god og systematisk oppfølging av ungdom. Eg er usikker på kor godt det arbeidet vert drive sidan det utvilsamt er kapasitetsproblem i barnevernet. Gjennomgangen til Helsetilsynet av ettervernet i 2009 avdekte alvorleg sviikt i kommunane si oppfølging av barnevernsbarn over 18 år, og etter 2009 har lovverket vorte noko styrkt når det gjeld høve til å få ettervern, men det er ein veikskap at bevisbyrda for å rettferdiggjera tiltak ligg hos ungdommane sjølve. Høvet til å klaga vert òg opplevd av ungdomane som vanskeleg.

Eg er difor glad for at Horne i brevet til komiteen skriv at departementet vurderer om ettervernspraksisen i barnevernet skal vera tema for fylkesmennene sitt landsomfattande tilsyn, sjølv om eg nok hadde håpa på ei endå sterkare forsikring om at regjeringa vil jobba endå tettare saman med kommunane for å sikra ein god ettervernspraksis, i tråd med lovverket. Kontroll er trass alt ikkje det viktigaste, men at ungdomane får reell hjelp og omsorg.

Det bringer meg til det siste forslaget vårt, om ein handlingsplan for ettervernet. Når me veit kor tilfeldig ettervernspraksisen er, er det liten tvil om at det er behov for forplikande tiltak i ein handlingsplan. Eg er difor veldig glad for at Kristelig Folkeparti er av same oppfatning og støttar Venstre i dette. Det er behov for å samla dei ulike initiativa for å styrkja ettervernet og for å forsikra oss om at arbeidet er koordinert og gjev ungdom over 18 år gode og saumlause tenester og ei skikkeleg «backing» inn i vaksenlivet.

Avslutningsvis fremjar eg forslaga frå Venstre.

Presidenten: Representanten Terje Breivik har tatt opp de forslagene han refererte til.

Statsråd Solveig Horne [15:22:04]: La meg først få gi en takk til forslagsstillerne for å ta opp et viktig tema, om å styrke ettervernet i barnevernet.

Vi vet at ungdom som mottar ettervernstiltak fra barnevernet, er en gruppe som er særlig sårbare og som trenger bistand for å lette overgangen til et selvstendig voksenliv. For alle oss som har vært heldige og hatt en familie som har kunnet følge oss opp ved både høytider og bursdager og diverse, vet vi at dette kan være spesielt vanskelig for dem som er i barnevernet. I likhet med forslagsstillerne er jeg opptatt av at det ytes et godt ettervern til de ungdommene som har behov for det.

Som flere har vært inne på, er det nå nedsatt et barnevernlovutvalg. Lovutvalget er bedt om å se på om barne-

vernet er et egnet område for rettighetsfesting. Utvalget skal legge fram sin utredning i midten av august 2016. Jeg ser fram til å se hvilke vurderinger og forslag lovutvalget kommer med på dette området. Utredningen vil bli et viktig utgangspunkt både i vår vurdering og i den videre debatten.

Med bakgrunn i at barnevernlovutvalget skal utrede rettighetsfesting etter hele barnevernsloven, vil jeg ikke ta stilling til en eventuell rettighetsfesting av tiltak som retter seg mot ungdom i alderen 18–23 år på det nåværende tidspunkt.

Ettervernstiltak kan i dag opprettholdes fram til fylte 23 år. Statistikk viser at det er flest ungdom i alderen 18–20 år som mottar ettervernstiltak. Det er derfor usikkert om det å øke aldersgrensen fra 23 til 25 år vil medføre stor endring i praksis. I likhet med komiteen mener jeg derfor at en mer aktiv bruk av ettervern i alderen 18–23 år er en bedre løsning enn en ytterligere utvidelse av ordningen.

Jeg mener dagens lovverk legger til rette for at det kan ytes godt ettervern. Det er viktig at barnevernstjenesten informerer godt om muligheten til å opprettholde tiltak etter fylte 18 år. Regjeringens mål er at oppfølging av ungdom over 18 år skal være en selvfølgelig del av barnevernets arbeid, og at andre tjenester også må ha dette fokuset.

Jeg har likevel møtt mange unge med erfaring fra barnevernet som sier at oppfølgingen av unge etter 18 år ikke er god nok. Jeg er derfor enig med forslagsstillerne i at det er behov for en nærmere avklaring av ansvarsforholdet mellom barnevernstjenesten og Nav. Jeg har i samarbeid med arbeids- og sosialministeren gitt Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet og Arbeids- og velferdsdirektoratet i oppdrag å utarbeide felles retningslinjer for samarbeid og ansvarsdeling mellom barnevernstjenesten og arbeids- og velferdstjenesten. Sammen skal vi jobbe for å få til et tettere samarbeid mellom ulike tjenester for å unngå at barn og ungdom blir kasteballer mellom offentlige etater.

Jeg er videre opptatt av at kvaliteten på hjelpetiltakene i barnevernet er god. Barn, ungdom og familier som trenger det, skal få hjelp som virker. Direktoratet har fått i oppdrag å utvikle en nasjonal plan for et langsiktig fagutviklingsprogram for hjelpetiltak. Programmet skal også omfatte tiltak for unge etter fylte 18 år.

Nå i juni avsluttes et treårig forskningsprosjekt om hjelpetiltak. Det vil gi nyttig kunnskap inn i dette arbeidet. Det er også nylig satt ut et treårig forskningsoppdrag som spesifikt skal rettes mot hvordan ettervernet fungerer i dag, og om dagens praksis er egnet til å hjelpe de unge med å oppnå et godt voksenliv. Det er et arbeid jeg vil følge nøye.

Vi vet at det å mestre skole og utdanning er en enkeltfaktor som ser ut til å ha stor betydning for om man lykkes i voksenlivet. Barn med barnevernserfaring har det ofte vanskeligere på skolen enn andre barn. De trenger litt lengre tid. Skole og opplæring for barn i barnevernet er derfor et viktig innsatsområde for oss.

Regjeringen skal ved utgangen av 2015 legge fram en stortingsmelding om fosterhjemsomsorgen. Vi tar sikte på å omtale oppfølgingen av unge også etter fylte 18 år i fosterhjemsmeldingen.

Etter barnevernsloven har kommunene en lovpålagt

plikt til å utøve internkontroll på barnevernsområdet. Formålet med internkontrollen er å sikre at kommunene utfører de oppgavene de er pålagt etter loven. Det er Statens helsetilsyn som har det overordnede faglige ansvaret for tilsynet på barnevernsområdet, og det er også dem som beslutter hva som skal være tema for landsomfattende tilsyn. Men jeg kan forsikre Stortinget om at i dialogen med Helsetilsynet vil det drøftes om det er aktuelt å føre et bedre tilsyn opp mot ettervernet i den enkelte kommune.

I lys av disse initiativene som er nevnt her, ser jeg ikke at det er behov for å utarbeide en særskilt handlingsplan.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Sonja Mandt (A) [15:27:17]: Statsråden var inne på at skolegang er en viktig del av et godt ettervern. Forskning viser at barnevernsbarn ofte trenger lengre tid på å fullføre utdanningsløpet – de lykkes veldig ofte med det, når det legges til rette for det.

Regjeringa varsler et krav om skolestøttende tiltak, bl.a. innføring av skoleansvarlig. Så har Arbeiderpartiet stilt spørsmål om de kravene også skal gjelde for ideelle og private barnevernsinstitusjoner. Vi får til svar fra BLD at man oppfordrer til å innarbeide krav til skolestøttende tiltak i institusjonene, at det er tilbud om å ta del i kompetansetiltak som er utarbeidet, og at det nå jobbes med å innarbeide slike krav i anbudskontraktene. Jeg spør statsråden: Når regner statsråden med at det vil være på plass? Regner statsråden med at det vil bli mulig å pålegge ideelle og private institusjoner en skoleansvarlig?

Statsråd Solveig Horne [15:28:17]: Jeg er veldig glad for at representanten tar opp dette viktige temaet. Barnevernet har gjentatte ganger fått kritikk, bl.a. fra Riksrevisjonen, for at barnevernsbarnas skolegang ikke har vært en prioritert oppgave. Jeg er veldig glad for at regjeringen – da den tiltrådte – klarte å få på plass en ekstra satsing på dette i 2014, som ble videreført i 2015. Fra høsten 2014 har alle statlige institusjoner nå en skoleansvarlig. Det er også noe som blir lagt inn som et faglig kriterium for å heve kvaliteten i de anbudene som skal gå ut nå i løpet av kort tid.

Vi jobber også med en veileder som skal være på plass fra høsten av. Det er nettopp kommet en rapport som viser at de som jobber i barnevernet, har mindre forventninger til barn i barnevernet enn det skoleverket har – noe som ikke er bra. Derfor er jeg glad for at direktoratet nå har hatt 19 fylkesregionale dialogkonferanser, sammen med både skoleverk og barnevern, for å få styrket dette arbeidet.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:29:34]: I en merknad som Kristelig Folkeparti valgte ikke å gå inn i, sier flertallet at man

«er kjent med at det er flest ungdom mellom 18–20 år som mottar ettervernstiltak, og mener at en mer aktiv bruk innenfor denne aldersgruppen vil være en bedre løsning enn en ytterligere utvidelse av ordningen».

Så henviser man til noe statsråd Horne nevner i sitt svarbrev.

Det jeg trenger å vite, er om det fortsatt skal være et ettervern for dem som er eldre enn 20 år – i dag har man en mulighet til å få ettervern fram til 23 – og at dette ikke nedprioriteres.

Statsråd Solveig Horne [15:30:15]: Rettigheten til å få ettervern fram til man er 23 år, ble styrket for et par år siden. Det er et viktig signal som denne salen har gitt dem som jobber i kommunene, for å følge opp de ungdommene som trenger et ettervern etter at de har fylt 18 år – og her er det et krav, opp mot 23 år. Vi ser at det er svakheter her som det er viktig at kommunene følger opp videre. Det å ha et godt samarbeid med Nav har flere pekt på som viktig i dette arbeidet, og vi får en rapport i juni, der man har sett på hvordan dette arbeidet fungerer.

I dag er det sånn at en ungdom kan nekte å ta imot ettervern etter fylte 18 år. Kanskje er ungdommen i en situasjon der han eller hun ikke ønsker ettervern, men samtidig er det viktig at barnevernet følger opp og kan ta kontakt i løpet av kort tid for å spørre: Er du sikker på dette, eller vil du ha tilbud likevel? Det at barnevernet i kommunene følger aktivt opp denne ungdommen og gir det tilbudet som han/hun har krav på, blir viktig å følge med på framover.

Rigmor Aasrud (A) [15:31:27]: Jeg takker for den inngangen statsråden har til saken. Jeg tror det er viktig at vi fokuserer på barnevernet i tiden framover. Hvis vi skal utvide noen av tilbudene, krever det kompetanse. Jeg kunne tenke meg å be statsråden vurdere om det finnes nok kompetanse i barnevernet, og om den kompetansen som finnes i barnevernet, er spesifikk nok for å gi gode ettervernstiltak for den aldersgruppen vi nå snakker om.

Statsråd Solveig Horne [15:31:55]: Det var et vanskelig spørsmål å svare på. Det kommunale barnevernet har blitt styrket de siste årene. Det er en opptrapping som den forrige regjeringen satte i gang. Det er viktig at det er god kompetanse blant dem som jobber der, og det er også plasser på flere høyskoler som skal gjøre at man kan få en etterutdanning og få kompetanse. Vi ser at det har vært lite bruk av disse plassene, og vi er nå nødt til å se på hvordan vi kan være med og bidra til at de som jobber i det kommunale barnevernet, kan få opp kompetansen. Men det er viktig at det lokale barnevernet – for ting skjer ute i kommunene – også setter av midler og tid til kompetanseheving ute i kommunene.

Rigmor Aasrud (A) [15:32:44]: Jeg er enig med statsråden i at det er viktig at man setter av både ressurser og tid til et godt barnevern ute i kommunene, men i fjorårets budsjett måtte statsråden hente midler fra andre poster på barnevernet for å kunne lønnsjustere de øremerkede stillingene som ligger der. Hvordan vil statsråden sørge for at det finnes midler både til økt kapasitet i det kommunale barnevernet og til den kompetansen som statsråden så presist sier er nødvendig å øke i det kommunale barnevernet?

Statsråd Solveig Horne [15:33:22]: Jeg mener at det de siste årene har vært en kompetanseheving av dem som

jobber ute i det kommunale barnevernet, men det er sikkert noe vi kan jobbe videre med. Det blir jo et budsjettspørsmål. Men det blir også et viktig satsingsområde for det kommunale barnevernet, for kommunene har et selvstendig ansvar for å påse at de følger opp pliktene for det kommunale barnevernet. Jeg mener at de grepene som denne regjeringen har tatt overfor barnevernet, samtidig som vi nå har varslet at vi skal sette i gang et forsøksprosjekt for at flere kommuner skal få et større faglig og økonomisk ansvar, også vil være et viktig bidrag til å heve kompetansen i barnevernet.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.
Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [15:34:09]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget om kvalitet i krisesentertilbudet (Innst. 367 S (2014–2015), jf. Dokument 8:73 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [15:35:00] (ordfører for saken): Aller først vil jeg takke representantene fra Arbeiderpartiet som fremmer dette forslaget om kvalitet i krisesentertilbudet. Dette er et svært viktig tema, og forslaget vitner om et prisverdig engasjement hos disse representantene.

Som sakens ordfører vil jeg gjøre rede for forslagets bakgrunn og innhold samt komiteens synspunkter og innstilling, før jeg som Kristelig Folkepartis representant i komiteen redegjør for Kristelig Folkepartis syn. De øvrige partiene gjør rede for sine synspunkter.

Ansvar for krisesentertilbudet ble overført til kommunene fra 2010, og Stortinget vedtok samtidig at krisesentertilbudet skulle være en lovpålagt oppgave for norske kommuner.

Norsk institutt for forskning om oppvekst, velferd og aldring, NOVA, har gjennomført en evaluering av kommunenes implementering av krisesenterloven, etter oppdrag fra Barne-, ungdoms- og familiedirektoratet. Oppdraget var å vurdere om krisesentertilbudet i kommunene har utviklet seg i tråd med lovens krav etter innføringen av krisesenterloven. Evalueringens hovedkonklusjon er at de fleste kommunene nå bidrar til å finansiere et krisesentertilbud

til både menn og kvinner, slik loven krever. NOVA skriver i sin rapport at hovedbildet er at kommunene søker å oppfylle kravene i krisesenterloven gjennom å overta eller knytte seg til eksisterende krisesentre.

Samtidig viser evalueringen til utfordringer og mål som ikke ser ut til å være nådd. Det vises til utfordringer knyttet til kommunenes tilbud til grupper med tilleggsproblematikk, at kommunene ikke er i mål med å samordne hjelpetiltak for voldsutsatte i en sammenhengende tiltakskjede, og at ansvarsforholdene i reetableringsfasen er uklare. Evalueringen viser også at mange kommuner mangler handlingsplaner for arbeid mot vold i nære relasjoner. Også informasjon om krisesentertilbudene mangler.

Dette er bakgrunnen for forslagene som behandles i denne innstillingen. Forslagsstillerne er opptatt av å sikre kvaliteten i krisesentertilbudet, som skal gis i alle landets kommuner, for alle innbyggerne, og fremmer 18 forslag for å styrke tilbudet over hele landet.

Statsråden viser i sitt svarbrev til at arbeidet med å vurdere anbefalingene fra evalueringsrapporten, som ble lagt fram 2. februar i år, er igangsatt, men ikke ferdigstilt. Statsråden gir på denne bakgrunn sine foreløpige vurderinger og kommentarer til forslagene.

Komiteen slår i innstillingen fast at vi deler forslagsstillerens intensjoner om å sikre et godt innhold og god kvalitet i krisesentertilbudet i alle landets kommuner, for alle innbyggere. Komiteens konklusjon er at representantforslaget vedlegges protokollen. Arbeiderpartiet fremmer i innstillingen 14 forslag.

For Kristelig Folkepartis del er det viktig å påpeke at evalueringsrapporten fra NOVA viser at det finnes en rekke utfordringer og mål som ikke er nådd innen dagens krisesentertilbud. Dette er mangler og behov som må rettes opp og følges opp. Når statsråden i sitt svarbrev informerer om at hun har igangsatt arbeidet med å vurdere rapportens anbefalinger, imøteser vi i Kristelig Folkeparti at regjeringen kommer til Stortinget med forslag til hvordan rapporten skal følges opp når disse vurderingene er gjennomført.

Sonja Mandt (A) [15:39:08]: Representantforslaget inneholder 18 forslag som dreier seg om å få et styrket krisesentertilbud over hele landet med bedre kvalitet og innhold. Ikke alle forslagene opprettholdes, da noen få allerede er i gang, men jeg tar opp i alt 14 forslag.

Siden 2010, da krisesentertilbudet ble en lovpålagt oppgave for norske kommuner, og kommunene opprettet det, er det nå tid for å se på nettopp kvaliteten og innholdet.

NOVA har evaluert hvordan kommunene har utført oppgaven, og det viser seg at det er mye som er blitt bra, og mye som er godt ivarettatt. Det er mange kommuner som har gjort en god jobb for å få et bedre tilbud, men evalueringen viser også at det er en vei å gå før vi er i mål og har et tilbud som fungerer slik vi vil. Arbeiderpartiet mener derfor at vi ikke bør vente med å sette i gang tiltak. Vi bør sette i gang det som rapporten peker på som mangler og utfordringer.

Evalueringen viser at det er utfordringer og mål som ikke er nådd, særlig når det gjelder grupper med tilleggsproblematikk, samordning av hjelpetiltak for voldsutsatte og

ansvarsfordelinga i reetableringsfasen. Mange kommuner mangler også handlingsplan for arbeid mot vold i nære relasjoner og har mangelfull informasjon om krisesentertilbudet.

Jeg vil kommentere noen av forslagene vi tar opp.

Når det gjelder barnefaglig kompetanse på krisesentrene, er det hjemmel for det nå. Statsråd Horne svarer i sitt brev at det er viktig å inneha kompetansen, men hun er skeptisk til å stille krav i lovverket om dette. Det er riktig at det er mange som har god erfaring og god realkompetanse, og at et for rigid krav kan bidra til å gjøre rekruttering vanskelig i deler av landet. Vi mener likevel at det kan omgås ved at det gis mulighet for unntak der en kan dokumentere kunnskapen. Da vil i hvert fall hver enkelt ansettelse bli vurdert ut ifra det. Arbeiderpartiet mener at det er så mange barn som er involvert i sakene på krisesentrene at vi må sørge for at de ivaretas best mulig.

Barn i krise trenger trygge hverdagsrammer. Mange er revet opp fra det vante miljøet i skole og barnehage. Det er viktig at ungene får fortsette enten der eller et annet sted i den tida de er på senteret. Det er en rettighet som ungen har, men som ikke alltid blir oppfylt fra kommunenes side. Tilbakemeldinger fra kommunene viser at de ikke alltid legger til rette for det. Derfor vil vi tydeliggjøre kommunenes ansvar på det feltet.

Evalueringen viste også at voldsutsatte med tilleggsproblemer ikke er godt ivarettatt, som jeg var inne på. Det er bra at statsråden også er bekymret for dette, for det er et vanskelig og omfattende felt som trenger å ses på med tanke på å få til ulike løsninger og ulike modeller. Vårt forslag er å utrede nettopp ulike modeller for å få et bedre tilbud, noe vi mener bør gjøres nå.

Det er grunn til å påpeke at ikke alle kommuner har handlingsplan mot vold i nære relasjoner. Byer som Skien og Larvik og mange flere har gode planer. Vi mener at vi har oppfordret veldig mange ganger fra denne talerstolen til at dette arbeidet blir gjort. Kommunene har ikke gjort det, og vi mener at det nå bør gjøres. Vold i nære relasjoner er både et samfunnsproblem og et helseproblem, og det bør være en selvfølge at kommunene har planer for det ansvaret de faktisk har for å forebygge. Vi mener at vi har oppfordret lenge nok, og at pålegget nå bør komme.

Når det gjelder krav til kommunene om egne sosiale handlingsplaner, gjelder de samme argumentene. Mange kommuner har gjort jobben. De har planer, men mange voldsutsatte trenger omfattende bistand etter opphold på senteret. Veien videre må være klar for å unngå at de går tilbake til voldsutøveren.

Vi oppfordrer også til at det settes i gang forskning som kan følge utviklinga av tilbudet over tid.

Jeg kommer ikke inn på alle de 14 forslagene, men vi mener at det å gjennomføre det som NOVA-rapporten har foreslått av tiltak der skoen trykker, vil bidra til et bedre tilbud. Vi mener at den vente-og-se-holdninga som statsråden skisserer, ikke er nødvendig og ikke god nok.

Presidenten: Representanten Sonja Mandt har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Mette Tønder (H) [15:44:01]: Et krisesenter skal være et midlertidig oppholdssted, en trygg havn for mennesker som opplever vold i nære relasjoner. I 2010 ble tilbudet lovfestet, og det er nå foretatt en evaluering av tilbudet i kommunene. Det er i stor grad denne evalueringen dette representantforslaget bygger på.

Statsråden har i sitt innlegg påpekt at hun har satt i gang et arbeid med å vurdere rapporten og hvordan den skal følges opp.

Det er viktig når vi jobber med denne loven også å huske på en annen stor sak som går i Stortinget for tiden, nemlig kommunereformen og innholdet av denne. Skal vi ha en kommunesektor som gis mulighet til å finne de gode løsningene for innbyggerne sine, og skal vi flytte oppgaver nærmere innbyggerne våre, må vi ikke detaljstyre for mye. Legger vi for detaljerte planer for hvordan en oppgave skal løses, kan vi miste de lokale gode løsningene på veien.

Når det er sagt, er det viktig at kommunene våre følger opp voksne og barn som opplever at hjemmet deres blir en krigssone, på en kvalitetsmessig god og samordnet måte.

Krisesenteret bør være et sted man oppholder seg en kortere stund – en overgang fra det utrygge til det trygge. Her vet vi at det er store utfordringer i kommunene våre. Flere steder er det lett å komme inn på krisesenteret, men å få hjelp til å reetablere seg og gå videre i livet er mer komplisert. I de verste tilfellene fører dette til at noen går tilbake til en voldelig ektefelle. Det føles mer trygt enn å gå en skummel tid i møte – uten bolig, jobb og egen økonomi.

Det er laget en egen sosial boligstrategi, Bolig for velferd, og bevilget mer penger til boliger for vanskeligstilte, men det kreves også en vilje i kommunene til å samordne tjenestene sine.

Barn har egne rettigheter og trenger spesiell oppfølging. Statsråd Horne sier i sitt svarbrev at hun er bekymret for antall barn på krisesentrene og har bedt Bufdir gå gjennom tilbudet til barn på krisesentrene nærmere, inkludert barns rett til hjelp fra andre tjenester.

Det er viktig at barn ses spesielt. Selv om den foresatte som er med, velger å reise hjem til en voldelig ektefelle, er ikke dette et valg han eller hun umiddelbart kan ta på vegne av barna sine. Det er viktig å huske at Høyesterett har likestilt det at barn vokser opp med vold i familien, med at de blir utsatt for volden direkte. Barns rettighet til å vokse opp uten vold er og skal være sterk og må følges opp.

I evalueringen av loven reises spørsmålet om reisevei til krisesentrene. Jeg kommer selv fra en kommune som samarbeider om et krisesentertilbud på Romerike. Her har vi bygget et nytt og moderne krisesenter, som vi er svært stolte av. Nittedal hadde ikke klart å gjøre dette alene.

Reiseveien blir noe lengre, men vi har et moderne krisesenter med god sikkerhet å tilby dem som trenger det. Noen synes faktisk også at det er greit å komme litt unna når de rømmer fra vold og overgrep. Med lengre reisevei blir det naturligvis enda viktigere å gjøre oppholdet så kort som mulig for å få normalisert hverdagen til familien. Igjen er det viktig med godt samarbeid mellom kommunen og senteret.

Kjersti Toppe (Sp) [15:47:48]: Eg skal ikkje vera så lang. Vi sit ikkje i komiteen, men dette forslaget frå Arbeidarpartiet synest eg er eit veldig viktig forslag. Vald i nære relasjonar er eit stort samfunnsproblem og eit stort helseproblem, og det er fremja ei rekkje forslag for å styrkja kvaliteten i tilbodet. Det er ikkje lenge sidan dette vart ei lovpålagd oppgåve for norske kommunar å tilby. Eg høyrer det vert problematisert i høve til kommunistørrelse, men dette er typisk eit tilbod som det er heilt greitt å kunna samarbeida om.

Senterpartiet vil stemma for dei mindretalsforslaga frå Arbeidarpartiet som ligg i innstillinga, og eg ville berre melda det frå talarstolen.

Kirsti Bergstø (SV) [15:48:57]: Jeg vil starte med å rose representantene for veldig gode og gjennomarbeidede forslag på et svært viktig felt. Jeg vil også fra denne talerstolen si at SV kommer til å støtte alle forslagene, og vi ønsker dem velkommen.

I SV er vi uendelig stolte av det arbeidet som gjøres på krisesentrene over det ganske land. Vi er imponert over den innsatsen som ligger bak oppbyggingen av krisesentrene, der i stor grad frivillige krefter og kvinnebevegelsen har tatt på seg oppgaven med å sikre voldsutsatte beskyttelse. Ikke minst er jeg glad for det brede og samlede kompetansemiljøet som finnes i Norge på feltet vold i nære relasjoner. Vold i nære relasjoner er et stort samfunnsproblem som kan ramme oss alle, og som rammer kvinner spesielt. Når volden rammer kvinner, rammer den også i stor grad barn. Fordi vold er et så stort samfunnsproblem, og fordi mennesker skal ha rett til et liv i frihet uten vold og med beskyttelse mot å bli utsatt for vold, lovfester vi retten til et krisesentertilbud. Det er jeg også veldig glad for.

Representantforslagene vi behandler i dag, peker på helt nødvendige skritt for målrettet innsats, særlig mot barn, for å heve kvaliteten på tilbudet som krisesentrene i dag gir. Vi ser fram til at regjeringen kommer til Stortinget med svar på utfordringene som ligger i NOVA-rapporten, men vi ser ingen grunn til å vente med handling – dette fordi vi mener at arbeidet må settes i gang, kunnskapen ligger der, og arbeidet bør settes i gang nå.

Det er ikke noe nytt at mange krisesentre ikke er godt nok tilrettelagt for mennesker med nedsatt funksjonsevne – eller for den saks skyld for tilleggsproblematikk. Det er ikke noe nytt at barn er på krisesenter, og at et gjennomgående barneperspektiv og kompetanse er nødvendig for å ivareta barn på en god nok måte i en så vanskelig og krevende livssituasjon. Det er ikke noe nytt at mange kommuner mangler handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Det er alvorlig, for alle lever i en kommune, men ikke alle kommuner er seg sitt ansvar bevisst ved å erkjenne at vold er et problem også i deres eget lokalsamfunn. Ikke alle kommuner er seg sitt ansvar bevisst med hensyn til at koordinert, forebyggende og målrettet innsats kan både bedre en barndom, gi voldsutsatte trygghet og faktisk også redde liv.

Derfor vil jeg avslutte med nok en gang å takke for helt nødvendige, viktige og grundig gjennomarbeidede forslag. Jeg håper at de får flertall, slik at man kan komme videre.

re med å trygge voldsutsatte mennesker i vårt land og ikke minst heve kvaliteten på det viktige og gode arbeidet som gjøres i dag.

Statsråd Solveig Horne [15:52:49]: Jeg vil takke forslagsstillerne for et viktig engasjement i et veldig viktig tema. Krisesentrene er en viktig del av arbeidet mot vold i nære relasjoner.

Krisesenterloven var en viktig milepæl i arbeidet for å styrke hjelpetilbudet til voldsutsatte i akutt krise. Jeg kan forsikre forslagsstillerne om at regjeringen er svært opptatt av å sikre et godt innhold og god kvalitet i krisesentertilbudet. Jeg er derfor glad for at evalueringen av krisesentertilbudet, som jeg selv både i opposisjon og i posisjon flere ganger har etterlyst, viser at vi er på rett vei. Likevel peker evalueringen på at det er tydelige utfordringer.

Brukerne av krisesentrene i Norge er fornøyd med hjelpen de mottar, og tilbudet til barn har blitt bedre. Kompetansen til de ansatte ved krisesentrene er blitt bedre. Majoriteten av sentrene har nå egne barnefaglig ansvarlige, og de fleste ansatte ved sentrene har høyere utdanning. Det vitner om en økt profesjonalisering.

De fleste kommuner har nå fått på plass et krisesentertilbud til menn. Det var langt fra tilfellet før lovfestingen. Det er likevel klare mangler i hvordan kommunene ivaretar voldsutsatte menn og deres medfølgende barn. Det samme gjelder tilbudet til voldsutsatte personer med rusproblemer eller alvorlige psykiske problemer. Tilbudet ved mange sentre er heller ikke universelt utformet. Kommunene mangler handlingsplaner og er ikke i mål når det gjelder å samordne hjelpetiltak.

Mange av forslagene som behandles i dag, innebærer en sterkere statlig regulering av innholdet og kvaliteten i krisesentertilbudet, samt krav om barnefaglig kompetanse ved krisesentrene. Dette er forslag jeg vil vurdere grundig opp mot andre alternativer, som utarbeidelse av rundskriv eller faglige veiledere. Økt statlig detaljstyring vil kunne begrense kommunal variasjon og svekke det kommunale selvstyret.

Å ivareta sikkerheten til brukerne av krisesentertilbudet anser jeg som så grunnleggende at jeg har gitt Bufdir i oppdrag å utarbeide en forskrift om fysisk sikring av lokalene. Direktoratet er i gang med å gjennomgå tilbudet til barn på krisesentrene, inkludert barns rett til hjelp fra andre tjenester. Dette vil være et viktig grunnlag for å videreutvikle tilbudet til barn på krisesentrene.

Jeg vil understreke at vi følger utviklingen i krisesentertilbudet tett både når det gjelder kvalitet og innhold, og når det gjelder geografisk dekning av tilbudet. Noen små krisesentre har blitt nedlagt etter at loven trådte i kraft, men antall faste plasser på landsbasis har økt. Større og mer robuste sentre kan bidra til bedre kvalitet i tilbudet.

Det påhviler kommunene et stort ansvar for å samordne tiltak mellom krisesentertilbudet og andre deler av tjenesteapparatet. Lovverket er på plass, men vi vet at god samordning er vanskelig å få til i praksis. Kommunale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner kan være et nyttig verktøy for å sikre et samordnet hjelpetilbud til voldsutsatte. Jeg vil oppfordre flere kommuner til å utar-

beide handlingsplaner, men det bør likevel være opp til den enkelte kommune å vurdere behovet for en handlingsplan. Staten bør ikke detaljstyre hvilke verktøy kommunene skal benytte i sitt arbeid.

Når det gjelder den fysiske standarden ved en del krisesentre, er det behov for forbedringer. Etter å ha besøkt en rekke krisesentre de siste årene er jeg imidlertid optimistisk. Mange kommuner har gjennom godt samarbeid lyktes med å etablere gode tilbud innenfor gjeldende budsjett-rammer.

Jeg er bekymret for at krisesentertilbudet for ekstra sårbare grupper ikke er godt nok. Kommunene har et ansvar for å gi alle personer utsatt for vold i nære relasjoner et tilbud om vern mot vold, uavhengig av tilleggsproblematikk. Det er behov for å vurdere nærmere hvordan staten kan bistå kommunene i arbeidet med å møte disse utfordringene.

Til slutt vil jeg vise til at det er Fylkesmannen som fører tilsyn med hvordan kommunene følger opp krisesenterloven. Jeg vil foreta en vurdering av hvordan tilsynet fungerer, og om det eventuelt må styrkes. Et godt krisesentertilbud er helt avgjørende for familier i krise som lever med vold.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lene Vågslid (A) [15:57:53]: Både barn som er utsette for vald, og barn som er vitne til vald, er på krisesentera våre. Me har lenge vore einige politisk om at det at barn er utsette for vald, og det at barn er vitne til vald er likestilt, akkurat som representanten frå Høgre understreka i innlegget sitt.

I Stortinget den 10. juni sa justisministeren i debatten om differensiering av tidsfristar for avhøyr på barnehus at ein må skilje mellom barn som er utsette for vald, og barn som er vitne til vald. Dette bekymrar meg òg i debatten om krisesenter, for dette heng ikkje saman med det me veit om skadeverknadene som desse ungane har vore utsette for. Derfor vil eg spørje barneministeren om ho er einig med Arbeidarpartiet i at ein må leggje forskning og høgsterettsdommen som representanten Tønder viste til i innlegget sitt, til grunn, og at ein ikkje skil mellom barn som er vitne til vald, og barn som er utsette for vald. Eller er barneministeren einig med justisministeren i at det går eit skilje her?

Statsråd Solveig Horne [15:48:53]: Forskning viser at barn tar like stor skade av å være vitne til vold som å bli utsatt for vold. At det er viktig å ha kompetanse til også å kunne se barna som lever med vold, er et tema jeg har tatt opp i de møtene jeg har hatt med personer som jobber tett med barn. Derfor er jeg veldig glad for at kompetansen på krisesentrene og den hjelpen barna får på krisesentrene, har blitt bedre de siste årene.

Jeg har også møtt barn som sier: Hvorfor er det jeg som må flytte? Det har vært en kjepphest for meg å jobbe inn mot konfliktfylte familier. Derfor har vi også styrket familievernet. Det er viktig å styrke krisesentertilbudet, det er noe vi skal se ekstra nøye på. Det er også viktig at krisesen-

trene ser på det med å varsle politi og barnevern hvis det er fare for at barn opplever vold hvis en av foreldrene flytter tilbake til en voldsutøver.

Lene Vågslid (A) [16:00:00]: Eg er veldig glad for det svaret – veldig glad for det svaret som barneministeren no gjev. Det understrekar det eg håpa, at me i alle fall er einige om at barn som er vitne til vald, tek like stor skade som barn som er utsette for vald. Det var viktig for meg å få eit svar på, for justisministeren skapte stor forvirring om det førre veka.

Det neste eg vil spørje om, gjeld dei lokale handlingsplanane. Eg trur me er einige om at det er positivt at kommunane har lokale handlingsplanar. Eg skulle berre ynskje at me kunne seie at kommunane skulle utarbeide dei, og då høyrer eg statsråden seie i innlegget sitt at det kan vere positivt med slike lokale handlingsplanar. Kan statsråden gje meg eit eksempel på når det ikkje vil vere lurt for ein kommune å ha ein lokal handlingsplan mot vald i nære relasjonar?

Statsråd Solveig Horne [16:00:50]: I innlegget mitt sa jeg vel ganske tydelig at jeg oppfordrer alle kommuner til å ha handlingsplaner mot vold i nære relasjoner. Vold er en av de største utfordringene vi har i dag, og det er viktig at kommunene har planer for dette og også planer for et samarbeid med andre etater og andre tjenester som dette berører.

Det er ikke lovfestet at kommunene skal ha disse handlingsplanene, og vi må se på hvordan vi kan klare å stimulere kommunene til å ha disse planene. Men det er en grense for hvor mye vi skal gå inn og detaljstyre kommunene, derfor er det jeg har nøyd meg med å si at jeg oppfordrer kommunene til å lage handlingsplaner med det som er et viktig tema, for innbyggerne sine.

Lene Vågslid (A) [16:01:40]: Eg takkar òg for det svaret. Me er nok ueinige her. Eg meiner at det er enkelte ting i samfunnet som er viktigare enn andre, og er det éi oppgåve som eg meiner at ein burde påleggje kommunane, er det å utarbeide akkurat desse planane. Me ser dessverre at oppfordringar er det mange kommunar som tek, men ikkje alle.

Det siste spørsmålet eg har, går på forslaget vårt om behovet for barnefagleg kompetanse. Her vil eg fylgje opp innlegget til representanten Sonja Mandt, for eg lurar på korleis ei forskrift som seier at det bør vere ein hovudregel at me har barnefagleg kompetanse i krisesentera, kan vere rigid så lenge ein har eit unntak frå det. Kan statsråden forklare kva som eventuelt vil vere rigid med at det er ein hovudregel som seier at det bør vere tilsette med barnefagleg kompetanse på krisesenter?

Statsråd Solveig Horne [16:02:32]: Krisesenterloven stiller krav om at ansatte ved krisesentre skal ha kompetanse til å ta seg av dem som kommer dit. Det går også fram av loven at kommunene skal sørge for at de ansatte skal ta vare på barna og de behovene de har, på en god måte. Jeg er veldig glad for at mange av de ansatte nå har fått høyere

kompetanse, og at de aller, aller fleste av krisesentrene har barnefaglig kompetanse – at det blir ivarettatt.

Jeg vet at det også er viktig å sørge for at ansatte på krisesentrene har barnefaglig kompetanse, og har sagt i mitt svar til komiteen at jeg vil vurdere nærmere forslaget om å utarbeide en forskrift om det kompetansekravet.

Kirsti Bergstø (SV) [16:03:33]: Statsråden la i sitt innlegg stor vekt på kommunal frihet. I dette spørsmålet kan kommunenes frihet stilles opp mot den enkeltes frihet til et liv uten vold og med beskyttelse. Mitt spørsmål er: Hvis statsråden ikke ønsker å pålegge kommunene å utarbeide kommunale handlingsplaner på feltet, hvordan vil da statsråden sikre at kommunene faktisk jobber mot vold i nære relasjoner, når det gjelder både kompetanseheving, forebygging og ivaretagelse av voldsutsatte?

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Solveig Horne [16:04:12]: Det at vi i 2010 fikk krisesenterloven, var med og styrke det ansvaret som kommunene har med å ha et tilbud til alle dem som er utsatt for vold i nære relasjoner, ute i kommunene. De aller fleste kommuner har nå fått på plass et bedre tilbud enn de hadde før, men samtidig viser evalueringen at det er utfordringer. Det er også viktig at Fylkesmannen fører tilsyn med at kommunene følger opp krisesenterloven, og jeg har sagt i mitt innlegg at vi må se på hvordan vi kan styrke det tilsynet.

I loven er det ikke noe krav at en skal ha en handlingsplan, men jeg ønsker å oppfordre kommunene til å lage handlingsplaner. De kan også lære av hverandre, for det er mange kommuner som har laget gode handlingsplaner. Dette er noe som vi er nødt til å jobbe videre med – vi må se på hvordan vi kan styrke dette. Men jeg har til nå ikke vurdert å gå inn og lovpålegge kommunene å lage handlingsplaner. Det må også være opp til den enkelte kommune å se at dette er et viktig arbeid, og at politikerne som sitter ute i kommunene, får på plass en handlingsplan.

Kirsti Bergstø (SV) [16:05:19]: Jeg takker for svaret. Da Amnesty International for noen år siden jobbet med en kampanje mot vold i nære relasjoner, var det oppsiktsvekkende hvor mange kommuner som ikke svarte på om de hadde et tilbud til sin befolkning. Det var faktisk også kommuner som påsto at dette ikke var et problem i deres lokalsamfunn. Da blir jeg urolig når statsråden peker tilbake på tiltak som er iverksatt, og lover vi har fått innført, og ikke framover på nye tiltak eller ny aktivitet som skal komme. Derfor lurar jeg på: Hvordan skal statsråden konkret sørge for at kommunene erkjenner problematikken og griper fatt i den i sine lokalsamfunn, slik at de som er voldsutsatt, kan få et tryggere liv?

Statsråd Solveig Horne [16:06:13]: Krisesenterloven, som sier at det er en oppgave for kommunene å ha et tilbud, er også med og sikrer at kommunene tar dette arbeidet på alvor. Regjeringen har også fremmet en egen tiltaksplan

når det gjelder barn som er utsatt for vold og overgrep. Her er det mange tiltak som vi som statlig myndighet er nødt til å jobbe sammen med kommunene om. Men det er også slik at det er et lovverk på plass, og det er viktig at kommunene følger opp den plikten de har til å ha et tilbud til alle som er utsatt for vold og overgrep. Det har de fleste kommuner i dag.

Så har vi fått en evaluering som peker på at kommunene har fått et bedre tilbud enn de hadde før, men det pekes også på flere utfordringer, og jeg må komme tilbake til hvordan vi skal følge opp den evalueringen som viser at vi har utfordringer i kommunene. Det er kommunevalg til høsten, og jeg vil oppfordre alle kommunepolitikere til å sette vold i nære relasjoner på dagsordenen og se til at de får på plass handlingsplaner ute i kommunene sine.

Rigmor Aasrud (A) [16:07:26]: Statsråden viser et prisverdig initiativ når det gjelder krisesentre, men det er lite tiltaksvilje. Ikke engang det å lovfeste at man skal ha handlingsplaner i kommunene, ønsker statsråden å gå videre med.

Det aller viktigste må jo være å hindre at folk ender på krisesentre. Hva er statsrådens viktigste tiltak for å hindre at folk kommer på krisesentre?

Statsråd Solveig Horne [16:07:54]: Jeg takker for spørsmålet.

Et av de temaene jeg virkelig brenner for, er å satse på et godt familievern. Derfor har regjeringen også det siste året hatt en historisk satsing på familievern. Det gjør at familievernet i dag kan hjelpe flere familier som er i en krise, som har høykonflikt, og der det er fare for vold, men samtidig kan vi også jobbe mer forebyggende. Det er et viktig arbeid for å sikre at foreldrene kan være gode foreldre, og at det ikke er vold. Samtidig må vi også ha tiltak og hjelpetilbud for de kvinner, barn og menn som blir utsatt for vold, slik at de får den hjelpen og oppfølgingen de trenger.

Presidenten: Replikskiftet er over.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Lene Vågslid (A) [16:08:50]: Eg vil starte med å takke saksordfører Bekkevold for eit godt innlegg og god behandling av saka. Eg er veldig glad for at me er einige om at dette er viktige forslag, og at dette er riktige tiltak. Så skulle me sjølvsagt ynskt at fleire hadde støtta oss i å gjere det me føreslår, men me ser fram til at statsråden skal kome tilbake til Stortinget på eit seinare tidspunkt.

Vald i nære relasjonar er ikkje berre eit samfunnsproblem, det er grov kriminalitet. Derfor arbeider Arbeidarpartiet på tvers av komiteane med dette temaet – eg frå justiskomiteen, Sonja Mandt frå familie- og kulturkomiteen og andre frå relevante komitear.

Eg er litt bekymra over koordineringa mellom barneministeren og justisministeren når eg høyrer svaret som eg får frå statsråden på ein replikk, som er eit veldig godt svar når det gjeld korleis me ser på barn som er utsette for vald. Her meiner eg at barneministeren må ta ein alvorsprat med jus-

tisministeren, for dei statsrådene må snakke det same språket. Eg er veldig glad for at representanten Mette Tønder understreka det same i sitt innlegg, at barn som er utsette for vald, blir likestilte med barn som er vitne til vald. Så har me slått det fast.

Styrking av krisesentertilbodet er veldig viktig. Eg er veldig oppteken av å framsnakke krisesenteret i Telemark litt. Me har eit veldig godt krisesenter i Telemark. Dei har eit nytt, flott bygg og har ein god vertskommunemodell, der kommunane i Telemark er med og bidreg. For det som er viktig å hugse på, er at det er ikkje berre den kommunen som har krisesenteret, som har ansvaret for krisesentertilbodet, det har alle kommunane. No ser me at krisesenteret i Telemark går med overskot, som gjer at dei kanskje sjølve ynskjer å setje i verk ein eller to overgangsbustader. Det var dagens reklame for krisesenteret i Telemark!

Til dei lokale handlingsplanane: Det er vel ingen tvil om at det er noko Arbeidarpartiet er veldig opptekte av. Eg meiner at det å ha slike lokale handlingsplanar er noko av det beste ein kan gjere forebyggjande. Det er viktig med familievern, men mykje skulle kanskje ha skjedd før ein måtte oppsøkje familievernkontoret. Eg har sett i kommunar som Skien, eller min heimkommune, Tokke, som har sett i gang arbeidet med lokale handlingsplanar, at ein samlar etatane på den måten. Ein bevisstgjer ordføraren og lokalpolitikarane i mykje større grad enn når ein ikkje har slike planar.

Så veit me alle at det hjelper ikkje med planar dersom dei ikkje blir følgde opp. Men eg skulle berre så inderleg ynskje at om det var ein ting me kunne bli einige om i dag, var det at alle politiske parti gjekk inn i kommunevalkampen og sa: Dersom me får ordføraren, skal iallfall me sørge for at det blir ein lokal handlingsplan i denne kommunen – så lenge ikkje statsråden er villig til å seie at det skal vere eit krav til alle kommunar.

Arild Grande (A) [16:12:09]: Jeg tillater meg bare på tampen av debatten å dra ut to tråder fra replikkordskiftet med statsråden, hvor man på den ene siden gledelig nok slår fast at det justisministeren i en tidligere debatt har tatt til orde for, ikke er regjeringens koordinerte syn, men at det tvert imot er slik som statsråden i denne debatten har slått fast, at barn som er vitne til vold, blir minst like hardt rammet som barn som blir utsatt direkte for fysisk vold. Det som da henger igjen i løse lufta, er hvor godt dette arbeidet egentlig er koordinert i regjeringen, all den tid det kommer sprikende signaler fra statsråder i så viktige spørsmål, som burde vært enkelt å få ryddet av veien.

Så til den uttalelsen som Horne gjentatte ganger har kommet med i denne debatten, om at det å utarbeide lokale handlingsplaner mot vold i nære relasjoner må være opp til kommunene selv. Det høres tilforlatelig ut, men her uttales det nærmest som et hellig prinsipp. For hvorfor er det så viktig at nettopp i denne saken skal det være opp til kommunene selv å avgjøre? Jeg har hørt konkrete eksempler på kommuner som i nyere tid har iverksatt handlingsplan mot vold i nære relasjoner, som har fanget opp barn som har vært utsatt for kanskje overgrep, eller iallfall omsorgssvikt, takket være at man har bevisstgjort dem som jobber

opp mot barn, og at man ikke minst har fått bedre øvelse i hvordan man kan håndtere sånne situasjoner. Kommuner som ikke gjør dette, risikerer å miste denne muligheten til å fange opp barn som har det vondt.

Så vet vi alle sammen at statsrådets eget parti ikke nøler med å bruke statlig pekefinger overfor kommunene i saker som er viktige for dem, bl.a. eldreomsorgen. Dagens eldreomsorg skal ifølge Fremskrittspartiet erstattes med en statlig eldreomsorg. Hvorfor gjør man det på dette feltet? Jo, fordi det er viktig for Fremskrittspartiet.

Da blir jeg fristet til å spørre: Hvorfor er det ikke like viktig for Fremskrittspartiet å gi uttrykk for at dette er noe vi faktisk forventer at kommunene gjør? Jeg har forståelse for at statsråden ønsker å kjøpe seg tid, men vi kunne ha forventet et høyere innsatsnivå på dette området. For de barna som er rammet av dette, haster det veldig, og den tiden statsråden ønsker å kjøpe seg, er det ikke sikkert at disse barna har.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 4.

Sak nr. 5 [16:15:16]

Innstilling fra familie- og kulturkomiteen om rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet (Innst. 370 S (2014–2015), jf. Meld. St. 24 (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra familie- og kulturkomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ib Thomsen (FrP) [16:16:05] (ordfører for saken): I dag skal vi behandle Meld. St. 24 for 2014–2015. Mange mener at det sikkert ikke er den store dagen for FM-nettet og for lokalradioer, med tanke på mangfold og revitalisering av lokalradioene.

Meld. St. 24 Rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet er en følge av vedtak av Meld. St. 8 for 2010–2011, digitalradiomeldingen, fattet av et stort flertall i Stortinget.

Den meldingen som skal behandles i dag, inneholder forslag til hvilke lokalradiokonsesjoner som skal digitaliseres samtidig med de riksdekkende radioaktørene, rammevilkårene for lokalradiosektoren i DAB og rammevilkår for lokalradioer som fortsetter på FM-nettet. En digitalisering av radiomediet vil etter planen skje regionvis i 2017 og gradvis, noe som har fungert innenfor andre medier, som tv.

Digitalradiomeldingen gjaldt digitalisering av det riksdekkende radionettet, og at de minste lokalradioaktørene

i utgangspunktet skulle få mulighet til å fortsette å sende på FM-nettet etter vedtatt slukkedato – dette fordi en overgang vil være økonomisk krevende for en rekke mindre ressurssterke lokalradioer, som vil trenge tid til å tilpasse seg et teknologiskifte, et hensyn jeg mener er viktig å ivareta.

Digitalradiomeldingens forslag til konsesjonstildeling innebærer i praksis en ren registreringsordning. Ordningen har vært benyttet ved tildeling av innholdskonsesjonen i Riksblokken siden 2011.

Komiteen ønsker ikke at digitaliseringen skal ha negativ effekt på de mer økonomisk ressursvake lokalradioene, og merker seg at flere høringsinstanser har ytret behov for økonomisk støtte til en overgang. Særlig i distriktene kan utbygging av DAB-nettet medføre en betydelig kostnad for aktørene, noe som kan vanskeliggjøre en digitalisering.

Men det viser seg at det også kan være en utfordring for lytterne. Nordlys har funnet eksempler på dem som faller utenfor DAB-dekningen – i Altevåtn-området og i Finnmark. Der er det en del hvite områder, noe de er bekymret over. Dette begrunner de med at det er uforsvarlig å avskjære folks mulighet til – ikke minst i Finnmark – å kunne høre på værmeldingen. Det parerer NRK ganske greit: Her må man kanskje vurdere spesielle tiltak. Etter det jeg har forstått ut fra avisen, beroliger ikke det dem som ikke får DAB-dekning. Men de er positive og sier: Vi skruer over på finsk radio, da får vi i hvert fall oppfrisket våre finsskunnskaper. Sånn har de det i Finnmark. Mange av oss som bor i Oslo, synes det er leit at vi mister vår lokalradio her, på FM-nettet.

Komiteen viser også til at regjeringen er innstilt på å øremerke omtrent halvparten av bevilgningen til dagens støtteordning for lokalkringkasting til slike formål fram til digitaliseringen av lokalradiosektoren har nådd et tilfredsstillende nivå. Komiteen støtter også forslaget i meldingen om å forlenge konsesjonene for lokalradioaktørene som fortsetter på FM-nettet, med fem år, slik at lokalradioene kan bruke sine ressurser på digitalisering framfor på en ny søknadsrunde for analog kringkasting.

Jeg har ment – og jeg ønsker – at lokalradiokonsesjoner som har dekning i de nevnte områdene, som eier og drifter sine FM-nett uten kostnad for det offentlige, burde få fortsette på FM-nettet.

Fremskrittspartiet har en stolt fortid når det gjelder norsk lokalradio og oppløsningen av NRK-monopolet. Det var den tidligere Høyre-regjeringen, med statsråd Lars Roar Langslet, som sto for dette. Over 30 år senere skal det ikke være slik at jeg som ordfører for denne saken ikke skal være med på å nevne at dette kan virke som et rått parti for små lokalradioer i konkurransen mot de store, når vi slukker FM-nettet, og der flertallet (presidenten klubber) ...

Presidenten: Taletiden er ute. Da er det representanten Arild Grande.

Arild Grande (A) [16:21:29]: Vi forutsetter at det er en samlet regjering som har lagt fram, og står bak, denne stortingsmeldingen. Men vi registrerer, både av merknader

fra Fremskrittspartiet og i saksordførerens framleggelse her i salen, at noen står kanskje litt lenger bak enn andre.

Dette er en sak med lang forhistorie. I digitalradiomeldingen ble det stilt opp kriterier for å digitalisere det riksdekkende radionettet i 2017 eller 2019. Det var et bredt flertall på Stortinget som sluttet seg til de kriteriene i 2011. Nå har regjeringen gått gjennom disse kriteriene og konkludert med at kriteriene for å digitalisere det riksdekkende radionettet fra 2017 er oppfylt. Vi registrerer at det har kommet påstander om at vilkårene ikke er oppfylt, men vi forutsetter at regjeringen har gjort de nødvendige vurderingene og kvalitetssikret dette før de fremmet denne stortingsmeldingen. Dette innebærer at FM-sendingene fra de riksdekkende radioaktørene – Radio Norge, P4 og NRK – kan slutte etter en regionvis plan i løpet av 2017.

Regjeringen mener at alle kommersielle lokalradiokonsesjoner med dekning av betydning i de fire største byene, ikke skal lyses ut på nytt eller forlenges når inneværende konsesjonsperiode går ut. Vi mener at slukking av kommersiell lokalradio i storbyene må koordineres med den regionale slukkingen for de riksdekkende kommersielle kanalene. Derfor har vi fremmet et løst forslag hvor vi ber regjeringen ta initiativ til å sikre en slik koordinering, og til at konsesjonene kan forlenges i tråd med dette, der det er nødvendig. Dermed fremmer jeg det forslaget.

Så merker komiteen seg at det foreslås et forbud for ikke-kommersielle nisjeradioer med dekning i disse områdene, mot å videresende innhold fra andre aktører, eller samsende innhold med andre aktører. Her ber komiteen om at det vurderes å åpne for at Medietilsynet i særskilte tilfeller kan gi tillatelse til unntak fra dette forbudet – dette for å ivareta særlig de små nisjelokalradioene.

Så viser komiteen til at digitalradiomeldingen gjaldt digitalisering av det riksdekkende radionettet, og at de minste lokalradioaktørene i utgangspunktet skulle få mulighet til å fortsette å sende på FM-nettet etter vedtatt slukkedato – dette fordi en overgang vil være økonomisk krevende for en rekke mindre ressurssterke lokalradioer som vil trenge noe tid til å tilpasse seg et teknologiskifte. Det mener komiteen er et hensyn som det er viktig å ivareta. Derfor er vi glad for at det foreslås at konsesjonen forlenges med fem år for disse, men også for at regjeringen ønsker å øremerke en andel av Medietilsynets midler til lokal-kringkasting, nettopp for å hjelpe de minste lokalradioene inn i digitaliseringen.

Så har Kristelig Folkeparti fremmet et forslag i innstillingen der vi mener intensjonene kan være gode. Vi mener det er et godt grunnlag for at man bør vurdere hvorvidt den støtteordningen som foreslås, er stor nok. Men vi viser til at vi mener dette er et budsjettspørsmål, og at det er et spørsmål man må komme tilbake til i forbindelse med framleggingen av statsbudsjettet. Vi mener i alle fall at vi har et ansvar for å bidra til at de minste lokalradioene får muligheten – en reell mulighet – til å komme seg inn i den digitale tidsalderen.

På samme måte mener vi at det er viktig å sørge for at det er garantert plass i DAB-nettet for små, ikke-kommersielle stasjoner. Derfor er vi tydelig på fra komiteens side

at de ikke-kommersielle lokalradioene må sikres plass i Lokalradioblokka, og vi mener – som vi skriver i innstillingen – at Lokalradioblokka først og fremst bør forbeholdes dem som primært driver med lokalradio. Derfor støtter vi regjeringens holdning om at dette kan vurderes regulert i forbindelse med utlysning av anleggskonsesjoner i Lokalradioblokka.

For øvrig viser jeg til innstillingen. Jeg er glad for at en samlet komité legger fram en felles innstilling, og at vi med dette tar et nytt steg inn i moderniseringen av radiotilbudet til befolkningen.

Presidenten: Representanten Arild Grande har tatt opp det forslaget han refererte til.

Svein Harberg (H) [16:26:40] (komiteens leder): Nok en gang har vi i familie- og kulturkomiteen en sak til behandling der vi utfordres av den digitale utviklingen, og må tilpasse vår politikk, våre lover og forskrifter til en ny virkelighet.

Noen ganger vet vi helt tydelig hva som skal til, og andre ganger strever både vi og aktørene med å finne ut hva som vil være det beste i morgendagens samfunn. Denne saken er således litt annerledes, siden den er en konsekvens av valg som er gjort av storting før oss. Når regjeringen har fulgt opp det tidligere vedtaket om overgang fra FM til DAB gjennom å avklare tidspunktet for stenging av det nasjonale FM-nettet, gir det behov for andre avklaringer – derfor rammevilkår for lokalradio i samband med digitalisering av radio-mediet.

For regjeringen har det vært viktig å ta hensyn til flere forutsetninger når nye rammebetingelser skulle utarbeides. For det første må de mange små nærradioene rundt om i landet gis mulighet til å tilpasse seg den endringen som nå skjer. Det er heller ikke for dem noen stor nyhet at dette skjer, det var bare spørsmål om hvilket årstall det skulle skje. Det er likevel naturlig at disse radioene trenger noe mer tid, og vil ha god hjelp av noe overgangsstøtte for å få gjort de nødvendige endringer. Det er ivaretatt i saken. For det andre må det også være en kombinasjon av gulrot og et lite press for å få alle til å være med på den endringen som nå skjer. Det er også ivaretatt i saken.

Noen av de aktørene som holder til i de store byene, og som dermed må slukke sine FM-nett samtidig med de nasjonale, har reagert på at de ikke lenger får drive de FM-anlegg de selv eier. Det er imidlertid ikke noe nytt at det vedtas veivalg i den nasjonale politikken som berører eksisterende løsninger hos aktører. Slik vil det være innenfor de fleste politikkområder. Igjen må jeg minne om at dette ikke er en nyhet som dukker opp nå, men et vedtak som man har kunnet forholde seg til fra 2011, og med tidshorisont fram til 2017 eller 2019. Det er vel også derfor de aller fleste av de stasjonene dette gjelder, allerede er på DAB og/eller nett med sine sendinger.

Ønsket om å gi mest mulig like vilkår for aktørene som konkurrerer om både lyttere og støttespillere i samme område, er bakgrunnen for at også de lokale må følge overgangen til DAB. Det er en god løsning. At de store byene

gjennomført går over til digital formidling, vil også være en god pådriver for de andre nærradioene rundt om i landet.

DAB-nettet både nasjonalt og regionalt vil gi lytterne lydmessig kvalitativt gode sendinger over hele landet. Dekningen på det nasjonale nettet er allerede bedre enn FM-nettet, og det bygges videre ut. Komiteen har i sin behandling påpekt viktigheten av at det er god framdrift i utbyggingen av DAB i tunneler, slik at ikke sendinger brytes under bilkjøring. I tillegg til at dette vil gi et godt tilbud til publikum, vil det også ha et trafiksikkerhetsmessig aspekt.

Det er viktig å beholde et mangfold av aktører i radio-tilbudet. Overgangen til DAB vil gi langt større mulighet for lokalradioer til å nå ut i hele sin region. Det er plass til mange aktører, og de vil nå et større publikum gjennom større regional dekning. Når vi nå gir disse radioene konsesjon for FM-sendinger i fem år, håper jeg at mange bruker tiden godt for å legge om og så tidlig som mulig bli en del av det nye og gode DAB-nettet.

Oppsummert må jeg si at de rammebetingelsene som vi nå vedtar, gir nærradioaktørene i de store byene en rettferdig og god løsning og de andre radioene rundt om i landet en romslig og raus overgang, med både god tid og økonomiske incentiver.

I salen er det fremmet et forslag som presiserer et premiss for overgangen i de store byene. Lokalradioene der må få holde sine FM-sendinger i gang fram til de nasjonale i samme regionen skal stenges. Konsesjoner må tilpasses dette. Jeg har forstått det slik at dette har vært departementets mening hele tiden, men siden det ikke kommer klart nok fram i saken, er det selsagt helt kurant å understreke dette. Høyre støtter dette forslaget.

Nordmenn er raske og flinke til å ta i bruk nye digitale løsninger og duppeditter. Det er spennende. I dag legger vi til rette for at alle radioaktører skal kunne nå alle disse moderne brukerne. Dette er også et viktig skritt ut fra beredskapshensyn. Det gir nye muligheter til kommunikasjon med hele befolkningen når det trengs.

Så er det bare å vente på hvilken ny og mye bedre løsning for radiolytting som kommer i framtiden. Uansett er den nok i vår tid digital og krever mye kapasitet. Mens vi venter, er DAB en god løsning.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:31:50]: Behandlingen av denne saken er en oppfølging av tidligere saker om digitalisering av radio og er således ikke en omkamp om hvorvidt FM-båndet skal skrus av eller ikke. Vi ønsker overgangen til digitalradio velkommen.

Jeg viser til at en samlet komité forutsetter at regjeringen har gjort de nødvendige vurderinger, ikke minst hva gjelder de kriterier som måtte ligge på plass før man kunne gå til avstenging av FM-båndet, og at departementet har kvalitetssikret disse før meldingen ble lagt fram. Det er også grunnen til at Kristelig Folkeparti ikke kommer til å støtte de to forslagene fra SV som er fremmet i saken i dag. Denne vurderingen forutsetter vi at departementet har gjort.

Kristelig Folkeparti har lenge prioritert digitalisering av

radio. Det har vi gjort fordi digital radio gir lytterne adgang til langt flere kanaler. I dag mangler store deler av Distrikts-Norge tilgang, og det betyr at folk i distriktene har et dårligere tilbud enn folk i sentrale strøk. Dermed vil utviklingen mot en digital radio gi oss et mer likeverdig tilbud over hele landet.

Så er denne meldingen ment å skulle sikre de mindre aktørene, nemlig lokalradioene, fortsatt gode levevilkår i årene framover. Det er et tilbud som vi er opptatt av å ivareta. I det store og hele mener jeg meldingen gir gode løsninger på nettopp dette. Også høringen viste en rimelig stor grad av enighet om de tiltakene som foreslås, selv om det er enkeltpunkter det er uenighet om.

Vi mener det er positivt at regjeringen foreslår å forlenge konsesjonene for lokalradioaktørene som fortsetter på FM-nettet med fem år, slik at lokalradioene kan bruke sine ressurser på digitalisering framfor på en ny søknadsrunde for analog kringkasting.

Vi støtter også det å oppheve regelverket for ikke-kommersielle lokalradioaktører i områder hvor lokalradioaktørene får fortsette på FM-nettet, slik at disse får en mulighet til å forbedre sin økonomi og får mulighet til å gjennomføre et teknologiskifte.

Fra vår side har vi valgt å understreke viktigheten av gode økonomiske rammer for den digitaliseringen som lokalradiostasjoner nå skal gjennom. Vi har merket oss at regjeringen vil øremerke omtrent halvparten av bevilningene på dagens støtteordning for lokalkringkasting til å støtte lokalradioene i overgangen til DAB fram til digitaliseringen av lokalradiosektoren har nådd et tilfredsstillende nivå.

Vi er opptatt av at digitaliseringen ikke skal ha en negativ effekt på de mindre lokalradioene. Dagens tilskudd går bl.a. til tilskudd til forbundene, programvirksomhet, kompetansehevende prosjekter og utviklingsprosjekter. Midlene er derfor viktig for å muliggjøre det gode og allsidige tilbudet som gis rundt om i landet.

Så dette handler ikke bare om bekymring for om det er nok midler, men når halvparten av denne potten skal brukes til en overgangsstønad, betyr det at halvparten av det som var ment å skulle gå til bl.a. kompetansehevende tiltak, nå blir borte. Det er vår bekymring. Vi er bekymret for om disse viktige oppgavene kan opprettholdes dersom halvparten øremerkes, slik regjeringen foreslår. Derfor har vi fremmet et forslag om å be regjeringen vurdere både om beløpet er tilstrekkelig, og om støtteordningen kan finansieres på en annen måte enn å bruke støtteordningen for lokalkringkasting, og ber regjeringen om å fremme sak for Stortinget på en egnet måte.

En av høringsinstansene syntes jeg oppsummerte denne saken på en veldig god måte: Det er små lokalradioer i dette landet som trenger et håndslag fra myndighetene. For de lokalradioene som ønsker å være med på en framtidsrettet industri, men som ikke kan løfte et teknologiskifte på egen hånd, bør myndighetene bistå med støtteordninger i en overgang. Dette vil hjelpe den enkelte lokalradio, men også hele radioindustrien.

Jeg tar opp det forslaget som Kristelig Folkeparti har fremmet i innstillingen, og jeg vil også signalisere at vi

støtter det omtalte løse forslaget fra Arbeiderpartiet som er fremmet i saken i dag.

Presidenten: Representanten Geir Jørgen Bekkevold har tatt opp det forslaget han refererte til.

Marit Arnstad (Sp) [16:36:50]: Utgangspunktet for denne saken er at et bredt stortingsflertall i 2011 vedtok kriterier og opplegg for digitalisering av radiosektoren. Senterpartiet støtter i det store og hele det som flertallet går inn for i innstillingen i dagens sak. Når en nå får en regionvis digitalisering av radiomediet fra 2017, er vi, i likhet med komiteen, opptatt av at de minste radioaktørene må få mulighet til å håndtere denne utfordringen og denne omstillingen på en fornuftig måte. Det trengs rett og slett tid for noen av de minste til å kunne tilpasse seg det teknologiskiftet som vi står overfor. Derfor er det viktig at de minste radioaktørene også får mulighet til å fortsette å sende på FM-nettet etter vedtatt slukkedato. At regjeringen foreslår å forlenge konsesjonene på FM-nettet for lokalradioaktører med fem år, er positivt og et ledd i den tilpasningen og den omstillingen som de minste trenger.

Senterpartiet har også merket seg at halvparten av bevilgningen på dagens støtteordning for lokalkringkasting skal kunne øremerkes til utbygging av DAB-nett for mindre aktører, men Senterpartiet er nok, i likhet med Kristelig Folkeparti, bekymret for om de oppgavene som dagens tilskudd går til, kan bli skadelidende dersom halvparten av midlene skal øremerkes til DAB. Senterpartiet kommer derfor til å støtte Kristelig Folkepartis forslag om også å se på andre finansieringsmåter.

Senterpartiet deler også flertallets syn på at DAB må bygges ut i tunneler så raskt som mulig, og prinsipielt at radiostasjoner som er tilgjengelig utenfor tunneler, også skal være tilgjengelig i tunnelene. Det kan være viktig av beredskapsmessige hensyn og også når det gjelder prinsippet om lik behandling.

Det har kommet en rekke innvendinger og eksempler på uheldige utslag under debatten om overgang til DAB-mediet, og saksordføreren var inne på noen uheldige eksempler i sitt innlegg. Jeg tror det er viktig at tida fram til 2017 brukes godt for å tilrettelegge for den omleggingen som kommer til å skje, og også til å gjennomgå og kvalitetssikre de innvendingene som har kommet både i offentligheten og gjennom behandlingen av denne saken.

Senterpartiet kommer også til å støtte Arbeiderpartiets løse forslag, som jeg nå forstår støttes av en samlet komité, men vi kommer ikke til å støtte SVs forslag i saken.

Bård Vegar Solhjell (SV) [16:39:38]: Eg er DAB-brukar, og eg kjenner historia i denne saka godt, for å seie det sånn. Eg har vore litt nølande før, men eg er nok meir alvorleg i tvil no, og har lyst til å gå sakleg gjennom det, grunngje det og rett og slett reflektere over argumenta begge vegar.

I oktober i år rapporterte Medietilsynet at fire av fem krav var oppnådde, men at lyttarane enno ikkje var flytta over. Det var ikkje over halvparten som var på digitale plattformer. No er talet 51 pst., så vi bikkar akkurat

over – 51 pst. på digitale plattformer, ikkje på DAB-radio, men på DAB eller på appen på mobilen, via Get-boksen, iPad-en eller jobbmaskina si. Det er ein av grunnane til å vere usikker på om det verkeleg er ein god idé å stenge FM-nettet når det etter alt å dømme framleis er den mest vanlege måten å lytte på radio på i Noreg.

Kvar politisk avgjerd må halde vatn fire år seinare, og spesielt når det gjeld ein marknad med ein teknologi som utviklar seg så raskt som radio. Er premissane og kriteria vi sette for stenging av FM-nettet i 2011, like riktige i dag? Det er grunn til å stille spørsmål om det. Det vi veit, er at sterke og uavhengige aktørar som IKT-Norge, med digitalisering av Noreg som sitt mandat, er klokkeklare i sin tale om ikkje å gjere det. Vi veit at ei rekkje land rundt oss vel å snu. Seinast denne veka kom ei pressemelding der det framgikk at Sverige justerer kursen, i Danmark er situasjonen uklar, og i Storbritannia har allmennkringkastaren BBC fått pålegg om å sende på FM-nettet.

Vi har ikkje eit klart bilete av kva dette har å seie for forbrukarane. Kva kostar det ein gjennomsnittleg familie med to klokke-radioar på nattbordet, ein på kjøkenet, ein på badet, ein i bilen og kanskje ein på hytta å byte dei ut? Vi veit at FM-nettet har ei landsdekning på over 90 pst., og at kravet vi stilte for DAB, ikkje var landsdekning, men 90 pst. befolkningsdekning. Kva vil det ha å seie for bilstrekningar, hyttefelt og griségrendte strøk? Vi veit ikkje minst at det bør sitje langt inne for politikarar å ta teknologiske val på vegner av forbrukarar og aktørar. Dei fleste av dei store spranga for forbrukarane kjem ved at ein ny teknologi vert introdusert, og at forbrukarane raskt vel å omfamne han fordi han er overlegen og økonomisk tilgjengeleg. I dette tilfellet har vi å gjere med ein tilgjengelig og billeg type radio som vi vil forsøke å presse på resten av forbrukarane fordi det har gått veldig langsam med overgangen. Samtidig: DAB er i stor grad utbygd, det tilbyr ein meirverdi, fleire kanalar og god lyd når ein har lyd. Eg er den siste som vil stå i spissen for eit politikkskifte som vil påleggje vår allmennkringkastar NRK uventa ekstrautgifter i ei tid der mediebransjen står overfor si kanskje mest utfordrande tid. Men vi veit òg at det finst mindre lokalradiokanalar som har investert, har lagt sjela si i å drifte sine egne FM-nett i ein tøff marknad, og at mange av dei aktørane ropar og ber oss bremse, og at dei fryktar at dei vil kome til å bukke under for store, mektige medieaktørar.

Vi veit òg at det ikkje manglar på ekspertar både her i Noreg og internasjonalt som åtvarar oss, som seier at politikarar ikkje må styre teknologiplattformer med tvang i ei verd som rasar av garde, der vi diskuterer 5G før 4G er ferdig utbygd utan at vi heilt har ein definisjon på kva det er enno. Vi har ein mediekvardag der vi kan klikke oss inn på favorittradioprogrammet vårt timar og dagar etter at det vart sendt, og høyre på det akkurat når det passar oss, der eit utal radiokanalar frå verda er eit klikk unna, og der veldig mange gjer som eg gjer aller mest, nemleg høyrer på Internett-radio, ganske enkelt, og kanskje vil gjere det aller mest i framtida.

Er det då riktig å satse så tungt på ei digitalisering basert på ein teknologi frå 1980-talet fordi vi meinte det tidlegare, og fordi store mediekonsern vil tape store pengar på

det? Fordi vi veit ein god del av det eg har gått gjennom her, og også fordi det her er stor usikkerheit, som eg har nemnt, vel SV å fremje to forslag som kanskje kan gi betre svar og gi svar på noko av kritikken som er komen, og som ikkje var like tydeleg i 2011. Det eine forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en utredning som systematisk går gjennom kriteriene satt for at FM-nettet skulle stenge i 2017.»

Det andre forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å undersøke hvor stor andel av befolkningen som lytter på DAB-radio spesifikt, ikke bare digitale plattformer generelt.»

Det kan vere eit godt alternativ å gå ut frå at det er i orden, eller det kan kanskje vere eit endå betre alternativ å dobbeltsjekke når det er betydeleg tvil, når mange er skeptiske, og når ei rekkje land rundt oss ikkje vel å gå like raskt fram som det vi gjer.

Eg tek opp forslaga.

Presidenten: Representanten Bård Vegar Solhjell har tatt opp de forslagene han refererte.

Statsråd Thorhild Widvey [16:45:02]: Et bredt stortingsflertall sluttet seg i 2011 til kriteriene for å digitalisere det riksdekkende radionettet. På bakgrunn av faglige vurderinger fra Nasjonal kommunikasjonsmyndighet og Medietilsynet konkluderte regjeringen den 16. april i år med at kriteriene er oppfylt, og at det riksdekkende radionettet kan digitaliseres i løpet av 2017. Norge er dermed det første landet i verden til å gjennomføre teknologiskiftet.

Det er flere grunner til at Norge er først: For det første er FM-nettet svært kostbart å drifte i et langstrakt fjelland med spredt bosettingsmønster, for det andre har vi i Norge et radiomarked preget av god konkurranse, høy innovasjon og stor lønnsomhet. Radiomediet er i vekst, og tall fra Norsk mediebarometer viser at det norske folk ikke har hørt så mye på radio siden 1994.

En av de viktigste forutsetningene har likevel vært at vi har fått til et unikt samarbeid om digitaliseringen mellom alle aktørene i markedet for riksdekkende radio. Her har P4, Radio Norge og NRK dratt sammen. At digitaliseringen har vært mulig, skyldes også tillitsforholdet mellom markedsaktørene og politiske myndigheter. Ved digitalradiomeldingen ble det fastsatt klare kriterier og en klar plan for å gjennomføre teknologiskiftet. Det har gjort det mulig for aktørene å foreta store investeringer i tillit til at norske politikere holder ord. I en medievirkelighet hvor radiomediet utfordres fra musikkstreaming, podkasting og andre digitale tjenester, innebærer digitaliseringen en stor satsing på radiomediet, og det viser at markedet har tro på at radio også i framtiden vil være et svært viktig medium.

I digitalradiomeldingen ble det forutsatt at de fleste og minste lokalradioaktørene skulle få lengre tid til å foreta teknologiskiftet, men at større kommersielle lokalradioer gjør teknologiskiftet samtidig med Radio Norge og P4. Istedenfor å konkretisere hvilke kategorier lokalradioer som skal få fortsette på FM, la digitalradiomeldingen opp til at departementet i 2015 skulle komme tilbake til Stortinget med saken.

Jeg er glad for at et bredt flertall i familie- og kulturkomiteen har sluttet seg til stortingsmeldingen om rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringen av radiomediet, og at et bredt flertall dermed har sørget for at den siste politiske avklaringen for teknologiskiftet i 2017 dermed er på plass.

Kriteriene for teknologiskiftet er oppfylt. Hadde de ikke vært det, måtte samtlige konsesjoner vært lyst ut på nytt fra 2017. Av totalt 238 lokalradioer er det kun 23 kanaler – storbyradioene i de fire største byene – som i tråd med Stortingets vedtak i 2011 ikke tilbys forlengelse. 22 av disse 23 storbyradioene sender allerede i dag på DAB, til tilsvarende priser som i FM-nettet. Også den siste radioen vil få mulighet til å sende i DAB-nettet. Storbyradioene slipper derfor utgifter til dobbeltdistribusjon etter at teknologiskiftet er gjennomført.

Det er flere fordeler med skiftet. I FM-nettet er det plass til en håndfull lokalradioer i hvert område, mens på DAB vil det være plass til mellom 15 og 20 lokalradioer som sender 24 timer i døgnet i hver region. Det økte mangfoldet i nettet åpner for en betydelig liberalisering av rammevilkårene for lokalradiosektoren. Jevnlige søknadsrunder med såkalte skjønnskonsesjoner erstattes av et enkelt registreringssystem. Myndighetspålagte innholdskrav er opphevet. Dette innebærer fjerning av etableringshindre, mindre byråkrati, lavere driftskostnader for radioene og at aktørene i radiobransjen kan ha fullt fokus på å gjøre det de er best på, å lage godt radioinnhold.

Jeg understreker at ingen lokalradiokonsesjonærer blir fratatt noe gode som følge av digitaliseringen. For å gi lokalradiosektoren utenfor storbyene lengre tid til å gjennomføre teknologiskiftet legges det opp til at 215 av totalt 238 lokalradioer tilbys gratis konsesjonsforlengelse på FM i fem år.

I meldingen legges det dessuten opp til en betydelig liberalisering av rammevilkårene på FM. Formålet med dette er at det ikke skal gjelde strengere regler for lokalradioene i FM-nettet enn for lokalradioer i DAB-nettet.

Regjeringen legger videre opp til å øremerke omtrent halvparten av midlene fra denne støtteordningen som skal kunne gå til digitalisering av lokalradiosektoren.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Arild Grande (A) [16:50:21]: Det har kommet påstander både fra enkelte aktører og fra SV – bl.a. det som ble presentert på talerstolen – i denne saken om at visse deler av kriteriene som Stortinget stilte i digitalradiomeldingen, ikke er oppfylt. Vi har ikke noe annet valg som stortingsrepresentanter enn å stole på at regjeringen og Medietilsynet, som har foretatt denne evalueringen, både har gjort de nødvendige vurderingene og har kvalitetssikret dem.

Jeg hører hva statsråden sier fra talerstolen, men like fullt rettes det spørsmål knyttet til andelen som lytter på DAB. Derfor vil jeg gjerne høre statsråden en gang til forsikre Stortinget om at alle de vilkårene som ble stilt i 2011, nå er oppfylt, og at Stortinget på den måten kan føle seg trygg på at man fatter det riktige vedtaket om slukking i 2017.

Statsråd Thorhild Widvey [16:51:27]: Det var veldig klare kriterier som ble satt da denne meldingen ble vedtatt i Stortinget sist, og vi har altså fått mulighet til å gå igjen- nom de kriteriene for å se om de faktisk er nådd, og det er de. Det var fem klare kriterier som var satt. Det var et absolutt kriterium, nr. 1 og nr. 2, om befolkningsdekning. Det er innfridd. Kriteriet om befolkningsdekningen innebærer at NRK må nå like mange på DAB som P1 i dag gjør på FM. Så må DAB-nettet for kommersiell riksradio nå minst 90 pst. av befolkningen. Dette tilsvarer dekningskravet i Radio Norges FM-konsesjon. Befolkningsdekningen er basert på husstandsdekning. Men det er ikke bare avdekning, slik det kanskje ble indikert her tidligere; det er husstandsdekning, og det er også FM-nettet i dag basert på.

DAB-dekning er sammenlignet med mottak av FM i stereo. Det er derfor mulig at det for enkelte lyttere – som har mottatt svake FM-signaler som kun har gitt mulighet til mottak i mono etter slukkingen – har blitt litt støy.

Rigmor Aasrud (A) [16:52:45]: Med unntak av ett forslag, som vel nærmest er å betrakte som et bevilgnings-spørsmål, er det en enstemmig komité som står bak denne innstillingen. Til tross for det reiser saksordføreren, som kommer fra et av regjeringspartiene, en rekke innvendinger i sitt hovedinnlegg. Deler statsråden og regjeringen de bekymringer som saksordføreren reiser?

Statsråd Thorhild Widvey [16:53:10]: Vi har hatt en veldig grundig debatt om dette i regjeringen, og regjeringen står selvfølgelig fullt ut bak denne meldingen som er framlagt. Men det er jo ingen hemmelighet at Fremskrittspartiet var imot denne meldingen da den ble behandlet i Stortinget i sin tid, og de har også i innstillingen gitt uttrykk for at de er imot. Men det er ikke noe å legge skjul på at regjeringen står helhjertet bak – det skulle bare mangle! Men jeg registrerer at det er andre som også var for dette da det var oppe til behandling i 2011, bl.a. som sagt SV, som satt i regjering den gangen, som nå altså har betenkingen. Så det kan skje at folk endrer synspunkt. Jeg har også registrert at Arbeiderpartiet i ulike politiske spørsmål har endret synspunkt når de kommer i opposisjon, etter å ha vært i posisjon.

Rigmor Aasrud (A) [16:53:52]: Takk for svaret. Men det er altså grunn til å få en forsikring – at statsråden forsikrer oss om at regjeringen står bak. Det er heller ikke fremmet noe avvikende forslag fra Fremskrittspartiet i denne salen, og det må vi jo tolke som at Fremskrittspartiet i Stortinget er enig med Fremskrittspartiet i regjering. Så oppfatter jeg – og håper statsråden kan bekrefte det – at det ikke er noen avvikende forslag fra regjeringspartiene i denne saken.

Statsråd Thorhild Widvey [16:54:26]: Jeg har ikke registrert at det foreligger noe forslag som skulle være avvikende fra det som regjeringen her har foreslått. Regjeringen har fremmet en melding, og den er jeg veldig stolt av. Og jeg er glad for at det er et bredt flertall i Stortinget, et

enstemmig storting – eller alle i komiteen – som står bak den, med unntak av SV, som har fremmet et eget forslag.

Geir Jørgen Bekkevold (KrF) [16:55:04]: Jeg forstår at vårt forslag kan oppfattes som et bevilgningsforslag, og jeg registrerer at Arbeiderpartiet vil komme tilbake igjen til det i budsjettet. Jeg vil likevel ta utgangspunkt i vårt forslag, som handler om støtteordninger for lokalkringkasting. Dagens tilskudd går bl.a. til tilskudd til forbundene, programvirksomhet, kompetansehevende prosjekter og utviklingsprosjekter. Er ikke statsråden redd for at den innovasjonskraften, ikke minst innenfor programskaping og programutvikling, vil bli skadelidende når denne potten faktisk halveres i forhold til hva den var ment å skulle brukes til?

Statsråd Thorhild Widvey [16:55:46]: Nei, jeg er ikke bekymret for det. Jeg mener dette er en god anvendelse av de midlene, og jeg tror det er tilstrekkelig. Det vil jo selvfølgelig også gå over flere år, til denne slukkingen har funnet sted, endelig – det er en overgangsordning på fem år som er lagt til grunn her. Så er selvfølgelig dette et budsjettspørsmål, som man også må komme tilbake igjen med. Jeg er glad for at vi har en samarbeidsavtale med Kristelig Folkeparti og Venstre, så vi skal nok klare å finne en løsning på disse utfordringene i tiden framover.

Bård Vegar Solhjell (SV) [16:56:28]: Eg stilte ikkje i mitt innlegg spørsmål ved om kriteria, som dei er definerte, er nådde, for det er det liten tvil om, men eg problematiserte eit par av kriteria. Det er forskjell på ei landsdekning på 90 pst. og ei befolkningsdekning på 90 pst. – ein kan risikere område der det i dag er FM-dekning der ein ikkje treng DAB-dekning med den definisjonen. Men viktigare: Digitale plattformer – definisjonen som vi har nådd 50 pst. på – er langt breiare enn DAB-radio og inkluderer ei rekkje andre måtar ein kan lytte på radio på. Nokre av dei trur eg er ganske vanlege blant folk. Så lat meg stille spørsmål til statsråden: Har departementet ei kvalifisert oppfatning av kor stor del av befolkninga som lyttar på DAB-radio heilt spesifikt?

Statsråd Thorhild Widvey [16:57:14]: Nå er det det som var kravet som ble satt, noe jeg antar at SV er godt kjent med, i og med at de var i regjering da dette ble satt. At minst halvparten av radiolytterne daglig må høre helt eller delvis med digital radioplattform, er altså det som er kravet, og kravet må være oppfylt per 1. januar 2015. For å kunne måle dette har TNS Gallup foretatt undersøkelser av radiolyttingen i desember 2014 og 2015, som et grunnlag for de funnene som vi har basert oss på når vi har fått informasjon om at kravet faktisk er innfridd. Det har jo vært en nøytral instans som har vurdert dette, og ikke det politiske Kulturdepartementet. Og så har jo det positive vært at trenden har snudd – i Norge er det faktisk flere og flere som lytter på radio. Trenden har snudd i løpet av de siste 20 årene. Det skyldes antageligvis at tilbudet er blitt mye bedre, det er blitt mange flere som produserer ... (Presidenten klubber.)

Bård Vegar Solhjell (SV) [16:58:24]: Eg er klar over det, for det står i meldinga, og eg er klar over kriteriet, for det var eg med på å setje. Men det var ikkje det eg spurde om. Det eg problematiserte, som ein kan seie at det òg opphavleg var grunn til å problematisere, var at det kravet vi sette, var digitale plattformer generelt, og DAB-radio er ei spesifikk digital plattform, ei veldig vanleg ei, men eg har inntrykk av at å lytte på iPad-en og telefonen òg er veldig vanlig. Eg meiner det er litt interessant å vite meir spesifikt kor vanleg det er, og derfor spurde eg – eg veit ikkje om statsråden skjønnte spørsmålet – om ein har ei kvalifisert oppfatning, om ein har tal som viser det. For eit av forslaga vi har fremja, er rett og slett å finne ut dette – det vil vere nyttig informasjon, vil eg seie, for alle aktørar og for samfunnet å få fram. Så igjen spør eg: Har Kulturdepartementet den typen informasjon i dag, og viss ikkje, kunne ein ikkje gjere ein jobb for å få det fram, rett og slett?

Statsråd Thorhild Widvey [16:59:27]: Det er sikkert mange ting man kunne ha funnet ytterligere svar på, men Stortinget vedtok altså i sin tid veldig klare kriterier som skulle være innfridd. De kriteriene har man fått innfridd, og det er det som er bakgrunnen for at vi har foreslått at det kunne foretas slukking allerede i 2017, og at vi ikke skulle vente til 2019. Det minner meg om at da en i vedtaket i Stortinget sa vilkårene måtte være innfridd, var dette en forutsetning for at slukningsvedtaket skulle foretas i 2017 – eller om en skulle vente til 2019. Og så minner jeg igjen om at det er en positiv trend i Norge – enda flere av oss lytter på radio. Det er positivt. I dag er det altså 200 000 flere som lytter på P1+ enn det det var tidligere. Det er et positivt signal om at det er flere og flere som også er interessert i å lytte på radio. Men kriteriene er innfridd, og det er det som ligger til grunn for vårt vedtak.

Presidenten: Replikordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Ib Thomsen (FrP) [17:00:45]: Jeg er glad for forslaget fra Arbeiderpartiet. Det hadde blitt merkelig hvis vi skulle stenge lokalradioene i byene før vi stenger de store stasjonene, så det støtter vi også.

SV har snudd i denne saken, eller de ønsker i hvert fall flere opplysninger, som de hadde hatt muligheten til å skaffe seg fram til i dag. Det er ikke noen tvil om at et av kravene – som også kulturministeren sier – er ikke DAB-lytting, men det er digital lytting. NRK sa på høringen i denne saken at skal vi lykkes, så må vi stenge FM-nettet, og vi må få flere over på digital lytting. Det var klare ord fra NRK.

Fremskrittspartiet ønsker seg også digitalisering. Vi har tro på dette internettet som mange har vært skeptiske til før. Jeg er en digital lytter, jeg er en DAB-lytter, jeg er en FM-lytter, og disse lyttingene er avhengig av hvor jeg er, og når jeg gjør det. Det Fremskrittspartiet har kjempet for i fem-seks år, er at vi ikke skal stenge FM-nettet, en sak som vi nå har forstått at vi har tapt. Men vi skuler med glede over til Sverige, vi skuler med glede over til Danmark, og vi ser at de velger ikke å gjøre det samme. Vi får håpe noen

svensker og noen dansker kjøper seg biler med DAB så de, når de kommer og besøker landet, har mulighet til å lytte på disse gode radiokanalene vi har i Norge.

Det er stilt en del spørsmål i denne saken, og vi har fått en del henvendelser om svar som ikke har vært helt klare, og som heller ikke har blitt besvart i salen her i dag. Hvorfor skal lokalradioer i storbyene stenges før lokalradioene i resten av landet? Det betyr jo at vi som bor i storbyene, får et dårligere lokalradiotilbud. Så er det også andre spørsmål som er stilt: Hvorfor skal Stortinget kunne beskytte de store mot konkurranse? De store er antageligvis NRK og P4. Og: Hvorfor mener Stortinget at alle konsesjonærer som eier og drifter sine FM-anlegg uten kostnader for det offentlige, ikke må få lov til å kunne fortsette på FM-nettet? Ja, disse spørsmålene er stilt. SV hadde mange nye spørsmål – ikke noe nytt. For oss som har vært med i debatten i fire-fem år nå, er det ikke noe nytt som kommer fra SV i denne saken. Når denne saken ble debattert i forrige periode, var alle de temaene som SV har tatt opp nå, en del av temaene i debatten.

Svein Harberg (H) [17:03:42]: Jeg har bare noen kommentarer, bl.a. fordi jeg ikke rakk å kommentere SVs forslag i mitt første innlegg. Jeg synes for øvrig Bård Vegar Solhjell hadde et godt innlegg og fortalte om sine betenklinger – ikke ulikt mange av oss andre. Realiteten er jo at det som skjer nå, er ikke at noen mister noe, men det flyttes. Det er veldig godt å høre at de som rammes av dette umiddelbare FM-forbudet i 2017, er på plass på nye plattformer, slik at de også er tilgjengelige der.

Når det gjelder forslag nr. 3, fra SV, er det slik at statsråden har presisert at de har fått lov å være med på en så grundig og systematisk gjennomgang og ser at det er reelle tall, og at det er riktige opplysninger. Det har vi tillit til, derfor støtter vi ikke det forslaget.

Når det gjelder forslag nr. 4, fra SV; så skjønner jeg interessen for å se hvordan utviklingen er, om det er DAB eller andre digitale løsninger. Det har derimot ingenting med stengingen av FM å gjøre, og derfor synes ikke vi det er relevant her, men det er et veldig relevant spørsmål for de nærradioene som nå skal gjøre endringer. Jeg har sagt det før og sier det gjerne igjen: Jeg vil tro at for mange av dem er det naturlig å tenke på om de skal gå til nettløsninger istedenfor til DAB. Men vi har altså både med offentlig støtte gjennom NRK og andre aktører brukt store penger på å bygge ut DAB-nettet på bakgrunn av et vedtak i Stortinget. Det må vi også respektere. DAB-nettet er etablert, det er brukt store penger på å få det på plass, og nå er det det som blir plattformen inntil vi ser hvordan det utvikler seg framover. Da er spørsmålet fra SV relevant. Akkurat i denne saken synes vi ikke det hører hjemme, men det blir spennende å følge det i tiden framover.

Bård Vegar Solhjell (SV) [17:06:09]: Eg synest representanten Harberg heldt to reflekterte og gode innlegg sjølv. Til sànn han avslutta sitt fyrste innlegg: Ein kan aldri vite, men eg vil tru at det er svàrt god sjanse for at det er det som er biletet, at det vi diskuterer no, er ein slags overgangsteknologi, som neppe kjem til à vere den domineran-

de på lang sikt. Vi diskuterer egentleg ikkje om vi skal digitalisere radioen eller om DAB skal kome – storparten av dei investeringane er gjort, og det skjer.

Men vi har kome i den situasjonen at i motsetning til mange andre teknologisprang, så har det ikkje vore den heilt store interessa for det, verken der ute i andre land eller her, og no skal vi då kanskje vedta å stenge ned FM-nettet for å få det til å skje, fordi det vil vere veldig bra for nokon aktørar. Det finst det gode argument for, og så finst det – kva skal eg seie – gode argument mot òg, som eg synest er verdt å ha med seg.

For min del har eg ikkje snudd, men eg er sterkt i tvil om det er ei klok avgjerd «in the end». Det er derfor vi har fremja to forslag. Det eine er eit forslag om at vi grundig går gjennom det ein gong til. Det kan eg forstå, med dei standpunkta dei fleste partia har, at ein stemmer imot.

Når det gjeld det andre, om DAB, så oppfattar eg at representanten Harberg skjønnte poenget heilt. Eg er litt usikker på om statsråden skjønnte det, for eg har skjont at det ikkje er det som ligg i kriteria. Kriteria er digitale plattformer, ingen er i tvil om det, men å vite kor mange som faktisk høyrer på DAB, må jo ha relevans for absolutt alle aktørar i den marknaden her. Om ein no vel å stemme imot det, får eg respektere det. Men det må jo vere av offentleg interesse og interesse for departementet å ha kunnskapen, så viss ein ikkje i det materialet ein har, eingong har den bakgrunnskunnskapen, så vil eg iallfall sterkt oppmunde om å skaffe seg den, ikkje minst fordi det for mange vil vere viktig å vite på både kort og lang sikt kor ein skal utvikle dei store, tunge satsingane på radiotilbod framover.

Arild Grande (A) [17:08:33]: Jeg har bare en kort merknad fra Arbeiderpartiets side. Vi slutter oss til kommentaren knyttet til SVs forslag om DAB-lytting som kom fra komitéleder Svein Harberg, om at det jo ikke har noe å gjøre med det vedtaket vi i dag skal fatte, men at det i og for seg kan være interessante opplysninger å få brakt på det rene, fordi dette også kan være med og hjelpe radiokanalene til å forstå bildet når det gjelder hvordan man skal sikre at folk blir med over, og ikke minst at de små lokalradioene blir med over på en forsvarlig og god måte. En oppfordring til statsråden – jeg ser hun har tegnet seg som neste person på talerlisten – kan være eventuelt å komme tilbake til Stortinget, f.eks. i statsbudsjettssammenheng, med noen opplysninger knyttet til det, uten at det skal være noe som er en del av denne diskusjonen. Men det kan være nyttig informasjon å ha med seg.

Så vil jeg minne om at det fortsatt er en stund igjen fram til 2017, og den utviklingen vi har sett på området så langt, koblet sammen med at vi ser at kriteriene som ble stilt i digitalradiomeldingen, nå er oppfylt, gjør oss trygge på at vi kommer til å være på riktig plass når man begynner å slukke FM-nettet fra 1. januar 2017. Men det krever også betydelig innsats, og jeg tror nok at det er aktører her som har satset på at Stortinget ikke skulle stå for det som ble sagt i 2011, og enda ikke har utnyttet potensialet til å oppfordre egne lyttere til å komme over på DAB, kjøpe DAB-radio, og sikre at de gjennom det får et godt marked for å drive kommersiell radio også i framtiden.

Samtidig pågår det utbygging av DAB-nettet den dag i dag, og det skal det gjøre helt fram til slukkingen av FM-nettet setter i gang i 2017. Blant annet er det planlagt to nye store, sterke sendere i Oslo- og Akershus-området, som skal bidra ytterligere til bedre dekning, sånn at er det huller i dag som bør tettes, føler jeg meg trygg på at aktørene sørger for at det skjer.

Så registrerer jeg med glede at også representanten Ib Thomsen erkjenner at Internett har kommet for å bli. Jeg føler meg dog mer usikker på, når jeg hører retorikken fra Fremskrittspartiet, om de har det synet også på regjeringsdeltakelse: at Fremskrittspartiet har kommet i regjering for å bli.

Statsråd Thorhild Widvey [17:11:12]: Jeg takker for en god debatt. Jeg har bare lyst til å kommentere et par ting mot slutten her.

Jeg har registrert at noen av de kanskje mest kritiske motstanderne av DAB-teknologien i lokalradiosektoren allerede sender på DAB, og at det er tilnærmet en samlet lokalradiosektor som viser stort engasjement for gode tilgangskriterier for DAB-nettet for nettopp å få på plass en støtteordning også for digitalisering av lokalradio i distriktene.

Det er vanskelig å spå om framtiden, men nesten alle aktørene i radiomarkedet synes åpenbart det er svært viktig å være til stede på DAB. Så mener jeg at det gir veldig sterke indikasjoner på at satsing på DAB-teknologien har noe for seg. Da er det kanskje bedre å stole på markedsaktørene enn på politikerne og byråkratene, tenker jeg.

Jeg har bare lyst til også å knytte en kommentar til det som har vært oppe med hensyn til TNS Gallup, og de tallene som det vises til. Jeg mener den problemstillingen og det spørsmålet som blir stilt, ikke er så veldig relevant. Nå husker ikke jeg alle de tallene i detalj, men jeg mener at DAB er den klart viktigste plattformen, som flest lytter via.

Så tror jeg også det er viktig at det er satt veldig mange kriterier. Vi har utrolig mange tall som kan dokumentere hvor mange som i dag lytter i bil, og hvor mange som lytter hjemme. Blant annet utgjør lytting i bil 23 pst. av den samlede radiolyttingen, mens 77 pst. av lyttingen foregår hjemme. 20 pst. av bilparken i dag er f.eks. digital – av totalt 2,6 millioner biler. Det betyr jo at det vil være veldig mange biler som må konvertere til dette innen 2017. Så er det også sånn at de 20 mest solgte bilmodellene har DAB som standard- eller tilleggsutstyr, for å nevne noe.

Det er masse informasjon som vi kan ta fram og vide-reformidle, men jeg mener at de hovedkriteriene som Stortinget den gangen satt, og som er klart innfridd, er det som må være målet. Det er tross alt veldig mange av de kommersielle aktørene – viktige kommersielle aktører, også NRK – som har investert utrolig mye i dette fordi de trodde på politikerne. De kriteriene som ble satt, er innfridd, og da mener jeg det er grunnlag for at man også konkluderer slik et stort flertall i Stortinget i dag gjør.

Presidenten: Svein Harberg har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Svein Harberg (H) [17:14:02]: I vår digitale verden er det hjelp å få, og derfor er jeg veldig glad for at jeg kan gi et svar til Solhjell. 39 pst. av de daglige radiolytterne hører via DAB i dag, 18 pst. via Internett og 11 pst. via digital-tv. Er en kjapp i hodet, finner en ut at det er 56 pst., men det er nok noen som er på flere plattformer her. Det viser altså at DAB er i god vekst.

Presidenten: Bård Vegar Solhjell har også hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Bård Vegar Solhjell (SV) [17:14:43]: Regjeringstru som eg er, stolar eg meir på opplysningar frå departementet enn frå Internett – enno i vår tid.

Men det eg teikna meg for, var eigentleg statsrådens kommentar om at vi kanskje skal lytte meir på marknads-aktørane enn på politikanane. Det er «my point exactly». Kven er marknadsaktørane her? Det er jo forbrukarane. Det er dei som er drivarane når det gjeld forbrukarteknologi, det er dei som er marknaden. Det som skjer i Noreg og i mange land, er at det har vist seg at dei ikkje omfamnar denne nye teknologien i same farten som vi ønskte. Derfor har vi politikanar vedteke ei stenging, lagt rammevilkår som dei store aktørane ønskte, og lagt eit løp som dei har stolt på. Dermed har radioaktørane gått over på det, mens forbrukarane har hengt litt igjen.

Så dette er ei politisk styrt avvikling, som har gode argument, og ikkje ei marknads- og forbrukardriven utvikling. Det er jo det som gjev ein grunn til å vere lite grann betenkt. Elles håpar eg at det går så bra som representantane Grande og Harberg og andre her synest å stole på.

Statsråd Thorhild Widvey [17:16:05]: Som jeg sa i mitt hovedinnlegg i dag, er Norge er først i verden som gjennomfører slukking, men det er jo ikke sånn at vi er alene i verden om faktisk å være opptatt av denne problematikken, eller om å satse på digitalradio og DAB. I land som Sverige, Danmark, Storbritannia, Frankrike, Tyskland, Nederland, Polen og Spania – og vi kan fortsette – satses det nå på DAB, mens det i Storbritannia, Sverige og Danmark også arbeides med planer for slukking av FM-nettet. Så det er faktisk sånn at det er andre, bl.a. våre naboland, som satses på DAB, og som også jobber med konkrete planer for slukking.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [17:16:57]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Trygve Slagsvold Vedum om å stoppe planene for et storsykehus på Gaustad og å utvikle lokalsykehustilbudet i Oslo universitetssykehus (Innst. 374 S (2014–2015), jf. Dokument 8:83 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [17:17:55] (ordfører for saken): Representantene Toppe og Slagsvold Vedum fremmer representantforslag der hovedintensjonen er å stoppe planer for samlokalisering av sykehusfunksjoner i et storsykehus på Gaustad og gjenåpne Aker sykehus som et fullverdig lokalsykehus.

En enstemmig komité viser til at sammenslåingen av Helse-Øst og Helse-Sør og omstillingen som fulgte, var komplisert og krevende. Målet med fusjonen var jo at de regionale foretakene skulle få en bedret samordning av fagpersonell, riktigere bruk av areal, medisinsk utstyr, teknologi og støttefunksjoner.

Riksrevisjonens rapporter, revideringer og kontroll med foretaket og prosessen har stadfestet flere ganger at det ikke var tatt hensyn til økonomiske rammer, at sykehusene var spredt i Oslo, at sykehusene hadde ulike IKT-løsninger, og at enkelte omstillinger var avhengig av at andre var gjennomført.

Helse Sør-Øst har igangsatt en rekke prosjekter for å evaluere prosessen. De har også igangsatt et arbeid med å kartlegge kapasitetsbehovet i Oslo og Akershus på kort og lang sikt. Oslo universitetssykehus gjennomfører nå prosjektet Idéfase Oslo universitetssykehus for å få et godt grunnlag for videre utvikling av sykehuset fram mot 2030. Arbeidet inkluderer behovet for oppgradering av bygg og planer for nye bygg. Resultatene av begge disse arbeidene skal legges fram for styrene i desember 2015.

Flertallet i komiteen mener det er for tidlig å konkludere på konkrete løsninger, og at det ikke er riktig å starte med bevilgninger til prosjekter som ikke er utredet, slik Sosialistisk Venstreparti ønsker. Det skaper presedens og forrykker hele prosessen rundt beslutning om finansiering av sykehus. Flertallet mener også at det ikke er riktig å gripe inn i utredningsprosesser, som Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ønsker. Det er ikke riktig å overstyre det ansvar som er tillagt Oslo universitetssykehus.

Prosessene skal kunne gi det faglige beslutningsgrunnlaget for framtidige avgjørelser, og det er galt, etter flertallets mening, å gripe inn og overstyre det ansvaret som sykehuset faktisk har. Dette kan få betydelige faglige og økonomiske konsekvenser som ingen har oversikt over nå.

Det registreres at et alternativ med samling av Oslo universitetssykehus på ett areal etter en høringsrunde er lagt vekk, og flertallet i komiteen er tilfreds med det. Uten at vi nå tar stilling til ulike alternativer, framstår en delvis samling av sykehusfunksjoner på Gaustad sør kombinert med lokalsykehus som mer hensiktsmessig enn det opprinnelige alternativet.

Det er hevet over enhver tvil at bygningsmassen ved store deler av Oslo universitetssykehus er lite hensiktsmessig, og det er nødvendig å investere i nytt areal for å kunne drive moderne.

Idéfasen skal gi Oslo universitetssykehus grunnlag for en helhetlig utvikling av foretaket framover, og det er positivt, mener komiteen, at det også skal utredes organisering av kreftområdet.

Det er realistisk å tenke seg at utviklingen vil skje i etapper med flere enkeltprosjekter som må planlegges innenfor en helhetlig ramme og retning. De økonomiske konsekvensene av de ulike alternativene er det viktig å få belyst. De kartlegginger som Oslo universitetssykehus har gjort, viser at videreføring av driften på dagens lokasjoner er det dyreste alternativet.

Når det gjelder vurdering av kapasitetsbehovet i Oslo og Akershus, er flertallet i komiteen opptatt av at det skal vurderes tiltak på kort og mellomlang sikt, som sikrer trygghet og forutsigbarhet i sykehusstilbudet, og at ledig kapasitet brukes på Aker, Diakonhjemmet og Lovisenberg.

Komiteen er kjent med at vurderinger rundt det framtidige lokalsykehusstilbudet inngår i idéfasen til Oslo universitetssykehus, og at bruken av Aker sykehus også vil bli vurdert. Statsråden har tidligere sagt i Stortinget at det ikke er gått prestisje i ikke å bruke Aker sykehus.

Avslutningsvis vil jeg understreke at det i lang tid framover vil foregå drift på dagens eksisterende sykehus. Det er helt nødvendig å utarbeide et godt beslutningsgrunnlag med god forankring både internt i organisasjonen og blant eksterne interessenter for den videre utviklingen av Oslo universitetssykehus.

Tove Karoline Knutsen (A) [17:23:21]: Vi har i dag til debatt et representantforslag hvor man tar til orde for at Stortinget må be regjeringen stoppe de foreliggende planer om en samlokalisering av flere sykehusfunksjoner i et nytt samla Oslo universitetssykehus på Gaustad. I tillegg til flere andre forslag foreslås også at Aker sykehus gjenopprettes som lokalsykehus.

Forslagsstillerne viser til at Oslo universitetssykehus, OUS, har mange funksjoner. Det er både lokal- og områdesykehus for Oslos befolkning og regionsykehus – i tillegg til at man har spesialiserte nasjonale oppgaver. Ledelsen ved OUS har satt i gang en viktig prosess for å utvikle sykehuset fram mot 2030. Prosjektet Idéfase Oslo universitetssykehus, som også saksordføreren nevnte, skal utrede behovet både for nybygg og rehabilitering av gammel bygningsmasse, og de skal se på mulige ulike lokasjoner for OUS og vurdere kapasitetsbehovene på kort og lang sikt.

Arbeiderpartiet ønsker ikke å stoppe denne prosessen, og vi slutter oss derfor ikke til det forslaget som foreligger. Det er svært viktig at man ikke stanser utviklingsprosessen for sykehusene i hovedstaden. Vi vet at Oslo er en av de byene i Europa som vokser raskest. Byens befolkning trenger å vite at helsetilbudet i regionen er dimensjonert for dette, og at innbyggerne kan ha et godt tilbud, både på kort og lang sikt.

I denne prosessen er det også viktig at man har vedtatt å utrede et nytt lokalsykehus i Oslo, spesielt knytta opp mot

den store befolkningsveksten øst og sør i byen, og også en storbylegevakt. I dette arbeidet er det svært viktig at prosessen forankres i og ledes av Oslo kommune. Vi har notert oss at samling av Oslo universitetssykehus på ett areal er lagt vekk av styret ved OUS, etter innspill fra mange av høringsinstansene. Istedenfor ser man på flere andre alternativer, bl.a. delvis samling på Gaustad sør. Dette tar vi i komiteen til orientering og etterretning.

Arbeiderpartiet vil understreke at det er behov for en snarlig løsning på kort og mellomlang sikt for å løse kapasitetsutfordringene ved lokalsykehusene i Oslo. Vi har notert oss at helseministeren i brev til helsekomiteen peker på at utredningene av den samla kapasiteten i Oslo og Akershus blir lagt fram i desember.

Vi legger til grunn at helseministeren følger dette arbeidet nøye. Vi har notert oss at det er bekymring knytta til kapasiteten ved det tilbudet som gis til pasienter som tidligere sognet til Aker sykehus, men som i dag hører inn under Akershus universitetssykehus, Ahus. Her må man vurdere å sette i gang tiltak for å løse de utfordringene. Det er viktig å se på mulig samarbeid med andre sykehus ut fra behovet for supplerende kapasitet. Her er nevnt både Diakonhjemmet, Lovisenberg og Aker sykehus som mulige samarbeidspartnere.

For øvrig er det viktig å understreke at Aker sykehus i dag er i drift som et samhandlingssykehus, med helse-tjenester både i regi av OUS og Oslo kommune, herunder poliklinisk behandling for Sunnaas sykehus samt akuttilbud innen rus. Derfor er det vanskelig å se for seg at forslaget om å gjenåpne Aker som lokalsykehus for Oslo øst er realiserbart eller ønskelig. Derimot er vi enig i at man løpende bør vurdere om også Aker sykehus, i tillegg til nåværende aktivitet, kan bidra til å avlaste situasjonen på kort sikt med tilbud om lokalsykehusfunksjoner for pasienter i Oslos østlige bydeler. Målet må være å sikre pasientene forutsigbarhet for hvilket lokalsykehus de sogner til, dersom flere sykehus må tas i bruk for å dekke behovet for innbyggerne.

Arbeiderpartiet mener at prosessen for OUS er inne i et spor som ser positivt og bra ut. Vi tenker det er viktig å understøtte det arbeidet som pågår, og legger til grunn at statsråden følger arbeidet nøye, og at Oslo kommune er tett på prosessene knytta til lokalsykehus og storbylegevakt.

Arbeiderpartiet støtter ikke det foreliggende representantforslaget, men har fremma et eget forslag som flere partier er med på, og som ble referert til av saksordføreren.

Kari Kjonaas Kjos (FrP) [17:28:19]: Jeg vil begynne med å si at jeg gjennom mine ti år på Stortinget har fulgt debatten rundt sykehusene i Oslo-området på nært hold, og det er påfallende å registrere at særlig Senterpartiet og SV, da de satt i regjering, mente svært lite om omstillingsprosessen – dette til tross for at befolkningen og de ansatte varslet om betydelige problemer og bekymringer. Fremskrittspartiet registrer at disse partiene nå i sine merknader erkjenner dette.

Mangel på planer og konsekvensutredninger gjorde at bl.a. overflytting av en rekke pasienter til Ahus over natten skapte nærmest kaotiske tilstander. Men helseministre som

kom og gikk i denne perioden, hadde til enhver tid tillit til at dette skulle gå bra. Når man nå har satt i gang et helhetlig arbeid med å se på behovet i dag og i tiden fram mot 2030, ved å se på både nåværende bygg og behovet for nye bygg, vil de samme to partiene stoppe dette.

Jeg skal være ærlig på at også jeg er bekymret når man bruker store midler på utredninger og planer, men historien har vist oss at mangel på slik grundighet koster mer. Oppstarten av Idéfase Oslo universitetssykehus med mandat og forutsetninger ble gjort mens Senterpartiet og SV satt i regjering. Man må kunne forutsette at kostbare utredninger som settes i gang, blir fullført for å kunne gi noen svar, framfor å stoppes midtveis og dermed få minimalt ut av det arbeidet som er nedlagt.

Det hører også med til historien at arbeidet som pågår, ser på tre forskjellige alternativer. Det er helseforetaket selv som sitter med ansvaret for å skaffe tilveie et beslutningsgrunnlag som gjør at endringer som blir gjort, blir gjort til beste for pasientene og samfunnet for øvrig.

Flere av forslagene fra Senterpartiet og SV vil bli svart på gjennom den prosessen som nå foregår, noe som gjør det enda mer underlig at man ønsker den stoppet. Dog er Fremskrittspartiet fornøyd med at man har skrinlagt alternativet som innebar å samle alle sykehusfunksjoner på ett sted.

Når det gjelder bruken av Aker sykehus, vil jeg minne om at Senterpartiet og SV har stemt imot Fremskrittspartiets representantforslag om å sikre bruken av Aker. Likevel, og heldigvis, framstår Aker sykehus i dag som en viktig del av den samlede kapasiteten for Oslo universitetssykehus. I 2014 ble det utført 6 400 operasjoner, 170 000 polikliniske konsultasjoner og mer enn 700 000 laboratorieundersøkelser ved Aker.

Fremskrittspartiet aksepterer nå å vente på vurderingene rundt det framtidige lokalsykehusstilbudet som inngår i idéfasearbeidet som pågår nå, og som skal legges fram i desember. Vi er opptatt av at Oslo kommune blir involvert i arbeidet med lokalsykehusspørsmålet, at helseministeren i sitt brev til komiteen har lagt til grunn at Aker sykehus blir vurdert i dette arbeidet, og at helseministeren også flere ganger har understreket at han ikke har noen prestisje i den sammenheng.

På vegne av partiet og Oslos befolkning ser jeg fram til framleggelsen av den nevnte rapport.

Ole M. Thomassen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Olaug V. Bollestad (KrF) [17:31:45]: I 2001 overtok staten sykehusansvaret – med foretaksstyrer i fem helseregioner. Raskt oppsto det uheldige grensedragninger mellom helseregionen i sør og helseregionen i øst, hvor en nesten endte opp med å konkurrere eller krangle om pasientene. Dermed kom Helse Sør og Helse Øst fram til det faktum at de måtte slå seg sammen, til Helse Sør-Øst. Det skulle gi en bedre samordning av fag- og forskningsmiljø og sikre bruk av personell, areal, utstyr, teknologi og ikke minst støttefunksjoner.

Denne omstillingen har vært krevende, spesielt for

sykehusene. Det har blitt stilt veldig mange kritiske spørsmål – ikke minst spørsmål omkring omstillingsprosessen ved Oslo universitetssykehus og de konsekvensene dette har hatt ikke minst for innbyggerne i Oslo. Det har også vist at det ikke alltid er store foretak og store sykehus som er det beste. Dette har blitt behandlet mange ganger i denne salen.

Riksrevisjonens rapport har vist ulike IKT-systemer i Helse Sør-Øst, utfordrende økonomiske rammer, at det skjer mye ved et sykehus som har konsekvenser for det som skjer ved andre sykehus, at det er en befolkningsvekst som er gedigen, at det ikke er nok kapasitet selv om vi har fått Ahus, og at det er vanskelige skiller mellom det som er nasjonale funksjoner, og det som er regionale funksjoner. Derfor ba Venstre og Kristelig Folkeparti i starten av denne stortingsperioden om en ekstern ekspertvurdering, som ble nedstemt.

De fleste partier i denne salen har vært og har uttalt seg kritisk til en ny gigantutbygging på Gaustad og sier at ja, vi trenger en utbygging, men vi trenger ikke å gå i den samme fella en gang til, med en ny gigantutbygging. For at det trengs ny og økt kapasitet i Oslo, er det ingen tvil om. Skal en få gjort dette på en best mulig måte, er et nybygg en realitet, og skal en kunne bygge et nybygg som er framtidsrettet, trenger en også å utrede kapasitet og hva slags type utstyr en faktisk skal ha der.

Samtidig er det viktig at vi i Oslo nå ser på om det er muligheter for å gjøre noe innenfor dette foretaket på kort og på lang sikt, for å sikre en akutt situasjon akkurat nå. Derfor er Kristelig Folkeparti enig med flertallet om at vi ber regjeringen om å vurdere tiltak på kort og mellomlang sikt for å sikre nødvendig trygghet, kapasitet og forutsigbarhet i sykehusstilbudet i Oslo, ikke minst til Oslos befolkning. Derfor ønsker Kristelig Folkeparti, sammen med de andre, å se på ledig kapasitet ved Aker sykehus, ved Lovisenberg Diakonale Sykehus og ved Diakonhjemmet Sykehus, for å se om de kan være med og avhjelpe situasjonen på en annen måte og ikke minst overta lokalsykehusfunksjoner, som er viktig for Oslo.

Derfor stiller Kristelig Folkeparti seg bak flertallets forslag til vedtak og støtter ikke Senterpartiet og SVs forslag.

Kjersti Toppe (Sp) [17:35:36]: Senterpartiet foreslår at sjukehusa i hovedstadsområdet vert utvikla gjennom ei vidareføring og modernisering av dagens struktur og med basis i dagens sjukehuslokalitetar – Ullevål, Radiumhospitalet, Rikshospitalet og Aker, i tillegg til Lovisenberg og Diakonhjemmet.

I januar i år gjekk direktøren ved OUS ut på TV 2 og tilsynelatande forkasta planane om eit gigantsjukehus til over 43 mrd. kr på Gaustad. Men gigantsjukehusprosjektet på Gaustad er ikkje skrinlagt. Det vil framleis verta 450 000 kvadratmeter sjukehus på Gaustad, noko som er arealet til St. Olavs Hospital i Trondheim gonga med to.

Det var tverrpolitisk einigheit om samorganisering av sjukehusa i Oslo-området i eitt felles helseforetak, Oslo universitetssjukehus. Men det har aldri vore politisk aksept for ei samlokalisering av sjukehus i hovudstadsregionen før i dag.

Representantar frå både Arbeidarpartiet, Framstegspartiet, Venstre, Kristeleg Folkeparti og Høgre på Stortinget har i media vore tydelege på at dei ikkje støttar gigantsjukehuset på Gaustad. No er plutsleg dette politisk akseptabelt, fordi forslaget er noko nedskalert. Men å løfta vekk lokalsjukehusfunksjonane – som aldri var inne i prosjektet uansett – og å overføra desse til Diakonhjemmet og Lovisenberg er ikkje ei reell nedskalering.

Det er berre SV som i dag står saman med Senterpartiet om forslaget om å be regjeringa stoppa planane om samlokalisering for dei fleste sjukehusfunksjonane i OUS i eitt nytt storsjukehus på Gaustad. Det er berre Senterpartiet og SV som føreslår at vidare utvikling av sjukehustilbodet i Oslo må skje rundt dagens sjukehuslokalitetar. Stortingsfleirtalet stemmer mot å be regjeringa sikra at det vert utarbeidd ein plan for å løysa kapasitetsproblema og oppgraderingsbehovet på kort og mellomlang sikt. Stortinget stemmer mot å gjenoppretta Aker sjukehus som fullverdig lokalsjukehus, og forslaget frå Senterpartiet om å innføra stadleg leining ved OUS får heller ikkje fleirtal.

Debatten her i dag viser at mange parti gir inntrykk av ein ting i media og ein annan ting i stortingssalen. Den 13. februar i år hadde Yngve Kvistad i VG denne kommentaren om det som skjer ved OUS:

«Dypest sett problematiserer saken hele helseforetaksmodellen, som Bent Høie en gang ville vrake, for den som husker opposisjonspolitikeren av samme navn.

Intensjonen med reformen var den beste, og nokså nødvendig den gang, for å løse opp i bindingene mellom sykehusstyrene og lokale politikere som gjerne hadde et gjenvalg å se frem til. I dette skulle også den faglige innflytelsen bli sterkere.

Resultatet synes å være det motsatte; fagmiljøene er blitt marginalisert samtidig som at enkeltaktører tar snarveier til statsråden. I den andre enden tar ikke politikerne ansvar for de uheldige følgene som på denne måten oppstår – i den grad de i det hele tatt oppdager dem før det er for sent.»

Eg la merke til at både Kristeleg Folkeparti, Venstre, Arbeidarpartiet, Høgre og Framstegspartiet i merknader skriv at det ikkje er riktig at Stortinget grip inn i viktige og nødvendige utgreiingsprosessar som nettopp skal kunna gi eit fagleg grunnlag for avgjerder i framtida. Dette er ei misforståing. Vi føreslår ikkje å stoppa eit utgreiingsarbeid; vi vil endra det.

Senterpartiet meiner at det er eit politisk ansvar å leggja føringar for kor store sjukehus vi skal ha i Noreg, og om det er politisk oppslutning om ei fysisk samlokalisering av dei fleste sjukehusfunksjonane i hovudstadsområdet i eitt storsjukehus. Det er inga lita avgjerd, som vi meiner bør liggja til Stortinget.

Det er beklageleg at Stortinget heller ikkje ser verdien av stadleg leining. I Innst. 134 S for 2013–2014 sa ein samla kontroll- og konstitusjonskomité, minus Arbeidarpartiet, følgjande:

«På kort sikt må det lages strakstiltak for å løse kapasitets- og organisasjonsproblemer ved å reorganisere OUS for å få stedlig ledelse på alle nivåer.»

No vert det stemt rett ned.

Det er òg oppsiktsvekkjande at både Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Venstre, Høgre og Framstegspartiet stemmer ned eit forslag om at Aker skal verta utvikla til eit fullverdig lokalsjukehus. Tilrådinga, som m.a. Arbeidarpartiet står bak, avklarar ikkje situasjonen i det heile. Aker har jo lokalsjukehusfunksjonar i dag. Her må vi ha vilje til å vera tydelege overfor føretaket.

Med dette fremmar eg forslaga frå Senterpartiet og SV i saka.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [17:40:36]: Det er det prinsipielle som er utfordringa med dette Dokument 8-forslaget fra Senterpartiet. Når Senterpartiet har sittet åtte år i regjering og bedt om utredninger – sågar vært med på å slå sammen Oslo universitetssykehus til Europas største sykehus – er det i hvert fall ikke særlig ydmykt å si at man bare skal stoppe hele prosessen via et Dokument 8-forslag.

Når det gjelder intensjonen i dette forslaget fra Senterpartiet, er Venstre til dels enig. Vi har pekt på at dette er en prosess som ser ut til å være litt ute av kontroll. Nå har de hentet seg inn litt i det siste halve året, men det er vanskelig å dele ambisjonene om hvilke sykehus vi skal bygge i Norge.

Det er noen utfordringer knyttet til Oslo universitetssykehus, som ikke bare er regionsykehus for Oslo. Det har også i seg lokalsykehusfunksjoner, men ikke minst har det i seg noen landsfunksjoner som hele befolkningen i Norge skal ha en del av. Når det gjelder debatten om lokalsykehus som representanten Toppe var inne på, og at vi ikke stemmer for å styrke Aker, har Venstre både i Oslo og nasjonalt pekt på at vi ønsker et nytt lokalsykehus sørøst i Oslo. Aker er til dels i bruk i dag, men vi har ikke pekt på det som den eneste løsningen. Lovisenberg er kanskje Norges største lokalsykehus. De sier de har kapasitet og kan vokse. Diakonhjemmet er også et lokalsykehus med høy kvalitet. Det er store muligheter ved de lokalsykehuse som finnes. For Venstre har det vært særlig viktig at det nå kommer på plass en legevakt. Det er Oslo kommunes ansvar, men det har med hele denne prosessen å gjøre.

Det er også slik at Oslo universitetssykehus og Ahus har gjort avtaler med omkringliggende sykehus – f.eks. Kongsvinger sykehus – som mottar en del pasienter for å avlaste. Slike muligheter vil det sannsynligvis bli flere av framover. Det er også muligheter vi må bruke. Vi kan ikke bare bygge oss ut av utfordringene i Oslo hvis det står ledig bygningsmasse og ledig kapasitet i omegnen.

Hovedårsaken til at Venstre sier nei til å støtte forslaget fra Senterpartiet, er at vi nå er så nær en utredning at vi må få den i mål. Så får vi se om den blir lagt til grunn videre. Venstre ønsker at vi setter et tak for sykehusinvesteringer, og at vi skjeler til Danmark og andre land for å se hvordan de har lagt til rette for å bygge framtidens sykehus. At vi skal bygge ett kjempestort sykehus i Oslo, ser vi ikke at det er rom for i dag, og vi ser heller ikke behovet for det. Men vi har en lang, møysommelig prosess foran oss. Dette kom-

mer til å ta mange år, og det er et investeringsløp som skal gå over flere år.

Statsråd Bent Høie [17:44:31]: Oslo universitetssykehus gjennomfører nå prosjektet Idéfase Oslo universitetssykehus nettopp for å få et godt grunnlag for videre utvikling av sykehuset fram mot 2030. Arbeidet inkluderer behovet for oppgradering av bygg og planer for nye bygg. Pasientforløp og kapasitet framover er også med i arbeidet. Helse Sør-Øst gjennomgår nå framtidig kapasitet og muligheter for optimalisering av drift og oppgave- og arbeidsdeling for hele spesialisthelsetjenesten i Oslo og Akershus. Resultatene av begge disse arbeidene skal legges fram for styrene i desember 2015.

Oslo universitetssykehus har ansvar for å legge opp til en forsvarlig drift for framtiden innenfor de økonomiske rammene som Stortinget legger til grunn. Å gripe inn i utredningsprosesser som nettopp skal kunne gi det faglige beslutningsgrunnlaget for framtidige avgjørelser, vil si at vi også griper inn og overstyrer det ansvaret som sykehuset har, og som kan ha betydelige faglige og økonomiske konsekvenser. Jeg kan ikke tilrå at dette gjøres.

Oslo universitetssykehus ble opprettet bl.a. for å sikre en mer effektiv bruk av ressursene i hovedstadsområdet. Mye av potensialet er fortsatt ikke hentet ut, bl.a. på grunn av en for lite hensiktsmessig bygningsmasse. Ved å investere i nytt areal for moderne sykehusdrift kan Oslo universitetssykehus klare seg med om lag 30–40 pst. mindre areal enn det de disponerer i dag. Det er altså ikke mangel på sykehusareal som er problemet for Oslo universitetssykehus, men mangel på hensiktsmessige arealer for moderne sykehusdrift. Da vil jeg minne om at det var den forrige regjeringen som fredet store deler av Ullevål sykehus.

Idéfaseplanen skal gi Oslo universitetssykehus grunnlag for en helhetlig utvikling av foretaket framover. Utviklingen vil skje i etapper med flere enkeltprosjekter som må planlegges innenfor en helhetlig ramme og retning. De kartlegginger som Oslo universitetssykehus har gjort til nå, viser at videreføring av drift på dagens lokasjoner er det dyreste alternativet. Det er viktig å få dette bedre belyst i den videre utredningen.

Realiteten er at det kommer til å være drift ved alle dagens hovedlokasjoner i svært mange år framover. Alle lokasjoner har nå en bygningsmasse som er forholdsvis ny eller nyrenovert, og det vil uansett ta flere år før nybygg kommer på plass. Samtidig er det et svært stort behov for oppgradering av byggene ved tre lokasjoner.

I forslagene blir det antydnet at befolkningen i Oslo ikke får et fullverdig lokalsykehusstilbud. Jeg kjenner ikke til at det er tilfellet. Sykehusene i hovedstadsområdet har i dag tilstrekkelig kapasitet samlet sett. Oslo universitetssykehus, Akershus universitetssykehus, Lovisenberg Diakonale Sykehus og Diakonhjemmet Sykehus deler i dag lokalsykehusansvaret for Oslos befolkning. I framtiden kan det bli aktuelt at Lovisenberg og Diakonhjemmet får en større del av dette ansvaret. Jeg er glad for at komiteen er positiv til dette.

Når det gjelder oppgraderingsbehov ved Oslo universitetssykehus på kort sikt, er dette en sak som regjering

gen eventuelt vil komme tilbake til i statsbudsjettet for 2016. Når det gjelder planene på litt lengre sikt, er dette en del av det pågående idéfasearbeidet. Helse Sør-Øst vil legge fram en plan for håndteringen av kapasitetsutfordringer i Oslo og Akershus på mellomlang sikt i desember i 2015.

Vurderinger rundt det framtidige lokalsykehusstilbudet inngår i idéfasearbeidet. Bruken av Aker sykehus vil også i den sammenhengen bli vurdert. Jeg har mange ganger sagt fra denne talerstolen at denne regjeringen har ingen prestisje knyttet til å bruke Aker sykehus. Tvert imot, Oslo universitetssykehus har i dag en betydelig aktivitet ved dette sykehuset. Bruken videre må være basert på hva som er hensiktsmessig for sykehuset og Oslos befolkning.

Det er helt nødvendig å utarbeide et godt beslutningsgrunnlag med god forankring både internt i organisasjonen og blant eksterne interessenter for den videre utviklingen av Oslo universitetssykehus. Jeg mener at Oslo universitetssykehus er godt i gang med dette arbeidet nå. Jeg kan også love Stortinget at dette er et arbeid vi følger veldig tett, som også representanten for Arbeiderpartiet understreket at det var viktig at jeg gjorde – og det gjør jeg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [17:49:29] Det er bra at statsråden bekrefter at det ikke er planlagt noen stopp i de prosessene som går rundt OUS, for det er nettopp disse prosessene som skal kunne gi oss de alternativene som skal ligge til grunn for beslutninga som tas.

Mye må ligge på bordet til helseforetaket og til Oslo kommune, bl.a., for å gi de lokalfunksjonene som trengs. Jeg må likevel spørre – statsråden var inne på det – om han kan utdype hvordan han, innenfor rammene av helseforetaksloven, kan følge opp de mange utfordringene og parallelle prosessene i denne saken, knyttet til både behovene for lokalsykehus og behovene i helseregionen og for øvrig knyttet til de landsfunksjonene som dette sykehuset skal ha.

Statsråd Bent Høie [17:50:18]: Det er viktig at Oslo universitetssykehus og Helse Sør-Øst, som nå har ansvaret for å planlegge, gir et godt beslutningsgrunnlag. Hvilke beslutninger som skal tas på hvilket nivå i framtiden, er avhengig av hvilke anbefalinger som kommer, og hvilke konklusjoner som trekkes.

Men det betyr ikke at jeg sitter på armlengdes avstand og ikke følger med på det som skjer. Jeg har jevnlig møter med Helse Sør-Øst og Oslo universitetssykehus for å bli oppdatert om framdriften for de planprosessene som de har. Jeg hadde også det da høringsrunden var avsluttet. Jeg fikk da klare tilbakemeldinger, bl.a. fra Oslo kommune, som hadde betydning for justeringen av den videre planleggingen, der en forlot ideen om å ha en total samling av Oslo universitetssykehus på ett sted.

Kjersti Toppe (Sp) [17:51:30]: I svaret til komiteen skriv statsråden:

«Å gripe inn i utredningsprosesser som nettopp skal

kunne gi det faglige beslutningsgrunnlaget (...) kan ha betydelige både faglige og økonomiske konsekvenser.»

Spørsmålet mitt er: Er det slik at sjukehus og helseforetak i Noreg kan greia ut og setja i gang utgreiingsprosessar om kva som helst? Finst det ikkje eitt eksempel der statsråden meiner ein kan gripe inn ifrå departementet si side og seia at dette er ikkje så lurt, for dette vil ikkje vera politisk akseptabelt?

Statsråd Bent Høie [17:52:13]: Jeg tror ikke det finnes ett eksempel på noe som statsråden ikke kan gripe inn i som foretaksmøte. Det har jeg gitt uttrykk for flere ganger i denne sal. Men det er ikke alltid det er klokt.

Det som er helt klart, er at helseforetakene har veldig klare retningslinjer for hvilken måte dette arbeidet skal foregå på, og hvilke alternativer og hvor mange alternativer som skal utredes ved de ulike fasene. Det som er viktig, er at helseforetakene og helseregionene følger retningslinjene, og de har ikke forandret seg i det siste. Så vil en selvfølgelig se at hvis det er ting som er utredet, og som det er helt uaktuelt skal bli en realitet, er det selvfølgelig mulig å gripe inn. Men det er viktig at en har et godt beslutningsgrunnlag, og som statsråd, før en griper inn i prosesser. Jeg mener det er viktig at en nå går videre og får et godt beslutningsgrunnlag med utgangspunkt i de alternativene som nå utredes.

Kjersti Toppe (Sp) [17:53:16]: Takk for svaret.

Eg har eit spørsmål om vedtak 108/2008, som òg står referert i innstillinga, som er gjort i Helse Sør-Aust, om at «akutfunksjoner for kirurgi, ortopedi og andre spesialiserte funksjoner i et sykehusområde som hovedregel skal samles på ett sted, men det åpnes for tilpasninger». Dette vedtaket har eg høyrte har vorte referert i mange helseforetak, i Helse Sør-Aust, i Innlandet, i Vestre Viken, i Sørlandet, og det ligg òg til grunn for samlinga i Oslo universitetssjukehus.

Eg har fått mange spørsmål om dette vedtaket frå 2008 faktisk er styrande. Kan statsråden bekrefte eller avkrefta at dette 108-vedtaket ligg til grunn og på ein måte skal vera hovudregelen for både OUS og andre helseforetak i Helse Sør-Aust framover?

Statsråd Bent Høie [17:54:18]: Det utredes jo nå alternativer som ikke innebærer det, derfor er det ikke sann at en ikke har mulighet til å utrede andre alternativer.

Så er det også slik at Stortinget snart får seg forelagt en nasjonal helse- og sykehusplan, der Stortinget nettopp blir invitert til å ha oppfatninger om hvilke typer funksjoner som skal være på hvilke typer sykehus, og spesielt med vektlegging av hva ulike nivåer kan ha av akutfunksjoner.

Kjersti Toppe (Sp) [17:54:50]: Takk.

Eg har eit siste spørsmål. Statsråden sa i sitt innlegg at det nye sjukehuset planlegg med 30 pst. mindre areal, utan å seia kor stor kapasitet som er i forhold til dagens sengetal. Det går ein debatt om beleggsprosent i norske sjukehus, og eg vil spørja om kva beleggsprosent det nye sjukehuset, OUS, planlegg for på Gaustad.

Statsråd Bent Høie [17:55:25]: Representanten beskrev jo et av alternativene her som et gigantsykehus, med utgangspunkt i antall kvadratmeter. Da er det viktig å få fram at det som en faktisk planlegger her, er en reduksjon i antall kvadratmeter i forhold til det som er dagens situasjon, nettopp fordi kvadratmeter sier lite om kapasitet i sykehus, i alle fall når man har å gjøre med så gamle arealer som en her har, der utnyttelsen av arealene er svært dårlig i enkelte bygg, f.eks. på Ullevål sykehus, som den forrige regjeringen valgte å frede.

Det vil jo være en variasjon med hensyn til hvilken dekningsgrad en skal planlegge for mellom ulike avdelinger. Det som er Helsetilsynets anbefaling, er at en ikke har en beleggsprosent på mer enn 85 pst. på de avdelingene som har et stort antall av øyeblikkelig hjelp-pasienter.

Presidenten: Replikskordskiftet er dermed omme.

Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

S a k n r. 7 [17:56:36]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken og Kirsti Bergstø om sykestuer i Nord-Troms (Innst. 376 S (2014–2015), jf. Dokument 8:84 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tove Karoline Knutsen (A) [17:57:32] (ordfører for saken): Sykestuedrift har vi hatt i mange år her i landet. Særlig i regioner med store avstander har dette vært en vellykket modell. Sykestuene har gitt helsetjenester til befolkninga og utvikling av et godt samarbeid med sykehusene og øvrig helsetjeneste.

Forskning viser at kommuner med sykestuer har lave re forbruk av sykehustjenester enn distrikter uten slike tilbud. En undersøkelse gjort av forskerne Erik Langfeldt og Ivar Johannes Aaraas fra 2000 dokumenterer at sykestuene erstatter sykehusinnleggelse for veldig mange pasienter, og gjør at andre kan skrives ut tidligere. I de fire kommunene i Nord-Troms, Kåfjord, Kvænangen, Skjervøy og Nordreisa, har det regionale helseforetaket Helse Nord finansiert ni sykestueplasser siden 2005. Kommunene har til sammen litt over 11 000 innbyggere og er en stor region geografisk sett. Avstanden fra den nordligste kommunen Kvænangen til nærmeste sykehus i Tromsø er tilsvarende strekninga Oslo–Kristiansand, og regionen har en ut-

fordrende infrastruktur med rasfarlige strekninger og ofte vinterstengte veier.

Sykestuene i Nord-Troms har alltid hatt godt belegg på sine senger, og alle kommunene har stabilt og kompetent helsepersonell. Tall fra kommunene viser at en stor del av dem som legges inn ved sykestuene, kan skrives ut til eget hjem etter behandling, uten å måtte behandles på sykehus. Ved innføring av Samhandlingsreformen ble det imidlertid skapt uklarhet rundt finansiering av sykestuene i Nord-Troms, som i motsetning til sykestuene i Finnmark har hatt et reint regionalt tilskudd.

I 2013 varslet helseforetaket at man mente at Samhandlingsreformen etter hvert ville gjøre sykestuene overflødige. Arbeiderpartiet mener at sykestuene utgjør et viktig supplement til andre helsetjenester, spesielt i slike regioner som Nord-Troms. Derfor la den rød-grønne regjeringa i budsjettet for 2014 inn en tydelig bestilling til helseforetaket om at sykestuene i Nord-Troms fortsatt skulle ha finansiering over helseforetakets budsjett. Den bestillinga er ikke fulgt opp av nåværende regjering. Derfor er det nå et press på finansiering av sykestuene. Nå i vår har heldigvis helseforetaket meddelt de fire sykestuekommunene at man viderefører nåværende finansieringsordning også i 2016, men setter som premiss at man samlokaliserte samtlige senger i regionen til Distriktsmedisinsk senter i den største kommunen, Nordreisa.

En samling av ressurser kan selvfølgelig være riktig mange steder og bidra til bedre tjenester til befolkninga. Men de fire sykestuekommunene i Nord-Troms er klar på at de ønsker å videreføre den fordelinga av senger man har i dag. Det er kommunene som har det helsefaglige ansvaret for sykestuesengene og for den kompetansen som trengs. Da må det også være slik at kommunene skal ha det siste ordet når det gjelder hva slags organisering man vil ha for sengene. Jeg forventer at helseforetaket har en løpende og åpen dialog med de aktuelle kommunene, slik at man kommer fram til løsninger som ivaretar kommunenes syn i saken.

Arbeiderpartiet fremmer sammen med SV, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet et forslag som går ut på at helseforetaket må videreføre satsinga på sykestuene, slik de har meddelt, og at det skal kunne skje med utgangspunkt i en modell som kommunene selv finner formålstjenlig, og som samtidig gir de beste tjenestene til befolkninga i regionen. Det er et presist svar på den utfordringa dette representantforslaget adresserer. Vi har lenge hatt et håp om å få flertall for vårt forslag – all den tid dette saklig sett ikke strider mot det flertallsforslaget som er gjengitt i I i tilrådinga. Dette forslaget tar jo faktisk til orde for en politikk det er enighet om, som allerede er vedtatt og delvis lovpålagt, f.eks. at man skal ha samarbeid mellom helseforetaket og kommunene – også om halvannanlinjetjenester, som jo sykestuene er. Men flertallsforslaget svarer overhodet ikke på de utfordringene som adresseres i dette representantforslaget. Og når regjeringspartiene pluss Venstre setter sitt forslag opp som et reelt alternativ til vårt forslag, med argumentet om at dette vil løse floken, ja, da har vi bare ett å gjøre. Derfor har Arbeiderpartiet, SV, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet kommet fram til at vi vil

stemme imot flertallsforslaget i I i komiteens tilråding – og selvfølgelig for vårt eget forslag. Da tar jeg opp det forslaget som Arbeiderpartiet har fremmet sammen med de tre nevnte partiene.

Presidenten: Representanten Tove Karoline Knutsen har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [18:02:45]: I organiseringen av spesialisthelsetjenesten i Norge må man ta mange hensyn. Det er geografiske hensyn, befolkningsgrunnlag, særskilte regionale forhold og ikke minst tilgjengelig kompetanse.

I distrikter med lange avstander er det viktig at det mellom helseforetakene, sykehusene og kommunene utvikles gode og hensiktsmessige løsninger. Distriktsmedisinske sentre som Hallingdal sjukestugu i Buskerud, Valdres lokalmedisinske senter i Oppland og sykestuer i Nord-Troms er eksempler på dette. Spesialisthelsetjenesten finansierer slike distriktshelsetjenester på ulike måter. Ofte er det slik at kommunene går sammen om å ha en såkalt vertskommune for ett senter.

Det er dokumentert at innbyggere i distrikter med lange avstander til sykehus har svært god nytte av disse tilbudene. Det vi i dag behandler, er finansiering av ni sengeplaser i Nord-Troms, som finansieres av Helse Nord, og det er ni senger som er fordelt på de fire kommunene Skjervøy, Nordreisa, Kåfjord og Kvænangen.

Jeg er glad for at helseministeren i brev til komiteen informerer om at det ikke er planer om å svekke finansieringstilbudet for sykehusdriften i Nord-Troms i 2016. Fra 1. januar 2016 får alle kommuner i landet en lovpålagt plikt til å ha kommunale øyeblikkelig hjelp-senger. Disse blir finansiert gjennom rammeoverføring til kommunene. Dette er et ledd i videreføringen av Samhandlingsreformen, som også er aktuell i Nord-Troms. Disse sengene er derfor å anse som et kommunalt ansvar.

Målene i Samhandlingsreformen er at tjenestene på sykehusene og i kommunene nettopp skal henge sammen. Midler fra Helse- og omsorgsdepartementets budsjett er overført til Kommunal- og moderniseringsdepartementets budsjett. I tillegg er komiteen informert om, via brev fra Helse Nord til kommunene, at man har besluttet å videreføre finanseringen av sykehusdriften ut over denne overføringen. Det betyr at de økonomiske overføringene ikke endres.

Vi er opptatt av å sikre videre drift av helsetilbudet, og at innbyggerne i Skjervøy, Nordreisa, Kåfjord og Kvænangen skal ha et godt lokalt helsetilbud. Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre fremmer derfor forslag i saken, om at regjeringen må sikre at innbyggerne i disse kommunene får likeverdige spesialisthelsetjenester, og at det skal legges til rette for videre samarbeid.

Vi er kjent med at det er ulike oppfatninger mellom kommunene og Helse Nord om hvordan tilbudet skal organiseres, og at det er et ønske fra foretaket at sengene blir lokalisert på Sonjatun i Nordreisa. Nå er det ikke oppsiktsvekkende at et helseforetak mener noe om bruken av deres penger i kommunene. Vi har vært tydelige på at

det må være en reell dialog mellom kommunene og Universitetssykehuset Nord-Norge, som skal samarbeide med kommunene om bruken av sengeplassene, og hvordan tjenestene skal utvikles. Skal det bli en god løsning, må det vurderes ulike alternativer og modeller av lokaliseringen av tilbudet.

Nord-Troms er en stor region, som det her er sagt, og det er store avstander og vinterstengte veier. Vi er derfor opptatt av bruken av telemedisin, at det videreutvikles og anvendes i utredningen av modellene. Telemedisin kan gi god oppfølging selv med lange avstander og stengte veier. Det fordrer også utvikling av god kompetanse på telemedisin i de fire aktuelle kommunene.

Høsten 2015 legger regjeringen fram en nasjonal helse- og sykehusplan for Stortinget. Planen vil bli regjeringens verktøy for hvordan man skal innrette sykehusene og spesialisthelsetjenesten framover. Vi har derfor i vedtaket framhevet viktigheten av at regjeringen i planen beskriver former og utvikling i samhandling mellom kommuner og spesialisthelsetjenesten – nettopp om hvordan spesialisthelsetjenesten skal samhandle. I dette ligger at man må se på nasjonal helse- og sykehusplan i sammenheng med pågående arbeid i Helse- og omsorgsdepartementet som berører kommunene. Dette gjelder f.eks. stortingsmeldingen om folkehelse, primærhelse, den kommende stortingsmeldingen om kvalitet og pasientsikkerhet og den varslede opptrappingsplanen for rusfeltet. Det er således ingen stans i finansiering av spesialisthelsetjenestene i Nord-Troms.

Kari Kjonaas Kjos (FrP) [18:07:47]: Helt siden 2005 har Universitetssykehuset Nord-Norge og Helse Nord finansiert et antall sengeplasser i sykestuene i Nord-Troms. Sykestuene i Finnmark har historiske årsaker og springer ut av en forsøksordning med aktivitetsbasert finansiering. Forsøksordningen er avsluttet, men tilskuddet er likevel videreført. Og fra 1. januar neste år får alle kommuner i landet en lovpålagt plikt til å ha kommunale øyeblikkelig hjelp-senger.

Andre steder drives sykestuer i et spleiselag, spesialisthelsetjenesten kjøper plasser av kommunen, eller kommunen kjøper plasser i spesialisthelsetjenesten. På alle nivåer innen spesialisthelsetjenesten finner vi lokale tilpasninger, og det er i de fleste tilfeller veldig bra. Det betyr at vi lettere kan gi flere tjenester nær der folk bor, og man kan finne lokale tilpasninger som hensyntar demografi og geografi. Men det er helt klart at vi under arbeidet med Nasjonal helse- og sykehusplan ser at vi har vanvittig mange forskjellige innretninger på dette. Det aller viktigste for Fremskrittspartiet er imidlertid ikke hvor mange innretninger vi har, men at tilbudet er best mulig for flest mulig, og at dette krever at vi hele tiden er opptatt av forbedringer.

Enkelte har behov for å protestere mot enhver endring som kommer. Det skal vi passe oss vel for å gjøre. Endringer er i de aller fleste tilfeller både riktige og nødvendige. Vi ser derfor veldig fram til å få en skikkelig gjennomgang og en debatt rundt hvordan vi ønsker at våre innbyggere i hele landet skal møtes – i dag, i morgen og på lang sikt.

SV fremmer her et representantforslag der de ber regjeringen sikre at sykestuene i Nord-Troms videreføres fra 1. januar 2016. I brev av 24. april slår helseministeren fast at det ikke er planer om å svekke finansieringsgrunnlaget for sykestuedriften i Nord-Troms i 2016. Siden intensjonen i forslaget allerede er imøtekommet, har flertallet fremmet et forslag som går videre på hvordan dette skal løses også etter 2016. Jeg regner med at forslagsstillerne ikke ønsker en stor usikkerhet rundt disse spørsmålene hvert år, og vi ber derfor om at Nasjonal helse- og sykehusplan tar dette opp i seg når den kommer til behandling. Vi støtter derfor ikke representantforslaget, men komitéinnstillingens forslag til vedtak.

Olaug V. Bollestad (KrF) [18:10:37]: Å være sikker på at en får hjelp når en trenger det, og at en når en er alvorlig syk, også har mulighet til å ha familien i nærheten, betyr mye for de fleste av oss.

Å bo i Utkant-Norge, med store geografiske avstander, med dårlige veier, med vinterstengte veier, med dårlig vær – kanskje med både høy sjø og storm, uten flyvær – gjør noe med denne tryggheten. Dette utfordrer tryggheten om at en får den hjelpen en skal ha, når en har behov for det.

Sykestuene i Nord-Troms er et viktig ledd i vår helse- og hjelpetjeneste, fordi det er mange der som både får den hjelpen de trenger, og samtidig har en mulighet til å ha sine nærmest mulig.

Fra Kvænangen kommune er det 320 kilometer til nærmeste sykehus. Det er langt. Det har foregått en lang diskusjon om den framtidige finansieringen av sykestuene i Skjervøy, Nordreisa, Kåfjord og Kvænangen. Da Samhandlingsreformen ble innført, fikk sykestuene i Finnmark sin viderefinsiering gjennom et spleiselag mellom helseforetaket og Helse- og omsorgsdepartementet, hvor de delte 50/50. Men for sykestuene i Nord-Troms ble det skapt en usikkerhet om hvorvidt deres finansiering var sikret – om deres framtid og levetid var sikret.

Nå er det varslet stans i finansieringen fra helseforetaket om ikke kommunene samler tilbudet på ett sted, og ikke i hver kommune. Når vi vet at avstanden mellom Kvænangen og UNN er 320 kilometer, vet vi at det er passe langt i dårlig vær, og en får kanskje ikke ha noen av sine med seg. Har vi et pasientens helsevesen, henger tilbud og muligheter for både pasient og pårørende sammen. Brevet og kravet fra helseforetaket betyr at sykestuene, med den kompetansen de har, og den betydningen de har hatt som halvannenlinjetjeneste for folk flest i disse kommunene, vil forsvinne.

Kristelig Folkeparti ønsker å beholde disse sengeplassene og la kommunene selv finne ut hva som er best for sine innbyggere. Det er de som kjenner best hvor skoen trykker. Derfor står Kristelig Folkeparti sammen med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti om forslaget.

Kjersti Toppe (Sp) [18:14:00]: Først vil eg retta ein takk til representantane frå SV, som har løfta denne saka til Stortinget. Det er ei sak som vi har vore engasjerte i tidle-

gare, men som no viser seg ikkje å få den føreseielegheita som har vore Stortinget sin vilje.

Senterpartiet er klare på at dagens sjukestuer i Nord-Troms framleis må sikrast finansiering for vidare drift på den måten det er organisert i dag, og vi støttar forslaget frå mindretalet.

Det vert lagt vekt på, av representantar frå Høgre og Framstegspartiet, at ein i ein nasjonal helse- og sjukehusplan skal gå vidare og beskrive meir om kva slags samordningsprosjekt og kva slags avtale som kan sikra eit desentralisert sjukehusstilbud.

Veit ikkje Stortinget om kva som ligg i dagens lovverk? Eg begynner jo å lura. For både helseføretakslova, spesialisthelsetenestelova og helse- og omsorgstenestelova er tydelege på føretaket si plikt til å inngå samarbeidsavtaler, og lova definerer òg kva dei avtalane skal innehalda. Når fleirtalet viser til forslaget frå Høgre, Framstegspartiet osv., er jo det eit forslag utan verdi i denne sammenhengen. Det gjentar berre det som er dagens lovverk, og slår inn heilt opne dører, men det sikrar ikkje sjukestuene i Nord-Troms på nokon som helst måte ut ifrå det som er problemstillinga. Dei ber i forslaget om at befolkninga i Nord-Troms får likeverdige spesialisthelsetenester. Men viss ein les formålsføreseigna i helseføretakslova og i spesialisthelsetenestelova, står det heilt klart at ein skal sørgja for at tenestetilbodet vert likeverdig og tilpassa pasientane sitt behov, og at det vert gjort tilgjengeleg for pasientane. Så dette er ikkje noko ein treng eit forslag om.

Forslaget som vert lagt fram av fleirtalet som ei løysing, vart òg slakta av den aksjonsgruppa som er etablert for sjukestuer i Nord-Troms, som er ei breitt samansett gruppe av representantar frå SV, Arbeidarpartiet, Kystpartiet, Høgre og Senterpartiet og av ulike faggruppe. Dei har vurdert forslaget frå fleirtalet, og dei skriv i ein e-post til oss at dei ikkje kan sjå at situasjonen for sjukestuene i Nord-Troms er meir avklart med dette forslaget. Det er jo dette som er sanninga. Difor kjem Senterpartiet heller ikkje til å stemma subsidiært for forslaget frå fleirtalet, for det er det forslaget som er fremja frå mindretalet i komiteen, som ville ha ført til ei avklaring for vidare drift og finansiering av sjukestuene i Nord-Troms.

Når det gjeld dette med at ein nasjonal helse- og sjukehusplan skal innehalda føringar for samarbeidsprosjekt: Når vert ein nasjonal sjukehusplan vedtatt? Det vert nesten eitt år til. Det kjem til å verta altfor seint for denne saka. Dessutan er den samarbeidsplikta som i dag er, nedfelt i lova. Ein kunne heller ha brukt energi på å sørgja for at helseføretak og kommunar klarer å realisera den plikta som ligg i dagens lovverk.

Ketil Kjenseth (V) [18:18:40]: Flere her har vist til at det er store avstander i Nord-Troms. Det er helt riktig. Derfor er det også behov for å ha et desentralisert tilbud, og de ni sykesengene har altså eksistert i de fire kommunene fra 2005. Flere har nevnt at det var et foregangstilbud, og at det var med på å skape et innhold i Samhandlingsreformen som kom i 2012. Det ligger altså en historikk bak her hvor en egentlig ikke helt har greid å avklare denne situasjonen for Nord-Troms. Vanligvis likestiller vi jo Finn-

mark og Nord-Troms når det gjelder virkemiddelapparatet. Dette handler hovedsakelig om en periode hvor det har vært en rød-grønn regjering som ikke har klart å bli enig om hvordan en skal finansiere et sånt tilbud. Det virker vel også litt tilfeldig hvordan det ble til i Finnmark.

Fra 2016 skal vi pålegge kommunene å tilby øyeblikkelig hjelp-senger. Med det flytter vi mer penger nærmere kommunene. Det er det vi nå sier med dette flertallsforslaget, at hvordan vi skal finansiere regionale tilbud ikke bør være et prinsippvedtak i Stortinget. Det må kommunene finne ut av sammen med de regionale, i dette tilfellet helseforetaket Universitetssykehuset Nord-Norge HF. Mer og mer av pengene flyttes nærmere kommunene. Det er vanskelig å se at kommunene ikke kan få råde og bestemme over tilbudet slik de sier at de er enige om, og lar seg diktere av spesialisthelsetjenesten. Det blir litt vanskelig for oss å gå inn i en nasjonal helse- og sykehusplan hvis sånne regionale kamper ligger til grunn.

Dette er jo ikke et enestående tilbud. I mitt fylke, Oppland, har seks kommuner gått sammen om å bygge et lokaledisinsk senter på Fagernes i Valdres. De har investert sammen, og det er opprettet et eget eiendomsselskap. Kommunene har sammen spleiset på 300 mill. kr for å bygge det opp. Sykehuset Innlandet HF har ikke vært inne med investeringsmidler, men de har allikevel nå valgt å etablere et dialysetilbud der, som det er mulig å utvide med å etablere stadig flere dagpolikliniske aktiviteter. Det blir spennende å se i framtida. De ser på om det faktisk er mulig å etablere en CT-maskin i det tilbudet. For dem som bor i Valdres og har lang vei til enten Lillehammer, Gjøvik eller Hønefoss, er dette et kjærkomment tilbud. Det er ikke så mange år siden vi la ned fødetilbudet i Valdres, og det var stor bekymring for at hele helsetilbudet skulle ryke ut av Valdres. På bare noen få år har en snudd seg rundt lokalt, og sammen med Sykehuset Innlandet HF planlegges det stadig nye tilbud.

Det må være en sånn type dialog vi skal legge til rette for og avklare, også i nasjonal sykehusplan – strukturen for framtida. Derfor synes Venstre det ville være et feil vedtak i dag om vi fryser situasjonen i noen regioner – og dermed ender opp i en ganske uavklart situasjon for mange andre regioner som har lyst til å gjøre noe liknende.

Representanten fra Høyre Kristin Ørmen Johnsen var inne på telemedisin. Det er riktig, det løser jo ikke alt. Når det er store avstander, er det av og til også behov for en seng. Det må jo kunne løses innenfor øyeblikkelig hjelp-tilbudet.

Venstre har også tidligere ofte snakket om distriktsmedisin. Dette er en region som har erfaring og kompetanse på dette, og det er en kompetanse vi ønsker inn i den nasjonale sykehusplanen.

Vi ser altså fram til at kommunene i Nord-Troms, disse fire i dette tilfellet, skal få bruke sin makt til å være med på å bestemme hvilket tilbud de skal ha i framtida.

Statsråd Bent Høie [18:23:36]: Sykestuene i Nord-Troms er et eksempel på et tilbud regjeringen vil ha mer av som oppfølging av Samhandlingsreformen. Å legge til rette for helsetjenester utenfor sykehus der den enkelte

bor, er bra for den enkelte, og det er god samfunnsøkonomi.

Organisering og finansiering av helsetjenestene i Nord-Troms må avtales lokalt mellom de berørte kommunene og Helse Nord. Sykestuene inngår i dette.

Det er naturlig at videre tilskudd fra Helse Nord til driften av sykestuene ses i sammenheng med tilskuddet til etablering av nye døgntilbud i kommunene i forbindelse med Samhandlingsreformen og eventuelt andre tilskudd. Som en del av Samhandlingsreformen vil midler overføres til kommunerammen i forbindelse med etableringen av nye øyeblikkelig hjelp-døgntilbud som kommunene har kunnet tilby fra 2012, og som blir en lovpålagt oppgave fra 2016.

Dette medfører at midler som fram til nå har kommet fra sykehusene, overføres til kommunerammen fra 2016. Målet er at det nye tilbudet skal bidra til at pasienter kan behandles nærmere der de bor, istedenfor å måtte legges inn på sykehus, forutsatt at de får et minst like godt tilbud.

Helse Nord har i tillegg besluttet å videreføre finansieringen av sykestuedriften utover de midlene som nå overføres kommunerammen, også for 2016. De økonomiske rammene for helsetilbudet til befolkningen i de berørte kommunene vil altså ikke endres som følge av omleggingen fra 2016.

Videre utvikling og eventuelle justeringer i sykestuetilbudet må skje lokalt basert på kjennskap til de lokale forholdene. Helse Nord og kommunene vil måtte gå i dialog om hvordan tilbudet skal organiseres i forbindelse med støtten foretaket vil bidra med, utover midlene som nå overføres til kommunerammen.

Det er viktig med godt samarbeid mellom kommune og spesialisthelsetjeneste for å utvikle kvalitetsmessig gode tilbud tilpasset befolkningens behov. En hensiktsmessig løsning må basere seg på en reell dialog mellom de berørte kommunene og Helse Nord, og at man i dialogen må kunne vurdere alternativer til samlokalisering av tilbudet.

Kommunene i Nord-Troms og Helse Nord må avklare om de ser en felles fordel av å ha tilbud utover det som bidrar til at færre pasienter har behov for å reise helt til Tromsø, og om kommunene sikrer god kvalitet på sine tilbud.

Vi må ha en helse- og omsorgstjeneste som sikrer hele befolkningen likeverdig tilgang til forsvarlige tjenester. Et slikt tilbud kan vi bare realisere gjennom et tett samarbeid mellom kommuner og sykehus. Samhandlingsreformen med vektlegging på sammenhengende behandlingsforløp gjelder fortsatt. Et av de viktigste målene i Samhandlingsreformen er at tjenestene på sykehus og i kommuner skal henge sammen.

Det er ikke planer om tilskudd over statsbudsjettet til driften av sykestuene i Nord-Troms. Tilskuddet på statsbudsjettet til sykestuene i Finnmark har historiske årsaker og springer ut av en forsøksordning med aktivitetsbasert finansiering av sykestuene i Finnmark på 2000-tallet. Som en følge av de økonomiske virkemidlene i Samhandlingsreformen ble det ikke lenger vurdert som aktuelt å videreføre en slik forsøksordning, og forsøket er derfor avsluttet. Tilskuddet på statsbudsjettet ble likevel videreført.

Høsten 2015 legger regjeringen fram en nasjonal helse- og sykehusplan for Stortinget. Planen vil bli regjeringens viktigste verktøy for hvordan vi skal innrette sykehusene og spesialisthelsetjenesten framover.

Nasjonal helse- og sykehusplan skal bli regjeringens operative redskap for å møte framtidens behovet for spesialisthelsetjenester. Planen utarbeides med utgangspunkt i hvordan pasienter og brukere mener helsetjenesten bør se ut. Den skal gi konkret innhold til begrepet «pasientens helsetjeneste». Både prosess og plan skal reflektere brukernes erfaringer, kompetanse og synspunkter. Gjennom å legge fram en nasjonal helse- og sykehusplan vil regjeringen sørge for at overordnede politiske beslutninger om sykehusene og spesialisthelsetjenesten fattes av Stortinget.

Nasjonal helse- og sykehusplan utarbeides og ses i sammenheng med annet pågående arbeid i departementet, som f.eks. stortingsmeldingen om primærhelse, som nå er oversendt til Stortinget, og den kommende stortingsmeldingen om kvalitet- og pasientsikkerhet, den varslede opptrappingsplanen for rusfeltet samt det arbeidet som nå pågår innen de prehospitale tjenester.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [18:28:17]: Vi foreslår at helseforetaket viderefører satsinga på sykestuene, slik de heldigvis har meldt, og at det skal kunne skje med utgangspunkt i en modell som kommunene selv finner formålstjenlig, og som samtidig gir de beste tjenestene til befolkninga. Det er et prinsipielt spørsmål om hvorvidt kommunene skal ha det siste og avgjørende ordet om praktisk organisering av tjenestene som kommunene har det helsefaglige ansvaret for, eller om det er slik at spesialisthelsetjenesten, f.eks. helseforetaket, skal kunne pålegge kommunene en spesiell organisering av tjenestene dersom helseforetaket bidrar med delfinansiering av tiltakene, altså helt uavhengig av om man har kompetanse i kommunene. Hva er statsrådens prinsipielle syn i denne saken?

Statsråd Bent Høie [18:29:06]: Jeg er enig i at mindretallsforslaget representerer et prinsipp i denne sammenheng, men det er et prinsipp som jeg oppfatter at ble forlatt i forbindelse med Samhandlingsreformen, og som jeg er overrasket over at Arbeiderpartiet nå fremmer forslag om, nemlig et prinsipp om å la bare en av partene – i denne sammenheng kommunene – få lov til å diktere hvordan et samarbeidstilbud skal være.

Jeg oppfatter at det er et viktig prinsipp i Samhandlingsreformen at de tiltakene som spesialisthelsetjenesten og kommunehelsetjenesten skal samarbeide om, skal en faktisk samarbeide om, og at det er to likeverdige parter som møtes og diskuterer dette. Vedtar Stortinget det som Arbeiderpartiet her foreslår, setter en krokfot på det prinsippet og gir en av partene vetorett i dette samarbeidet. Det vil ikke bygge opp under Samhandlingsreformens prinsipper.

Tove Karoline Knutsen (A) [18:30:03]: Takk for svaret. Jeg må vel si at her er det statsråden som gir helseforetaket vetorett. Vi mener at dialogen må bygge på at

helseforetaket har ansvaret for at man har den nødvendige kompetansen. Men vi mener at en praktisk organisering ligger innenfor lovverket og avtalene som gjelder i Samhandlingsreformen, det må kommunene ta hånd om.

Er statsråden enig i at helseforetaket skal diktere praktisk organisering av f.eks. sykestuesenger? Jeg spør igjen.

Statsråd Bent Høie [18:30:46]: Nei, det mener jeg ikke. Det er derfor jeg i mitt innlegg var veldig tydelig på at de to partene må samarbeide og samhandle, også om det tilbudet som Helse Nord skal finansiere i kommunene. Det ville vært urimelig overfor Helse Nord, om de – sånn som forslaget fra Arbeiderpartiet legger opp til – skal betale en regning for et tilbud som de ikke skal ha noen som helst innflytelse over, og der kommunene kan ha vetorett med hensyn til hvordan tilbudet skal være. Kommunene får et selvstendig ansvar for tilbud som de får et lovpålagt ansvar for etter 2016. De pengene vil bli overført fra Helse Nord til kommunene. Der kan selvfølgelig kommunene velge å si: Dette vil vi ikke samarbeide om, dette vil vi bare etablere selv.

Men det vi snakker om nå, er den delen som Helse Nord fortsatt skal finansiere utover den forpliktelsen som Helse Nord har ifølge Samhandlingsreformen. Da vil det være urimelig, sånn som Arbeiderpartiet legger opp til, at kommunen skal ha vetorett når det gjelder innholdet i tilbudet.

Tove Karoline Knutsen (A) [18:31:50]: Jeg skisserer en løsning for helseministeren. Kan helseministeren se for seg følgende: Helseforetaket stiller krav når det gjelder kompetanse og kvalitet og stiller krav til samlokalisering der man f.eks. leverer et røntgenapparat. Men når det gjelder den rene pleie- og behandlingsskapasiteten – som sykestuesenga representerer, som for øvrig ligger på et litt lavere bemanningsnivå enn øyeblikkelig hjelp-senga – kan helseministeren der se for seg at man fordeler ansvar og beslutningsmyndighet «innforbi», som helseministeren bruker å si, dette feltet? Altså: ansvaret for kompetanse på helseforetaket, og for den praktiske organisering og plassering av senga på kommunene?

Statsråd Bent Høie [18:32:35]: Jeg kan se for meg mange gode, kloke løsninger på dette området. Men jeg tror at både representanten Tove Karoline Knutsen og jeg bør ha tiltro til at mennesker som jobber i Helse Nord, og de som jobber i kommunene, også har mange kloke tanker om dette. Så jeg vil overlate til dem å finne den gode løsningen. Jeg er veldig tydelig overfor Helse Nord, de må samarbeide med kommunene om dette. Ingen av partene har rett til å legge ned veto. De må finne en god praktisk løsning på dette spørsmålet.

Kjersti Toppe (Sp) [18:33:21]: Eg lytta til førre replikkrunde, då statsråden omtalte dette med kven som kan ha vetorett og ikkje.

Eg har eit spørsmål ut frå det som er vorte sagt, om statsråden synest det er ein fornuftig og klok måte å gå inn i ein samarbeidsavtale på slik som helseforetaket har gjort,

der ein set krav til samarbeidet og finansieringa ved å vera heilt tydeleg på at då må det skje ei sentralisering, og at tiltaket må etablerast på éin spesiell plass. Synest statsråden at det er klokt å agera på den måten som foretaket har gjort?

Statsråd Bent Høie [18:34:21]: Jeg har ikke tenkt å stå her og dele ut terningkast på de ulike partenes opptreden i denne saken.

Det jeg mener, er at flertallets innstilling og forslag i denne saken gir et veldig godt fundament for de to partene til å sette seg ned igjen og begynne å diskutere – og finne en god løsning.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [18:34:58]: Kvar gong ein kjem på politikarbesøk til dei tre–fire nordlegaste sjukestuene i Troms, får alle politikarar som er der, eitt spørsmål. Eg tenkjer eg skal bere fram det spørsmålet for Bent Høie, for alle hans partikameratar som har vore der, har svart ja på det spørsmålet, og det er, rett og slett: Vil ministeren kunne garantere for vidareføring av sjukestuetilbodet i Skjervøy, Nordreisa, Kåfjord og Kvænangen?

Statsråd Bent Høie [18:35:35]: Ingen som spør meg om å få garantier om at helsetjenesten skal se ut i framtiden slik som den så ut i går, får et ja på det spørsmålet. Da ville de hatt en helseminister som reiser rundt og garanterer at kvaliteten på tilbudet skal gå ned. Helsetjenesten vil alltid ha behov for utvikling og endring. Så jeg håper ikke at en garanterer at helsetjenesten skal se ut i framtiden slik som den ser ut i dag. Det ville i så fall være veldig synd for befolkningen.

I denne saken tror jeg det er lurt at vi alle bidrar til at kommunene og Helse Nord setter seg ned på ny, diskuterer dette sammen og finner gode løsninger, med utgangspunkt i det som er det beste for innbyggerne i denne regionen.

Representanten hørte i mitt innlegg at jeg var veldig tydelig på at det å ha et sykestuetilbud i Nord-Troms er også en viktig del av oppfølgingen av Samhandlingsreformen – og helt i tråd med regjeringens politikk.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kent Gudmundsen (H) [18:36:46]: I Nord-Norge har vi en svært lang og stolt tradisjon med sykestuesenger. Lange avstander, dårlig infrastruktur og krevende klima har naturlig nok spilt en sentral rolle fra mange tiår tilbake i tid, og denne oppbygde kompetansen og halvannenlinjetjenesten, omtalt i dag som KAD-senger, er derfor en naturlig del av utbyggingen i det enkelte lokalsamfunn, hvor det var et sterkt ønske og påfølgende behov for å sikre trygghet, ivareta en beredskap og gi et godt tilbud, som innbyggerne krevde.

I de fleste kystkommunene i nord har i så måte opparbeidelsen av denne høye kompetansen på feltet medført, sammen med at Samhandlingsreformen nå stiller krav til at alle kommuner skal ha slike KAD-senger, at disse kommu-

nene har et særlig fortrinn og viser seg å være særlig dyktige på området. De leverer nemlig tjenester av høy kvalitet og har spart mange en sykehusinnleggelse, som har gitt økt livskvalitet for den enkelte og i tillegg har vært god samfunnsøkonomi.

I årenes løp har man også fått tilført ytterligere kompetanse og muligheter i skjæringspunktet mellom denne halvvannlinjetjenesten og spesialisthelsetjenesten. Ute i våre lokalsamfunn og utenfor sykehusene har man gjennom telemedisin og framvekst av distriktsmedisinske sentre fått styrket kvalitet i tjenestetilbudet. Videre har også utbygging og oppgradering av veinettet redusert avstander, og i tillegg til profesjonalisering av ambulansetjenesten har dette faktisk medført en endring fra transport til en prehospital tjeneste langs våre veier.

I sum gir dette trygghet i hverdagen for de mange som fortsatt har lang avstand til et sykehus, og i et samfunn hvor vi stadig stiller høye krav til vår helse og sikkerhet. Da er dette viktig.

Jeg er derfor veldig fornøyd med at vi i dag har flertall for at vi skal se på modeller med desentraliserte spesialisthelsetjenester inn i den kommende nasjonale sykehusplanen, hvor vi vil slå fast at alle kommuner i Nord-Troms skal sikres et likeverdig tilbud. I samarbeid med Helse Nord, som har et sørge-for-ansvar i denne saken, og med Samhandlingsreformen fikk kommunene også sitt ansvar, har vi i dag helt klare forventninger til at den videre prosessen med kommunene blir en reell dialog, hvor det ses på alternativer til en lokasjon, og hvor målet er at det blir en omforent løsning som kan stå seg over tid.

Når finansieringen av KAD-sengene overføres til kommunene fra 2016 gjennom Kommunal- og moderniseringsdepartementet som en del av rammen, er det nødvendig med en sånn felles dialog, så hver enkelt kommune kan komme til en felles enighet og dermed få på plass en felles avtale med Helse Nord – lokalt forankret og etter Samhandlingsreformens intensjoner. Med finansieringen avklart for 2016 gis det rom for en sånn dialog og omstilling, som nå framover faktisk vil kunne bidra til å videreutvikle Sonjatun som DMS i regionen, samtidig som det sikres kapasitet og sengeplasser i kommunen. Dette vil både helseforetak og kommune være tjent med. Og med dagens utvikling i telemedisin, eksisterende hospitering som utvikles videre, og kommende styrking av veinettet er det nå mange muligheter for god og økt samhandling i Nord-Troms.

Øyvind Korsberg (FrP) [18:40:09]: Det er flere talere som har etterlyst historikken rundt sykestuetilbudet i Nord-Troms. Jeg skal ikke påberope meg hele historikken, men det er et spørsmål jeg har vært opptatt av tidligere, også under den forrige regjering, og tatt opp med jevne mellomrom. Jeg skal ikke bruke uttrykket «kamp», men det har iallfall vært et sterkt ønske fra Nord-Troms om å beholde det tilbudet man har hatt, og det har man klart etter en del runder med de rød-grønne. Det var ikke like enkelt hver gang, for å si det forsiktig.

Et av de temaene som har vært oppe, er hvem som på en måte skal ha vetoretten, jf. det som representanten Tove

Karoline Knutsen tok opp i replikkvekslingen med statsråd Høie. Jeg kan forsikre representanten Knutsen om at statsråd Høie svarer nøyaktig det samme som den forrige statsråden svarte, som da het Jonas Gahr Støre – nøyaktig det samme.

Det er kommunene selv og helseforetaket som må finne de gode løsningene. Det tok jeg opp med Jonas Gahr Støre da han var helseminister, i februar 2013. Jeg kan godt sitere litt av de svarene jeg har fått. Han skriver at

«så mener jeg Helse Nord og kommunene i Nord-Norge er de beste til å fatte avgjørelser om sitt helsetilbud. Å flytte avgjørelser fra landsdelene inn til departementet vil ikke gi flere ressurser».

Videre uttalte Støre følgende:

«Jeg mener at vi i et langstrakt land som Norge er best tjent med at beslutninger om lokale tilbud tas nærmest mulig de det gjelder. Helse Nord og Skjervøy kommune er i dette tilfelle bedre skikket enn departementet lokalisert i hovedstaden til å avgjøre hvordan helsetjenestene i dette området skal utvikles videre.»

Det tror jeg er et svært godt svar, og det er et svar som står seg også i dag. Statsråd Høie har helt rett i at skal man utvikle et helsetilbud, må man ikke videreføre gårdsdagens løsninger, man må se på nye løsninger.

Når det er sagt, merker jeg meg med stor glede at det er referert til det brevet som statsråden har sendt til komiteen, av 24. april, der han sier:

«Det er ikke planer om å svekke finansieringsgrunnlaget for sykestuedriften i Nord-Troms i 2016.»

Det romertallsvedtaket som ligger inne i innstillingen, er framtidsrettet. Det mindretallsforslaget som Arbeiderpartiet og noen andre står bak, er egentlig å slå inn åpne dører. Det bringer ikke noe nytt til debatten, dessverre. Jeg er glad for at vi har en helseminister som tar denne debatten atskillig mye lenger fram i tid enn de rød-grønne noen gang klarte.

Ketil Kjenseth (V) [18:43:31]: Overfor foregående taler vil jeg være så ubeskjeden å føye til at vi har et støtteparti som også tør å ta debatten om framtida, og vi låser oss ikke nødvendigvis fast i fortida.

Det er ingen tvil om at vi står foran utfordringer med hensyn til å skape det framtidige tilbudet. Flere har nevnt telemedisin, og det gjorde jeg også i mitt forrige innlegg, men i dag er det en umoden sektor. Vi er nødt til å gjøre noe med takstene, og vi er nødt til å gi utdanning til dem som skal bruke dette, slik at de er trygge på det, og der står vi foran en stor utfordring.

Når vi skal i gang med arbeidet med Nasjonal helse- og sykehusplan, må vi også diskutere transporten, som er en del av helsetilbudet. Transportutgiftene er ikke alltid på linje med det ønsket vi har om å desentralisere. Det er også en gjennomgang vi må ha.

Vi har også vært inne på kompetansetilbudet. Dette gir også en åpning og en større mulighet for en desentralisert kompetanseutvikling, som også bør være en del av den dialogen som kommunene, Helse Nord og Universitetssykehuset Nord-Norge skal i gang med, som vi i dag pålegger dem, og som er det framtidsrettede. Den kompetansen

som er der lokalt, må fortsatt brukes, og i disse tilfellene er den svært viktig når det gjelder de lokale forholdene, sammen med den helsefaglige kompetansen som de har. Det skal også rekrutteres nytt helsepersonell der, og de må også være med i en dialog for framtida.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [18:45:38]: Sidan forslaget blei fremma, har det skjedd ein bevegelse, og det er positivt. Det er ikkje sånn at Helse Nord no er like bastant med omsyn til korleis dette skal bli. Det er dialog som no er brukt som nytt omgrep. Eg fryktar at dialog er eit anna ord for diktat i denne samanhengen. Vi veit kven som sit med dei sterke forhandlingskorta når ein skal føre dialog om desse tilboda, og det er også litt av bakgrunnen for dette.

Sjukestuenes betydning, viktigheit og nytte er godt dokumentert. Det er i forslaget også referert til ein del forskning som er gjort på området. Sjukestuetilbodet erstattar sjukehusinnlegging for ein del pasientar og korte sjukehusopphald for andre. Vi veit også at eit behandlingstilbod som medisinsk sett er godt nok og som samtidig bevarer kontakten med nærmiljøet og det omsorgsapparatet som tar hand om pasienten før og etter opphald, er kvalitativt betre enn korridor plass i ei høgspesialisert sjukehusavdeling. Det er denne halvannalinjetenesta som er utgangspunktet for diskusjonen her, og det er denne halvannalinjetenesta i Nord-Troms som står i fare. Det er godt dokumentert at dei tar seg av både dei eldste pasientane og dei med kroniske sjukdommar, som er dei største gruppene, men dei har også ei viktig rolle i ei akuttmedisinsk kjede og når det gjeld psykiske lidingar.

Så ville Helse Nord på autopilot utan Stortingets innblanding ture fram og foreta ei sentralisering, og i praksis ei nedlegging av ideen sjukestue som ei nær halvannalinjeteneste i eit gigantisk område i Nord-Troms.

Så er spørsmålet: Er det nok at ein skal gå i dialog? Kan ein gi garantiar for at dette tilbodet faktisk vil bli reelt vurdert? Det er det ingen her som har gitt foreløpig, og det trass i den overveldande støtta som sjukestuene har i heile Nord-Troms, trass i at alle kommunane i dette området som det gjeld, og fylkestinget – og alle dei partia som sit her – samrøystes har vore med på å vedta vidareføring av dagens sjukestue, og trass i at alle partia og fleire av dei som har vore på talarstolen her i dag, har vore på sjukestua og garantert ei vidareføring av tilbodet. Ei veke før valdagen i 2013 garanterte dåverande stortingsrepresentant fra Høgre, Elisabeth Aspaker, at sjukestuetilbodet vil bli vidareført i den forma det har i dag. Det vil dermed vere eit gigantisk løftebrot frå alle partia som stemmer imot forslaget vårt, dersom dei gjer det. Hvis enda på visa er at nokre av desse tilboda blir lagde ned, vil eg seie at det er politikk på sitt aller, aller verste. Forslaget til vedtak I seier ingenting anna enn det som allereie er stadfesta i dagens lov.

Tove Karoline Knutsen (A) [18:49:06]: Jeg føler det er behov for noen kommentarer.

Sykestuene i Nord-Troms har hatt forutsigbar finansiering. Det som det ofte var snakk om, var om man skulle ha en egen pott over statsbudsjettet, som i Finnmark, eller om man skulle ha det over Helse Nord sitt budsjett. Inntil Sam-

handlingsreformen og de uklarhetene som var rundt de finansieringsordningene som kom da, hadde man altså det. Jeg skal komme tilbake til akkurat det.

Jeg har sett at representanten Gudmundsen ofte snakker om disse øyeblikkelige hjelp-sengene. Øyeblikkelig hjelp-sengene utgjør i denne regionen 1,7 senger, eller la oss si 2 senger, som regnes inn i den store potten, og som sannsynligvis plasseres på Distriktsmedisinsk senter. De har litt høyere bemanning og litt forsterka medisinsk beredskap enn sykestuesengene.

Representanten Kjenseth sier at vi mener at vi skal fryse situasjonen. Nei, vi mener ikke at vi skal fryse noen situasjon. Det er helsefaglig begrunna fra kommunenes side. Jeg har ikke hørt at helseforetaket har gått imot at man har den desentraliserte strukturen. Alt skal ikke se ut som det var i går. Men det er ingen grunn til at man skal endre noe som fungerer bra. Det ser vi på statistikkene for belegg, vi ser det på statistikkene for hvem som blir utskrevet tilbake til hjemmet – en veldig viktig indikasjon – og vi ser det på bruk av sykehuset i Tromsø. Disse tre parametrene skårer disse sykestuesengene veldig godt på. Det betyr at disse tjenestene er bra.

Så til representanten Korsberg: Vi er jo helt enig med tidligere helseminister Jonas Gahr Støre i at statsråden ikke skal sitte og diktere noe, og at Stortinget ikke skal diktere noe. Derfor er det veldig viktig at man lar helseforetaka og kommunene samhandle om ting. Men da det brente et blått lys i 2013, la daværende helseminister Jonas Gahr Støre inn en klar bestilling i budsjettet for samme år hvor det sto: Helseforetaket skal videreføre finansieringen til sykestuesengene. Nå brenner det et blått lys, fordi helseforetaket har bestemt seg for å si hvor plasseringa av den enkelte seng skal være, på sted A eller sted B. Da forventer jeg at helseministeren tar en prat og rydder opp i disse tingene. Det fins ingen grunn til at helseforetaket skal bestemme om seng A skal stå på plass B, eller seng B skal stå på plass C. Helseforetaket skal stille krav til kompetanse, forsvarlighet og hvis man leverer utstyr, at det plasseres på et bestemt sted. Lokaliseringa av den enkelte seng må da være et kommunalt ansvar.

Kjersti Toppe (Sp) [18:52:20]: Eg kan følgja veldig mykje av denne debatten frå begge sider, for eit samarbeid mellom helseforetak og kommunar skal jo ideelt sett skje gjennom ein dialog. Bakgrunnen for saka er at det ikkje har gjort det, bakgrunnen er at det har kome eit diktat frå føretaket der kommunane har følt seg hjelpelause. Difor er det fremja ei sak i Stortinget om dette.

Det er jo slik at alle kommunar, fylkesting og fagfolk lokalt ønskjer ei vidareføring av sjukestuedrifta slik ho er i dag. Dei beskriv det som ein suksessfaktor i dei fire kommunane, og at både befolkninga, fagfolk og politikarar meiner at det er ei slik organisering som gir kommunane best beredskap, sparer pasientane for lange, slitsame reiser og gir befolkninga tryggleik for at dei får hjelp raskt om dei blir sjuke.

Føretaket har – tidlegare i alle fall – stilt krav om ei sentralisering av tilbodet. Når statsråd Høie vert utfordra i dag, når representanten Kjenseth er på talarstolen og seier at vi

no skal sikra morgondagens tilbud, og når Høie på talerstolen ikkje kan garantera for vidare drift som i dag fordi det kunne vera ein garanti for dårleg kvalitet, meiner eg det er grunn til å spørja direkte: Om det er slik at statsråden og dei andre som har sagt liknande, meiner at det er dårleg kvalitet på dagens tilbud, må dei seia det i klartekst, for då veit jo ikkje befolkning og fagfolk i Nord-Troms sitt eige beste. Eg synest det er litt pussig å gi slike signal når ein har som høgaste leiestjerne å skapa pasientane si helseteneste. Eg synest faktisk det burde dementast: Er det slik at ein meiner at dagens tilbud har så dårleg kvalitet at ein er nøydd til å sentralisera tilbodet?

Olaug V. Bollestad (KrF) [18:55:00]: Her på talerstolen er det nesten sagt at vi som er i mindretall, er bakstreverske og ikke framtidsrettet. Men vi som har forhandlet med regionale helseforetak om likeverdighet for å få til samarbeidsavtaler i Samhandlingsreformen, vet hvor vanskelig det har vært å være likeverdige parter i den forhandlingen. En liten kommune, eller nå fire kommuner med totalt 11 000 innbyggere, vet hvor vanskelig det er å være likeverdig part i en forhandling med et stort helseforetak.

Det vi nå snakker om, er at det ikke har vært en reell forhandling, men et påbud om å sette seg ned og legge dette til én plass, som en forutsetning for å få penger i 2016.

Når Kristelig Folkeparti er opptatt av tilbudet i disse sykestuene, er det nettopp fordi det handler om innovasjon. Det er ingen hindring for sykestuene når det gjelder å ta i bruk telemedisin, det er ingen hindring for sykestuene når det gjelder å bruke nye teknologi. Faktisk har kanskje sykestuene gått langt foran mange sykehus i bruk av nettopp dette.

For Kristelig Folkeparti er det viktig å vite at folket i disse fire kommunene har gode tilbud, og at det skal være en likeverdig dialog mellom helseforetaket og kommunen. Det viser dette Dokument 8-forslaget at det ikke har vært.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [18:57:04]: Eg har stor forståing for dei som meiner at vi må utvikle helsetenestene kontinuerleg, og at det er ingenting som skal skrivast i stein. Da tenkjer eg at det er vel litt merkeleg å seie at eg har forståing for det – det er vel ingen her som er ueinig i det. Det er ein form for bevisst misforståing av grunnlaget for diskusjonen å kome med den typen ting som argument. Det vi snakkar om her, er eit tilbud i ein region der alle kommunane det gjeld, og fylkesting – med stor støtte i befolkninga – meiner at dette er ei god organisering.

Så eit spørsmål til Korsberg: Kven skal bestemme? Skal vi som er geografisk plasserte i Oslo, sitje her og bestemme, eller skal ein bestemme dette i helseregionane? Er ikkje poenget her at vi skal begynne å organisere helsetenestene meir retta mot befolkninga, at vi nettopp skal lytte meir til kommunane, meir til pasientane? Når vi da skal organisere tilbodet i denne regionen, skal vi ikkje da lytte til dei folka som bur der, og kva slags erfaringar dei har?

Når vi ser korleis forhandlingsforholdet her er, korleis dialogen blir organisert, og kven som sit med det lengste strået, og kven som sit med det korte – når alle kommu-

nane kan gå mot ei løysing og Helse Nord likevel seier at sånn skal det bli – da burde det ringje nokre varselklokkar for dei som har ansvar for dialogen som skal skje mellom kommunane og helseforetak, i det minste.

Og når det er snakk om å fryse: Kunne ein ikkje da i så fall ha foreslått ei tidsramme for kor lenge dette skal først vidare? Kunne ein ikkje da ha foreslått at ein skal sjå dette i samheng med sjukehusplanen, som var ein del av diskusjonen? Nei, ein ville ikkje i det heile gå inn på ideen om å føre vidare, uansett atterhald. Det meiner eg viser at fleirtalet er villig til også å leggje ned, også å samlokalisere, og at dei varme orda om dette tilbodet i den regionen ikkje betyr så mykje. Det er fagfolk i Helse Nord ein skal lytte til, det er ikkje befolkninga i Nord-Troms ein legg vekt på i denne avgjerda.

Eg ønskjer å stille spørsmålet til helseministeren: Der som kommunane meiner at dette ikkje gjev eit betre tilbud, kven avgjer? Og så eit spørsmål til dei som har fremja forslag til vedtak i her i komiteen: Kva er det i det forslaget som ikkje er dekt i gjeldande lovverk? Da snakkar eg ikkje om tilvisinga til sjukehusplanen. Kva er det? Er det noko som helst der som ikkje allereie er dekt i vedtak som er gjorde i denne salen?

Kristin Ørmen Johnsen (H) [19:00:24]: Jeg synes vi har en god debatt om hvordan spesialisthelsetjenesten skal organiseres, men det må ikke skapes et inntrykk fra talerstolen av at innbyggerne i kommunene ikke har noe annet alternativ enn sykehussenger. Veldig mange vil få utført spesialisthelsetjenester på sykehus og i Tromsø – heldigvis.

Men det vi diskuterer her, er nettopp hvordan man skal utforme dette tilbudet framover, og vi har på en måte landet på å diskutere et brev og hvordan man skal fortolke det. Jeg må si at jeg synes at ministeren, som er eier, har vært særdeles tydelig på at man skal sette seg ned og finne en god modell for hvordan man skal utvikle dette tilbudet videre – også innenfor rammen av det nye som har skjedd med samhandlingsreformen, at vi da får disse øyeblikkelig hjelp-sengene. Jeg synes det er bra at vi har sikret finansieringen i 2016. Det gir også noe tid og rom til å utvikle dette tilbudet videre.

Helsetilbud er ikke statisk. Det kan jeg si, som også kommer fra en region med lange avstander. Blant annet med Hallingdal Sjukestugu tok det ganske lang tid før kommunene klarte å samrå seg, også med helseforetaket, på hvordan man best skulle utvikle disse tjenestene.

Det er også stadig dialog om hvordan man kan finne den beste samhandlingen, og det er kanskje det vi dypest sett diskuterer her: Hvor detaljert skal Stortinget gå inn og styre denne type dialoger? Og det er nettopp derfor vi ikke går inn på mindretallets forslag, fordi det ikke åpner for en dialog; det er en stadfesting av at det er kommunene som skal sette premissene for hvordan penge- ne til helseforetaket skal brukes. Det mener jeg man må sette seg ned sammen og diskutere og finne gode løsninger for lokalt, og det kan være at de løsningene vi finner i dag, er helt annerledes om fem år. Det må det åpnes for.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Ketil Kjenseth (V) [19:03:03]: Til representanten Kjersti Toppe, som utfordrer flertallet på om en synes at det er så dårlig kvalitet at tilbudet må legges ned: Jeg har ikke snakket om kvalitet, det presiserer jeg. Dette handler for oss om at det er like uaktuelt å gi kommunene vetorett som det hadde vært å gi Helse Nord eller Universitetssykehuset Nord-Norge vetorett. Det vi legger til rette for her, er nettopp den dialogen, og jeg har faktisk fått med meg at kommunene ønsker at det skal være som det er.

Så har jeg også fått med meg at Universitetssykehuset Nord-Norge setter premisser, og det er to parter som prøver å diktere hverandre. Og det er ikke sånt jeg har lyst til å vedta i Stortinget, at den ene eller den andre skal ha rett. Jeg tror ingen av dem kommer til å få rett for framtida, og det er jo det vi skal løse.

Så har ingen snakket om kommunestruktur her. Jeg har ingen formening om hva de fire kommunene tenker om framtida rundt det, og jeg ser fram mot at de skal få fatte det vedtaket på samme måte som de her må finne et godt og framtidig tilbud.

Statsråd Bent Høie [19:04:25]: Det kan nesten virke som om representanten Knag Fylkesnes ble provosert over at han fikk et klart svar på det spørsmålet som han hadde til meg i replikkunden. Hans klare spørsmål var om jeg kunne garantere at ting skulle være som nå. Det fikk han et svar på som det virket som om han i sitt innlegg var enig i, at det å svare ja på det spørsmålet ville vært et veldig uklokt svar. Det er jeg glad for at vi er enige om.

Så er det også slik at finansieringen videreføres i 2016. Her er det to parter som begge har hatt veldig klare oppfatninger av hva som er rett løsning. Gjennom det som nå ligger som en flertallsmerknad og forslag til vedtak her, vil de få et godt grunnlag for å se at de må sette seg sammen på ny og diskutere og finne fram en løsning. Hadde en gått for mindretallets forslag her, hadde det ikke blitt noen diskusjon, da hadde kommunene sagt: Vi vil ha det som nå. Det hadde blitt resultatet, og det ville vært et urimelig resultat med tanke på at det faktisk er Helse Nord som betaler denne regningen.

Så synes jeg også at en del av innleggene gir en urimelig beskrivelse av Helse Nord i denne saken generelt, for Helse Nord er sannsynligvis den av helseregionene våre som bruker mest penger på og samarbeider nærmest med kommunene om å gi desentraliserte tilbud. Det gjør de fordi de mener det er riktig, men også fordi Helse Nord ikke har noen interesse av at pasienter som kunne fått et tilbud i Nord-Troms, blir transportert til Tromsø. Det er både dårlig helsepolitikk og dårlig økonomi. Det er de som må betale reisen for disse pasientene, det er de som må gi et tilbud på sykehuset. De har all interesse av å bidra til at pasienter som kan få et bedre tilbud i kommunen, fak-

tisk får det. Det er sannsynligvis også en av grunnene til at Helse Nord har vært så framoverlent når det gjelder å bidra til å etablere desentraliserte tilbud, og det ser jeg ingen grunn til at vi skal sette spørsmålstegn ved i framtiden.

Men jeg tror det er lurt at en med utgangspunkt i det som Stortinget forhåpentligvis vedtar ut fra den innstillingen som nå ligger, oppnår det som jeg oppfatter egentlig alle her er enige om, at Helse Nord og disse kommunene i Nord-Troms bør finne gode, praktiske felles løsninger på dette området. Det opplever jeg at alle har en interesse av. Så har vi litt ulike syn på hva som vil være det beste redskapet for å oppnå det, men jeg tror ikke det vil være klokt som redskap å gi kommunene vetorett i det samarbeidet.

Tove Karoline Knutsen (A) [19:07:09]: Da må jeg bare skynde meg og si at det er ingen som er så glad i det regionale helseforetaket som jeg er – det er masse klokskap og gode beslutninger i Helse Nord, og jeg snakker ofte med dem.

Jeg vil bare si først at vårt forslag går ikke på at vi skal bestemme hvor disse sengene skal legges. Det vi har sagt, er at vi mener at den praktiske organiseringa må skje ut fra hvordan kommunene finner det formålstjenlig, og med vekt på gode tjenester til befolkninga. Det er et veldig åpent forslag.

Så er jeg helt enig i, som statsråden har sagt flere ganger, at man fortrinnsvis må sette seg ned og snakke. Det har man gjort i denne saken. Og så hender det, som det hendte i 2013, at man ikke blir enig. Da tenker jeg at skal det være en meglerfunksjon inn i dette, må statsråden kjenne sin besøkelsestid. Det flertallsvedtaket som ligger her i dag, sier null og niks og er et såkalt tunga-ut-av-vinduet-forslag. Det sier ingenting som kan løse denne situasjonen. Jeg kjenner denne historien til sykestuesengene i Nord-Troms. Det er bare én ting som kan skje, og det er at helseministeren går inn og peker på løsninger, finner ut sammen med partene hva som kan være det rette, eller som eier instruerer Helse Nord om at man f.eks. hensyntar kommunenes ønske om hvor de enkelte sengene skal plasseres.

Så gjentar jeg, som jeg sa i stad: Hva er det helseforetaket skal stille krav om? Jo, om forsvarlighet, om kompetanse. Det er det helseforetaket har kompetanse til å stille krav om. Det blir nesten uholdbart med det samarbeidet som jeg mener er så viktig hvis det er sånn at helseforetaket skal diktere ned på enkeltssenger – om det er i bygd A eller bygd B den senga skal stå. Helseforetaket må stille krav om forsvarlighet, om kompetanse, og så kan helseforetaket stille krav dersom man plasserer ut en eller annen røntgen- eller dialysemaskin eller andre ting. Der er jeg helt enig i at helseforetaket skal kunne stille krav. Helseforetaket burde f.eks. – jeg jeg vet at de har planer om sånt utstyr i Nord-Troms – kunne si: Ok, her tar vi to av de sengene og knytter dem opp mot røntgen eller dialyse. Det hadde vært klokt.

Helseforetaket Helse Nord er klokt. I denne sammenheng er man det ikke. Da må helseministeren kjenne sin besøkelsestid som eier. Det forventer jeg av en helseminister.

Presidenten: Representanten Torgeir Knag Fylkesnes

har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [19:10:20]: Eg trur i det minste statsråden bør kunne ta kontakt med Helse Nord og seie: Vent, så ser vi dette i samanheng, f.eks. med den store helse- og sjukehusplanen. Det å starte ei nedlegging, ei samlokalisering, no ville jo vere det motsette av det helseministeren her tar til orde for. Det helseministeren i grunnen seier, er at dette skal sjåast i ein stor samanheng, og da synest eg det er spesielt viss ein da seier det er greitt å gjere store endringar for innbyggjarane i Nord-Troms, med så stor støtte som ein har frå kommunane, fylkestinget og befolkninga no. Og det er jo det dette handlar om, det som det kokar ned til: å lytte til befolkninga. Og det er befolkninga som her føler at dei har eit dårleg forhandlingskort. Ein må lytte til befolkninga og sjå kor interessante sjukestuene er i dag og i framtida.

Presidenten: Kjersti Toppe har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Kjersti Toppe (Sp) [19:11:36]: Ei presisering, i og med at statsråden og andre gjentatte gonger har omtalt forslaget frå mindretallet som eit forslag som vil gi kommunane vetorett på dagens ordning: Det er – slik som representanten Tove Karoline Knutsen sa – ikkje tilfellet. Viss ein les teksten, skriv ein at ein skal vidareføra sjukestuene ut ifrå ein modell som kommunane sjølve finn føremålstenleg. Det treng ikkje nødvendigvis vera akkurat sånn, men det må vera det som kommunane synest. Og når ein les helse- og omsorgstenestelova § 6-1, står det at det er kommunestyret som skal inngå samarbeidsavtale med helseforetaket. Meiner ein at ein skal inngå ein avtale som ikkje er føremålstenleg for kommunane? Det er jo dette forslaget som hadde sikra kommunane i denne saka, og forslaget frå fleirtallet nemner ikkje ordet «sjukestue» i det heile.

Øyvind Korsberg (FrP) [19:12:55]: Jeg har ikke noe stort behov for å forlenge debatten, men jeg har bare lyst å komme med en kort kommentar. Når representanten Tove Karoline Knutsen viser til at sykestuene var fullfinansiert i budsjettet for 2014, er det i form av en merknad, og en merknad gir ikke fullfinansiering, for det står i den merkningen at det skal tas innenfor helseforetakets eget budsjett. Så det er i realiteten ikke helt riktig.

Jeg tror man skal ha tillit til Helse Nord. Det er mange som har uttrykt at man ikke har den tilliten til Helse Nord i denne saken, men ellers har man det. Men jeg tror man må være så prinsipiell at man også i denne saken må ta utgangspunkt i at Helse Nord ønsker å gi det beste helsetilbudet også til befolkningen i Nord-Troms, at de legger opp til en god dialog, og at man finner en løsning som gagnar Nord-Troms.

Så er det vel ikke til å legge skjul på, for oss som kjenner forholdene litt i nord og i Nord-Troms, at de fire kommunene det er snakk om, kanskje ikke er helt samkjørte i spørsmålet om lokalisering av sykestuertilbudet, og dermed

vil man gjerne ha det i hver sin kommune. Det er på mange måter forståelig, men da må jeg bare vise til at Kvæangen kanskje har den største utfordringen ved at de sogner til Sonjatun helsesenter, rett og slett fordi man har Kvæangsfjellet, som ofte er vinterstengt. Jeg tror det var stengt i mer enn 30 døgn sist vinter. Det kan sikkert representanten Hoksrud mye mer i detalj enn undertegnede kan. Men det er i alle fall en stor utfordring.

Jeg tror at Helse Nord, og sikkert også media og kommunene i Nord-Troms, har fått med seg denne debatten og ser den utfordringen som ligger foran dem, men ikke minst – som statsråden peker på – den muligheten som også ligger der til å gi et godt og bedre helsetilbud til hele befolkningen i Nord-Troms. Og da må man se om man kan finne en god løsning for det som er morgendagens utfordringer.

Tove Karoline Knutsen (A) [19:15:38]: Jeg må bare beriktige litt, som representanten Korsberg sa. For det første: At regionrådet i Nord-Troms har gått inn for en slik modell, betyr ikke at hele innretninga på dette skal være som den er. Blant annet har Kåfjord, med den ene senga si, tenkt at de kunne flytte sin seng til Nordreisa. Det er helt strålende hvis de ønsker det, men regionrådet har gått inn for at man har et samlet syn på dette med lokalisering, og at man tar de avgjørelser lokalt.

Så sa representanten Korsberg at bestillinga som lå i budsjettet, ikke betydde noe. Vel, direktøren og styrelederen i helseforetaket har i møter med stortingsrepresentanter kommentert at det betydde alt og faktisk var helt avgjørende for at man videreførte finansieringa til Nord-Troms, fordi det kom fra eieren, helseministeren, i budsjettet under et eget avsnitt.

Eieren har mange måter å møte helseforetaket på og oppføre seg som eier på – ansvarlig og innenfor helseforetakets rammer. Det går veldig godt an for eieren å tre inn på arenaen når ting har låst seg. Det tenker jeg er god eierstyring av helseforetakene. Igjen: Jeg legger disse sengenes skjebne i hendene på helseministeren og håper han oppretter god dialog med – i utgangspunktet – fornuftige folk.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 7.

Sak nr. 8 [19:17:14]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Geir Jørgen Bekkevold, Kjell Ingolf Ropstad og Hans Fredrik Grøvan om en offensiv og solidarisk alkoholpolitikk (Innst. 381 S (2014–2015), jf. Dokument 8:88 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning

til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kjersti Toppe (Sp) [19:18:00] (ordfører for saka): Først vil eg takka komiteen for godt arbeid og for at vi i innstillinga faktisk er einige tverrpolitisk om skadeomfanget av alkohol og om at det er nødvendig med ein solidarisk alkoholpolitikk for å redusera alkoholrelaterte skadar og alkoholmisbruk, som òg representantforslaget inneheld.

Ifølgje Verdas helseorganisasjon er alkohol ei av dei tre viktigaste årsakene til dårleg helse og tidleg død i Europa. Regjeringa har i folkehelsemeldinga slutta seg til målet om å redusera skadeleg bruk av alkohol med minst 10 pst. innan 2025.

Ein samla komité understrekar at ein reduksjon av alkoholskadane er avhengig av at vi greier å redusera det samla alkoholforbruket i befolkninga, og at empiriske data viser samvariasjon mellom alkoholkonsum per innbyggjar og talet på personar som har eit skadeleg høgt forbruk. Det er difor nødvendig, meiner komiteen, å halda fast ved målet om eit lågt gjennomsnittsförbruk av alkohol i befolkninga og samtidig setja søkjelyset på drikkemønsteret og på tredjepartsskade. For det synest klart at alkoholmisbruk har svært store kostnader for enkeltmenneske, for samfunn og for arbeidsliv.

Kristeleg Folkeparti har i dette representantforslaget fremja 15 konkrete forslag. I innstillinga får ingen av dei fleirtal, sjølv om mange parti i merknadsform deler intensjonen bak fleire av forslaga. For Senterpartiet sin del vil eg presisera at når det gjeld forslaget om maksimaltid for skjenking i kommunane, har vi eit stortingsprogram som tilseier at maksimalstida skal vera kl. 03, som i dag, men at det er mange gode argument for at kommunane bør og kan gjera vedtak om reduserte skjenketider lokalt.

Når det gjeld forslaget om taxfree-kvotane, som vart auka i fjor, har forslaget frå Kristeleg Folkeparti vorte meir tydeleg i løpet av komitébehandlinga. Senterpartiet, SV og Kristeleg Folkeparti føreslår no at regjeringa i statsbudsjettet for 2016 reverserer endringa i taxfree-ordninga som vart innført i 2014. Her stemmer Arbeidarpartiet, Venstre og regjeringspartia imot.

Senterpartiet støttar elles dei fleste andre forslaga frå Kristeleg Folkeparti, utanom forslaget om å gjera det lovleg for kommunane å tena pengar på gebyr for skjenkeløyve. Vi meiner at dagens ordning, der det er kostpris som skal leggjast til grunn, er god.

Vi er heller ikkje med på forslaget om å stilla krav til rusfridom for å få offentleg støtte til idrettsarrangement. Det er eit prisverdig forslag, men i samband med nasjonal støtte til større nasjonale og internasjonale arrangement kan det vera vanskeleg. Vi fremjar eit alternativt forslag, som får støtte frå Arbeidarpartiet og Kristeleg Folkeparti, om å be regjeringa innleia eit samarbeid med idrettsorganisasjonane om å styrkja arbeidet for å gjera idrett til ei alkoholfri sone.

Det er skapt ein debatt om at Arbeidarpartiet, SV, Kris-

teleg Folkeparti og Senterpartiet i merknader gjentar det som regjeringa sa i rusmeldinga i 2012 om at forbruksdrivande produktinformasjon må avgrensast, og at ein må gå igjennom grensesnittet mellom reklame og produktinformasjon. Eg meiner at det er ei like reell problemstilling i 2015 som i 2012. Å setja i verk tiltak som kan avgrensa forbruksdrivande produktinformasjon, treng heller ikkje skjje ved lovendring.

På matområdet har regjeringa prisverdig nok sett ned ei næringslivsgruppe som har bestemt seg for å ta eit felles løft for å redusera saltinnhaldet i industritilverka mat. Eg meiner at vi treng eit liknande felles løft på alkoholfeltet. Det kunne regjeringa tatt initiativ til.

Det mest oppsiktsvekkjande i innstillinga er etter mitt syn at Høgre og Framstegspartiet skriv at dei meiner det er greitt og ønskjeleg å bruka lokkeprisar på alkohol for å få ungdom til å oppsøkje uteservering tidlegare på kvelden. Det viser at trass i einighet i komiteen om skadeomfanget og konsekvensane av alkoholbruk er det òg store forskjellar mellom partia på dette feltet framleis.

Senterpartiet har ein merknad der vi påpeikar at regjeringa i løpet av to år har fremja fleire alkoholpolitiske saker som i sum har ført til eit taktskifte i alkoholpolitikken. Særleg har auken i taxfree-kvoten bidrege til det. Så det er forståeleg at Kristeleg Folkeparti fremjar eit forslag om tiltak for ein meir solidarisk alkoholpolitikk.

Med det fremjar eg forslaga våre i saka.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ruth Grung (A) [19:23:15]: Arbeiderpartiet er glad for at rus- og alkoholpolitikk nå har fått en større plass i helsepolitikken. Det er bred enighet om å prioritere rus, men det har vært mer utfordrende å løfte en debatt knyttet opp mot alkoholpolitikk, og det til tross for at skadelig bruk av alkohol er en av våre største folkehelseutfordringer. Etter hvert som vi får mer kunnskap om rus, vet vi at alkohol er hovedinngangen til over 90 pst. av dem som i dag sliter med tung rusavhengighet.

Forskning viser, som også saksordføreren var inne på, at det er en klar sammenheng mellom det totale alkoholkonsumet i samfunnet og antallet rusavhengige. Det handler altså om det store flertallet som har kontroll på eget alkoholforbruk, og solidaritet med det store mindretallet som ikke mestrer den økte tilgangen på alkohol. Vi trenger også en kunnskapsbasert og ikke en moraliserende debatt, skal vi klare å løfte opp dette feltet.

Det handler også om politikkforståelse, om en aktiv og villet politikk, om i hvilken retning man ønsker at samfunnet skal utvikle seg. Derfor vil Arbeiderpartiet videreutvikle universelle ordninger som gir mulighet for et godt samfunn for alle. Vi har gode resultater. Norge har mindre helseskader som følge av misbruk av alkohol enn andre land. Pris og tilgjengelighet er det som virker best. Vinmonopolet har vært et effektivt alkoholpolitisk virkemiddel gjennom over 90 år. Og vi er glad for at flertallet i Stortinget har bedt regjeringen legge fram en helhetlig utredning om taxfree-ordningen, inkludert en gjennomgang

av de sosialpolitiske perspektivene. Derfor har ikke Arbeiderpartiet på nytt støttet forslag knyttet opp mot det i denne saken.

Arbeiderpartiet mener også at det er et politisk ansvar å drive aktivt forebyggende arbeid. Når alkohol har så store konsekvenser for så mange barns oppvekst, for så mye vold og overgrep, tap av arbeid og helse, forundrer det oss at regjeringspartiene og Venstre ikke er mer opptatt av å gi kommunene bedre kunnskap om lokale rus- og alkoholutfordringer. En slik oversikt bør være et godt verktøy, både for å vite hva man skal prioritere og for å spisse tiltakene, men ikke minst for å måle om tiltakene treffer, om de har ønsket effekt. Det er underlig, når det nettopp er rus og psykisk helse som skal prioriteres, og at det først og fremst skal skje i kommunene. Da trenger vi kunnskapsbasert politikk på dette området. Det er spesielt viktig på alkoholfeltet, som fortsatt – det må vi innrømme – er preget av mye fordommer, skam og stigma. Det forundrer Arbeiderpartiet at regjeringspartiene og Venstre ikke støtter forslaget om å styrke AKA og det forebyggende arbeidet rettet mot gravide generelt og mer spesifikt mot gravide med rusavhengighet, og det samme med hensyn til å inngå et tettere samarbeid med idrettsbevegelsen for å gjøre større deler av idretten til alkoholfrie soner.

Senere i kveld skal vi behandle folkehelsemeldingen. Fagre ord og visjoner har ingen verdi hvis ikke vi som politikere tør å ta tak i de områdene som har direkte innvirkning på alkoholskade, eller arenaer som arbeid og idrett, der vi vet at økt aksept for alkohol gjør det utfordrende for mange arbeidstakere, og koblingen idrett og alkohol gir en uheldig signaleffekt, spesielt overfor barn og unge.

Arbeiderpartiet mener at reklameforbudet skal opprettholdes, og at vi på dette området – som på så mange andre områder – må ha en åpen debatt for å drøfte grenseoppgangen mellom reklame og produktinformasjon, på samme måte som vi har en debatt om reklame og uheldig eksponering rettet mot barn og unge. Høyre har tydeligvis problemer med at Arbeiderpartiet er for en åpen drøfting om denne grenseoppgangen uten at vi støtter forslag om tiltak for å begrense forbruksdrivende produktinformasjon. Arbeiderpartiet støtter gårdssalg av lokalproduserte produkter for å støtte opp under gründervirksomhet, småskalaproduksjon, produktmangfold og det å ta vare på vår kulturarv. Vi mener at gårdssalg ikke representerer noen trussel mot Vinmonopolet.

Når det gjelder behandlingstilbud, mener Arbeiderpartiet at vi bør satse mer på tilbud rettet inn mot hele familier som har alkoholproblemer, eller der én har et alkoholproblem. Komiteen har bl.a. vært på Modum Bad og fått direkte tilbakemelding fra deltakere der om hvor viktig det er å involvere hele familien, men også hvor vanskelig det er å få på plass. Heller ikke til dette forslaget får vi støtte fra regjeringspartiene.

Sveinung Stensland (H) [19:28:22]: Høyre er enig i at en må forebygge for å redusere alkoholrelaterte skader.

Forslagsstillerne viser selv til det gledelige faktum at omfanget av rusmiddelbruk blant ungdom de senere årene har gått markant ned, og Ungdata viser at denne trenden

fortsatte også i 2013. Enda færre unge har vært beruset på alkohol enn i årene før – og i de siste 10–15 årene har det vært en betydelig økning i det totale alkoholkonsumet i Norge. Dette kan virke motstridende, men det kan se ut til at en har fått et mer kontinentalt drikkemønster.

En nasjonal målsetting om reduksjon i alkoholforbruket har lenge preget alkoholpolitikken. Vi stiller oss bak dette. For å oppnå en slik reduksjon mener forslagsstillerne at de eksisterende virkemidlene må videreføres, men at en i tillegg skal innføre en rekke nye virkemidler.

Det kan virke som om noen forsøker å lage en historie om at vår regjering står for en liberalisering av alkoholloven. I denne saken fremmes en rekke tiltak for å stramme inn politikken. Vi mener at en går for langt – i sum – med disse forslagene. Også alkoholpolitikken trenger modernisering, og den har liten effekt hvis den ikke har legitimitet i befolkningen. Regjeringens politikk er å anse som en modernisering, ikke en omfattende liberalisering, som det blir antydnet. Hovedlinjene i alkoholpolitikken ligger fast. Samtidig mener vi at en del ineffektive ordninger må kunne revurderes. Regelverk må kunne tilpasses. Eksempelvis mener vi at småskalaprodusenter må få fortelle om egne produkter – på samme vis som at Vinmonopolet har lagt hele sin produktkatalog ut på Internett.

Forslagsstillerne fremmer 15 forslag. Noen er vi selv-sagt for, andre er vi selvsagt imot. I siste kategori kommer forslaget der man ber regjeringen fremme forslag til tiltak som begrenser forbruksdrivende produktinformasjon i media, sammen med en nær likelydende merknad, som flere partier stiller seg bak. Den sier at forbruksdrivende produktinformasjon i mediene må begrenses. Dette har vekket en viss debatt, og det er vår holdning i Høyre at yttingsfriheten og pressefriheten må gå foran iveren etter å begrense alkoholomtalen i media. Flertallet i komiteen er heldigvis enig med oss i dette.

Regjeringen har sammen med samarbeidspartiene igangsatt arbeidet med en opptrappingsplan for rusfeltet. Her vil også alkohol bli et tema, og vi setter pris på at partiene står sammen om denne planen og ser frem til debatten den vil avstedkomme.

Norge har det tredje laveste alkoholforbruket i Europa, og de siste fem årene er det registrerte forbruket redusert med 8 pst.

Alkoholpolitikken må moderniseres kontinuerlig. De alkoholpolitiske virkemidlene må ikke bare ha effekt; de må også ha legitimitet, og folk må ha tillit til dem.

I punkt 4 n i samarbeidsavtalen står det følgende:

«Hovedlinjene i norsk alkoholpolitikk ligger fast.»

Det er bred politisk konsensus om at Norge skal ha en restriktiv alkoholpolitikk. Det viktigste verktøyet er – og blir – det statlige Vinmonopolet, forbudet mot alkoholreklame, skjenkereglene og et sett med andre regulerende tiltak.

At regjeringen ønsker å gjøre det enklere å fornye skjenkebevillinger, kan neppe sies å uthule alkoholpolitikken. Det er først og fremst avbyråkratisering. Det må være viktigere å bruke ressursene på bedre kontroll og et bedre strafferegime ved brudd på regelverket. Når vi åpner for at Vinmonopolet skal være åpent på påske- og pinse-aften, er det en oppmykning av et gammeldags regel-

verk, som vil styrke Vinmonopolet. Forrige taler var inne på gårdssalg av lokalprodusert sider og brennevin. Det er ingen utfordring for alkoholpolitikken. Det vil ikke underminere Vinmonopolet.

Regjeringen er opptatt av å forenkle og myke opp regelverket der det er logisk riktig. Dessuten finnes det flere måter å modernisere alkoholpolitikken på. I Stortingets spørretime for litt siden tok statsministeren til orde for å begrense alkoholen på møtesteder der barn er til stede, f.eks. ved idrettsarrangementer.

Å begrense tilgangen til alkohol, å forhindre rus og skade, er et voksenansvar. Forbud er ikke alltid veien å gå. Mye kan gjøres for å redusere alkoholens rolle der folk samles. Det må bl.a. være sosialt akseptert å si «nei» – et lite ord som for mange er så vanskelig å si.

Morten Wold (FrP) [19:33:16]: Like sikkert som at etter sol kommer regn, kommer det representantforslag fra Kristelig Folkeparti vedrørende alkoholpolitikk til behandling i denne sal. I dag er vi i gang igjen, til tross for at det i samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene og Kristelig Folkeparti og Venstre er slått fast at hovedlinjene i norsk alkoholpolitikk ligger fast.

Til sammen 17 forslag er fremmet i saken. Mange av dem er preget av den moralske pekefingeren, det lille rappet over fingrene fra en pisk med snert i og tanken om at alkoholspørsmål er det kun enkelte norske politikere som forstår. Slik er det naturligvis ikke.

La meg innledningsvis understreke at også Fremskrittspartiet mener at spørsmål om alkohol og konsum er viktige, sett i både et folkehelseperspektiv, et næringsperspektiv og et lov og orden-perspektiv. Man vet at Verdens helseorganisasjon oppgir alkohol som en av de tre viktigste risikofaktorene for dårlig helse og tidlig død i Europa. Derfor er det alles mål å drive aktivt forebyggende arbeid og føre en alkoholpolitikk som reduserer alkoholrelaterte skader og alkoholmisbruk.

Men vi kan ikke lukke øynene for at også lille Norge er blitt en del av en stor internasjonal verden, noe som har ført til at nordmenns drikkevaner har endret seg til å bli mer kontinentale. Dette kan vi ikke forby eller regulere oss bort fra. Uansett hvor mange ganger enkelte politikere vil svinge piskan, slutter ikke Ola og Kari å drikke.

Det overordnede målet med rusmiddelpolitikken er å redusere de negative konsekvensene misbruk har for enkeltpersoner, for personer rundt vedkommende og for samfunnet som helhet. Og det globale målet om 10 pst. reduksjon i skadelig forbruk av alkohol innen 2025 er noe regjeringspartiene støtter.

Derfor registrerer vi med glede at tall fra Statens institutt for rusmiddelforskning viser at det norske alkoholforbruket snart er tilbake på samme nivå som i 1980, altså for 35 år siden. Dessuten synes det totale alkoholkonsumet, dvs. både registrert og uregistrert forbruk, å ha flatet ut siden 2008. Endelig viser tallene at norsk ungdom både debuterer senere med alkohol enn tidligere og også faktisk drikker mindre enn før.

Jeg vil knytte noen kommentarer til ett av de fremsatte forslagene som fikk behørig omtale med ledig penn i en

kommentarartikkel i Aftenposten 10. juni. Det er forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, hvor man ber regjeringen komme med tiltak som begrenser forbruksdrivende produktinformasjon. Eller sagt så folk flest forstår: Man ønsker å begrense avisenes redaksjonelle omtale av øl og vin. Aftenposten spør:

«Politikere vil redigere avisene. Er de fulle der nede?»

Vel, jeg kan bare snakke for meg selv, og jeg er trygg på at jeg passerer greit i promillekontrollen i dag.

Hva er så farlig med å la folk lese om forskjell og nyanser i smak, lukt eller fylde i de forskjellige alkoholproduktene, når forslagsstillerne fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet, med støtte fra Arbeiderpartiet og SV i merknadsform, synes det er helt i orden om man finner den samme informasjonen på Vinmonopolets nettside?

Ifølge Helsedirektoratet får alkohol følge av salt, sukker og fett på listen over de største truslene mot folkehelsen. Det er fornøylig å lese videre i Aftenpostens kommentar fra 10. juni. Jeg siterer igjen:

«Bør regjeringen gripe inn overfor Allers og Norsk ukeblad for å begrense omtalen av kaker? Hva med kakebøker? Er det for mye salt i oppskriftene? Bør myndighetene stenge cupcakebloggene? Hva med biltester? De kan være salgsfremmende, og trafikk er farlig. Hvor skal grensene gå?»

Som mangeårig journalist vet jeg at redaksjonell omtale og reklame ikke er det samme. Det er tvert imot strenge etiske regler som skiller dette fra hverandre. Det klarer norske aviser – kanskje fordi dagens journalister ikke lenger smaker på godsakene i arbeidstiden, noe som i tidligere tider var ganske vanlig i norske avisredaksjoner.

Olaug V. Bollestad (KrF) [19:37:49]: Når Kristelig Folkeparti er opptatt av alkoholpolitikk, er det ikke for å gjenta seg selv i hver stortingsperiode, men fordi vi vet at det er veldig mange enkeltmennesker og unger som lider under alkoholmisbruk. Vi mener at hver enkelt av oss har et ansvar for å stille opp med solidaritet og omsorg for dem som sliter, og deres pårørende.

Alkoholmisbruk er en av de største enkeltkostnadene i norsk helsevesen, men aller mest koster det for enkeltmennesker, unger og arbeidsliv. Det er etter Kristelig Folkepartis politiske syn vårt ansvar å drive forebyggende arbeid. En solidarisk alkoholpolitikk handler om å redusere alkoholrelaterte skader og alkoholmisbruk – og ikke stikke hodet i sanden når det gjelder dette.

Norsk alkoholpolitikk har over lang tid vært restriktiv. Det er Kristelig Folkeparti enig i. Norge har som konsekvens av dette et lavere alkoholkonsum og færre skader enn de europeiske landene har. Derfor er det ikke noe mål å få en europeisk alkoholpolitikk i Norge.

Det er gledelig å se at ungdommens forbruk har gått markant ned. Allikevel har det totale alkoholkonsumet i Norge økt betydelig de siste 10–15 årene. Når folkehelsemeldingen – den skal vi debattere senere i dag – påpeker at regjeringen vil slutte opp om Verdens helseorganisasjons mål om å minske det skadelige forbruket av alkohol med 10 pst. innen 2025, er det viktig å komme med ikke bare

ord, men også tiltak. Da nytter det ikke å komme med endringer som i sum flytter grensene i norsk alkoholpolitikk i en mer liberal retning.

En reduksjon av alkoholskadene forutsetter at vi evner å redusere det samlede alkoholforbruket i befolkningen. Eksisterende virkemidler må videreføres, og en rekke nye virkemidler må tas i bruk. Derfor er det synd at regjeringspartiene stemmer imot alle de 15 forslagene i representantforslaget, selv om de synes de er gode.

Store deler av skadeomfanget ved alkoholmisbruk er knyttet til flertallet, som har et relativt lavt forbruk. Det går ingen klar grense mellom misbruk og bruk, mellom skadelig og ikke skadelig alkoholforbruk. Det er den store gruppen med moderat forbruk av rusmidler som først og fremst forårsaker mest skade og mest sykdom, og som påfører samfunnet de største kostnadene.

Kristelig Folkeparti foreslår derfor – sammen med Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti – å «utarbeide et samfunnsregnskap for å sette søkelys på de enorme kostnadene bruk av alkohol innebærer for samfunn, arbeidsliv og ikke minst enkeltpersoner og deres familier». Vi som kjenner til dette privat, vet kostnaden.

Et samfunnsregnskap kan hjelpe oss politikere til å videreutvikle vår alkoholpolitikk og ha godt grunnlag for å vite hva vi bør prioritere i et langsiktig perspektiv.

Kristelig Folkeparti foreslår – sammen med Sosialistisk Venstreparti – å «endre alkoholloven for slik å redusere maksimal skjenketid fra kl. 03.00 til kl. 02.00» fra nasjonalt hold. Forskning fra SIRUS viser at dette vil redusere vold. Endringen er i tråd med anbefalinger fra både politi og fagfolk. Likevel lar vi være å gjøre noe med det. Det heter: Der det er vilje, er det vei. Hvis vi ønsker å få ned skadeomfanget, må vi også finne en vei.

Vi kan heller ikke si annet enn at påstandene fra regjeringspartiene om at det å redusere skjenketiden til kl. 02 vil skape problemstillinger som ansamlinger av folk og ukontrollerte nachspiel, nesten er tatt ut av luften. Da er det hensynet til næringslivet og reiselivet regjeringspartiene støtter seg på. Det er et ærlig argument, og det bør en si – heller enn å si at en ønsker å gjøre noe med norsk alkoholpolitikk.

I fare for å gjenta meg selv: Kristelig Folkeparti ønsker en offensiv, solidarisk alkoholpolitikk. Det nytter ikke med mye fokusering på god støtte til rusbehandling og russetvern, hvis vi ikke er villig til å gjøre det forebyggende aspektet, som er lite politisk korrekt, og lite populært, men som er helt nødvendig for å nå de målene vi skal sette oss, nemlig reduksjon innen 2025.

Kristelig Folkeparti tar med dette opp de forslagene vi er alene om, og de forslagene vi har sammen med andre partier.

Presidenten: Representanten Olaug V. Bollestad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [19:43:01]: Først av alt vil jeg gi ros til Kristelig Folkeparti, som er pådriver i alkoholpolitikken. Det er viktig at noen kjemper for å begrense forbruket. Vi har i stor grad lyktes med alkoholpolitikken i Norge

når vi sammenlikner oss med andre land, men vi kan alltid bli bedre.

Det er liten tvil om at alkohol er det rusmiddelet som forårsaker mest skade. Samtidig er det også et lovlig rusmiddel. Det gir oss noen utfordringer, for det skal være mulig å få tak i, og det er legitimt å bruke i sosiale sammenhenger.

Likevel ønsker et bredt flertall å begrense bruken og derigjennom begrense skadene alkohol forårsaker. For å lykkes med det må det jobbes på bred front, men særlig forebygging og tidlig innsats vil ha en god effekt. Derfor er oppvekstpolitikken kanskje det viktigste området å satse på for å lykkes. Det er først og fremst i kommunene dette arbeidet skal gjøres. For Venstre er det viktig at de som kjenner utfordringene i sin kommune, også er de som finner de beste tiltakene for å fremme folkehelse og begrense rusmiddelrelaterte skader.

Vi må ansvarliggjøre kommunene, slik at de bruker det handlingsrommet som finnes i alkohollovgivningen, til å nå felles mål. For å kunne lykkes i å redusere omfang må vi kjenne årsaken til at folk har eller utvikler et rusproblem. Det kan ofte være komplekse årsakssammenhenger. Vi vet ikke nok om hva som er arv, og hva som er miljø. Men noe vet vi – og det er at vi kan gjøre noe med miljøet.

For dem som starter med alkohol tidlig, øker risikoen for utvikling av alkoholisme. Over 40 pst. av alkoholikere drakk mye i slutten av ungdomsårene. Å ha opplevd alvorlige traumer i barndommen øker risikoen for å bli avhengig, og manglende støtte fra venner og familie øker risikoen for avhengighet. Relasjoner og nettverk er det viktig å jobbe med.

Konsekvensene av alkohol kjenner vi godt til – dårlig helse og tidlig død, vold og kriminalitet. Det påfører oss som samfunn store utgifter, og særlig i helsevesenet.

Når Venstre har valgt ikke å stemme for noen av forslagene, har det å gjøre med at vi er fire partier som har en avtale som sier noe om alkohol, og det er plattformen. Dernest skal vi til høsten diskutere en opptrappingsplan for rusfeltet, og jeg mener at en del av de forslagene som er reist her, naturlig hører hjemme i diskusjonen om den opptrappingsplanen.

Så er det sånn at noen av disse tiltakene uomtvistelig har en budsjettkonsekvens, og det er også regulert i avtalen mellom de fire partiene. Det er ikke for å være vrang eller vanskelig, men vi synes det blir litt utenom tur å gå inn i diskusjonene om et og annet forslag nå. Da synes vi det er bedre å ta en helhetlig diskusjon om opptrappingsplanen og i budsjettforhandlingene, der alle fire partiene sitter ved bordet.

Det er selvfølgelig et poeng å ha med et bredest mulig flertall i Stortinget. Nå har vi anledning til å diskutere en del av disse punktene. Vi har gjort det også ved behandlingen av folkehelsemeldingen vi skal diskutere senere i dag. Budsjettforhandlinger er også en prosess hvor alle partiene er involvert.

Men igjen – jeg vil rose Kristelig Folkeparti for at de er pådriver i alkoholpolitikken. Vi har stadig noe å lære, og alle kan bli bedre. Jeg tror også at når det gjelder oppvekstpolitikken, kan noen av de strukturereformene vi hol-

der på med nå, med både større kommuner og å samordne flere av de litt små velferdsetatene i Kommune-Norge, være med på forebyggingen og relasjonsskapingen som vi er ute etter.

Statsråd Bent Høie [19:47:25]: Jeg er enig med forslagsstillerne i at vi må drive et aktivt forebyggende arbeid for å redusere alkoholrelaterte skader. Jeg er glad for at forslagsstillerne trekker fram frivillig sektor og AKAN som viktige aktører.

Forslagsstillerne og jeg er enige om at hovedlinjene i alkoholpolitikken skal ligge fast. Det vil bl.a. si at vi skal beholde bevillingssystemet, Vinmonopolet, aldersgrenser, avgifter og reklameforbudet, samt et velfungerende oppfølgingssystem.

Regjeringen tar utfordringene i alkoholpolitikken på alvor. Forebyggingsinnsatsen håndteres innenfor rammene av folkehelsemeldingen, og innsatsen for dem som er i ferd med å utvikle eller har et alkoholproblem, kommer vi tilbake til i opptrappingsplanen for rusfeltet. Også meldingen om primærhelsetjenesten og den kommende sykehusplanen er relevant for dette arbeidet, og det er også planen for ungdomshelse, om helsestrategi, som kommer neste år.

Samlet sett vil disse dokumentene vise hvordan regjeringen tar alkoholpolitikken videre. Vi vil bevare hovedlinjene fordi de faktisk gir resultater, samtidig som vi også gjør forenklende justeringer for å sikre legitimiteten til politikken som helhet. Vi fjerner noen unødvendige reguleringer, og ineffektive ordninger skal gjøres mer effektive.

Når det gjelder mitt syn på hvert enkelt av de 15 forslagene som er fremmet, viser jeg til mitt skriftlige innspill i saken. Noen av forslagene er forslag som er under vurdering eller utarbeidelse, noen av forslagene er mer eller mindre ivare tatt, andre er forslag som regjeringen er imot. Det at en her stemmer mot forslagene fra regjeringspartienes og samarbeidspartiernes side, bør ikke overraske noen. Det er ikke en ny tradisjon under denne regjering, det er en tradisjon som har vært i Stortinget iallfall så lenge jeg er kjent med, at forslag som er innenfor områder som f.eks. regjeringen allerede jobber med, blir – og stort sett alltid har blitt – nedstemt av regjeringspartier, uansett hvilke partier det er.

Men jeg vil benytte anledningen til å gå nærmere inn på noen spørsmål knyttet til produktinformasjon og reklame. Dette er et krevende terreng. Jeg er enig med forslagsstillerne i at forbrukerne burde kunne få informasjon om innholdet i alkoholholdige produkter. Jeg vil forsikre om at jeg benytter enhver anledning til å ta opp denne saken med EU og EUs medlemsland. Jeg registrerer at det også er flere land enn Norge som ønsker en endring her, noe som er en forutsetning for utviklingen i EU på dette området. Jeg vil vise til Stortingets behandling av dette, senest ved behandlingen i Dokument 8:29 S den 17. februar 2015 og det vedtaket som ble gjort der, som jeg følger opp.

Når det gjelder medienes omtale av alkohol, har jeg nok en annen innfallsvinkel enn forslagsstillerne. Vi kan gjerne ønske oss at journalistene skriver mindre om alkoholholdig drikk, men vi verken kan eller bør begrense ytringsfriheten – det er min tydelige mening. Reklame fordekt som

uavhengig omtale er noe annet. Det er forbudt allerede i dag.

Jeg vil også knytte noen ord til forslaget om endring i reklameforbudet. Detaljene i reklameforbudet er tydeliggjort i forskrift. Derfor er det forslaget til forskriftsendringer som har vært ute på høring. Jeg har foreslått en del endringer med formål å møte publikums forventninger til produktinformasjon for også å sikre legitimitet rundt reklameforbudet som helhet.

Vi ønsker fortsatt å skjerme publikum mot produktdrivende informasjon. Vi har derfor lagt til grunn at vi kun vil tillate informasjon som gis i nøktern form, og i en form som gjør at informasjon må oppsøkes aktivt. Jeg legger opp til at forskriftsendringer kan tre i kraft om noen få måneder. Jeg vil imidlertid ikke legge skjul på at arbeidet er teknisk krevende, og jeg er opptatt av at vi skal arbeide grundig med høringsinnspillene for å sikre et godt resultat.

Jeg ser at det alltid vil oppstå nye grensetilfeller når man, som her, innfører nye unntak fra en hovedregel. Verken bransjen eller offentlig myndighet kan regne med at de justerte reglene vil legge all tolkningstvil til side en gang for alle. Et slikt resultat ville kreve et absolutt reklameforbud eller et opphevet reklameforbud, og jeg tror at begge de løsningene ikke vil være i noens interesse.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Ruth Grung (A) [19:52:04]: Først trodde jeg at helseministeren hadde en ambisjon om at politikken skulle utformes her i Stortinget, slik at det var ønskelig at også regjeringspartiene fikk lov til å si litt om meninger og ambisjoner.

Spørsmålet mitt tar utgangspunkt i at flere av partiene hadde besøk av Blå Kors i går. De var bekymret fordi det er en veileder som er ute på høring. Veilederen har vi selv sagt ikke til behandling her på Stortinget. De opplever at den går på tvers av de familieterapeutiske behandlingstilbudene som nå er utviklet, ved at man ikke lenger skal følge den praksisen som i dag er på Modum og andre steder. Hvis et medlem som er del av en familie også ønsker særskilt behandling på det stedet, må de nå framover gå uavhengig av det og oppsøke DPS eller andre tilbud, men ikke gjennom fastlege komme inn på f.eks. et Blå Kors-tilbud eller Modum. Kan ministeren si noe om hva han tenker om det? Det er veldig synd om behov for struktur skal ødelegge gode tilbud.

Statsråd Bent Høie [19:53:09]: Representanten har også stilt et skriftlig spørsmål til meg om den saken, som jeg – hvis jeg ikke husker helt feil – skrev under på i dag, så jeg tror svaret kommer raskt.

Det er helt riktig at det som har vært ute på høring, har skapt reaksjoner. Vi er også blitt gjort klar over at en del organisasjoner ikke var invitert til å gi høringsinnspill. Det har også Helsedirektoratet tatt inn over seg, og har utvidet høringsfristen, og mange av de høringsinnspillene som har kommet til direktoratet, omhandler det temaet.

Jeg er opptatt av at familiene skal få et godt tilbud. Det vil gjelde sånn at de ut ifra sin egen situasjon har behov

for et tilbud, men i noen tilfeller vil det å involvere familien i behandlingen være vesentlig for å gi gode resultater for den som har et avhengighetsproblem. Men dette er også ikke minst et faglig spørsmål, som jeg mener vi har fått veldig tydelige tilbakemeldinger på i den høringsrunden direktoratet har. Så jobber direktoratet videre med dette. Men dette kommer jeg til å utdype i det skriftlige svaret til representanten.

Ruth Grung (A) [19:54:17]: Det er flott at statsråden følger med. Blå Kors kom i går, men andre har kommet tidligere, som gjorde at vi sendte over spørsmålet.

Jeg har et spørsmål til ministeren: Hva mener ministeren er det viktigste tiltaket for å forebygge skade på grunn av for mye alkoholbruk?

Statsråd Bent Høie [19:54:35]: Til den første problemstillingen så var ikke minst den sentral i det toppmøtet som Høyre, Fremskrittspartiet, Kristelig Folkeparti og Venstre hadde, der statsministeren, finansministeren og de to partilederne var til stede.

Det som jeg tror er det viktigste, er summen av den norske alkoholpolitikken. Jeg tror ikke en kan plukke ut ett enkelt tiltak. Det at Norge – sammen med våre naboland Sverige og Finland – har Europas strengeste alkoholpolitikk i form av kombinasjonen av reklameforbud, regulerte salgs- og skjenketider, en vinmonopolordning og bruk av avgifter, bidrar til et viktig forebyggende arbeid ikke bare i et folkehelseperspektiv, men også i et avhengighetsperspektiv. Så er det veldig viktig at vi setter innsatsen inn spesielt mot å skjerme barn mot en uvetting alkoholbruk.

Kjersti Toppe (Sp) [19:55:50]: I folkehelsemeldinga har regjeringa slutta seg til det globale målet om minst 10 pst. reduksjon av skadeleg forbruk av alkohol innan 2025. Eg har spurt statsråden tidlegare om kva regjeringa vil setja i verk av tiltak for å nå dette målet, og då var svaret dei normerte reglane for inndraging av skjenkebevilling. Utover dei normerte reglane: Kva slags tiltak vil statsråden setja i verk for at målet om 10 pst. reduksjon av skadeleg forbruk av alkohol skal vera oppnåeleg?

Statsråd Bent Høie [19:56:33]: Jeg mener at det både er oppnåelig og viktig med en målsetting om å redusere det skadelige forbruket av alkohol med 10 pst. Av og til hører jeg når representanten spør om dette, at målsettingen er å redusere alkoholforbruket med 10 pst. Det er ikke det som står, det er det skadelige alkoholforbruket som skal reduseres med 10 pst.

Mye av virkemidlene knyttet til det ligger allerede i en veldig streng norsk alkoholpolitikk, som blir videreført, samtidig som vi også må være opptatt av å sette inn målrettede tiltak. Et av de målrettede tiltakene har representanten nylig vist til, nemlig knyttet opp mot en mer ansvarlig skjenkepolitikk. Så er det også viktig å sette inn tiltak der tiltakene virker mest, nemlig inn mot barn og unge. Det vil vi også komme tilbake igjen til med ytterligere tiltak i forbindelse med strategien knyttet til ungdomshelse, som blir lagt fram neste år.

Olaug V. Bollestad (KrF) [19:57:43]: Det er ikke lett å komme med tiltak for barn og unge hvis mor og far kjøper full taxfree-kvotest når de reiser på tur. Da har ikke barna så mye de skulle ha sagt. Hva tenker statsråden om at taxfree-kvoten ble radikalt endret i fjor sommer, og at taxfreesalget har gått opp og salget på Vinmonopolet har gått ned? Når vi tenker at Vinmonopolet i seg selv skal være en stamme i norsk alkoholpolitikk og vi reduserer grunnlaget for Vinmonopolet, hva tenker statsråden om det som ble gjort i fjor?

Statsråd Bent Høie [19:58:25]: For det første må jeg si at den mest radikale endringen i taxfree-ordningen ble gjort under forrige regjering. Det var en ensidig utvidelse av kvoten, som ikke minst åpner opp for f.eks. kjøp av vin i boks på taxfree, som mange ikke hadde hatt muligheten til før. Den endringen som denne regjeringen gjorde, var ikke så radikal. Den krever at en bytter inn tobakskvoten i alkohol. Tobakk er også et betydelig folkehelseproblem. Så jeg er i grunnen litt overrasket over en del av de sterke ordene som en del av de rød-grønne politikerne bruker om denne endringen, med tanke på at de selv var ansvarlig for en betydelig mer radikal endring i taxfree-ordningen.

Så har vi også sørget for at det skjer innstramminger på det området, f.eks. på måten mennesker møter taxfree-en på. Jeg tror de som kommer til Gardermoen, nå ser at alkohol er tatt tilbake – det er ikke det som møter familiene når de lander i Norge. Man må oppsøke alkoholen i taxfree-en på Gardermoen i dag.

Presidenten: Replikskordskiftet er over.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Hege Haukeland Liadal (A) [19:59:40]: Når jeg i dag velger å ta ordet i denne debatten, er det for å snakke om alkohol, som rykker opp i idretten.

Gjennom media blir vi stadig oftere vitne til gledes-scener på bane eller arena og feiring med alkohol. Det er ikke bra – jeg reagerer. Mange idrettsarenaer har søkt eller søker nå om skjenkebevillinger rundt om i alle landets kommuner. Det gjelder alpinbakker, det gjelder fotballstadioner og håndball- eller ishockeyarenaer. På denne måten kobler man idrett og alkohol tettere sammen og undergraver Idrettsforbundets eget regelverk om å arbeide mot bruk av alkohol i idrettslig sammenheng.

Paradokset er at Idrettsforbundet lærer opp utøvere og tillitsvalgte til å vise sterkt måtehold når det gjelder alkohol. Er det da etisk riktig av politiske myndigheter, lokalt eller nasjonalt, å dekke bordet på idrettsarenaer med alkohol? Idretten snakker om forbilder i pausene til sponsorene i hele landet i dag – over et glass vin.

Idretten har alltid tatt samfunnsansvar og bidratt positivt inn til frivillige organisasjoner, som f.eks. Kirkens Bymisjon. Dette arbeidet står det stor respekt av, og som forbilder kan spillere og trenere virkelig bidra positivt for enkeltmennesker for en viktig sak, sammen med Bymisjonen. Gjennom Bymisjonen har mennesker med behov for ettervern etter rusbehandling bidratt som frivillige,

f.eks. i Mjøndalen Fotball, siden 2009. Jeg tenker at mennesker med alkoholutfordringer og deres familiemedlemmer – barn eller andre – har ekstra behov for trygge rammer og alkoholfrie fotballarenaer.

Norges Fotballforbund samarbeider med alkovevtorgnisasjonen AV-OG-TIL og oppfordrer trenere, lagledere og spillere til å kutte ut alkoholen i fotballmiljøet.

Jeg ønsker at barn og ungdom skal ha alkoholfrie forbilder som viser idrettsglede, og som feirer uten alkohol – også i garderoben. Jeg ønsker at de som ikke vil eller kan drikke alkohol, skal ha et fristed nettopp i idrettsverdenen. Jeg anser dette som et politisk ansvar – et like stort ansvar som idretten selv tar for sine utøvere.

Jeg har lyst til å takke Kristelig Folkeparti for gode forslag om en offensiv og solidarisk alkoholpolitikk, spesielt det som angår idrettsverdenen.

Ole mic Thom messen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Bård Hoksrud (FrP) [20:02:48]: Egentlig lurte jeg på om jeg skulle ta ordet eller ikke, men jeg klarer ikke å dy meg når jeg hører på debatten.

Man er bekymret for at taxfree-salget går opp på Gardermoen, mens det går ned på Vinmonopolet, men hvis det totale salget blir mindre, er i hvert fall det bra. Da burde man i hvert fall være enige, for man sier jo at man er opptatt av at totalsalget skal gå ned.

Jeg hører representanter sier – og det høres ut som det er den eneste sannheten – at bare ved å redusere skjenketiden fra kl. 03 til kl. 02 går problemene som følge av alkoholbruken ned. Det er ikke tilfellet i det området jeg kommer fra. Der har vi nemlig gjort det, og resultatet er altså det stikk motsatte. Problemene går opp, kriminaliteten går opp, til tross for at man har redusert skjenketiden fra kl. 03 til kl. 02.

Jeg mener at det som er viktig, er å ta tak i de som er i risikogruppen og sørge for et skikkelig godt forebyggende arbeid. Statsråden kommer tilbake med en sak rundt dette med rusomsorg og hvordan man skal kunne gjøre den bedre. Jeg tror det er kjempeviktig å dra med ungdommen. Jeg synes man i altfor liten grad drar med dem vi egentlig ønsker å nå tidlig, for å hindre at de velger alkohol eller andre ting når de skal feste.

Man er bekymret for den endringen som ble gjort i forbindelse med taxfree-kvotene. Resultatet var at man sørget for at en ting som man er opptatt av å gjøre noe med, nemlig tobakk, kunne man få byttet ut med en flaske vin. Jeg tror at helseskadene blir mindre av en flaske vin enn av tobakk – hvis det er det man velger. Jeg er veldig enig i at det er viktig å gjøre ting for dem som er i risikogruppen, og der skal vi stå på og komme med gode tiltak, men jeg synes at Kristelig Folkeparti bør respektere at man har en avtale som sier at alkoholpolitikken ligger fast. Det kommer den til å gjøre, for vi følger den avtalen som vi har i regjeringen.

Morten Wold (FrP) [20:05:30]: Representanten Toppe var bekymret fordi regjeringen ikke går imot det

hun kaller for lokkepriser, det som på godt norsk, på folkemunne, heter «happy hour». Grunnen til det er et ønske om å kunne få folk til å gå ut til forskjellige tider. Det er også sånn at ungdom synes det er dyrt å gå ut på byen. De blir sittende hjemme både før de går ut og etter at de har vært ute, og da skjenker de seg uten noen som helst form for kontroll. Det er ingen vakter der, det er ikke noe politi der, skjenkingen foregår altså helt uten tilsyn fra noen overordnede.

Vi mener at ved å la utestedene kunne tilby en såkalt «happy hour», hvor prisene reduseres noe, vil kanskje ungdommen søke å gå ut til andre tider. Ungdom i dag går gjerne ut rundt midnatt, og hvis en i tillegg skulle redusert skjenketiden fra kl. 03 til kl. 02, skal de hjem etter to timer. Det fører til køer, trengsel, knuffing, slåsskamper, osv. Bollestad mente det var tatt ut av luften at folk går på nachspiel dersom en reduserer skjenketiden fra kl. 03 til kl. 02. Jeg undrer meg på hvor representanten Bollestad tror ungdommen gjør av seg når de forlater utestedene.

Jeg må også si noen ord til representanten Haukeland Liadal, som uttrykte bekymring for kombinasjonen idrett og alkohol. Jeg er enig i at ungdom skal oppleve idrettsarrangementene som trygge og gode, og at det ikke nødvendigvis skal skjenkes alkohol i alle publikumsområder. Men det er imidlertid sånn at internasjonale sponsorer kommer til Norge, betaler i dyre dommer for å støtte norsk idrett, de er med på å sikre økonomien til idrettsarrangementene, og sponsorene forventer en opplevelse på linje med det de kan få på lignende arrangementer i utlandet. Dersom de ikke får det, vil de sannsynligvis bruke pengene sine et annet sted. Det vil føre til at idretten blir økonomisk skadelidende. På en måte henger alt sammen med alt i det spørsmålet. Idrett skal være en stor opplevelse for både barn, unge og vanlig publikum, og også for sponsorene, og for sponsorene hører skjenkebevillingen til.

Olaug V. Bollestad (KrF) [20:08:40]: Vi snakker om et av de største helseproblemene vi har. Da vi, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, satt i møte, i høring om rus, var det flere som tok til orde for at det er ingen som snakker om den store flodhesten i glassburet, nemlig alkohol. Det var det ingen som turte å snakke om. Men det er faktisk ofte begynnelsen til all annen rusutfordring, og vi må tørre å ta tak i det.

Når vi snakker om mindre vold fra kl. 03 til kl. 02, er det ikke noe Kristelig Folkeparti har kommet på, det er SIRUS som viser til tallene. Når Fremskrittspartiet og Høyre skriver i en merknad at det blir mer nachspiel av det, spør jeg: Hvor har de tatt det fra? Vi har alle ungdommer og vet at de går ut, men de tallene vil jeg gjerne se hvor er tatt fra.

Kombinasjonen alkohol og idrett hører ikke hjemme noe sted, for det er faktisk sånn at det skal være en arena for alle. Men når idrett og alkohol blandes, er det ikke en arena for alle. Da er det noen som er avrusa, som ikke kan gå dit. Da er spørsmålet om du og jeg vil være med på en solidarisk alkoholpolitikk og si at nei, det vil vi ikke ha der – i solidaritet med dem som ikke kan være med da. Det er det det handler om, ikke om utenlandske sponsorer.

Kjersti Toppe (Sp) [20:10:23]: Det har vorte sagt ein del ting i innlegga som eg må kommentera.

Til representanten Hoksrud og taxfree: Det er dokumentert ut frå tal at det er problematisk fordi ein undergrev Vinmonopolets stilling. Det er jo ei hovudlinje i alkoholpolitikken vår, og dersom endringar fører til at ein undergrev Vinmonopolets stilling, synest iallfall fleirtalet at det er problematisk.

Når det gjeld skjenketid og den maksimale skjenketida i kommunane: Sjølv om vi ikkje støttar forslaget, er det sant, det som står i merknadene, at det er gjort nasjonale undersøkingar der ein har samla informasjon frå mange kommunar og byar i Noreg som viser samanhangen mellom vald og skjenketid. Det er jo slik at det er ei maksimal skjenketid, og kvar kommune er ansvarleg i alkoholpolitikken og kan vedta lokale føresegner innanfor den maksimaltida.

Når det vert sagt at ein ikkje kan gå inn på desse forslaga fordi ein har ein avtale, må nokon fortelja kva for eitt av desse forslaga som vil trua hovudlinjene i alkoholpolitikken. Det er ikkje eitt av dei som vil trua hovudlinjene i alkoholpolitikken. Slik sett kan vi stemma for dei, alle mann.

Til representanten Wold om dette med lokkeprisar for alkohol: I den saka er vi berre ueinige. At ein skal lokka ungdom med billigare alkohol for å få dei til å gå på byen, synest eg er eit veldig dårleg forslag.

Til slutt eit par kommentarar til dette med forbruksdrivande produktinformasjon og om ein kan regulera det: Eg sa i innlegget mitt at det finst måtar å gjera dette på som ikkje nødvendigvis treng å bety ei lovendring, men at vi kan løfta i flokk. Mi erfaring – eg må innrømme det – er at eg kvir meg for å gå ut i media og snakka om alkohol. Eg får så mange negative tilbakemeldingar, og det er det einaste området i politikken der samfunnet reagerer slik. Eg har tenkt at eg kanskje skal slutta, men eg har valt å ikkje gjera det, men eg har jo måtta skjerma ungane mine frå å lesa e-posten min etter at eg har sagt ein del ting om alkohol. Så at det er ein flodhest i glasburet, og at vi har eit samfunn der vi ikkje kan snakka om alkohol, synest eg er trist, når det faktisk er eitt av dei største helseproblema vi har. Det trur eg vi alle kan ta med oss.

Bård Hoksrud (FrP) [20:13:35]: Til det siste som foregående taler sa: Jeg er helt enig, for jeg mener definitivt at hvis det er noe som er viktig, så er det at man skal få lov til å ytre seg uten at man skal risikere å bli møtt med den typen motangrep.

Jeg trodde faktisk at det som var det aller viktigste, var at alkoholkonsumet totalt sett gikk ned, men jeg hørte en representant som sa at dette undergraver Vinmonopolet. For meg er ikke Vinmonopolet nødvendigvis det viktigste, men jeg er veldig enig i at vi skal ha tiltak som kan bidra til å redusere alkoholforbruket. I det ligger det også at Vinmonopolet er der, men det viktigste må vel være at man faktisk reduserer alkoholforbruket totalt sett.

Noen later som om vi ikke har gjort noe. Det er i hvert fall nå vedtatt at man skal vurdere dette med alkohol i alle biler som driver med persontransport mot vederlag. Det er en ganske stor ting som skjer på dette området, etter at departementet har gått igjennom og kommet tilbake med

forslag til hvordan man skal gjøre dette framover. Utfordringen vår er selvfølgelig at i forhold til ulykkene er alkoholkonsumet forholdsvis stabilt. Rus går opp. Det betyr at vi har to utfordringer som vi må jobbe med, for å hindre at folk kjører beruset, enten det gjelder alkohol eller andre rusmidler. Men der jobbes det også med å se på hvordan man kan løse de utfordringene.

Til spørsmålet om hvor jeg har hentet mine tall fra: Ja, dem har jeg faktisk hentet fra politiet hjemme i mitt eget distrikt, som har vist at det å redusere skjenketiden fra kl. 03 til kl. 02, ikke har hatt den effekten man trodde det ville få. Resultatet er mer kriminalitet og flere problemer, og politiet må reise rundt til nachspiel og stoppe dem. Politiet får altså en mye større utfordring enn når de er i kontrollerte lokaler – med kontroller og vakter – i ordnede former.

Som sagt: Jeg er helt enig. Det er definitivt ikke noe mål for meg at vi skal ha et størst mulig alkoholforbruk i Norge. Det er ikke noe mål at vi skal opp på europeisk nivå. Men det kan vel hende at vi har en litt annen måte å gjøre ting på fordi vi har Vinmonopolet og forholdsvis høye avgifter, og det betyr at mange henter med seg når de er utenfor landets grenser. Så vi har da et ganske stort forbruk på den måten. Men jeg er helt enig: Jeg er opptatt av at vi skal gjøre noe overfor de gruppene som er i risikosonen. Jeg er opptatt av at vi skal drive forebyggende arbeid overfor alle, spesielt overfor barn og unge, for det kan være med på å hindre at de begynner med alkohol. Der tror jeg vi alle er enige. Men det er ikke et stort problem for meg om jeg går forbi en hylle hvor det står vin, og hvis jeg leser i en avis, er det bare å bla forbi. Og sånn er det for de aller fleste.

Presidenten: Representanten Olaug V. Bollestad har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Olaug V. Bollestad (KrF) [20:16:48]: Jeg takker for at Hoksrud tar æren for alkoholåsen, men det var et forslag fra Kristelig Folkeparti som gjorde at vi fikk alkohol opp.

Når vi er opptatt av Vinmonopolet, er det fordi det har vært en bauta i norsk alkoholpolitikk. Vi startet Vinmonopolet fordi vi hadde et kjempestort alkoholproblem i 1919 og 1920, og Verdens helseorganisasjon har sett til Norge fordi vi har et vinmonopol som gjør at vi har et alkoholkonsum som er av de laveste i Europa.

Når det gjelder forslaget om reduksjon av skjenketidene fra kl. 03 til kl. 02, kom ikke forslaget bare fra SIRUS, men også fra politiet, så det er ikke noe vi har hentet bare fra ett sted.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 8.

Sak nr. 9 [20:17:42]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Hans Olav Syversen og Line Henriette Hjemdal om en plan for å sikre retten til livshjelp ved livets slutt (Innst. 379 S (2014–2015), jf. Dokument 8:92 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Freddy de Ruiter (A) [20:18:31] (ordfører for saken): Først vil jeg som saksordfører takke forslagsstillerne for deres bidrag til å sette palliasjonssaken høyere på den politiske dagsorden. Jeg vil også takke komiteen for et svært godt samarbeid i behandlingen av denne viktige saken. Jeg vil takke alle som kom på høring, og ikke minst vil jeg si tusen takk til alle dem som jobber med og engasjerer seg i det palliative arbeidet i Norge. Komiteen setter stor pris på det gode arbeidet som gjøres, samtidig som vi har lyttet med interesse til innspill som handler om å utvikle palliasjonsfeltet videre. Jeg er derfor glad for at vi som komité samlet løfter palliasjonsfeltet et langt steg videre, ikke bare med gode merknader, men også med konkrete forslag som etter alt å dømme blir enstemmig vedtatt her i salen i dag.

Komiteen er tydelig på at palliasjonsfeltet må styrkes vesentlig i Norge. Jeg vil i den forbindelse sitere litt fra innstillingen:

«Komiteen mener at Norge bør ha en klar ambisjon om å være ledende i palliativ omsorg. For at dette skal bli en realitet, må man gå mer systematisk og planmessig til verks, være villige til å lære av andre land, åpne opp for ulike modeller og tenkning i det palliative arbeidet, styrke kompetansen i alle ledd, bruke mer ressurser, fokusere på diagnosenøytralitet og ta høyde for at palliasjon i mange sammenhenger betyr mer enn behandling og omsorg ved livets slutt.»

Dette er ambisiøst, konkret og forpliktende, men komiteen ser at en må tenke langsiktig og helhetlig og snu mange steiner før en klarer dette fullt ut. Derfor ber komiteen enstemmig regjeringa om å gjennomføre en helhetlig, offentlig utredning, en NOU, av palliasjonsfeltet, med bredt sammensatt representasjon fra ulike fagmiljøer, og hvor barnepalliasjon er en del av arbeidet. Komiteen ser også at en må arbeide for utvikling av feltet parallelt med NOU-arbeidet, og gir mange føringer i form av tydelige merknader samt to komitéforslag som omhandler kartlegging av behovet for ambulante team for barnepalliasjon knyttet opp mot alle helseregioner, og å se på mulighetene for avansert hjemmesykehus for barn.

Arbeiderpartiet for sin del støtter Kristelig Folkepartis mindretallsforslag nr. 1–3, som omhandler bedre tilrettelegging for hjemmebesøk av fastlege, bred kompetanseheving i palliasjon blant helsepersonell og et helhetlig tilpasset tilbud til alvorlig syke barn og deres familier. Jeg tar for øvrig opp mindretallsforslag nr. 4 fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, som omhandler styrket kompetanse, et bedre tilbud overfor barn

og tilrettelegging for et mangfold av tilbud, herunder ulike hospicemodeller.

Jeg har sagt det før, og jeg sier det gjerne igjen: Ingen ting er viktigere enn dette. Hele palliasjonsfeltet trenger utvikling. Vi skal lære av andre. Vi må få på plass nye modeller, som hospice. Vi skal ikke minst løfte barnepalliasjonsfeltet betydelig. Høringsinnspillene fra Enggrav skole og barnehage i Skien forteller oss hvor viktig arbeidet også utenfor helsevesenet er med hensyn til barnepalliasjon.

Til slutt: Innspillene fra JLOB har vært og er svært viktige. Engasjementet og ikke minst denne organisasjonens kompetanse og internasjonale nettverk er betydelig, og det har stor verdi for den videre utvikling av barnepalliasjon i Norge.

Presidenten: Representanten Freddy de Ruiter har tatt opp det forslaget han refererte til.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [20:22:24]: NRK ga oss forrige helg et innblikk i lindrende omsorg. Vi fikk døden på nært hold gjennom den gripende fortellingen om Ingrid, kvinnen som i vinter, alvorlig syk, fortalte oss om den gode lindrende behandlingen hun fikk ved Hospice Lovisenberg. Forrige lørdag fikk vi dessverre høre familiens opplevelse av Ingrids siste dager, som de følte var preget av lite verdighet.

Dette er nok dessverre fortellingen om ytterkantene av den lindrende omsorgen vi har i Norge i dag. Det gjør sterkt inntrykk på oss alle når døende pasienter er redde for å være til bry og er engstelige for å mase på pleierne. Vi blir triste når pårørende føler stor utrygghet. Sorgen over å miste nære pårørende er stor, og den blir ofte så uendelig mye tyngre dersom den siste tiden ikke oppleves som trygg.

I Høyre har vi ikke vært fornøyd med omsorgen rundt døende pasienter. Vi mener at dette fagområdet i helsetjenesten har vært nedprioritert de siste årene. Andre land har tatt store og viktige steg for å styrke palliasjonsfeltet. Hospice-filosofien har stor gjennomslagskraft i mange land. I Norge er man heldig om man møter den i den vanlige omsorgstjenesten.

Vi har spurt oss om man kanskje har vært for opptatt av helbredelselementet i behandlingen og for lite opptatt av å ta vare på mennesker som ikke lenger kan helbredes. Medisinfaget har tradisjonelt ikke hatt et sterkt fokus på behandling av døende pasienter, men vi vet at både leger og sykepleiere har sterke meninger og ønske om å bidra til å bygge en sterkere palliativ helsetjeneste i Norge. Nå er det derfor på tide å styrke dette fagfeltet, og jeg er glad vi har en regjering som er så tydelig på dette.

15 år etter den forrige gjennomgangen av omsorgen for døende pasienter bestilte vår regjering en fagrapport om dette fordi det var behov for mer kunnskap og kompetanse, om både hva vi har i dag, og hva vi trenger framover.

Jeg registrerer at de rød-grønne partiene i dag fremmer eller støtter mange forslag for å styrke palliasjonsomsorgen i Norge. Det må være lov til å si at de gode intensjonene dessverre kommer sent fra den kanten. Etter deres

åtte regjeringsår var tiden i ferd med å renne ut for en helt avgjørende styrking av feltet.

Vi er likevel glad for at en samlet helse- og omsorgs-komité har lyttet til viktige høringsinnspill, og at regjeringen nå bes gjennomføre en helhetlig offentlig utredning, slik saksordføreren redegjorde for i sitt innlegg, en offentlig utredning hvor også barnepalliasjon er en naturlig, integrert del av arbeidet. Vi er også glad for at en samlet komité stiller seg bak å kartlegge behovet for ambulante team i alle helseregioner når det gjelder barnepalliasjon, og utrede mulighetene for avansert hjemmesykehus for barn.

Det er mange oppgaver å ta fatt på etter flere års nedprioritering av dette området. For det første må vi gi døende pasienter flere valgmuligheter. Det er bare 14 pst. som dør hjemme, et svært lavt tall i forhold til andre land. Halvparten av norske pasienter dør på sykehjem. Vi må sørge for at døende og alvorlig syke føler at de har flere reelle valg med hensyn til hvor og hvordan de ønsker å tilbringe livets siste dager.

For det andre må vi trygge at pasienter i livets siste fase møtes med fagkompetanse. Å pleie døende pasienter er krevende, det er helsehjelp som krever høy kompetanse. Derfor er det et hovedmål for vår regjering å bygge en faglig sterk helsetjeneste. Fastlegene spiller en viktig rolle, men det gjør også sykepleierne i kommunene. Det er også slik at lederne i helse- og omsorgstjenesten har et særlig stort ansvar for å prioritere fagutvikling og lindrende omsorg. Det er ikke bare pasient eller pårørende som lider når avdelinger ikke driver fagutvikling og kompetanseheving på palliasjon. Vi må ikke undervurdere hvordan utrygghet påvirker helsepersonell negativt, når de må stå i oppgaver de ikke fullt ut mestrer eller har kompetanse på.

Men det aller viktigste er at vi sørger for å trygge at pasienter i en sårbar og vanskelig situasjon møtes på best mulig måte. I primærhelsemeldingen som regjeringen la fram i vår, varsles det nye tanker rundt hvordan helsepersonell i kommunene skal organiseres. Vi trenger mer teamarbeid, hvor tverrfaglig helsepersonell sammen møter den døende pasienten. Det er bare slik hver enkelt pasients ulike og unike behov møtes på en bedre måte.

Vårt mål og vår visjon i videre arbeid må være at stadig flere pasienter får oppleve livets siste fase som det noen så prisverdig de siste dagene har kalt en trygg landingsplass.

Kari Kjønaas Kjos (FrP) [20:27:41]: Utfordringene som helsevesenet, pasienten og de pårørende står i ved livets slutt, er dessverre et tema som har fått altfor liten oppmerksomhet.

Jeg husker selv mitt første møte som kommunepolitiker for mer enn ti år siden, med noen engasjerte kvinner som ville bygge et hospice på Romerike i Akershus. Jeg hadde aldri hørt om dette konseptet før, men ble betatt av helhetstanken.

Jeg fikk kommunestyret med på en mindre bevilgning som en startkapital til disse driftige kvinnene. Jeg må fortsett smile når jeg tenker på den debatten som utspant seg i kommunestyresalen. En av kommunestyrerepresentantene var sjokkert over at vi ønsket å sende døende mennesker på samme sted som vi sendte våre bostedsløse rusmisbruke-

re. Det var full forvirring mellom begrepene «hospits» og «hospice».

Et av de første møtene jeg hadde etter at jeg ble innvalgt på Stortinget, var med de samme kvinnene. Hele Akershus-benken var invitert. De hadde med seg en eldre mann, som fortalte om sin kones siste tid på Hospice Lovisenberg. Etter at han hadde fortalt sin historie, var hele Akershus-benken enige om at dette ville vi ha. De neste årene ble dessverre preget av nedstemte representantforslag.

Det er også verdt å merke seg at Kristelig Folkeparti i 2011–2012 fremmet et representantforslag med nesten samme tittel som dette vi behandler nå. Også den gang inneholdt det flere forslag. Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet valgte den gang å skrive i sin ene merknad at de viste til helse- og omsorgsministerens brev, at de sluttet seg til det, og at de ikke ville kommentere de enkelte forslag utover å bemerke at de hadde budsjettkonsekvenser og hørte hjemme i budsjettprosessen.

Det er interessant å se hvordan tre partier kan gå fra å avvise alt, uten engang å ha egne merknader, til nå å mene at Norge har alle forutsetninger for å være ledende på dette feltet. En større tillitserklæring til Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen skal man lete lenge etter.

Fremskrittspartiet har gjennom regjeringssamarbeidet og videre gjennom budsjettsamarbeidet med Venstre og Kristelig Folkeparti allerede fått på plass en del småplukk, om man kan kalle det det. Dette er små ting som hver for seg er svært viktige, og som på en god måte viser at vi er på vei til noe.

Tiden tillater ikke at jeg går inn på de grepene vi allerede har tatt, eller forslagene som fremmes, men det er i grunnen greit, da innstillingen er veldig god og har forklarende merknader.

Men jeg vil bemerke dette med en NOU særskilt. Dette ligger ikke i det opprinnelige forslaget, men ble foreslått i høringen som komiteen holdt. Det var mange gode innlegg i denne høringen, men det var ideen om NOU som holdt meg våken den natten. Neste dag sa jeg til helseministeren: Jeg vil ha en NOU. Og sånn blir det.

Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen har gitt tydelige signaler om at palliasjonsomsorgen skal bedres, med et større mangfold av tilbud og en tydelig forventning om at kunnskap og kompetanse, forskning og fagutvikling innenfor palliativ behandling skal utvikles.

Det gjør et sterkt inntrykk å møte foreldre som har opplevd å leve over lang tid med alvorlig syke og/eller døende barn. Som mamma selv tenker jeg at ingen skal behøve å oppleve slik smerte, men virkeligheten er dessverre slik for enkelte, og vi må bare gjøre dette bedre – for barnet det gjelder, for foreldrene og ikke minst for søsknene. Norsk Psykologforening kom med viktige innspill på nettopp det.

Sterke fagmiljøer har hjulpet oss fram, mast mye og føret oss med informasjon år ut og år inn. De har gjennom disse årene ikke latt meg glemme feltet. Jeg vil derfor benytte anledningen til å takke dem som tålmodig og målbevisst har kjempet for et bedre tilbud og økt kompetanse.

Selv om jeg ikke pleier å gjøre dette, vil jeg i dag trekke fram Astrid Rønsen, som er damen som for skremmende mange år siden lærte meg at hospice handler om å legge

til rette for at mennesker kan fullføre sine liv, og ikke bare vente på å få lov å dø.

Jeg vil også trekke fram Natasha Pedersen, som jeg møtte første gang etter at jeg ble valgt inn på Stortinget, og som lærte meg mye om hvordan det oppleves å leve med et alvorlig sykt barn over flere år, hva det gjør med deg, hva det gjør med søsken, hva som mangler, og som ikke minst lærte meg om barnepalliasjon. Høyre–Fremskrittsparti-regjeringen ønsker å gjøre dette bedre, med en NOU, med de grepene vi allerede har tatt, og med de planene vi allerede har lagt. Jeg føler meg trygg på at også dette feltet i framtiden vil få den oppmerksomheten som det trenger, og som det fortjener.

Olaug V. Bollestad (KrF) [20:32:34]: Det er et politisk ansvar å sikre alvorlig syke og døende omsorg og verdighet i livets slutfase. Kristelig Folkeparti har fremmet forslag om en rekke nødvendige tiltak som fremmer aktiv livshjelp ved livets slutt. Det er bra at det ble en enstemmig komité som nå ber regjeringen om å nedsette et utvalg som skal foreta en bred kartlegging av tjenestetilbudet til alvorlig syke og døende. Dette initiativet er viktig og kan skape et viktig fundament for tverrpolitisk innsats på feltet. Samtidig mener Kristelig Folkeparti at dagens situasjon krever strakstiltak også. Eksisterende forskning gir oss et godt grunnlag for å implementere sårt nødvendige tiltak som vil styrke tilbudet til mennesker som er på sitt mest sårbare.

De fleste døende tilbringer sine siste dager i hjemkommunen. Døende sykehjemspasienter er spesielt sårbare. Eldre opplever å bli kasteball mellom ulike omsorgsnivåer de siste ukene av sitt liv. Hospice-tankegangen må integreres i norske sykehjem. Vi må få på plass flere leger i sykehjemmene for å sikre pasientene god smertelindring og riktig medisinerings ved livets slutt. Kristelig Folkeparti foreslår 600 palliative sykehjemssenger i kommunene innen 2020, noe som innebærer skjermede sengeenheter og personell med spesiell kompetanse på omsorg og pleie ved livets slutt, hos både sykepleiere, helsefagarbeidere, psykologer og prester – de som har god kompetanse.

Mange pasienter har et ønske om å tilbringe den siste tiden hjemme. Mye bra gjøres rundt om i Helse-Norge, men det finnes dessverre også eksempel på dårlig kommunikasjon, manglende samarbeid mellom de ulike omsorgsnivåene, kompetansemangel og for få ansatte, som kan gjøre dette vanskelig. Fastlegen kjenner pasienten over tid og har et overordnet ansvar. De må kunne oppsøke alvorlig syke pasienter hjemme og samarbeide tett med hjemme-tjenesten. Dagens fastlegeordning tilrettelegger ikke godt nok for hjemmebesøk, og derfor er vi glad for at et flertall i komiteen ber regjeringen sørge for at det i større grad stimuleres til at fastlegen gjør hjemmebesøk hos alvorlig syke og døende.

Det er estimert at rundt 3 500 barn har palliative diagnoser i Norge i dag. Når alvorlig sykdom rammer et barn, rammes en hel familie. Barn rammet av mindre kjente alvorlige sykdommer og diagnoser, får ikke den samme tilgang til hjelp og tilrettelegging, slik som eksempelvis kreftpasienter med sine pakkeforløp har. Familien skal ikke måtte kjempe seg til nødvendig behandling, om-

sorg og avlastning om sykdommen barnet er rammet av, er mindre kjent.

Når alvorlig syke barn får behandling i hjemmet, kan hverdagen normaliseres i større grad. De «friskeste» aktivitetene preger dagen. Flere undersøkelser peker på et redusert stressnivå hos barnet når behandlingen hovedsakelig ble gitt i hjemmet og ikke på sykehuset. Sykehusopphold med syke barn er også ofte svært belastende både for foreldre og for eventuelle søsken. Avansert hjemmesykehus bidrar positivt til den helhetlige familiehelsetilstanden. Kristelig Folkeparti er derfor glad for at en enstemmig komité ber regjeringen utrede etablering av avansert hjemmesykehus for barn tilknyttet alle helseregioner. Dette tilbudet må bli tilgjengelig for familiene det gjelder, uavhengig av hvor i landet de bor.

Kristelig Folkeparti er også glad for den tilslutningen forslaget om å kartlegge behovet for ambulante team for barn innen alle helseregioner fikk. Teamene må ha spisskompetanse innen barnepalliasjon, da de eksisterende ambulante teamene i liten grad definerer barn som sitt virkeområde. Teamene må i akutte situasjoner og i den terminale fasen kunne oppsøke barnet og familien på hjemmestene eller i institusjon.

Kristelig Folkeparti er glad for det engasjementet som har blitt vist i komiteen for å sikre et verdig tilbud til alvorlig syke og døende, men etterlyser likevel at partiene våger å satse offensivt på ytterligere tiltak.

Selv når alvorlig sykdom og lidelse truer, kan pasienten, med den rette kompetanse og kvalitet hos pleiepersonell, få god behandling og oppleve livskvalitet og mening, selv om livet går mot slutten. Dette er livshjelp for døende. Dessverre har vi en lang vei å gå før dette tilbudet er en garanti for alle hjelpetrengende.

Jeg fremmer med dette Kristelig Folkepartis forslag i saken samt de forslagene vi har sammen med andre partier.

Presidenten: Representanten Olaug V. Bollestad har dermed tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [20:37:48]: All ære til Kristelig Folkeparti, som ca. annakvart år fremjar eit representantforslag om tilbodet til menneske i livets slutfase. Det skaper gode debattar i Stortinget og gjer at vi får fokus på eit viktig felt.

Senterpartiet er i innstillinga med på fleirtalsforslaget frå komiteen om å gjennomføra ei heilskapleg offentleg utgreiing av palliasjonsfeltet som er breitt samansett, og der ulike fagmiljø er representerte, med på forslaget om å kartleggja behovet for eigne ambulante team for barnepalliasjon i alle helseregionar og med på forslaget om å greia ut moglegheitene for å etablere avanserte heimesjukehus for barn i alle helseregionar. Vi fremjar òg eit eige forslag om at palliativ behandling må verta rammefinansiert.

Vi meiner at ordninga med innsatsstyrt finansiering for døande pasientar i sjukehus ikkje høyrer heime nokon stad, for det går ut på at ein premierer kort liggjetid og talet på behandla pasientar.

Vi har òg eit forslag der vi ber regjeringa gjera det dei sjølv var veldig utolmodige på før valet, nemleg følgja opp

Kaasa-utvalet og vidareutvikla omsorgs- og pleiepengeordninga for pårørande og andre nære som yter palliativ omsorg i heimen.

Kristeleg Folkeparti har rett i at det må leggjast til rette for at fastlegar kan gjennomføra heimebesøk til alvorleg sjuke og døydande pasientar. Vi støttar forslaget om det, også forslaget om at ein utarbeider ein plan for satsing på livshjelp som stimulerer til brei kompetanseheving om palliasjon blant helsepersonell i kommunehelsetenesta, og at ein legg til rette for eit mangfald av tilbod, irekna ulike hospice-modellar.

Eg vil understreka at auka legedekning på sjukeheim er eit viktig forslag som vi står bak, og at ein må sikra ambulante team i kommunar eller i samarbeidande kommunar som manglar det.

Eg meiner òg det er viktig å vurdere å tilpassa investeringstilskotet for palliative kommunale einingar, og at ein greier ut behovet for særskilde økonomiske ordningar for å sikra forsvarleg drift, for dette er plassar som kostar kommunane ekstra både å byggja og å driva. Forslaget om ein eigen DRG-takst for palliative senger i sjukehusavdelingar er ikkje noko nytt, men eg meiner det framleis står seg, og at det er noko ein bør vurdere.

Åtte av ti nordmenn dør på sjukehus eller i sjukeheim. Ifølgje tal frå SSB har berre ein av tre pårørande med seg. Det var ei sak – det var vel på NRK – om ein sjukepleiarstudent som på eige initiativ valde å sitja fast vakt hos ein pasient på fritida si fordi sjukeheimen ikkje ville få tak i fast vakt. Pasienten døydd dagen etter. Det var den siste natta.

I denne debatten føler eg at vi ofte snakkar om dei som vi veit skal dø, som har fleire månader på seg og har ein valfridom på kor dei vil vera og ei bevisst haldning til det. Eg trur dei aller, aller fleste dør i eldreomsorga, og spørsmålet er ikkje kor dei veljer å vera, men spørsmålet er kanskje om dei dør åleine. Så eg håper at debatten ikkje gløymer den store majoriteten, som eg trur det er, og at ein er utruleg bevisst på at dette er noko som vi må sikra på sjukeheimen og eventuelt heime – at ein har etiske retningslinjer, at det er kommuneøkonomi til det, og at det er tilsette på sjukeheimane som gjer dette mogleg. Eg trur det ofte er god kompetanse ute, men det er ikkje nok folk.

Når ein har ei vakt på nattetid med ein helsefagarbeidar på 16 pasientar, er ein nøydd til å ha meir hjelp om ein skal gi eit verdig tilbod til dei som er i livets slutfase.

Presidenten: Skal representanten ta opp forslag fra Senterpartiet?

Kjersti Toppe (Sp) (frå salen): Ja.

Presidenten: Da har representanten Kjersti Toppe tatt opp forslagene fra Senterpartiet.

Ketil Kjenseth (V) [20:43:05]: Først og fremst vil jeg takke Kristelig Folkeparti for et veldig viktig forslag som de har fremmet.

Palliasjon og lindrende behandling er en viktig del av norsk helsetjeneste. Jeg tror vi har ledende miljøer på noen

områder av dette i Norge i dag, men strekket og spriket i laget er for stort. Flere har vært inne på at mange dør, kanskje hjemme, alene. Det er også noen som tilnærmet dør på gata i Norge, og de har i hvert fall ikke mange hos seg.

Det er vanskelig når noen en er glad i, blir syke, og kanskje enda vanskeligere når den syke er et barn. Venstre er veldig glad for at det i dag vedtas at barn skal få et bedre tilbud ved livets slutt, ved at vi nå skal se på både etableringen av Avansert hjemmesykehus for barn innen alle helse-regioner og egne ambulante team for barnepalliasjon. I tillegg skal vi også få fram en offentlig utredning. Det er et tema vi har diskutert grundig, og vi mener det er viktig for å få fram bredden i fagfeltet å ha en plattform å gå videre på. Innvendingen er at det kan ta litt tid, men når det er såpass strekk i feltet som det er, er det viktig å samle laget og bruke tida til å prioritere hvordan en skal gå videre.

Barn med alvorlige og uhelbredelige sykdommer er først og fremst barn, med like varierte og mangfoldige behov som andre barn. Medisinske framskritt gjør at også barn kan leve lenger med alvorlige sykdommer, og da må vi ha en helhetlig tilnærming til hvilke behov disse barna har. Det handler om å se hele barnet, noe som også innebærer en god pårørendeomsorg med støtteordninger, som omsorgslønn, pleiepenger, koordinatorene i kommunene, sosionom i sykehus.

Venstre støtter at vi skal løfte barnepalliasjon som fagområde, slik vi gjør i dag, og at vi kan gjøre tiltak underveis, før vi har framskaffet en offentlig utredning.

Så er det noen tilbud som jeg har lyst til å ta opp. Hospice har så vidt vært nevnt, og til forskjell fra mange andre land har vi ikke så mange i Norge. Lovisenberg er ett av sykehusene som har hospice, de har både en dagpost og en døgnpost. Det er klart at for en del er dagposten også veldig interessant, ved at de kan gå dit ved behov – eller daglig, for den del – som gjør at de kan leve hjemme lenger.

Et annet tilbud, som er nokså sentrert til Oslo, er Fransiskushjelpen. De har røtter i Den katolske kirke. Til tross for det så er det et tilbud som er åpent for alle, og det er gratis. De har både besøkstjeneste, sorgtjeneste og gate-tjeneste. Jeg håper at NOU-en også peker på dette tilbudet og på mulighetene for å bygge ut tilsvarende tilbud. Det er mange frivillige som bistår Fransiskushjelpen. Det er klart at de har ansatte som er spesialsykepleiere på dette fagfeltet, men det er også mange frivillige som kan bistå.

En liten sving innom Gjøvik også, der jeg er fra: Haugtun omsorgssenter på Gjøvik har en lindrende enhet. Det er ikke alle kommuner som har tatt seg råd til å ha den type behandling. Dette er en liten flik av det tilbudet vi snakker om i sum her i dag, men det viser at noen prøver seg fram her – og det er særlig de som lider av kreft, som dør der.

Også Høgskolen i Gjøvik har et fagtilbud innenfor palliasjon, og en del av det tilbudet som vi må bygge ut, er utdanningstilbudet, både i grunntutdanningen og i videre- og etterutdanning.

Statsråd Bent Høie [20:47:45]: Mennesker i livets slutfase som trenger lindrende behandling og omsorg, må få en verdig avslutning på livet. God palliativ behandling skaper trygghet og tar hensyn til brukerens og pårøren-

des ønsker og behov gjennom en kontinuerlig dialog under hele sykdomsforløpet. Den som trenger lindrende behandling og omsorg, skal ivaretas på en helhetlig måte – både fysisk, psykisk, sosialt og åndelig.

Regjeringen vil styrke kompetansen og tilbudet innen palliasjon, også for barn, og vil tilrettelegge for et mangfold av tilbud. Jeg mener vi har startet med dette arbeidet.

For å styrke fagkunnskapen fikk Helsedirektoratet i oppdrag å utarbeide en fagrapport om palliasjon. Rapporten viser at det er etablert mange tilbud til personer med behov for lindrende behandling og omsorg. I rapporten peker Helsedirektoratet bl.a. på behov for å styrke kompetansen om palliasjon, særlig i kommunene, og for å utvikle gode palliative tilbud til personer som har andre sykdommer og lidelser enn kreft. Noen har særlige behov, som barn og unge, og personer med kognitiv svikt. Dette er noe som helse- og omsorgstjenestene må ta hensyn til. Helse- og omsorgsdepartementet vil følge opp rapporten på en helhetlig måte gjennom de ordinære helse- og omsorgstjenestene og gjennom de spesielle tiltakene som er satt i gang. Dette er et område med et sterkt engasjement og ulike faglige syn, der det er mange ulike hensyn å ta. Jeg synes derfor at det Stortinget gjør i dag, er klokt, nemlig å vedta å igangsette en helhetlig gjennomgang av dette området, i en NOU, og det skal selvfølgelig regjeringen følge opp.

Gjennom budsjettforliket for 2015, mellom Kristelig Folkeparti, Venstre, Fremskrittspartiet og Høyre, ble det bevilget 10 mill. kr til å styrke tiltak som gir økt kompetanse i lindrende behandling. Midlene benyttes til å følge opp flere av forslagene i rapporten fra Helsedirektoratet. Det er bl.a. bevilget midler til å etablere et videreutdanningstilbud innen barnepalliasjon for helsepersonell, og til organisasjonen Ja til lindrende enhet og omsorg for barn. Deres engasjement er avgjørende for utviklingen på dette feltet.

Det er etablert et nasjonalt handlingsprogram med retningslinjer for palliasjon i kreftomsorgen. De generelle forholdene som omtales der, gjelder også for andre pasienter som er i livets slutfase. Over statsbudsjettet gis det tilskuddsmidler til kompetansehevede tiltak, både til kommuner og til frivillige organisasjoner. Nasjonal faglig retningslinje for lindrende behandling til barn skal ferdigstilles i 2015. Den vil bl.a. gi anbefalinger for den videre utviklingen av fagfeltet. Jeg vil også vise til at regjeringen har bevilget 25 mill. kr til et femårig flerregionalt forskningsprosjekt om palliativ kreftbehandling.

Kompetanse er et sentralt område i vårt politiske grunnlag. Vi vil gjennomføre et kompetanseløft for en helhetlig styrking av kvaliteten i helse- og omsorgstjenestene.

I år legger vi til rette for 2 500 heldøgns omsorgsplasser. Kommunene kan velge å bruke disse også til palliative enheter. Drift av plassene finansieres gjennom den ordinære rammefinansieringen av kommunene. Vi har styrket investeringstilskuddet vesentlig ved å oppjustere den gjennomsnittlige tilskuddsandelen per enhet, fra 35 til 50 pst. Aktiviteten i ordningen har økt etter denne styrkingen.

I stortingsmeldingen om fremtidens primærhelsetjeneste vil regjeringen legge mer til rette for ambulant be-

handling i form av flerfaglige ambulante team. En sårn teambasert tilnærming kan bidra til at pasientene kan behandles i eget hjem i stedet for på sykehus eller i annen institusjon. Jeg ser at komiteen også er opptatt av dette – både i innstillingen og i forslagene.

Gjennom fastlegeforskriften er det lagt til rette for at fastlegene kan gjennomføre hjemmebesøk hos alvorlig syke og døende pasienter, og det er etablert en egen takstordning for dette. Jeg oppfatter det kanskje som et hovedproblem at fastlegen i for liten grad kobles inn i de situasjoner der man hadde hatt behov for legens kompetanse. Kommunene har også mulighet til å pålegge fastlegene inntil 7,5 timer med annet allmennlegearbeid, herunder legetjenester i sykehjem.

På bakgrunn av at regjeringen har bevilget midler til nye tiltak på palliasjonsfeltet, at vi nettopp har lagt fram en stortingsmelding om den kommunale helse- og omsorgstjenesten, og at vi i løpet av året vil legge fram en nasjonal helse- og sykehusplan, vurderer jeg det slik at disse initiativene og tiltakene må utvikles og virke, slik at vi kan trekke erfaringer fra disse og vurdere en hensiktsmessig innretning av palliasjonsfeltet. Jeg vil følge denne utviklingen nøye, samtidig som vi vil følge opp de vedtakene som Stortinget gjør i dag – enten inn i dette arbeidet eller gjennom det arbeidet som skal gjøres gjennom den offentlige utredningen.

Presidenten: Det åpnes for replikkordskifte.

Freddy de Ruiter (A) [20:53:04]: Jeg er glad for at vi jobber sammen om denne viktige saken, og jeg er veldig glad for at vi ble enige i komiteen om en NOU, som er kanskje det aller viktigste langsiktige arbeidet som vil styrke hele palliasjonsfeltet i årene som kommer.

Mitt spørsmål til statsråden går i den retning. Statsråden var litt inne på det, og jeg forventer ikke noe veldig tydelig svar, men kanskje noen refleksjoner med hensyn til når statsråden tror en kan sette i gang en NOU på dette feltet.

Statsråd Bent Høie [20:53:40]: Jeg kan selvfølgelig ikke gi noen eksakt tid for det, men vi kommer nå til å jobbe med å følge opp de vedtakene som Stortinget gjør i dag, og se på hvilket rom det er innenfor de budsjettene vi får til neste år, for å se på muligheten for å igangsette dette arbeidet.

Olaug V. Bollestad (KrF) [20:54:09]: Det er en politisk oppgave å sikre at vi har nok lindrende enheter i Kommune-Norge i nærheten av der folk bor. Lindrende enheter i sykehjem er ofte sårbare enheter, fordi de har høyere driftskostnader enn de ordinære sengene, fordi de har personell som koster mer, og de har ofte også litt utstyr som koster mer enn ellers. Statsråden viste til rapporten fra Helsedirektoratet fra i år, Rapport om tilbudet til personer med behov for lindrende behandling og omsorg mot livets slutt. Regjeringen er sammen med Kristelig Folkeparti og Venstre tydelig på at vi ønsker nasjonale føringer også helt inn i Sykehjems-Norge for å heve standarden omkring palliasjon. Mitt spørsmål er: Hvilke nasjonale fø-

ringer ser statsråden for seg utover investeringstilskudd og kompetanseheving på dette feltet?

Statsråd Bent Høie [20:55:17]: Vi jobber nå med oppfølgingen av de anbefalingene som er kommet i den fagrapporten fra direktoratet. Vi valgte å igangsette det arbeidet – vi var jo den gangen også i tvil om en heller skulle igangsette en NOU, men vi mente det var fornuftig å få en rask oppsummering av status på feltet, så vi hadde et grunnlag å jobbe videre på. Det mener jeg vi har nå, og så skal vi også igangsette et NOU-arbeid. Noe av dette er også omtalt i primærhelsemeldingen. Vi kommer til å se på hvilke tiltak vi skal sette i gang for å sikre kvalitet og kompetanse i kommunene som en oppfølging av det. Men hvilke tiltak som blir igangsatt når, kan jeg ikke svare på i dag.

Presidenten: Replikskordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Bård Hoksrud (FrP) [20:56:28]: Norge har den laveste dødsraten for hjemmedød i verden, til tross for at forskning viser at døende pasienter selv ønsker å oppholde seg så nær hjemmet sitt som overhodet mulig når livet går inn i den siste fasen.

I mitt hjemfylke, Telemark, er det et samarbeid mellom sykehuset og fastleger, som gir dem som ønsker det, mulighet til å kunne dø hjemme. NRK Telemark hadde oppslag om dette før helgen, om hvordan en overlege og prosjektleder for ambulante tjenester ved Sykehuset Telemark reiser hjem til mennesker og legger en plan i samarbeid med hjemmetjeneste og fastlege. Målet er å sørge for at pasientene får like god smertelindring hjemme som på sykehuset. Flere av pasientene har ofte vært ut og inn av sykehus og behandlingsopphold og er slitne. Da er det trygt å være hjemme med sine nærmeste for dem som ønsker dette, og trygghet for de pårørende, ikke minst.

Ved flere anledninger har jeg besøkt ulike lindrende enheter og snakket med pårørende. For dem er det viktig å skape en god og trygg ramme for deres kjære. De forteller meg også at det er viktig at de når de går inn i sin siste fase, får tatt farvel på en skikkelig måte.

For meg og Fremskrittspartiet er det viktig at man har valgmuligheten. Det er ikke vanskelig å forstå at man ønsker å velge å være i eget hjem.

Til høsten skal vi også behandle fremtidens primærhelsetjeneste. De som trenger lindrende behandling og omsorg, skal ivaretas på en helhetlig måte, fysisk, psykisk, sosialt og åndelig. Der vises det videre til at studier tyder på at flertallet av voksne pasienter ønsker å motta behandling og omsorg i livets slutfase hjemme.

I budsjettforliket, den helhetlige avtalen mellom Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti i 2015, er det bevilget 10 mill. kr, som skal bidra til styrke kompetanse på palliasjon. Blant annet er Kompetanseløftet 2015, som skal heve det formelle utdanningsnivået i omsorgstjenestene, styrket. Her er det utviklet et nasjonalt handlingsprogram med retningslinjer for palliasjon i kreftomsorgen.

For Fremskrittspartiet er det viktig at alvorlig syke og

døende skal få valgfrihet i eget liv. De fleste ønsker å dø i kjente omgivelser. Regjeringen signaliserer at palliasjonsomsorgen skal tilrettelegges bedre. Dette innebærer bl.a. et større mangfold av tilbud og forventninger om at både kunnskap og kompetanse om feltet og forskning og fagutvikling innen feltet skal utvikles bedre. Det ser jeg virkelig fram til.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [20:59:10]: Representanten Toppe kom inn på dette at mange eldre, syke pasienter dør på sykehjem. Det er en pasientgruppe jeg også er svært opptatt av. De er sårbare, og i tillegg vet vi at mange av dem har alvorlige demensdiagnoser. Det som er helt ufattelig for meg da, er hvorfor den rød-grønne regjeringen – når de overførte så mange krevende oppgaver til kommunene gjennom Samhandlingsreformen – valgte å gjøre helse- og omsorgstjenesteloven profesjonsnøytral. Derfor er jeg veldig glad for at denne regjeringen gjeninnfører kompetansekravet i helse- og omsorgstjenesteloven – for vi trenger ikke mindre kompetanse, vi trenger mye, mye mer. Frivilligheten kan bidra. Pleiepersonell uten helsefaglig utdanning kan også bidra godt overfor pasienter i livets siste fase. Det kan være en hånd å holde i, det kan være en kald klut på en varm panne, men i ryggen, som viktig støtte, må det stå en kompetent sykepleier eller en lege – på sykehjem er det oftest sykepleiere. Da må vi selvfølgelig sørge for å øke statusen ved det å jobbe i sykehjem og i kommunene i Norge. Det mener jeg vi er i gang med når vi satser mer på kompetanse, når vi kommer med en primærhelsemelding som gjør noe med hvordan vi organiserer arbeidet rundt pasientene, og når vi faktisk sier at kommunene skal ha en viss kompetanse på plass.

Det å gi valgfrihet behøver ikke alltid bety at man skal velge mellom et hospice eller en sykehjemsavdeling. Det er mange valg som skal tas i livets siste fase. En må ha kompetanse til å våge å ta samtalen med den pasienten som nærmer seg døden. Det gjelder kreftpasienter, det gjelder pasienter som rammes av alvorlig sykdom med dødelig utgang, men det gjelder jo også for de pasientene som vi har på sykehjem, som er eldre, og også for demenspasientene. Vi har alle våre unike behov, og jeg mener at valgfrihet handler like mye om å få lov til å bestemme noe mer om hvordan man ønsker at livet skal være de siste dagene, hvem som skal være til stede når man dør, og hvordan man ønsker å bli pleiet.

Svein Roald Hansen hadde her overtatt presidentplassen.

Freddy de Ruiter (A) [21:02:02]: Aller først til foregående taler: Profesjonsnøytralitet handler ikke om ikke å kreve kompetanse, men det handler om ikke nødvendigvis å liste opp profesjoner. Vi kommer mer tilbake til det når vi skal behandle primærhelsetjenestemeldinga.

Denne debatten handler om det å ha en litt ydmyk tilnærming. Jeg ser ikke bort fra at vi kunne ha gjort mer. Vi burde nok ha gjort mer på dette feltet da vi satt i regjering. Da er det viktig at en ikke gjentar de feilene, og det er noen

fallgruver å gå i. Jeg skal komme litt mer tilbake til det etterpå.

Jeg tenker at det er positivt at komiteen er så tydelig. Vi bor i verdens beste land – det er ingenting som skulle tilsi at det bare skal være verdens beste land å leve i, det bør også være verdens beste land å dø i. Det er viktig å utvikle en ny politikk. Det gjør vi i Arbeiderpartiet hele tida. Vi lærer av det vi ikke har vært gode nok på. Dette er nok et område vi ikke har vært gode nok på, og jeg er veldig glad for at interesseorganisasjoner og andre har hengt på, ikke gitt opp, og stått på.

Men det er også viktig at en følger med i de prosessene som går nå. Jeg er kjent med at det pågår et retningslinjearbeid på palliasjon. Jeg er også kjent med at en viktig aktør på barnepalliasjonsfeltet har trukket seg ut av det arbeidet. Det bekymrer meg – den aktøren som kanskje har størst kompetanse på barnepalliasjon i Norge, har trukket seg ut av det arbeidet. Min utfordring til helseministeren er å se disse aktørene i kortene. La oss ikke glemme barnepalliasjon. Denne debatten, denne innstillingen og dette forslaget om NOU innebærer at barnepalliasjon skal få ikke bare en del plass, men en betydelig del av plassen i NOU-en, ikke som da Helsedirektoratet kom med sin rapport tidligere i år, hvor barnepalliasjon fikk tre–fire sider og det øvrige palliasjonsfeltet fikk flere titalls sider med konkret politikk og tiltak. Så ikke glem barnepalliasjon, vi må løfte det feltet også, samtidig som vi løfter hele palliasjonsfeltet.

Kjersti Toppe (Sp) [21:04:55]: Ein liten kommentar til dette med profesjonsnøytralitet: Eg har respekt for at dette er eit krevjande felt, så då eg fortalde om mi bekymring for dei mange som døyr aleine, var ikkje det ein direkte kritikk mot regjeringa, for det har jo vore slik i mange år – for all del. Men eg synest det vert ein lettvt retorikk å visa til profesjonsnøytralitet. Det er sikkert mange argument for det, og det er mange argument mot det. Sjukehusa har ein profesjonsnøytral lov. Det er ingen lov som seier at det må vera legar eller sjukepleiarar på sjukehusa – ikkje sant – men likevel er det jo det.

Det som var mitt bodskap, er at ein òg må sjå på grunnbemanninga. Mange stader er det god kompetanse, men vi må òg sjå på grunnbemanninga.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 9.

Sak nr. 10 [21:05:56]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen og Janne Sjelmo Nordås om å avvikle foretaksmodellen og innføre folkevalgt styring av sykehusene (Innst. 377 S (2014–2015), jf. Dokument 8:96 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [21:06:49] (ordfører for saken): Representantene Toppe, Lundteigen og Sjelmo Nordås reiser et representantforslag der hovedintensjonen er å avvikle foretaksmodellen, innføre folkevalgt styring av sykehusene, og at nasjonal helse- og sykehusplan skal legge føringer for bl.a. funksjonsfordeling, lokalisering og organisering av sykehusene i Norge.

Flertallet i komiteen, som Senterpartiet ikke er en del av, er opptatt av at Stortinget skal behandle overordnede prinsipper og kvalitetskrav til spesialisthelsetjenestene. Helseforetakene har selv ansvar for å planlegge og gjennomføre utviklings- og omstillingsarbeid som er nødvendig for å imøtekomme de overordnede prinsipper og kvalitetskrav som Stortinget har vedtatt. Dette er en rollefordeling som jeg mener må respekteres. Det er her Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti skiller lag med flertallet. Stortinget kan ikke detaljstyre det enkelte sykehus. Det er styrene i sykehusene som har ansvar for drift, ledelse og kontroll av kvalitet.

Til høsten vil regjeringen fremme en nasjonal helse- og sykehusplan for Stortinget, og regjeringen mener det er behov for mer politisk styring med hvordan spesialisthelsetjenesten utvikler seg. Nasjonal helse- og sykehusplan vil gi Stortinget større innflytelse på hvordan helsetjenesten skal utvikles. Planen vil skissere nasjonale prinsipper for ulike typer sykehus, sykehusstruktur og krav til kompetanse og kvalitet. Jeg nevner at det er nasjonale prinsipper, det er ikke detaljer knyttet til hvert enkelt sykehus i Norge. Planen skal utarbeides med utgangspunkt i pasientenes behov, bygge på oppdatert kunnskap, og man skal se på de planene som allerede er utviklet innen helseforetakene.

Som varslet til Stortinget i tillegg til statsbudsjettet for 2014 vil regjeringen komme tilbake til nedleggelse av de regionale helseforetakene når den nasjonale helse- og sykehusplanen er utformet, vedtatt og virker. Dette vil Stortinget få rikelig anledning til å diskutere. Jeg mener det er hensiktsmessig å vedta planen før man starter en utredning av en styringsmodell. Man må få enkelte brikker på plass før andre legges på plass.

Ifølge representantforslaget skal styrene i foretakene velges blant folkevalgte i fylkestinget. Dette mener flertallet vil føre til svært uklare ansvarsforhold og pulverisering av det politiske ansvaret for en svært stor og viktig samfunnssektor. Styrene vil komme i krysspress mellom å gjennomføre den politikken som de valgte medlemmer av fylkestinget har vært med på å vedta, og å gjennomføre den politikken som Stortinget og regjeringen ønsker å få gjennomført. Ministeren må altså i tilfeller der styrene ikke ønsker å gjennomføre vedtatt politikk, i ytterste konsekvens bytte ut styrene, og vil etter den modellen være avhengig av å finne nye medlemmer fra samme fylkesting.

Statsråden kan da fortsatt risikere å ha styrer som ikke vil gjennomføre den politikken som Stortinget og regjeringen har vedtatt. Det kan vi ikke leve med.

Modellen fra Senterpartiet skaper et inntrykk av at fylkestinget og fylkespolitikkerne har et direkte ansvar for sykehusdriften, men i realiteten må man forholde seg til budsjetter og styringsdokumenter som kommer fra storting og regjering.

Representantforslaget tar også opp ledelse av sykehus og finansieringsformer for spesialisthelsetjenesten. Med hensyn til ledelse av sykehuset vil jeg påpeke at det i dag ikke er belegg for at norske sykehus er styrt og ledet på en måte som ikke er effektiv, demokratisk eller gir tilfyll. Men det er klart at det alltid er rom for forbedring når det gjelder ledelse, og ledelse er komiteen også opptatt av.

Komiteen har i tidligere dokumenter også skrevet om ledelse og vil gjerne understreke at man er opptatt av å skape kulturer som involverer medarbeidere i omstillingen. Men det er til syvende og sist styrene som må vurdere hva som er den mest hensiktsmessige organisering av både ledelse og sykehuset for øvrig.

Tove Karoline Knutsen (A) [21:12:06]: Arbeiderpartiet mener at en regionalisert modell for styring av spesialisthelsetjenesten har vist seg å svare godt på de utfordringene vi står overfor i helsesektoren. Debatten i sak nr. 7 tidligere i dag trumfer ikke det standpunktet.

Vi har fått dokumentert at innføring av foretaksmodellen i 2002 har ført til at langt flere pasienter enn tidligere har fått behandling i sykehusene. Det har gitt bedre kvalitet i pasientbehandlingen og bidratt til at vi har god fordeling av både økonomiske og faglige ressurser regionene imellom. Gjennom den regionale overbygningen har det også vært mulig å løfte viktige lokale og regionale problemstillinger gjennom en sterk regional aktør, som har hatt mulighet til å ta overordnede grep for god ressursfordeling innad. Ikke minst har dette vært viktig for å sikre god kvalitet ved lokalsykehusene i regioner med store avstander og spredt befolkning.

Forslagsstillerne vil ha sterkere politisk styring med sykehusene. Det kan vi være enig i. Foretaksmodellen har vært justert og endret en rekke ganger siden innføringen i 2002, og den politiske styringen er blitt tydeligere underveis. Men det er vanskelig å se at en ny stor omorganisering vil gi et bedre sykehusstilbud til befolkningen. Og det må jo være det som er målestokken. Vi kan heller ikke se at den modellen som skisseres i det foreliggende representantforslaget, gir bedre svar på utfordringene i spesialisthelsetjenesten.

Arbeiderpartiet er enig med forslagsstillerne i at det er behov for å styrke rammefinansieringa av sykehusene, og mener det er viktig i første omgang å tilbakestille ISF-andelen fra 50 pst. til 40 pst., som var satsen under Stoltenberg II-regjeringa. Vi mener også, i likhet med forslagsstillerne, at det er viktig å sikre at styrene i de regionale helseforetakene har en sterkere regional politisk forankring. Men vi kan ikke se poenget med at styremedlemmer skal velges blant fylkestingsmedlemmer – selv om

en folkevalgt posisjon lokalt eller regionalt ikke kan være diskvalifiserende i seg sjøl for et sånt verv.

Arbeiderpartiet er kritiske til at regjeringa har forkastet prinsippet om at et flertall av de eieroppnevnte styremedlemmene til de regionale helseforetakene og sykehusene skal oppnevnes blant politikere foreslått av fylkeskommuner, kommuner og Sametinget. Vi er bekymret for at dette svekker den lokale, politiske forankringa i styringa av en så viktig samfunnssektor som sykehusene er, og mener at en slik forankring er nødvendig for å ivareta sykehusenes legitimitet i befolkninga.

Regjeringa har bebudet at nasjonal helse- og sykehusplan vil komme til Stortinget høsten 2015. Arbeiderpartiet er positiv til at det kommer en sårnn plan, men vi forventer at regjeringa legger opp til rullering og oppdatering av planen med jevne mellomrom, for å sikre at denne svarer på de til enhver tid aktuelle utfordringer. Det synes nå klart at en nasjonal helse- og sykehusplan ikke kan være et uttømmende styringsverktøy, og vi noterer med en viss undring at regjeringa så langt har vært lite konkret om hvordan man egentlig tenker at en nasjonal styringsmodell for sykehusene kan være.

Det er i alle fall klart at helseministeren ikke har sine ord i behold da han i opposisjon meldte at sykehusplanen skulle være like detaljert som Nasjonal transportplan:

«Den helseplanen vi skal lage, vil definere oppgavene til hvert enkelt sykehus, også lokalt, ut fra et nasjonalt hensyn.»

Nå sier helseministeren at planen vil være på et meget overordnet plan og slett ikke definere oppgavene til hvert enkelt sykehus. Det er ikke rart at mange er forvirret over hvordan denne regjeringa egentlig tenker om styringa av sykehusene.

Arbeiderpartiet vil beholde en regional styringsstruktur og fortløpende gjennomføre forbedringer i ledelse og organisering av norske sykehus. Slik vil vi sikre en styringsstruktur som ivaretar behovet for lokal forankring, folkevalgt kompetanse, legitimitet lokalt og regionalt, og bred kunnskap om sykehusdrift og samfunnsspørsmål på alle nivå i styringa av spesialisthelsetjenesten.

Kari Kjonaas Kjos (FrP) [21:16:46]: Det har i mange år vært et flertall for å legge ned de regionale helseforetakene. Men siden SV og Senterpartiet valgte å skjerme dem, har det ikke skjedd noen endring gjennom disse årene. Fremskrittspartiet gikk til valg på at de regionale helseforetakene skulle legges ned, og dette er forankret i regjeringsplattformen. Det er likevel viktig for meg å understreke at det aller viktigste for oss nå er å få på plass den nasjonale helse- og sykehusplanen, for deretter å fremme forslag om hvordan sykehusene i fremtiden kan organiseres. Det er to ting som er viktig da. Det ene er at vi føler oss trygge på at det vi foreslår, er bedre enn det vi har i dag, og det andre er at det har bred politisk forankring.

Per i dag er det kun Arbeiderpartiet som forsvarer foretaksmodellen, så det bærer håp om at man kan komme til en enighet. Men skal en slik enighet komme i stand, trenger vi at det utføres et skikkelig arbeid i forkant.

Et godt sykehusstilbud til hele befolkningen med alt som

et sykehus innbefatter, er altfor viktig og stort til å ta i et representantforslag. Noe slikt ville være direkte uansvarlig. Dette kom også til syne i høringen. Svært få av dem som var inne på høringen, hadde kommentarer til selve forslaget til innretning, men var mest opptatt av sitt lokal-sykehus eller synliggjorde svakheter med dagens organisering. Derfor skal helseforetakene også framover ha ansvar for å planlegge og gjennomføre det utviklings- og omstillingsarbeidet som er nødvendig for å imøtekomme behovene.

Stortinget kan ikke detaljstyre foretakene eller det enkelte sykehus. Men intensjonen med en nasjonal helse- og sykehusplan er i tillegg til å skissere nasjonale prinsipper for ulike typer sykehus og sykehusstruktur å ha mer politisk styring med hvordan tjenesten utvikler seg.

Jeg konstaterer at SV og Senterpartiet mener en hel masse om dette nå, og det er vanskelig å forstå hvordan det var mulig å sitte i åtte år uten å foreta seg noen ting. Ifølge disse to partiene haster det nå med å få avviklet foretaksmodellen. Det står i merknadene. Merknadene fra disse to partiene går svært langt i å svartmale alt de har stått for og vernet om gjennom åtte år. De kritiserer egen regjering for endringer i foretaksloven av 2012, for mangel på åpenhet, for at lederlønnene har blitt svært høye og for at antall administrativt ansatte har økt kraftig. Mye av denne kritikken kan vi enes om, og derfor fremmet vi i opposisjon flere forslag, men ble nedstemt hver gang. Jeg føler likevel et behov for å minne om at det faktisk hver eneste dag ytes en stor innsats innen akuttmedisin, behandling, rehabilitering og forskning. Det store flertall er fornøyd med det tilbudet, og jeg er opptatt av at vi ikke glemmer alle disse ansatte, som til tross for gammelt utstyr, overbelegg, underbemanning og slitne bygninger yter pleie og omsorg av svært høy kvalitet. Å rydde opp i alt etterslepet og hele tiden tenke framover og videreutvikle er en stor og kontinuerlig jobb. Men vi må aldri glemme den jobben som gjøres der ute, til tross for utfordringer som vi stort sett er enige om eksisterer.

Til slutt tar man et kraftig oppgjør med måten sykehusene blir finansiert på, og viser til at det finnes andre måter å få ned ventetider på. Til det har jeg kun én ting å si. Under rød-grønt styre økte antall personer som ventet på behandling, med nær 10 000 i året, og mer enn en kvart milliard mennesker sto i denne køen da vi overtok. Nå går antallet nedover, og regjeringens økte budsjetter samt en rekke andre grep som har blitt gjort, virker. Å vise til Skottland synes noe underlig. Komiteen var på besøk der, og vi fikk nok et noe forskjellig syn på hvor vellykket deres organisering var. Stortingets utredningsseksjon har sett på Skottlands modell, og den innbyr absolutt ikke til å kopiere.

Fremskrittspartiet går imot alle forslagene fra Senterpartiet og SV og imøteser den videre debatten i forbindelse med arbeidet med den nasjonale sykehusplanen og senere om ny organisering av våre sykehus.

Olaug V. Bollestad (KrF) [21:21:08]: Regjeringen har varslet at den skal komme med en helse- og sykehusplan denne høsten. Og er det noe som er blitt endret siden vi sist hadde en sykehusreform, så er det behandlingsformer, ny

kunnskap og ikke minst nytt og ny type utstyr. Noen teknikker er så avanserte at de også vil kreve mengde for å sikre god behandling og god kvalitet.

Den nye helse- og sykehusplanen må ta opp i seg hvordan landet vårt er, med avstander, utfordrende vær og spredt befolkning – for å nevne noe. Skal man kunne gi gode tjenester, må alt dette ses i sammenheng, og man må også se på hvilken form for styre vår helsetjeneste er best tjent med for å sikre et godt helsetilbud.

Helse- og sykehusplanen må ta inn over seg behovet for akutt hjelp, elektiv behandling og ikke minst all annen behandling som er planlagt. I tillegg vet man at vi stadig kan behandle flere og sjeldne sykdommer og tilstander som vi før ikke kunne gjøre noe med, noe som også vil kreve samarbeid både innad i vårt eget land og – ikke minst – utover egne landegrenser.

Kristelig Folkeparti vil legge ned de regionale helseforetakene. Vi mener at foretaksmodellen er byråkratisk og tungrodd. En tydelig politisk styring av spesialisthelsetjenesten har vært vanskelig å sikre innenfor dagens styringsmodell. Det er et mål å sikre likeverdige sykehustjenester over hele landet, samtidig som vi må sikre lokale tilpasninger.

Kristelig Folkeparti mener at vi ikke må tilbake til at sykehusene blir en del av lokalvalgkampen eller fylkesvalgkampen. Det blir lite forutsigbart for sykehusene, for fagmiljøene og til slutt for pasientene. Da blir heller ikke tilbudet framtidsrettet for våre innbyggere.

Kristelig Folkeparti mener at de lokale helseforetakene må styres etter en nasjonal strategi, forankret i vårt storting og departement, som sikrer hele landet en god helsetjeneste. En god akuttberedskap må ligge i bunnen og være sentral i denne helse- og sykehusplanen og må også styres som en del av hele tjenesten.

Kristelig Folkeparti mener at vi må sikre de nasjonale funksjonene, slik at de bevares med den kompetansen som er til beste for vårt land og for våre pasienter. Derfor går ikke Kristelig Folkeparti inn for en endring av styreform nå. Den diskusjonen vil vi ta inngående i den nasjonale helse- og sykehusplanen, for da vet vi hva vi snakker om, og hva vi skal styre. Kristelig Folkeparti følger derfor komiteens tilråding og stemmer imot forslaget.

Kjersti Toppe (Sp) [21:24:35]: Helseforetaksmodellen med etablering av helseforetak og statleg eigarskap av sjukehusa vart innført i 2002 og er omtala som den største helsereforma sidan kommunane fekk ansvaret for primærhelsetenesta i 1984. Det er også sagt at ho er den einaste store reforma i Noreg som er vorten vedtatt utan noka føregåande offentleg utgreiing, og ho vart gjennomført i stor hast. Frå ideen vart lansert til lova vart vedtatt tok det to år.

Sjukehusreforma i 2002 handla ikkje berre om at staten skulle overta ansvaret for sjukehusa. Det handla om at ein innførte eit heilt nytt driftsprinsipp, bort frå forvaltningsmodell og over til ein forretningsmodell på linje med det private næringslivet.

Det var sterk fagleg motstand mot reforma allereie frå starten. Ti framtrekande legar laga ei motmelding til helseforetaksreforma, som er interessant å lesa no. Der gav dei

sterkt uttrykk for sin skepsis til reforma og konsekvensane. Det var sjølve fristillinga frå demokratisk styring som ein åtvare mest mot, for i eit marknadssystem vil ikkje folk i val eller Stortinget ha nokon reell innflytelse over prioriteringar i helsevesenet. Det vart åtvare mot at byråkratiet ville veksa og dominera fagmiljøet, og det vart åtvare mot at fagutviklinga ville verta hemma på grunn av konkurranse mellom sjukehus, og fordi opplæringa ville verte ulønnsam aktivitet. Det vart åtvare mot at over tid ville Noreg få eit todelt helsevesen – eit i offentleg eige og eit i privat eige. Sjukehusa ville verta spesialiserte og akuttberedskapen ville verte sentralisert. Dei friskaste pasientane ville få høgare prioritet framfor dei mest sjuke. Veldig mange av desse bekymringane er dessverre vorte ein realitet.

Senterpartiet registrerer at helseministeren skyver sitt vallofte ut i tid og vil ikkje lenger vraka dette styresettet. No skal vi først ha ein nasjonal helse- og sjukehusplan, han skal verte vedtatt, han skal verte implementert, og han skal no verka før ein seier noko meir om styresettet.

Senterpartiet etterlyser først og fremst meir demokratisk styring og folkevald innflytelse over sjukehusstilbodet. Vi vil ha ei finansiering som byggjer opp under ei god offentleg forvaltning og likeverdige tenester. Vi foreslår derfor at regjeringa skal fremma lovforslag der helseforetakslova vert erstatta med ei ny helseforvaltingslov med folkevald styring av sjukehusa under statleg eigarskap. Vi ber regjeringa fremja ein detaljert nasjonal helse- og sjukehusplan som sikrar politiske prioriteringar for kvalitet, rekruttering, utdanning, funksjonsfordeling, lokalisering og organisering av spesialisthelsetenesta. Denne planen må leggja rammene for folkevald styring regionalt og lokalt. Vi ber regjeringa gjennom ei ny helseforvaltingslov oppretta om lag 20 sjukehusstyre, nokolunde tilsvarande dagens 20 helseforetak, der fleirtalet i styret er valt av og blant fylkestinget sine medlemmar. Vi ber regjeringa gjennom ny helseforvaltingslov oppretta statleg leing ved sjukehus som har både fagleg ansvar og økonomi- og personalansvar. Vi foreslår også at det vert oppretta eigne verksemdstyre ved sjukehusa, der fleirtalet er lokale folkevalde og der det er representantar frå kommunehelsetenesta. Vi foreslår òg at sjukehusa i all hovudsak rammefinansierast. Dette betyr at bestiller- og utførarmodellen vert avvikla.

I innstillinga er det vanskeleg å sjå noko kritikk mot helseforetaksmodellen frå regjeringspartia, Kristeleg Folkeparti eller Venstre. No var Kristeleg Folkeparti tydeleg på talarstolen, men elles er det ei herleggjering av styresettet og ingen kritiske merknader til dagens styremåte.

Eg har sett på kva dei same partia meinte i 2011, i samband med behandlinga av eit representantforslag frå Kristeleg Folkeparti om å leggja ned dei regionale helseforetaka. Dei skriv følgjande:

«Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Høyre og Kristelig Folkeparti» – da satt ikkje Venstre i komiteen – «mener at dagens styringsmodell for helsesektoren ikke er hensiktsmessig, og ønsker at det utarbeides et alternativ. Slik disse medlemmene ser det, er det viktig at det sikres en politisk styring av sykehussektoren. Derfor ønsker disse medlemmene å legge ned de regionale helseforetakene og gi større frihet og mer

ansvar til de lokale helseforetakene innenfor rammen av en nasjonal helsepolitikk.»

Det er dette Senterpartiet fremmer forslag om i dag.

Desse partia fremma eit forslag i 2011:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om å legge ned de regionale helseforetakene.»

Eg forstår at ein no er i posisjon – det er rart at det ikkje er ein einaste kritisk merknad i innstillinga, det skuffar meg.

Så skal eg til slutt ta opp Senterpartiet sine forslag i saka.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Ketil Kjenseth (V) [21:29:57]: Jeg hørte representanten Kjersti Toppe omtale innføringen av helseforetaksmodellen som kanskje den minst demokratiske gjennomføringen av en reform, nesten, i norsk historie. Å skulle avvikle det tilsvarende gjennom et representantforslag, et Dokument 8-forslag, hadde vel overgått det.

Så til innholdet i forslaget. Det er sånn at flertallspartiene, og nå er Venstre også i helsekomiteen, har en samarbeidsavtale som sier at vi skal avvikle de regionale helseforetakene. Men først på lista står å få til Stortinget en nasjonal helse- og sykehusplan, og få vedtatt den.

For Venstres del har vi nylig hatt landsmøte, som alle andre i vår. Der var sykehuspolitikken omtalt som en del av en kommune- og regionreform. Vi er ikke fremmed for å føre deler av sykehussektoren til nye regioner. Vi er heller ikke fremmed for å videreføre alle sykehusene i statlig eierskap, eller å flytte hele sykehussektoren – også universitetssykehusene – til nye regioner. Men vi har ikke konkludert på dette, og vi ber først av alt om at det utredes en videre tilhørighet til forvaltningsnivå.

Vi skal også se på styringsform som hører til dette. Den modellen som Senterpartiet foreslår – i litt stort, det demokratiske sinnelaget til Senterpartiet her – er Venstre mye enig i. Vi ønsker en annen tilknytningsform der helseministeren ikke skal være eierorganet alene. Etter å ha vært i Skottland og sett på modellen der, så er jeg ikke udeelt positiv til at det er dit vi skal i Norge. Selv om Skottland har drøyt fem millioner innbyggere, og har reversert mye av det Norge har tatt til seg fra britisk helsesektor, har heller ikke de skotske styrene noen forankring – særlig politisk. De forsøkte seg også med folkevalgte valg til styrene, og sluttet raskt med det. Det ble dårlig oppslutning og det var ikke så lett å få folk til å stille til valg. Det er en uriaspost – vi må også ta i betraktning at dette er en krevende oppgave.

Å skulle velge dem ut fra indirekte valg fra de nye regionstingene er det også utfordringer med. Det blir en diskusjon i årene som kommer hvilken modell man skal velge. For Venstres del er vi åpne for å lytte til mange partiers meninger her, men først av alt er vi nødt til å få vedtatt en nasjonal helse- og sykehusplan som sier noe om en struktur og et innhold i sykehusene framover, og ut ifra det kan vi velge både forankringspunkt og styringsform.

Karin Andersen (SV) [21:33:29]: Da sykehusreformen ble gjennomført, var SV imot. Vi fremmet også egne lovforslag om en annen styringsmodell den gangen, som hadde vært mer demokratisk. Den styringsmodellen som ble valgt, bærer etter vårt syn altfor stort preg av markedsrettede styringsmodeller og av altfor lite demokratisk, politisk kontroll i folkevalgte organer. Det har vært kritikken hele vegen, og den står seg. Men historien til denne sykehusreformen er nok slik at det har vært vanskelig for de partiene som sto i bresjen for den, å se at dette har hatt store problematiske sider. Jeg er glad for at nå har vel alle partier, bortsett fra Arbeiderpartiet, sagt at man ønsker en annen modell, og det er positivt.

Dette forslaget går ut på at man skal komme i gang mer konkret med dette arbeidet, slik at vi kan få fortgang i å få en bedre politisk styring over sykehusene. Representanten Kjenseth fra Venstre var oppe her og sa at det var sikkert problemer med å få oppnevnt folkevalgte representanter i styrene også i Skottland, som det vises til i innstillingen. Det er det nok sikkert, for dette er vanskelige saker. Men poenget er at det er politikerne som må ta ansvaret. Den modellen som er valgt nå, der man har noen politikere som har sittet nærmest som gisler i et sånt styre, som ikke er oppnevnt av noe politisk folkevalgt organ og ikke skal melde tilbake til noe politisk folkevalgt organ, og som henger litt i løse lufta, har SV hele tida ment har vært en ren kvasimodell, og at man i utgangspunktet da heller burde hatt en modell med rene – for å si det sånn – fagstyrer istedenfor å blande fag og politikk inn i den type styringsorgan.

SV ønsker at man må ta politisk ansvar for de beslutningene som blir tatt. En av mine veldig rare opplevelser som politiker var da foretaket i Hedmark skulle ta beslutning om å flytte mor- og barnenheten fra Elverum til Lillehammer, for da fikk du som politiker, og Stortinget, på en måte ansvaret for at dette skjer, men du har ingen virkemidler, og så står du utenfor et styremøte til helseforetaket og liksom protesterer mot et helseforetak som egentlig det politiske Stortinget har ansvaret for, men vi har ingen innvirkning på det. Det er en komplett umulig situasjon å være i. Jeg har som stortingspolitiker i alle år blitt konfrontert av befolkningen med ting som foregår i sykehusene, men jeg har aldri hatt direkte innflytelse og muligheter til å gjøre noe med det, og det er en helt umulig situasjon, og dette må vi løse på en annen måte enn det vi gjør i dag.

Det andre er styringssystemene og finansieringssystemene. I dette forslaget tar man opp at vi må få mer rammefinansiering og mindre innsatsstyrt finansiering, og at man må ha andre incitamentmodeller enn det man har i dag, for det kan få perverterte virkninger, og dette er velferd og ikke butikk. Jeg er veldig glad for at dette representantforslaget kommer, for det er med på å pushe fram en veldig viktig debatt som må komme. Vi vet ikke helt hva regjeringen har tenkt når de sier at man skal avvikle denne modellen, så vi er veldig spente på å få se det konkrete resultatet.

Men SV ønsker altså en modell der det er folkevalgt styring i første omgang, før man får opp et regionnivå som eventuelt kan ta dette tilbake. Så er det vel rimelig at det

skal være under Helsedepartementet, slik at det er helseministeren som «in the end» har dette ansvaret, og at man må gå gjennom finansieringsmodellene. Vi har også store forventninger til den nasjonale helseplanen, og til at statsråden legger den fram slik at de viktige beslutningene faktisk blir tatt av politikerne i Stortinget, og det ansvaret må vi ta.

Statsråd Bent Høie [21:38:52]: Jeg kan da starte med å glede representanten Andersen med at denne blandingsmodellen, som jeg er helt enig i beskrivelsen av, der noen hadde partiene bak seg, men ikke var representert i disse folkevalgte organene som de kom fra, er avskaffet, og det er nå rene faglige styrer.

I tråd med regjeringsplattformen vil vi til høsten fremme en nasjonal helse- og sykehusplan for Stortinget. Målet er å få mer åpenhet og forutsigbarhet i sektoren. Som varslet i tilleggset til statsbudsjettet for 2014, vil vi komme tilbake til nedleggelse av de regionale helseforetakene når den nasjonale helse- og sykehusplanen er utformet, vedtatt og virker.

Regjeringen mener vi har behov for mer politisk styring med hvordan spesialisthelsetjenesten utvikler seg. Nasjonal helse- og sykehusplan vil gi Stortinget større innflytelse på hvordan spesialisthelsetjenesten skal utvikle seg i årene framover.

Helse- og sykehusplanen vil skissere nasjonale prinsipper for ulike typer sykehus og sykehusstruktur. Den skal utarbeides med utgangspunkt i pasientenes behov, bygge på oppdatert kunnskap og på de planene som allerede er utviklet i helseforetakene.

Når Stortinget har behandlet de overordnede prinsippene for hvordan en samlet spesialisthelsetjeneste skal utvikles, skal helsemyndighetene nedfelle disse prinsippene i faglige kriterier og kvalitetskrav som kan stilles til sykehusene for framtiden. Helseforetakene skal også framover ha ansvar for å planlegge og gjennomføre det utviklings- og omstillingsarbeidet som er nødvendig for å imøtekomme de nasjonale prinsippene og faglige kriteriene som blir satt. Regjeringens nasjonale helse- og sykehusplan kommer til å være innrettet slik at denne rollefordelingen blir respektert.

Representantforslaget innebærer at staten fortsatt skal ha eierskap til helseforetakene og dermed at helse- og omsorgsministeren – som før – skal være konstitusjonelt ansvarlig for tjenesten overfor Stortinget. Da må man legge til grunn at helsepolitikken forankres nettopp i Stortinget, og utøves av regjeringen. Helse- og omsorgsministerens redskap for å gjennomføre helsepolitikken er styrene i helseforetakene.

Ifølge forslaget skal styrene velges blant folkevalgte i fylkestinget. Dette vil føre til svært uklare ansvarsforhold og føre til pulverisering av det politiske ansvaret for en veldig stor og viktig samfunnssektor. Styrerepresentantene vil kunne komme i et sterkt krysspress mellom på den ene siden å gjennomføre den politikken som de som medlemmer av fylkestinget har vært med på å vedta, og på den andre siden å gjennomføre den politikken som gjerne står i motsetning til dette, som Stortinget og regjeringen ønsker å få gjennomført.

Helse- og omsorgsministeren vil, i tilfeller der styrene ikke gjennomfører vedtatt politikk, i ytterste konsekvens måtte bytte ut styrene. Etter denne modellen vil en da være avhengig av å velge nye medlemmer fra samme fylkesting, og den ansvarlige ministeren kan da risikere fortsatt å ha styrer som ikke gjennomfører den politikken som Stortinget og regjeringen har vedtatt.

Modellen skaper også et inntrykk av at fylkestinget og fylkespolitikkerne har et direkte ansvar for sykehusdriften, mens de i realiteten må forholde seg til de budsjettene og de styringsdokumentene som kommer fra storting og regjering. Dette vil ikke bare føre til en uklar styringsmodell for sykehusene, men vil også undergrave fylkestingsrepresentantenes rolle som folkevalgte.

En forstår at dette er et forslag som jeg vil advare veldig sterkt imot. Det vil undergrave Stortingets rolle som folkevalgt nivå med ansvar for spesialisthelsetjenesten, det vil undergrave helse- og omsorgsministerens konstitusjonelle ansvar for Stortinget, og det vil også undergrave fylkestingsmedlemmenes rolle som folkevalgte på det regionale nivået. Modellen skaper uklare ansvarsforhold og åpner for den type politisk spill som dagens styringsmodell for spesialisthelsetjenesten hadde til hensikt å rydde opp i.

Utformingen av en framtidig styringsmodell for spesialisthelsetjenesten skal støtte opp om målet om å sikre befolkningen likeverdige tjenester med god kvalitet og god utnyttelse av ressursene som Stortinget stiller til disposisjon. Organisering av eierskapet til spesialisthelsetjenesten er ett av flere virkemidler for å sikre mer nasjonal politisk styring av sektoren. Dette virkemidlet må ses i sammenheng med øvrige styringstiltak som vil bli lagt fram i nasjonal helse- og sykehusplan. Styringsmodellen må sikre godt samarbeid, god koordinering og ressursutnyttelse mellom sykehus og andre aktører, spesielt kommunenes helsetjeneste. Pasienter, brukere og andre berørte skal sikres innflytelse på tjenestetilbudet.

Regjeringen vil komme tilbake til Stortinget med denne saken etter at nasjonal helse- og sykehusplan er lagt fram.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Tove Karoline Knutsen (A) [21:43:53]: Det er i sannhet forskjell på å være opposisjonspolitiker og posisjonspolitiker. Det får man ikke minst demonstrert når man finner fram sitater fra helseministeren før og etter valget i 2013 – hør på dette:

«Det vil alltid gå fakkeltog, men nå vil fakkeltogene vite hvor de skal gå (...) De kan henvende seg til sine egne politikere på Stortinget, som med vår modell vil ha ansvar for beslutningene. Det har de ikke i dag, den makten ligger til de regionale helseforetakene.»

Og så etter valget:

«Jeg ønsker ikke med nasjonal helse- og sykehusplan å legge opp til at Stortinget skal ta beslutninger knyttet til det konkrete føde- og akuttilbudet eller øvrige endringer ved de ulike sykehusene.»

Forvirringa er stor.

Og mens vi venter på ikke Godot, men nasjonal helse- og sykehusplan, skal jeg stille et litt snilt spørsmål, siden

det er seint på kveld: Synes statsråden at det muligens kan være litt lurt å tenke regionalt videre, regionalt i styringa av sykehusene?

Statsråd Bent Høie [21:44:59]: Ja, det er definitivt forskjell på å være i opposisjon og posisjon. Det fornøye- lige med å være i posisjon er at en får muligheten til å gjennomføre den politikken som ble utviklet mens en var i opposisjon. Det er vi godt i gang med.

Den første viktige endringen i styringsmodellen, som jeg har vært veldig tydelig på hele veien, er å lage en operativ nasjonal helse- og sykehusplan. Den planen vil bli lagt fram denne høsten. Det er det viktigste redskapet for å sikre en bedre politisk forankring.

Det er helt riktig at demonstrasjonstogene må vite hvor de skal gå. Når vi nå gjør viktige endringer i innhold eller legger ned sykehus, er det ingen lenger som er i tvil om hvem som har det politiske ansvaret. Mens en del av mine forgjengere i den rød-grønne regjeringen skyldte på helse-regionene og brukte dem som skjerm Brett, møter jeg demonstrasjonene her utenfor Stortinget og forklarer hvorfor jeg har tatt den politiske beslutningen og det ansvaret det er for viktige samfunnsinstitusjoner som sykehusene.

Så ja, det er forskjell på opposisjon og posisjon, men det er jammen meg forskjell på posisjon også!

Tove Karoline Knutsen (A) [21:46:03]: Det var interessant å høre. Jeg tror helseministeren har misforstått litt. Fakkeltogene har ikke henvendt seg til Stortinget for å demonstrere mot noen overordnede prinsipper. De har henvendt seg til Stortinget fordi de ønsket at Stortinget skulle løse helt konkrete problemer eller utfordringer på det enkelte sykehus.

Når helseministeren i forrige periode snakket om at fakkeltogene kunne henvende seg til sine politikere, var det for å få ordnet opp i sine sykehus. Synes fremdeles statsråden at han har brakt klarhet i akkurat dette med fakkeltogene og hvor de skal henvende seg når de er misfornøyd?

Statsråd Bent Høie [21:46:43]: Representantens tankeeksperiment her nå bygger jo på et resonnement om at jeg misforstår mine egne uttalelser, og det er selvfølgelig helt umulig.

Det er jo sånn at i nasjonal helse- og sykehusplan vil det ligge konkrete føringer og prinsipper for innholdet i de ulike typer sykehus, som vil ha konsekvenser for hvordan sykehusene faktisk utvikler seg videre. Hvis representanten tar seg tid til å lese alle de debattene som var om det temaet i Stortinget i forrige periode, vil hun finne at hovedreferansedokumentet til dette var fødselsmeldingen, og måten den ble utformet på, hadde konsekvenser for utviklingen av fødselstilbudet. Det er nettopp den tenkningen som ligger til grunn for dette arbeidet.

Tove Karoline Knutsen (A) [21:47:29]: Bare for å oppklare: Helseministeren har ikke misforstått seg selv. Helseministeren har muligens misforstått budskapet fra fakkeltogene. Men la nå det ligge til en seinere gang.

Jeg vil gjerne ha svar på det første spørsmålet, om man

kan tenke seg i en ny styringsmodell, når man har kommet med en plan, å se på den regionale overbygginga? Det spør jeg om fordi den har fungert veldig bra i Nord-Norge.

Statsråd Bent Høie [21:48:01]: Den regjeringsplattformen som jeg styrer etter, og det flertallet som er i Stortinget, innebærer at en skal legge ned de regionale helseforetakene når nasjonal helse- og sykehusplan er lagt fram, vedtatt og virker og en har utviklet en ny styringsmodell. Det er det som jeg jobber etter.

Så har vi også vært veldig tydelige på at i Norge vil det være sånn at når en planlegger helsetilbud til befolkningen, er det naturlig å gjøre det i et regionalt perspektiv. Det kommer også nasjonal helse- og sykehusplan til å bære preg av.

Kjersti Toppe (Sp) [21:48:49]: Først vil eg takka for at statsråden kritiserer forslaget, for då kan vi iallfall debattera det. Det er ikkje alle som gjer det.

Eg har eit spørsmål som går på nasjonal helse- og sjukehusplan. Statsråden og regjeringa seier at ein kan ikkje endra føretaksmodellen før ein har fremja ein nasjonal helse- og sjukehusplan og den har vorte vedtatt og verkar. Kvifor er dette eit kriterium no og ikkje i 2011, då Høgre fremja forslag om å avvikla føretaksmodellen? Og i forlenginga av det: Når – årstal – vil regjeringa fremja forslag om å endra føretaksmodellen eller avvikla den?

Statsråd Bent Høie [21:49:36]: Regjeringen har planer om å følge opp regjeringsplattformen i løpet av denne stortingsperioden. Men det har vært veldig tydelig fra både Høyre og Fremskrittspartiet – også da vi var i opposisjon – at et viktig fundament for å endre styringsmodellen er å få en nasjonal helse- og sykehusplan, sånn at en faktisk sikrer at den politiske styringen av sektoren er forankret i Stortinget, og at en har en plan å styre ut fra.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Kjersti Toppe (Sp) [21:50:24]: Det var representanten Kjenseth som i ein kommentar til innlegget mitt om at føretaksreforma hadde vorte innført på veldig kort tid og på ein udemokratisk måte, meinte at det var like udemokratisk å avvikla ho med eit representantforslag. Eg vil presisera at vi ikkje avviklar reforma gjennom eit representantforslag, vi ber om at regjeringa fremjar ei sak om ein ny helseforvaltningsmodell. Det er den store forskjellen. Eg synest ikkje den kritikken var heilt reell.

Heilt kort til slutt, som ei forlenging av replikkvekslinga med statsråden: Ein nasjonal helse- og sjukehusplan vil verta vedteken av Stortinget i 2016. Viss planen skal verka før ein gjer noko med føretaksmodellen, spørst det kor mange år regjeringa tenkjer seg. Ein kjem i alle fall godt forbi neste stortingsval, og kanskje må det verka i tre-fire-fem år – det er det ikkje sagt noko om. Derfor var spørsmålet mitt når regjeringa ser føre seg at det skjer – men vi får kanskje berre venta og sjå.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 10.

Sak nr. 11 [21:51:52]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås og Kirsti Bergstø om å sikre at det finnes vinmonopol i alle kommuner som ønsker det (Innst. 378 S (2014–2015), jf. Dokument 8:105 S (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at taletiden blir begrenset til 5 minutter til hver partigruppe og 5 minutter til medlem av regjeringen. Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til fem replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [21:52:40] (ordfører for saken): Jeg har hatt gleden av å være saksordfører for forslaget fra SV om å sikre at det skal finnes vinmonopol i alle kommuner som ønsker det. Ifølge Vinmonopolet er det ca. 100 kommuner som ikke har polutsalg, men som ønsker det.

Komiteen er samstemt om at Vinmonopolet er et viktig redskap for å sikre et ansvarlig salg av vin, brennevin og sterkøl i Norge. Vi er i grunnen glade i Vinmonopolet, de aller fleste av oss. Det har også flertallet av Norges befolkning etter hvert blitt. Det har ikke alltid vært slik. På 1990-tallet ønsket majoriteten av det norske folk å legge ned ordningen med statlige vinmonopol. Nå er det et klart flertall på 60 pst. for ordningen. Hovedårsaken til dette er nok at Vinmonopolet selv har utviklet seg til å bli en moderne og serviceinnstilt kvalitetsleverandør – rett og slett en varehandelsaktør som driver markedsrettet og publikumvennlig, samtidig som man evner å balansere sin kremmervirksomhet med at omsetningen foregår i kontrollerte former, slik det høver seg en statlig alkoholmonopolist.

Som innstillingen viser, har det under behandlingen kommet tydelig fram at det kun er SV selv som støtter at det er en oppgave for regjeringen å sikre at det skal finnes vinmonopolutsalg i alle kommuner som ønsker det. Grunnene til dette kan være flere. Kanskje er det fordi det faktisk er slik at 96 pst. – et prosenttall som passet godt i denne saken – av landets innbyggere bor mindre enn 30 kilometer fra et polutsalg. I tillegg bor 90 pst. av befolkningen i en kommune med polutsalg.

Kanskje står SV alene fordi Vinmonopolet har en tydelig strategi for hvordan de skal øke sin tilgjengelighet, først og fremst ved at de utvikler sin digitale kontakt med kundene. Det er altså slik at bruken av nettsidene til Vinmonopolet har økt med 80 pst. de siste tre årene, og nettbestillingene har økt med 30 pst. i det samme tidsrommet. Det vitner om en statlig institusjon som tilpasser seg kundens behov.

Samtidig har også Vinmonopolet fra 2014 åpnet en ny

butikkmodell, som er tilpasset nettopp små handelssentre og kommuner med få innbyggere. To butikker åpnet i 2014, begge fikk dekket sine kostnader i løpet av et halvt år. Vinmonopolet planlegger fem nye butikker i denne kategorien i 2015 – og bidrar derfor selv med å bedre tilgjengeligheten ute i – det man kan kalle – distriktene.

Det er litt overraskende at Arbeiderpartiet i merknad åpner døren litt på gløtt for at Vinmonopolet skal kunne krysssubsidiere mellom sine utvalg. Vi velger allikevel å håpe at dette ikke er noe som vil prege Arbeiderpartiets politikk videre.

Vi er glade for at en enstemmig komité faktisk mener det videre strategiske arbeidet rundt Vinmonopolets drift, også spørsmål som knytter seg til økt tilgjengelighet og flere utsalgssteder, bør være en oppgave som selskapets ledelse løpende vurderer og ivaretar.

Det er nok fortsatt lurt at disse beslutningene fattes av selskapets styre, og ikke av regjeringen. Det er også lurt, tror flertallet i denne saken, at det ikke er handelslekkasje og næringspolitiske spørsmål som først og fremst skal styre alkoholpolitikken i Norge, men at Vinmonopolet fortsetter med å være en tilgjengelig, forsvarlig, moderne og forbrukervennlig aktør som har høy oppslutning og fornøyde kunder.

Ruth Grung (A) [21:56:32]: Vinmonopolet har i over 90 år klart å balansere sitt samfunnsoppdrag: å være et viktig alkoholpolitisk verktøy med sosial kontroll og samtidig tilby hele befolkningen – 96 pst., men egentlig 100 pst. med andre løsninger – et bredt vareutvalg.

Det er viktig for Arbeiderpartiet å gi hele befolkningen så likeverdig tilgang som mulig til pol. Mange kommuner har søkt om å få etablere lokale polutsalg, fordi erfaringene viser at lokale vinmonopol er med på å sikre oppslutning om nærhandel, opprettholde lokalsentre og øke bolysten, men er også med å påvirke drikkemønsteret i en sunnere retning med mindre hjemmebrent og mindre kriminalitet knyttet til alkohol. For Arbeiderpartiet er derfor Vinmonopolet et viktig distriktpolitisk verktøy.

I de åtte siste årene som Arbeiderpartiet har styrt sammen med SV og Senterpartiet, ble det etablert en rekke nye pol. Vinmonopolet ble spesielt utfordret på å utvikle modeller tilpasset mindre steder.

Arbeiderpartiet vil derfor først se på hvor stor andel av befolkningen vi klarer å nå med det minste og nye alternativet – vinmonopol kategori 1 – samtidig som vi er bevisst på at vi vil unngå at nyetablering går på bekostning av eksisterende utvalg, slik at disse da havner i en situasjon hvor det går med underskudd.

Som saksordføreren sa, er Arbeiderpartiet åpen for at hvis det viser seg at lange avstander gjør det umulig å etablere kategori 1, bør man kunne vurdere krysssubsidiering i helt spesielle tilfeller hvor det er urimelig lang reisevei til et vinmonopol.

Vinmonopolet har vært veldig tydelig på at de som ikke har tilgang, kan kjøpe på nettet. Men det å handle på nettet er ikke det samme som å få lov til å oppsøke et fysisk vinmonopol.

Arbeiderpartiet ønsker å opprettholde Vinmonopolet,

som et effektivt verktøy for sosial kontroll på omsetning av alkohol på over 4,7 volumprosent, men også som en god faghandel med et vareutvalg som er helt unikt, i verdensklassen.

Arbeiderpartiet ønsker ikke en utvikling i retning av pol i butikk.

Morten Wold (FrP) [21:59:16]: Denne dagen hadde jeg nok aldri trodd skulle komme – for når fremmet egentlig SV sist et forslag i mer liberal retning i alkoholpolitikken? Hva er dette? Er det valgkamp? Er det redselen for sperregrensen, eller er det et signal om at SV vil se på alkoholpolitikken med nye øyne?

I saken om en offensiv og solidarisk alkoholpolitikk, som vi tidligere i kveld behandlet i denne salen, deltok SV ikke i debatten, men støttet forslaget, som forventet. De var til å kjenne igjen. De ville redusere skjenketiden med 1 time, fra kl. 03.00 til kl. 02.00, og de ville reversere de endringene i taxfreekvoten som ble innført i 2014.

Når det gjelder taxfreekvoten, er det verdt å nevne at den første utvidelsen av denne kom mens SVs daværende leder, Kristin Halvorsen, var landets finansminister. Var dette allerede det første lille tegnet til at SV ville endre seg i alkoholpolitiske spørsmål? I så fall har de etterfølgende signaler og forslag vært veldig utydelige – inntil i dag, da SV gjør seg lekke for velgerne ved å love pol til alle. Det er nesten så man ikke tror det man leser, når SVs medlem av helse- og omsorgskomiteen, representanten Audun Lysbakken, i en merknad skriver at «det er avgjørende at alle har en rimelig nærhet til vinmonopolutsalg».

SV snakker om å dele godene. Vin og brennevin til alle kan kanskje være en måte å gjøre det på, dersom man oppfatter Vinmonopolets varer som goder, vel å merke. Men jeg har litt vanskelig for å forstå SVs nye og plutselige omtanke for folk som bor i kommuner uten pol. Jeg hadde ikke ventet dette fra SV, det er liksom ikke slik det skal være – det er nesten forvirrende, og det uten at vi har skrudd korken av flasken.

Men la meg underbygge hvorfor Fremskrittspartiet, som alltid har ønsket en liberal alkoholpolitikk, ikke støtter SVs forslag. Det er flere grunner til det. For det første ligger hovedlinjene i norsk alkoholpolitikk fast gjennom samarbeidsavtalen mellom regjeringspartiene og våre to støttepartier. For det andre lytter vi til styret i Vinmonopolet når det setter krav til at alle polets butikker skal dekke sine egne kostnader. Polet drives nemlig etter helt vanlige bedrifts- og markedsøkonomiske prinsipper. Det vil ikke være mulig ved etablering i alle de aller minste kommunene.

Etter innføringen av såkalt kategori 1-butikker, spesielt tilpasset små handelssentre og kommuner med få innbyggere, må man oppnå et salgsvolum på 25 400 liter årlig for å tilfredsstille dagens kostnadsstruktur. Ved årsskiftet hadde landets minste kommune, Utsira, ifølge Statistisk sentralbyrå 206 innbyggere. Det betyr at for å oppfylle nødvendig salgsvolum vil alle 206 måtte kjøpe 123 liter alkohol i løpet av året.

Det er dessuten slik at det er en del polutsalg som så vidt bærer seg. Kommer det et nytt utvalg i nærheten, vil

det kunne føre til at det allerede eksisterende utsalget blir ulønnsomt, fordi man stjeler kunder fra hverandre og opplever at ens egen eier driver en form for butikk i butikken. I stedet for ett polutsalg som går med overskudd, vil man kunne få to som går med underskudd. Men det er kanskje det som er ekte solidaritet.

Dessuten vil pol i alle kommuner trolig føre til høyere alkoholpriser for alle. For Fremskrittspartiets del hadde vi gjerne sett at prisene gikk ned, bl.a. for å redusere smugling av varer fra utlandet.

96 pst. av landets befolkning bor maksimalt 30 kilometer fra et polutsalg. 91 pst. bor i en kommune med pol. Nesten alle har tilgang til polets digitale tilbud, som er et viktig virkemiddel for å sikre utkantstrøk god tilgjengelighet til polets varer, noe som vises gjennom en vekst på nesten 30 pst. i antall bestillinger via nett. Det er mulig å få tilsendt fraktfritt.

Jeg har vanskelig for å tro at SV vil føre en annerledes alkoholpolitikk i tiden som kommer. Jeg må nok konkludere med at forslaget er fremmet med tanke på både valgkampen og livet under sperregrensen. Dessuten, helt avslutningsvis: Kan hende blir SVs poldrøm oppfylt likevel, for når den nye kommunereformen er gjennomført, vil det nok være pol i alle landets kommuner, skal du se.

Ingerd Schou hadde her overtatt presidentplassen.

Kirsti Bergstø (SV) [22:04:01]: SV vil at det skal bo folk over hele landet, og vi vil at det skal være godt å bo over hele landet, og da er det viktig hva slags tilbud folk har tilgjengelig. Hva som oppleves som nødvendig, og hva som oppleves som ønskelig i et lokalsamfunn, kommer an på hvem du spør. De fleste vil svare velferd, skole, helse og arbeid. Mange vil svare nærbutikk, andre vil legge til kulturtilbud, en del også post og pol. Dette er viktige spørsmål som kommunene må ta stilling til og jobbe for, fordi det oppleves som viktige spørsmål for kommunenes innbyggere.

SV vil legge til rette for at de kommunene som ønsker det, skal få muligheten til å etablere vinmonopol. Vi ønsker ikke at valgfrihet skal være noe som er knyttet til sentrale strøk, eller at valgfrihet kun skal være prisgitt markeds-kreftene alene. Derfor ønsker vi også at kommunene selv skal kunne bestemme om de ønsker etablering av pol i sine lokalsamfunn.

Alkoholpolitikk, ruspolitikk og skjenkepolitikk er deler av kommunenes oppgaver. Det er også politisk bestemt at salg av sprit og vin skal skje gjennom Vinmonopolet. For at Vinmonopolet skal ha den legitimiteten som er nødvendig, må det også være et tilbud som er tilgjengelig for folk, der folk bor. Mange har i dag god tilgang på pol. Her i hovedstaden er det ifølge Vinmonopolets hjemmesider 29 polutsalg. Slik er det ikke alle plasser. Folk i Mehamn har i dag 3,5 time å kjøre til nærmeste pol, mens folk i Måsøy har 2,5 time å kjøre til nærmeste pol. Og for næringslivet i Kara-sjøk kan det å være uten pol bety handelslekkasje både til Finland og til Lakselv.

I dag er det, som tidligere nevnt, 100 kommuner i Norge

som ønsker seg pol, og som ikke har det. Vinmonopolet selv sier at mange av dem vil være lønnsomme utslag. SV mener at de kommunene som ønsker å få etablert pol, skal få det, om nødvendig gjennom et spleiselag. Det er fullt mulig å finansiere noens drift med andres overskudd, og det er fullt mulig å legge på en 50-øring på en vinflaske eller 1 krone på spriten for at vi skal ha tilgang til pol over hele landet. Så er det klart at tilbud og åpningstider selv-sagt vil måtte ha lokale variasjoner, men prinsippet burde flere i denne salen kunne stå inne for, nemlig at valgfrihet ikke skal overlates til markedet alene eller være forbeholdt sentrale strøk.

Tilgjengelige pol er ikke populisme, det er tvert imot godt folkehelsearbeid. Vi ønsker den positive helsegevinsten det vil kunne gi å få en dempet bruk av hjemmebrent eller smuglervarer. Tilgjengelige pol kan også gjøre at man får et greit utvalg over hele landet. Vi ønsker ikke en utvikling der det presses fram vin i butikk, men vi ønsker tilgjengelige pol. Vi ønsker en regulert, men tilgjengelig alkoholpolitikk, og vi ønsker å opprettholde polets status over hele landet.

Og så er det flere som har vært inne på at en stor andel av befolkningen i dag har tilgang til pol. Jeg mener at prosent faktisk ikke er det mest relevante. Det som er relevant, er at vi har en del kommuner som ikke har pol, og mange har veldig lang reisevei til pol, og det oppleves ikke som et fullgodt tilbud å få polvarene i posten. Det er et spørsmål vi har mulighet til å løse.

Så skjønner jeg Fremskrittspartiets behov for å raljere over forslaget til SV, som er fundert i vårt program, som er en debatt vi har reist tidligere, og som er noe vi står inne for og har gjort over tid. Og det behovet til Fremskrittspartiet kommer selvfølgelig av at spriten aldri har vært dyrere enn med Fremskrittspartiet i regjering. Jeg skal ikke ta på meg oppgaven med å kritisere det. Det kan velgere som har stemt på motsatt politikk, få ta seg av, men jeg skulle ønske at det var mulighet for å være enig om at man i alle fall skal ha tilgjengelighet på den spriten som Fremskrittspartiet vil gjøre noe med prisen på.

Jeg tar opp SVs forslag i saken.

Presidenten: Representanten Kirsti Bergstø har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Statsråd Bent Høie [22:09:07]: I Norge har vi tatt i bruk en bred virkemiddelpakke som skal bidra til begrenset alkoholkonsum og derigjennom redusere skader og problemer som følge av alkoholbruk. Og, som vi var inne på i den tidligere debatten: Vinmonopolordningen er et av de viktigste alkoholpolitiske virkemidlene vi har, og den bidrar i stor grad til å begrense omsetningen av alkohol.

For å kunne opprettholde vinmonopolordningen er det avgjørende at Vinmonopolet driftes på en økonomisk effektiv måte. Siden lavere alkoholforbruk og regulering av alkoholomsetning er alkoholpolitiske mål, settes det ikke opp mål for Vinmonopolets økonomiske resultater – utover kravet til mest mulig kostnadseffektiv drift. Styret i Vinmonopolet har vedtatt at hver enkelt butikk skal bære sine egne kostnader. Dette er en vurdering som jeg støtter.

En forutsetning for å opprettholde vinmonopolordningen er at ordningen har legitimitet og oppslutning i befolkningen. Vinmonopolet har en sterk oppslutning i det norske folk: For tredje året på rad toppe Vinmonopolet TNS Gallups omdømmemåling blant 59 kjente virksomheter – godt foran Flytoget, som kom på en fin annenplass. Vinmonopolet vil opprettholde denne plasseringen og arbeider hele tiden med å effektivisere driften og bedre tilgjengeligheten. Bedre tilgjengelighet til Vinmonopolets butikker har gitt sterk oppslutning om Vinmonopolet over tid.

I dag er det vinmonopol i 232 kommuner, og 90 pst. av befolkningen bor i en kommune med eget polutsalg. Jeg er imidlertid klar over at det var og er fortsatt mange kommuner som ønsker vinmonopol, som ikke har det i dag. For å imøtekomme disse ønskene har vi sørget for at Vinmonopolet kunne utvikle en ny liten butikkmodell med såkalte kategori 1-butikker. Denne butikktypen er spesielt tilpasset små handelssentra og kommuner med få innbyggere. Konseptet ble testet ut og evaluert i 2014. Evalueringen var positiv, men pekte også på at det var utfordringer ved å etablere så små butikker. Disse butikkene vil ha marginal lønnsomhet, og selv små avvik fra fastsatt driftsform vil kunne gi negativt resultat. Derfor må disse utslagene ha et relativt smalt varesortiment som er tilpasset kundegruppene i området.

Vinmonopolet er en monopolbedrift som skal ha et representativt sortiment som dekker alle kundegrupper. Det at kategori 1-butikkene må ha korte åpningstider og ansatte som arbeider deltid, vil gi lavere varefaglig kompetanse, så vel som at butikken er sårbar ved sykdom og fravær. Noe av dette vil kompenseres ved samdrift med andre vinmonopol, men for enkelte kategori 1-butikker er avstandene så store til et annet pol at de må drives som selvstendige enheter. Evalueringen viser at det kan etableres kategori 1-butikker der det er markedsgrunnlag for 25 400 liter årlig omsetning. I november 2014 vedtok styret å åpne fem nye butikker i denne kategorien. Dette vil gi enda bedre tilgjengelighet i distriktene.

Jeg mener det er viktig å sikre fortsatt god tilgjengelighet til Vinmonopolet i distriktene. Imidlertid mener jeg at å sikre god varefaglig kompetanse og et varesortiment som representerer monolets bredde, er viktig for å sikre oppslutning om Vinmonopolet. For at dette skal være mulig må det være et minimums markedsgrunnlag for etablering av vinmonopol i en kommune. Jeg mener at etableringen av kategori 1-butikker vil gjøre det mulig for mindre butikker å bære sine egne kostnader, samtidig som Vinmonopolet kan etablere seg i kommuner med få innbyggere.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 11.

Sak nr. 12 [22:12:57]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om Folkehelsemeldingen – Mestring og muligheter (Innst. 380 S (2014–2015), jf. Meld. St. 19 (2014–2015))

Presidenten: Etter ønske fra helse- og omsorgskomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 1 time og 35 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 30 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 15 minutter, Kristelig Folkeparti 5 minutter, Senterpartiet 5 minutter, Venstre 5 minutter, Sosialistisk Venstreparti 5 minutter og Miljøpartiet De Grønne 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil seks replikker med svar etter innlegg fra medlem av regjeringen innenfor den fordelte taletid, og at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Ketil Kjenseth (V) [22:14:03] (ordfører for saken): Folkehelsepolitikken er et ansvar på tvers av sektorer og samfunnsområder. Det handler om å rette oppmerksomheten mot forhold som påvirker helse – både forhold som fremmer helse, og forhold som gir risiko for sykdom. En slik tilnærming bidrar til å synliggjøre at en rekke samfunnssektorer har ansvar for helseutfordringene. En bred forankring er nødvendig fordi dette angår hele befolkningen og har betydning for helsetilstanden i mange år framover, ja i generasjoner.

Det er avgjørende at folkehelseiltak som berører forholdet mellom den enkeltes helse og frihet og fellesskapet, har en god forankring og oppslutning i samfunnet. Folkehelsearbeid handler både om å fremme livskvalitet og trivsel gjennom deltakelse i sosialt fellesskap som gir tilhørighet, opplevelse og mestring, og om å redusere risiko for sykdom, funksjonsnedsettelse, psykiske og sosiale problemer.

I meldingen presenterer regjeringa en plan for utviklingen av folkehelsepolitikken. Meldingen bygger videre på hovedlinjene i folkehelsepolitikken, som det var tverrpolitisk enighet om da Stortinget behandlet Meld. St. 34 for 2012–2013.

For å komme i tur med en folkehelsemelding i forkant av hvert kommunevalg, siden folkehelse er et lovpålagt kommunalt ansvar, valgte regjeringa å legge fram en melding også i år. Det betyr at denne meldingen ikke dekker hele bredden av folkehelsepolitikken, men i sum har vi fått to folkehelsemeldinger i løpet av to år som bringer oss mange steg framover, sammen med at mange kommuner har trappet opp sin innsats de senere årene.

Regjeringa har valgt å legge hovedvekten på ny politikk på områder som enten ikke har vært tilstrekkelig prioritert, eller som den mener krever nye løsninger. Psykisk helse i folkehelsearbeidet, helsevennlige valg og aktive eldre er løftet fram. Det er videre lagt vekt på forebyggende arbeid rettet mot barn og unge.

Meldingen har i tillegg en del om videreutvikling av det tverrsektorielle folkehelsearbeidet som inkluderer den brede velferdspolitikken, miljø, helse og nærmiljøarbeid, støtte til lokalt folkehelsearbeid og virkemidler for å styrke kunnskapsgrunnlaget. Regjeringa vil styrke det forebyggende helsearbeidet. Psykisk helse skal få en større plass i

folkehelsearbeidet, og arbeidet med livsstilsendringer skal få en ny og mer positiv vinkling. Regjeringa vil utvikle en ny og moderne eldrepolitikk som retter oppmerksomheten mot betydningen av aktiv aldring.

Jeg vil få takke komiteen for et grundig arbeid med meldingen. Det er en samlet komité som slutter seg til de store grepene i denne meldingen, særlig når det gjelder satsing på psykisk helse og aktive eldre. I tillegg mener jeg at komiteen har forsterket behovet som meldingen peker på når det gjelder en bedre organisering av primærhelsetjenesten og særlig samordning av innsatsen rettet mot barn.

Komiteen peker også på betydningen av å øke kapasiteten av mer tverrfaglighet og å sette inn innsats så tidlig som mulig rundt barn og barnefamilier. En god barndom varer livet ut. Dessverre gjør også en dårlig barndom det.

Det er med en viss forventning komiteen ser at andre departementer og komiteer i Stortinget jobber med tiltak og ressurser for å styrke tidlig innsats. Justiskomiteen har nylig vedtatt en opptrapping for å bekjempe vold mot barn. Familie- og kulturkomiteen har vedtatt en utredning av bindende minstenorm for bemanning i skolehelsetjenesten. Arbeids- og sosialkomiteen har lansert en rekke tiltak for å redusere barnefattigdom. Vi får også drahjelp av transportkomiteen som denne uka har vedtatt en opptrapping av gang- og sykkelveisatsing. Alt dette viser bredden i folkehelsearbeidet og hvor viktig koordinering er.

Det er veldig tydelig at vi har organisert barns behov på voksnes premisser. Vi må slutte å sektorisere hodene til barn. Særskilt tilrettelagt undervisning og læreverser ligger til PPT. Atferdsforstyrrelser ligger til Bufetat. Angst og depresjon ligger til BUP. Mobbing ligger litt her og der. Nesten alle barn går i barnehage. Er det ikke da naturlig at fireårskontrollen utføres der? Nei da, i stedet flytter vi barn rundt omkring for å gjøre det praktisk for de voksnes arbeidsliv, ikke for barna og deres foreldres gode liv.

Det er snart så vi må etablere Stolpejakten.no for foreldre som leter etter hjelp i det offentlige hjelpeapparatet. Når psykisk uhelse er i ferd med å bli den nye folkesykdommen, må vi lære av erfaringene vi har knyttet til tidligere suksesser i norsk folkehelsearbeid. Andelen som røyker, har gått drastisk ned. Alkoholbruken i Norge er betydelig lavere enn i sammenliknbare land. Hjerte- og karlidelser er redusert, ikke minst basert på erfaringene fra Tromsøundersøkelsens 40-årige historie. Tannhelse er en annen norsk suksesshistorie. Nå må vi sette inn samme systematikk og kapasitet for å forebygge psykiske lidelser og bygge mental kapital.

Vaksinepolitikken har vært en annen suksess for norsk folkehelse. Den viser hvor viktig universelle tiltak er, som treffer flest mulig. Den store gevinsten i folkehelsearbeid ligger i å få flest mulig til å gjøre litt.

Jeg vil stoppe opp litt ved vaksiner selv om jeg har litt knapt med tid igjen. Det har vært en politisk debatt om det i vinter. Arbeiderpartiet har skiftet politikk og vil påby vaksiner. HPV-vaksine har det også være en debatt om, men en debatt som ikke har gått, er den om at mange som fikk barnevaksinasjonsprogrammet tidlig, trenger påfyll. Vaksiner går ut på dato. Det er en debatt vi ikke har tatt.

Freddy de Ruiter (A) [22:19:20]: For Arbeiderpartiet er folkehelsearbeidet en viktig og nødvendig del av arbeidet for et mer rettferdig samfunn. For oss er et rettferdig samfunn et samfunn hvor alle har like muligheter, og hvor en fører en aktiv politikk for å redusere uheldige forskjeller av f.eks. økonomisk, sosial og helsemessig art. Ulikhet på disse områdene henger ofte sammen og forsterker hverandre negativt. Derfor vil en bred tilnærming til problemstillingen omkring urettferdig ulikhet alltid bli prioritert av Arbeiderpartiet.

Dårlig helse rammer sosialt ulikt i alle land. Selv om alle i Norge eksempelvis har fått bedre helse, ser vi store forskjeller knyttet til bl.a. utdanning og inntekt. Det handler derfor om å legge til rette for en samfunnsutvikling som utjevner disse forskjellene.

I den forbindelse er oppvekstvilkår og tidlig innsats avgjørende. Det er derfor underlig at vi har en regjering som er så lite opptatt av å prioritere dette viktige arbeidet. Hvis denne regjeringa hadde vist den samme handlekraften som de har vist med hensyn til skatteuttak til sine rike sponsorer, når det gjelder å prioritere barns og ungdoms oppvekstvilkår og helse, hadde vi kommet langt.

For oss i Arbeiderpartiet er saken soleklar. Nei til skatteuttak, ja til prioritering av viktige tiltak for barn og ungdom. Arbeiderpartiet vil derfor gjeninnføre frukt og grønt i skolen. Vi vil innføre skolemat og en time fysisk aktivitet hver skoledag, og vi vil øke og øremerke midler til skolehelsetjenesten. Det fortoner seg så meningsløst å prioritere samfunnets rikeste framfor helsa til våre barn og unge.

Det er heller ingen tvil om at frukt og skolemat, kombinert med mer fysisk aktivitet, vil gi mer læring. Ikke minst vil en kunne høste langsiktige gevinster i form av bedre voksenhelse. Det er altså svært fornuftige tiltak, som sannsynligvis vil resultere i bedre fysisk og psykisk helse til barn og unge, mer læring, mindre ulikhet i helse, mindre frafall i skolen, mindre sykdomsutgifter på sikt, høyere yrkesdeltakelse – osv., osv.

Arbeiderpartiet kan ikke se poenget med enda flere prøveprosjekter knyttet til skolemat og mer fysisk aktivitet i skolen. Det er på tide å vise handlekraft og fase dette inn i skolen som et tilbud for alle, med de positive effektene det vil ha.

Vi registrerer for øvrig at høyresiden har brukt mye tid de senere årene på å harselere med politiske forslag knyttet til skolefrukt og skolemat. Svaret fra den kanten er at skolemat må foreldrene ta seg av. Virkeligheten er dessverre sånn at mange barn i dag ikke spiser på skolen, eller spiser svært usunt. Virkeligheten er sånn at svært mange barn og unge sitter altfor mye stille. Da er det på tide å handle. Det gjør Arbeiderpartiet. Vi prioriterer folkehelsearbeid på bred front, og vi har et særlig blikk på barn og unge.

Vi registrerer at vi har en regjering som ønsker å prioritere samfunnets aller best stilte i form av skatteuttak og dermed øke forskjellene. For vår del vil vi heller bruke regjeringas skatteuttak på å utvikle like muligheter for alle og redusere forskjellene. Da er det viktig med folkehelseiltak som treffer alle.

Jeg vil for øvrig ta opp alle forslag Arbeiderpartiet har alene eller sammen med andre, unntatt forslag nr. 26.

Presidenten: Da har representanten Freddy de Ruiten tatt opp de forslagene han refererte til.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [22:23:44]: God helse er en av våre viktigste ressurser. Samtidig er det viktig å minne om at god helse ikke bare handler om fravær av sykdom, men også om å mestre livets utfordringer.

Mestring gir livsglede. Det gir også mening og overskudd. Det er derfor viktig å legge til rette for at folk skal kunne leve gode liv, også om de er syke eller har en form for funksjonstap.

Regjeringens ambisjoner for folkehelsepolitikken er å skape muligheter og forutsetninger for at flere skal kunne mestre egne liv. Målet er at flere skal bli flinkere til å ta gode helsefremmende valg som kan bidra til å gi flere en god og aktiv alderdom.

Det er viktig i et folkehelseperspektiv å ta hensyn til ulike faser i livet. Meld. St. 19 bygger i hovedsak på tre viktige stolper – tre områder som den forrige folkehelsemeldingen sa lite om:

1. Psykisk helse skal bli like viktig som fysisk helse i folkehelsearbeidet.

Nye tiltak for å fremme psykisk helse og forebygge ensomhet er derfor en viktig del av denne folkehelsemeldingen. I samarbeid med frivillig sektor vil regjeringen mobilisere til felles innsats for å forebygge ensomhet og bidra til sosial støtte.

Flere skal få oppleve god psykisk helse, ved at sosiale forskjeller i psykisk helse reduseres. Regjeringen inkluderer derfor psykisk helse som en likeverdig, integrert del av folkehelsearbeidet.

2. Regjeringen prioriterer også eldre ved å rette oppmerksomhet mot betydningen av aktiv aldring.

Stadig flere lever lenger med god helse og har verdifulle ressurser som de ønsker å bidra med. Regjeringen vil derfor fremme en samlet strategi for en ny og mer moderne eldrepolitikk som omfatter alle sektorer.

Et aktivt og godt liv i alderdommen er en verdi i seg sjøl. Det å kunne stå lenge i arbeid vil for mange ha stor betydning for både helse og trivsel. Det er derfor positivt at regjeringen gjennom folkehelsemeldingen bidrar til en mer offensiv holdning til eldres deltakelse både i arbeidslivet og på andre områder i samfunnet.

3. Regjeringen vil gjøre det enklere og mer naturlig for alle å kunne ta sunne valg.

Ernæring og kosthold har en avgjørende betydning for vekst og utvikling i fosterliv, i spedbarnsalder og i barne- og ungdomsårene. Kostvaner i oppveksten legger grunnlaget for kostvaner senere i livet. Det må derfor tilrettelegges bedre for at barn og unge kan ha et variert og sunt kosthold i oppveksten.

Regjeringen vil bidra til å gjøre helsevennlige valg mer attraktive og lettere tilgjengelig for alle. Det må ganske enkelt bli enklere å velge sunt.

Livsstilssykdommer er en stor utfordring for enkeltmennesker, for helsetjenesten og for samfunnet for øvrig.

Et samfunn som legger bedre til rette for gode helsevalg, er en forutsetning for at den enkelte skal kunne ta mer ansvar for egen helse.

Regjeringen vil legge til rette for at hensynet til liv og helse i større grad skal være en premiss for samfunnsutvikling. Godt kosthold, fysisk aktivitet og sunne holdninger når det gjelder alkohol og tobakk – slik regjeringen fremmer – er langt på vei gode tiltak for å lykkes.

Arbeidet med å skape et mer helsefremmende samfunn innebærer å gi hvert enkelt menneske muligheten til å mestre psykiske og fysiske utfordringer som kropp og sjel utsettes for.

Mestring handler mye om å ha motivasjon for endring. Det innebærer forventninger til at hver enkelt av oss tar et personlig ansvar for eget liv. Men det innebærer også at samfunnet legger godt til rette for at vi kan ta gode valg gjennom hele livsløpet.

Folkehelse kan ikke avgrenses til en kort periode i livet. Folkehelse er like viktig hele livet. Jeg er derfor stolt av at Meld. St. 19, Mestring og muligheter, tar tak i folkehelseutfordringer for både barn, unge og voksne og ikke minst for våre eldre.

Morten Wold (FrP) [22:28:47]: Bevisstheten om viktigheten av god folkehelse blir stadig større. Det handler ikke bare om å unngå sykdom, men rett og slett hvordan den enkelte kan forebygge og gjøre valg som øker livskvaliteten.

I folkehelsemeldingen presenterer regjeringen en plan for utvikling av folkehelsepolitikken. Meldingen dekker ikke hele bredden i folkehelsepolitikken, fordi det på flere områder var tverrpolitisk enighet da den forrige meldingen ble behandlet. Derfor har den nye meldingen hovedvekt på ny politikk, og det er bakgrunnen for at psykisk helse, helsevennlige valg og aktive eldre er løftet frem, sammen med forebyggende arbeid rettet mot barn og unge. Dette er elementer som ikke var med i den forrige regjeringens helsemelding.

Fremskrittspartiet vil bidra til å utvikle en folkehelsepolitikk som skaper muligheter og forutsetninger for at hver enkelt kan mestre sitt eget liv. Målet må være å skape et samfunn som fremmer helse i hele befolkningen.

Det er noe som heter at en god barndom varer hele livet. Derfor er jeg opptatt av at barn som vokser opp i fattige familier, skal gis mer likeverdige muligheter til å delta i sosiale fellesskap. Derfor er det viktig å ha folkehelseperspektiv når det kommer til skolealder. Derfor legges det opp til å styrke helsestasjoner og skolehelsetjenesten, for at dette skal bli mer tverrfaglig og kunne tilby kompetanse fra både psykolog, fastlege og jordmor i tillegg til helsesøster og andre med helse- og sosialfaglig bakgrunn.

Det er over 80 000 barn som lever i familier som er rammet av fattigdom. Det er 8,6 pst. av alle barn under 18 år. Det var øyensynlig ikke så enkelt for SV – selv i en flertallsregjering – å fjerne fattigdommen, noe deres daværende partileder lovet at hun skulle gjøre med et pennestrøk. Jeg undres: Fant hun ingen penn?

SV gikk til valg på varm mat til skolebarna. Nå kjemper de for et eple. For oss er det viktigere å invitere til å

øke praktisk kunnskap og ferdigheter om matlaging, slik vi foreslår i denne folkehelsemeldingen. Videre er det viktig å fremme gode skolemåltider gjennom å initiere måltidspartnerskap sentralt og lokalt, bl.a. ved å følge opp helsemyndighetenes oppfordring om 20 minutters spisetid i skolen.

Vår regjering jobber for at Norge skal være et land med små forskjeller og minimal fattigdom. Derfor har vi bl.a. redusert foreldrebetaling for barnehageplass – en ordning for familier med lavest betalingsevne – slik at ingen husstand skal betale mer enn 6 pst. av inntekten for en barnehageplass med en maksimalsats på 2 580 kroner per måned. Det betyr at de som tjener mest, må betale mest. Dette er god Fremskrittsparti-politikk.

I denne stortingsmeldingen ber den tidligere flertalls-konstellasjonen Arbeiderpartiet, SV og Senterpartiet regjeringen om å utrede en nasjonal strategi knyttet til folkehelseutfordringer for personer med nedsatt funksjonsevne. Da Fremskrittspartiet foreslo å fjerne regelen om at personer over 26 år med nedsatt funksjonsevne ikke skulle få aktivitetshjelpemidler, støttet ikke disse tre partiene opp om dette.

Aktivitetshjelpemidler er nettopp hjelpemidler – spesielt utviklet for at personer med nedsatt funksjonsevne skal kunne delta i fysisk aktivitet. Dette ordnet Fremskrittspartiet opp i kort tid etter at vi kom i regjering.

I opposisjon viser de rød-grønne stor forslagsiver i saker som Fremskrittspartiet tidligere har fremmet, men som ble stemt ned. Det er hyggelig å registrere at Fremskrittspartiets politikk samler støtte fra stadig flere partier. Det er bare synd at de rød-grønne ikke kunne gi oss den støtten da vi fremmet disse forslagene i forrige periode.

Olaug V. Bollestad (KrF) [22:32:49]: Det aller viktigste helsearbeidet er arbeidet for å hindre at folk blir syke. Tiltakene må rettes mot personer i alle aldersgrupper med ulike behov og forutsetninger. Det må tenkes helhetlig og langsiktig i folkehelsearbeidet. Det må ikke være slik at folkehelsefeltet blir dominert av politiske markeringer og kortsiktige tiltak. Kristelig Folkeparti mener det er behov for systematisk forskning på effekten av folkehelseiltak for å gi grunnlag for gode prioriteringer. Folkehelseoven må følges opp med økonomiske satsinger for å istandsette kommunene til å være offensive i folkehelsearbeidet. Dette er god pengeinvestering – ja, jeg tror faktisk det er bedre investering enn å sette pengene i fond.

Jeg vil spesielt trekke fram barn og unges psykiske helse. Barn og unge kan ikke alltid velge selv, og det er det mange andre som heller ikke kan. Da er de spesielt et viktig satsingsområde. Det er avgjørende å intensivere innsatsen for å forebygge psykiske plager og lidelser, eliminere mobbing og motvirke ensomhet. Vi kaller psykisk sykdom vår tids folkesykdom. Det er like vanlig å få psykiske lidelser som andre lidelser. Hvert femte barn og hver femte ungdom har nedsatt funksjon på grunn av psykiske plager som angst, depresjon eller adferdsproblemer.

Jeg tror det er stor enighet i denne sal om at det må gjøres mer – og det må gjøres tidligere. God forebygging forutsetter gode lavterskeltilbud på arenaer der barn og ung-

dom befinner seg. Skolehelsetjenesten har i dag begrenset kapasitet – tilbudet er langt fra forsvarlig mange steder. Barn og unge som trenger noen å snakke med, skal ikke komme til en stengt dør. Kristelig Folkeparti vil øremerke midler til skolehelsetjenesten i en opptrappingsperiode og etablere en minimumsnorm for antall ansatte for å sikre at denne tjenesten er tilgjengelig for alle barn og unge som trenger den.

Psykologer har i for liten grad preget det forebyggende arbeidet i kommunene. Vi trenger psykologtilgang i alle kommuner, psykologer som er ansatt i eller samarbeider tett med lavterskeltilbud for barn og unge.

Det er viktig at vi styrker tjenester og har en bedre samhandling mellom barnevern, helsestasjon, BUP, skolehelsetjeneste, barnehage og skole. Det er avgjørende for at den enkelte skal få riktig hjelp og god oppfølging.

Risikoen for sykdom, helseplager, skader og sosiale problemer øker med økt bruk av rusmidler. Rusproblemer knyttes ikke bare til storforbrukerne. Det er den store gruppen med moderat forbruk av rusmidler, som først og fremst er alkohol, som forårsaker mest skade og sykdom, og som påfører samfunnet de største kostnadene. Derfor er Kristelig Folkeparti opptatt av en offensiv alkoholpolitikk og har i dag nettopp vært med på å fremme en rekke forslag i denne sal som blir nedstemt.

En seniorpolitikk som fremmer aktivitet og legger til rette for fellesskap, er god folkehelsepolitikk. Seniorer er uvurderlige ressurser i arbeidslivet. Fleksibilitet og mulighet for gradvis nedtrapping står sentralt. Det må tilrettelegges for at eldre kan få være aktive og ha innholdsrike liv i hverdagen. Det vil være med å forebygge sykdom.

Demens er en stor sykdomsgruppe. Vi vet at hvis vi klarer å utsette sykdomsutviklingen med fem år, vil bare halvparten rammes. Derfor er forebygging avgjørende også med tanke på demensutvikling. Kristelig Folkeparti har klare forventninger om en offensiv styrking av tilbudet til demenspasienter og en offensiv satsing på Demensplan 2020 når den legges fram.

Kristelig Folkeparti tar med dette opp de forslagene som vi står alene eller sammen med andre om.

Presidenten: Representanten Olaug V. Bollestad har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Kjersti Toppe (Sp) [22:37:19]: Det viktigaste i heile helsepolitikken er folkehelsa. Senterpartiet sine mål for folkehelsepolitikken er auka livskvalitet, å forebyggja sjukdom og å redusera sosiale helseforskjellar i befolkninga.

Regjeringa si folkehelsemelding har mange gode intensjonar, men det beste med meldinga er at ho byggjer vidare på den tverrpolitiske einigheita om dei overordna rammene for folkehelsepolitikken frå førre folkehelsemelding. Dei nasjonale måla er at Noreg skal vera blant dei tre landa i verda med høgast levealder, at befolkninga skal oppleve fleire leveår med god helse og trivsel, at sosiale helseforskjellar vert reduserte, og at vi skapar eit samfunn som fremmer helse i heile befolkninga.

Noreg har slutta seg til måla Verdhelseorganisasjonen

har om å redusere for tidleg død av ikkje-smittsame sjukdommar som hjarte- og karsjukdommar, diabetes, kols og kreft med 25 pst. innan 2025. Dei globale måla er å stoppa aukinga i diabetes og overvekt og minst 10 pst. reduksjon i skadeleg bruk av alkohol, 10 pst. reduksjon i førekomst av utilstrekkeleg fysisk aktivitet, 30 pst. reduksjon av førekomst av for høgt blodtrykk og 30 pst. reduksjon i gjennomsnittleg inntak av salt eller natrium. Regjeringa skriv i folkehelsemeldinga at dei legg desse måla til grunn for nasjonal politikk og vil styrkja innsatsen på tvers av sektorar for ein meir helsevenleg livsstil. Eg vil understreka at dersom politikken legg opp til å nå desse måla, så er det ein djerv politikk, for måla er ganske høge, og det vil verta krevjande å nå dei. Det er bra med slike målsettingar, men det trengst då befolkningsretta tiltak som eg meiner denne folkehelsemeldinga er fattig på.

Regjeringa vil inkludera psykisk helse i folkehelsearbeidet, noko Senterpartiet meiner er ei god presisering. Psykiske lidningar er eit stort helseproblem, og dei sosiale forskjellane er store. Vi er einig med regjeringa i at det trengst betre behandlingstilbod og sterkare førebyggjande arbeid. Difor har Senterpartiet fremja eit forslag om ein femårig opptrappingsplan for psykisk helsearbeid i kommunane, som dessverre vart nedstemt i Stortinget.

Det meste av førebygginga skjer lokalt. Senterpartiet er positive til at det skal utarbeidast eit program for folkehelse i kommunane, med vekt på psykisk helse og rusførebyggjande arbeid retta mot barn og unge.

Regjeringa skriv i meldinga at dei òg vil leggja til rette for helsevenlege val. Det skal verta enklare å velja sunt. Senterpartiet sin kritikk går på at ein ikkje følgjer opp dette i praksis. Å leggja til rette for nokre forsøk med auka fysisk aktivitet på utvalde ungdomsskular er berre ikkje nok for å få bukt med den store folkehelseutfordringa det er når så mange av ungdommane er for lite fysisk aktive og mykje stillesitjande. Å kutta ut gratis frukt og grønt i skulen gjer ikkje dei sunne vala enklare, det gjer dei sunne vala vanskelegare. Det er eit faktum at mens den førre regjeringas folkehelsemelding frå 2013 understreka universelle velferdsordningar og helsefremjande samfunn, omgrep som er utelatne i 2015-meldinga, rettar den nye meldinga merksemda mot individets moglegheiter og føresetnaden for å treffa gode val om eiga helse:

«Et samfunn som legger bedre til rette for gode helsevalg er en forutsetning for at den enkelte skal kunne ta mer ansvar for egen helse. Regjeringen vil gjøre sunne valg enkle og det naturlige valg for alle.»

Men her finst det ei tydeleg ideologisk skiljelinje. Universelle ordningar legg ikkje berre til rette for eigne helseval, dei bidreg til det heilt konkret. Då gratis frukt og grønt vart fjerna, gjekk talet på elevar som bruker ordninga, ned til 4 pst. Dette bidreg til auka helseforskjellar.

Eg kunne sagt veldig mykje om forskjellige tiltak, men eg vil nemna tobakk spesielt. Det er eit veldig viktig folkehelseområde. Det er positivt at statsråden vil innføra nøytrale tobakspakningar. Framstegspartiet har gått imot det, men seier ingenting om det i denne innstillinga. Senterpartiet er dessutan kritisk til å innlemma eit nytt tobakksprodukt – e-sigarettar – på marknaden.

Med dette vil eg ta opp Senterpartiets forslag i saka.

Presidenten: Representanten Kjersti Toppe har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [22:42:42]: Vi i SV er på hogget for folkehelsa, og det er bra. Først vil eg berre gje nokre små kommentarar til folkehelsemeldinga og det arbeidet som er gjort der. Eg vil gje ros til Bent Høie for spesielt å løfte den psykiske dimensjonen i folkehelsearbeidet, som er eit stadig veksande problem i samfunnet, og som eg synest ministeren tar godt tak i.

For vår del kan vi seie at vi har god helse i dette landet, men vi har samtidig også utfordringar. Ei av dei ser vi her i dag, når vi diskuterer folkehelsa rundt midnatt. Det er ikkje det beste tidspunktet, symbolsk sett, for å ta den debatten. Vi sit for mykje i ro. Vi et for mykje usunn mat, vi legg for mykje på oss, og det er stadig fleire – urovekkjande mange – som slit med psykisk helse.

Folkehelsearbeidet – førebygging, helsefremjing – er paradoksalt nok samtidig det viktigaste helsearbeidet og det som blir prioritert for lite. Det er behandling vi bruker dei store pengane på, spesielt i dei siste fasane av livet. Vi har, som enkelte helseforskarar har påpeikt, til og med eit problem med overbehandling. Det viser at vi er godt skodde på behandlingssida, men for lite merksame på førebyggingsfeltet. Så det er store utfordringar, som Noreg ikkje er aleine om å ha, det å vri ressursane frå behandling til førebygging – dei tøffe vala og dei prioriteringane som må gjerast her.

Det som kanskje er gjennomgangstenen i det som er bakgrunns materialet for folkehelsemeldinga, er at dei sosiale skilja i helse er aukande, og det gjennomsyrrer alle felt. Dei som har høgare utdanning eller god råd, lever lenger og har fleire helsefriske år. Dei har det betre og opplever i mindre grad psykiske lidningar. Det beviser for oss at folkehelse er nært knytt til andre samfunnsforhold. Ein finn ikkje eitt land, ikkje eitt samfunn, med store forskjellar i inntekt mellom folk der ein ikkje samtidig finn store helseforskjellar. Klasseskilje og helseforskjellar heng nøye saman.

Den viktigaste kampen ein kan føre mot forskjellar i helse, er den jamne kampen mot ulikskapar i samfunnet – klassekampen, kampen for å gje alle same moglegheiter og ikkje ha for store forskjellar mellom fattig og rik. I eit sånt perspektiv er skattekutt for dei aller rikaste spesielt graverande. Ein kan seie at skattekutt for dei aller rikaste aukar forskjellane i helse mellom folk. Det kan ein lese ut av desse tala.

Helsa vår er eit produkt av livet vi har levd. Har vi hatt ein aktiv, trygg, frisk og god oppvekst, er det ganske sikkert at vi har god helse til vi blir gamle. For SV er startstaden for folkehelsa dei tidlege åra, eller eigentleg før vi blir fødte. Helsetilbodet før og etter fødselen er dokumentert svært viktig for å hjelpe foreldre til å vere gode foreldre. Litt hjelp – berre bitte litt hjelp – kan bety store forskjellar, det kan utgjere forskjellen på ein god forelder og ein som ikkje klarer å handtere det å vere forelder.

Helsetasjonane føreslår vi blir rusta opp, og ikkje

berre rusta opp, dei må bli meir oppsøkjande, slik at dei kan fange opp tendensar til helseutfordringar tidlegare. Skulehelsetenesta, gullet i helsetenesta, skal ikkje berre vere oppsøkjande, men dessverre, i dag er ho berre passiv, og ligg langt unna det som Helsedirektoratet krev i rettleiaren for ei fungerande skulehelseteneste. Det har vore nokre løft, både under dei raud-grøne og under denne regjeringa, men vegen til ein akseptabel standard er framleis lang.

Vidare insisterer vi på mat i skulen. Ja, utruleg nok kjempar vi forgivees for epla i skulen, eit tiltak som har ein svært godt dokumentert effekt på både helse og læring. Det er ganske utruleg at ikkje helseministeren sette ned folkehelseklumpfoten og insisterte på at det skulle først vidare. Vi har no nettopp sendt eit forslag om innføring av mat i skulen, og vi insisterer vidare på auka fysisk aktivitet med utvida skuledag.

Vegen til betre folkehelse er utfordrande, det krev bevisste val om å redusere sosiale forskjellar og tidleg innsats.

Statsråd Bent Høie [22:48:05]: Innstillingen er nesten like lang som meldingen. Det er flott, for her ligger det mange gode diskusjoner bak, og det viser også et bredt engasjement for bedre folkehelse.

For regjeringen var det viktig å legge fram en ny folkehelsemelding for Stortinget denne våren, før kommunevalget. Det er avgjørende med god lokalpolitisk forankring av folkehelsearbeidet. På den måten legger vi godt til rette for samordning mellom den nasjonale folkehelsepolitikken og de kommunale planprosessene som starter etter valget til høsten.

Den forrige folkehelsemeldingen inneholder mye klok politikk som jeg og regjeringen støtter, og som fikk bred tilslutning da den ble behandlet. Men det er likevel tre viktige grunner til at vi har laget en ny stortingsmelding om folkehelse.

Den første er psykisk helse: Mellom en tredjedel og halvparten av befolkningen vil oppleve minst én periode med en diagnostiserbar psykisk lidelse i løpet av livet. Psykiske helseutfordringer er en av de største folkehelseutfordringene vi har i dag, men den forrige meldingen sier lite om psykisk helse. Det å være en del av fellesskapet er like viktig som å sykle til jobben. Å bli sett og akseptert er like viktig som frukt og grønnsaker. Å ha noen å snakke med når du sliter, er like viktig som å slutte å røyke. Det er behov for å forebygge bedre og sikre at flere får hjelp tidlig. Derfor likestiller vi nå fysisk og psykisk helse i folkehelsearbeidet.

Ensomhet er en av våre store folkehelseutfordringer. Ja, det er faktisk like helseskadelig å være ensom som det er å røyke tolv sigaretter om dagen. Sosialt nettverk – venner eller familie – har betydning for helse, livskvalitet og mestring. Vi tar nå et initiativ til en kampanje i regi av de frivillige organisasjonene. Gjennom de frivillige organisasjonenes nettverk skal vi mobilisere til et bredt samarbeid for å forebygge ensomhet. Det skal være lav terskel for deltakelse. Vi vil skape samarbeid mellom lokale lag og organisasjoner, og det er viktig å fremme kommu-

nenes bruk av frivillige ressurser og ikke minst å fremme en frivillighetskultur blant unge.

For det andre vil regjeringen også legge til rette for en aktiv alderdom. Vi blir flere eldre, og vi lever lenger – mange med god helse. Å legge til rette for at eldre kan stå lenger i arbeidslivet og delta i samfunnet er en viktig del av denne regjeringens folkehelsepolitikk. Pensjonsreformen og heving av aldersgrenser skal bidra til at flere arbeidstakere i 60-årene jobber lenger. Det er viktig for den enkelte, og det er viktig for at vi skal kunne ta vare på velferdssamfunnet vårt. Nå tar vi neste steg og vil utfordre og engasjere alle samfunnssektorer på hvordan de kan bidra til flere aktive eldre. Til høsten ferdigstiller vi en strategi for en moderne eldrepolitikk som omfatter alle sektorer.

For det tredje ønsker regjeringen en mer positiv vinkling på livsstilarbeidet. Vi må gjøre det lettere for folk flest å gjøre sunne valg. En må få vekk pekefingeren og få fram «tommel opp». Det er det overordnede målet for regjeringen når det gjelder arbeidet med kosthold og fysisk aktivitet. I fjor tok jeg initiativ til å opprette en næringslivsgruppe som skal delta i arbeidet med å bedre kostholdet til hele befolkningen. Jeg er overbevist om at de fleste av oss ønsker å spise sunnere, men stresset i hverdagen gjør det ikke alltid så lett å velge det sunne alternativet. Om de store aktørene i matindustrien går sammen om å utvikle sunne matvarer med lavt innhold av salt, sukker og mettet fett, gir det resultater i kjøleskapet til hver enkelt av oss, både hos dem som synes det er lett å leve sunt, og hos dem som synes det er vanskelig.

På samme måte ønsker jeg å tilrettelegge samfunnet slik at folk flest kan være fysisk aktive i sitt eget nærmiljø og etter sine egne forutsetninger. Noen liker å gå i fjellet, andre liker å gå til butikken. Noen trener skihopp, andre trener hip hop. Terskelen for aktivitet må ikke bli for høy. For personer som ikke beveger seg mye, vil selv en liten økning i aktivitetsnivået gi en betydelig helsegevinst i form av redusert sykdomsrisiko, bedre livskvalitet og økt funksjonsevne. Jeg er opptatt av at vi formidler dette. Det å gå en tur med Tjukkasgjengen er veldig viktig, for både den fysiske og psykiske helsen.

Det viktigste er ikke hvordan du er aktiv, men at du er det. Barn og unge skal beskyttes særskilt. Det innebærer beskyttelse mot vold, rus, overgrep og omsorgssvikt. Men det omfatter også beskyttelse mot å utvikle helseskadelig atferd knyttet til tobakk, alkohol, usunt kosthold og fysisk inaktivitet. Den typen atferd er alltid vanskeligere å endre senere i livet.

Regjeringen skal sette i gang et utviklingsarbeid med sikte på å etablere et program for folkehelsearbeid. Det skal skje i samarbeid med kommunene. Kommunene er tett på folks dagligliv gjennom universelle arenaer som barnehage, skole og nærmiljø. Folkehelseoven har bidratt til å sette folkehelse på dagsordenen i mange kommuner. Det skal vi forsterke. Programmet skal legge vekt på psykisk helse og rus, og barn og unge skal være den prioriterte målgruppen. Folkehelseprogrammet vil være et virkemiddel for å integrere psykisk helse i alt lokalt folkehelsearbeid og på tvers av de ulike sektorene i kommunene.

Tilskuddsordninger rettet mot barn og unge skal styr-

kes for å sikre at alle barn har mulighet til å delta i fritidsaktiviteter. Regjeringens mål er at alle barn skal ha mulighet til å kunne delta i minst én organisert fritidsaktivitet, helt uavhengig av foreldrenes inntekt og bakgrunn.

Jeg er veldig glad for at Stortinget er opptatt av økt fysisk aktivitet i skolen. Mange skoler lykkes godt. Vi ser lokale tilpasninger og utstrakt samarbeid med idretts- og friluftsansjoner. Nasjonalt senter for mat, helse og fysisk aktivitet har som kjerneoppgave å formidle gode eksempler og erfaringer. I tillegg har senteret fått i oppdrag å utvikle modeller for hvordan skoler og barnehager kan sikre daglig fysisk aktivitet. Men regjeringen mener at vi trenger et bedre kunnskapsgrunnlag for framtidig arbeid med kroppssøving og fysisk aktivitet i ulike deler av utdanningsløpet. Derfor setter vi i gang et forsøk med utvidet tid til kroppssøving og fysisk aktivitet i et utvalg ungdomsskoler. Veldig mange av de lokale initiativene er det lett å implementere på barneskoletrinnet. Det er betydelig mer krevende på ungdomsskolen. Ekstra timer på det trinnet må fylles med godt faglig innhold. Det er ikke behov for forsøk for å finne ut om fysisk aktivitet er bra eller ikke, men det er faktisk behov for forsøk for å finne ut på hvilken måte vi skal implementere mer fysisk aktivitet i det krevende ungdomsskoletrinnet. Gjennom dette gjør denne regjeringen den største økningen i fysisk aktivitet i skolen som er gjennomført i moderne tid – og betydelig mer enn den forrige regjeringen gjorde.

Det er særlig viktig å legge til rette for gode mat- og måltidsvaner hos barn og ungdom. Barnehagene og skolen er sentrale arenaer, og regjeringen vil invitere til bredt samarbeid med private og frivillige aktører for se på hvordan mulige ressurser, aktører og ikke minst tiltak kan støtte kommunenes, som er skoleeier, arbeid med måltider i skolen.

Jeg merker meg at komiteen mener at det er behov for å se kostholdstiltak i sammenheng, i en helhetlig handlingsplan. Dette kan være nyttig og vil også kunne bidra til å få en oversikt over det internasjonale arbeidet som Norge har sluttet seg til.

På tobakksområdet er målet å hindre at barn og unge begynner med tobakk, slik at vi kan unngå å få en ny tobakksavhengig generasjon. Det handler ikke om at folk ikke skal få mulighet til å ta frie valg, men om at vi skal beskytte barna våre. Røyk og snus er helseskadelig, og jeg har til nå aldri møtt en som røyker eller snuser som sier at han ønsker at barn eller mindre søsken skal begynne med det samme.

Regjeringen har sendt på høring et forslag om å innføre standardiserte tobakkspakninger, nettopp for å redusere tobakkens tiltrekningskraft på unge. Vi vil også vurdere tiltak for å beskytte tobakkspolitikken fra å bli påvirket av tobakksindustrien.

Jeg er opptatt av at vi må nå personer med rusproblemer i en tidlig fase, og særlig barn og unge. Derfor må vi fange opp foreldre med rusproblemer i en så tidlig fase at en unngår skader på barna, og at vi kan forebygge at problemene går i arv. Derfor vil vi legge til rette for systematisk utprøving og evaluering av tidlig intervensjonstiltak innen

rus – et tiltak vi vil komme tilbake til i opptrappingsplanen for rusfeltet.

Barn tilbringer mye av dagen i barnehage og skole, og et godt fysisk og psykososialt barnehage- og skolemiljø skal være en selvfølge. Regjeringen vil gjennomgå og oppdatere regelverket for fysisk og psykososialt miljø i barnehage og skoler.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Freddy de Ruiter (A) [22:58:14]: Det er dokumentert sosial ulikhet i helse. De faglige rådene viser klart at det er universelle tiltak som virker, som frukt og grønt i skolen, skolemat og mer fysisk aktivitet i skolen.

Hvordan mener statsråden at tiltakene i folkehelsemeldinga og regjeringas praktiske politikk møter utfordringer knyttet til sosial ulikhet i helse?

Statsråd Bent Høie [22:58:44]: Den avgjørende viktigste årsaken til sosial ulikhet i helse er knyttet til utdanning og arbeid. Den viktigste faktoren for at barn og unge lykkes med å gjennomføre et utdanningsforløp, er lærerens kompetanse. Det er slått fast gang på gang i internasjonale studier.

Er det noe denne regjeringen sammen med våre samarbeidspartier har gjennomført, og tydelig satser på, er det den faktoren som betyr mest for sosial utjevning både når det gjelder helse og økonomi, nemlig muligheten til å gjennomføre et utdanningsforløp.

Det neste er muligheten for å delta i arbeid. Det er den andre hovedforklaringen på sosial ulikhet i helse. Det handler om muligheten for å ha en trygg arbeidsplass å gå til. Det som Arbeiderpartiet foraktelig kaller for skattelettelse til de rike, er i realiteten skattelettelse for å legge til rette for trygge arbeidsplasser i Norge og å gjøre Norge konkurransedyktig. Det har et stort folkehelseperspektiv.

Ole mic Thom m e s s e n hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Freddy de Ruiter (A) [22:59:53]: Jeg registrerer at statsråden ikke legger så mye vekt på ernæring og fysisk aktivitet for læringsvilkårene i norsk skole. Det tror jeg er feil.

Sosial ulikhet i helse er et rettferdighetsproblem, et levekostproblem, et folkehelseproblem og et samfunnsøkonomisk problem. Det er godt dokumentert at det er de brede tiltakene som treffer alle, som virker best. Likevel har vi gjentatte eksempler hvor representanter fra Høyre kun peker på individets ansvar.

Hvilken dokumentasjon har helseministeren på hva det koster ikke å innføre tiltak som vi vet løfter befolkningas helse – som f.eks. skolemat, fysisk aktivitet osv.?

Statsråd Bent Høie [23:00:42]: Jeg svarte i min forrige replikk på det som er hovedårsakene til sosial ulikhet i helse, og viste tydelig at i motsetning til forrige regjering gjennomfører denne regjeringen de tiltakene som har størst effekt på utjevning av sosial ulikhet på helse.

Så er jeg opptatt av også å gjennomføre tiltak som har betydning for kostholdet til den enkelte av oss, uavhengig av de individuelle valgene vi gjør. Derfor er det så viktig at vi gjør endringer som får konsekvenser i kjøleskapene og brødskuffene til den enkelte av oss. Nettopp derfor har vi nå et konkret samarbeid med næringen, som reduserer saltinnholdet i alles brød og alles mat. Nå skal vi samarbeide om reduksjon av mettet fett og sukker. Det er nettopp den typen universelle tiltak som har betydning, uavhengig av vår bevissthet eller tid til å ta de kloke valgene selv.

Olaug V. Bollestad (KrF) [23:01:49]: Nordmenn blir stadig mindre fysisk aktive, forekomsten av overvekt øker, og fedmeproblemet har økt dramatisk. I revidert nasjonalbudsjett fikk Kristelig Folkeparti gjennomslag for en evaluering av sukkeravgiften. Regjeringen skal nå utrede hvorvidt sukkeravgiften på sukkerholdig brus kan ha en positiv innvirkning på folkehelsen, og hvordan den avgiften eventuelt kan innrettes. Mitt spørsmål er: Hva slags grep vil regjeringen ta for å stimulere spesielt barn og unge til å ta sunne og gode valg og ha et godt kosthold, som barn og som ungdom?

Statsråd Bent Høie [23:02:43]: Dette forslaget fra Stortinget, som Kristelig Folkeparti fikk gjennomslag for i revidert, skal selvfølgelig regjeringen følge opp. Sukker er fortsatt en betydelig folkehelseutfordring, brus er fortsatt en viktig kilde – og annen drikk. Det vi ser, er også at dette er et område der det har vært en positiv utvikling, i form av redusert bruk av sukker gjennom at flere nå drikker light-produkter. Men når det gjelder hovedspørsmålet, er det ikke minst viktig at vi sikrer oss at formidlingen i skolen av kunnskapen om kosthold får en helt annen kvalitet enn den som er i dag, og det er nettopp det vi også varsler i denne stortingsmeldingen.

Kjersti Toppe (Sp) [23:03:38]: Når det gjelder skulefrukt, har statsråden sjølv opplyst til Stortinget at etter at ordninga med gratis frukt og grønt vart fjerna, er det berre 4 pst. av ungdomsskuleelevene som nyttar seg av tilbodet, og berre 37 pst. av skulane har dette som eit tilbod. Så varsler statsråden i meldinga at ein vurderer alternativ bruk av midlane som vert løyvde til skulefruktordninga. Er det då slik at regjeringa varsler at ein skal avvikle heile abonnementsordninga og den subsidierte ordninga for skulefrukt? Og i tilfelle, ser ein ikkje som helseminister at dette er eit dårleg folkehelseiltak?

Statsråd Bent Høie [23:04:34]: Vi varsler i meldingen at vi kommer tilbake igjen og ser på hvordan vi skal sikre at vi får mest mulig ut av pengene vi bevilger til denne ordningen, for å bedre barn og unges mulighet til et sunt og godt kosthold. Hva slags tiltak det vil være, vil vi, som det også står i meldingen, komme tilbake igjen til. Det er viktig at vi spiser mer frukt og grønt og nøtter, det er det behov for. Derfor er det også positivt at vi ser at ikke minst dagligvarehandelen nå begynner å konkurrere på pris på nettopp det området, og på plassering. Det kommer til å ha be-

tydning, og det ser vi har betydning for salget av frukt og grønt og bær i Norge. Det er veldig, veldig bra, og så er det også viktig at vi bruker ressursene inn mot skolen på en sann måte at vi sikrer oss at vi faktisk treffer med de tiltakene som vi iverksetter.

Ketil Kjenseth (V) [23:05:42]: Det er mye snakk om én time fysisk aktivitet og mat inn i grunnskolen. Men det er også sann at den psykiske helsa ikke er nedfelt i læreplanen for grunnskolen – kroppen for øvrig har jo sin plass. Synes statsråden at det er en god idé å nedfelle psykisk helse i læreplanen for grunnskolen og kan det være med på å bygge den mentale kapitalen, regulere følelser, tenke smart og styrke den sosiale adferden?

Statsråd Bent Høie [23:06:13]: Nå får jeg et spørsmål som går på en annen statsråds konstitusjonelle ansvar, så jeg kan nok ikke svare veldig presist på det. Men det jeg kan si, er at jeg er veldig opptatt av at barn og unge også skal få kunnskap om sin psykiske helse i skolen. Det var en av grunnene til at noe av det første jeg gjorde som helse- og omsorgsminister, var å reversere den rød-grønne regjeringens forslag om å kutte bevilgningen til prosjektet Psykisk helse i skolen. Kanskje det er bakgrunnen for at Arbeiderpartiet varsler at de ikke stemmer for dette forslaget om psykisk helse i skolen, for de har jo ikke noen stolt historie på dette området.

Jeg er veldig opptatt av at det er gode verktøy til disposisjon for skolene til å kunne lære barn om deres psykiske helse. Jeg har selv vært med i skoleklasser der en lærer om de dårlige og de gode tankene. Jeg vil tro at representanten er fornøyd med at de dårlige tankene er de røde tankene, og de gode tankene er de grønne tankene.

Torgeir Knag Fylkesnes (SV) [23:07:22]: Eg følgjer tenkinga til ministeren på fleire område, men det er eit område som eg synest er veldig uklart, og som eg ikkje klarer å vere med på reint logisk. Ein tenkjer her at det skal vere tommel opp som regjerer. I staden for at ein skal kome med peikefingeren, skal ein heller fremje gode vanar tidleg hos barn og unge slik at ein på ein måte får motivert dei til betre liv. Med all den kunnskapen som ministeren har om forskning og den tilgangen han har til fagfolk: Viss ministeren tar det innover seg og tenkjer no i eit reint folkehelseperspektiv, finst det nokre gode grunnar til at ein fjerna frukt og grønt i?

Statsråd Bent Høie [23:08:20]: Jeg mener at frukt og grønt er viktig. Jeg mener at barn og unge har behov for å spise mer frukt og grønt enn i dag. Jeg er ikke av dem som harselerer over at den forrige regjeringen innførte frukt og grønt i skolen. Men når det er det eneste som nesten alle representantene for de rød-grønne har vært opptatt av i denne debatten, mener jeg at en går seg litt vill.

Når en skal prioritere, som er vår politiske oppgave, så mener jeg at vi får mer folkehelse gjennom å satse på kompetanse hos læreren. Muligheten til å gjennomføre et utdanningsforløp, det å ta en utdanning, er det som er hovedforklaringen knyttet til sosial ulikhet i helse. Så hvis en

er opptatt av sosiale ulikheter i helse og må prioritere mellom frukt og grønt og læreren, så er læreren det viktigste i folkehelsearbeidet.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Tove Karoline Knutsen (A) [23:09:37]: Det har ofte blitt sagt, også her i dag, at folks helsetilstand avhenger av mange faktorer knyttet til sosiale, økonomiske, kulturelle og utdanningsmessige forhold, og det kan ikke sies for ofte.

Jeg er glad for at Arbeiderpartiet i lang tid har satt det gode folkehelsearbeidet på den øverste politiske dagsordenen. Vi vet det er mulig å redusere kostnadene, både for samfunnet og for den enkelte, med gode, universelle folkehelse tiltak og godt planlagte helse- og omsorgstjenester. Dette krever tydelig satsing på tverrsektorielt folkehelsearbeid, økt forebygging og tidlig innsats i kommunene, med god oppfølging av pasientene.

Det var tidligere helseminister Jonas Gahr Støre som i 2013 la fram den første folkehelsemeldinga her til lands, som en kraftfull oppfølging av folkehelseloven som kom året før. Mens helseminister Støre løftet folkehelsearbeidet som en av sine viktigste helsepolitiske satsinger, hørte vi lenge ganske lite om temaet fra nåværende helsestatsråd Bent Høie. Men desto mer positivt er det at vi i dag behandler en ny folkehelsemelding her i Stortinget, lagt fram av nettopp den samme statsråden.

Det er fellesskapets ansvar å hindre at sosiale, økonomiske og kulturelle forskjeller skaper helseulikhet i befolkninga. Arbeiderpartiet har foreslått flere tiltak for å styrke folkehelsearbeidet. Vi vil øremerke penger i en opptrappingsfase for å bygge ut skolehelsetjenesten og helsestasjonene i kommunene. Erfaringer har vist oss at det er viktig. Et lavterskeltilbud som dette vil særlig kunne nå barn og unge, og ha stor betydning for unge mennesker som sliter, ikke minst med angst og depresjon. Ifølge Helsedirektoratets tall er det særlig mange unge jenter som har psykiske plager. En godt utbygd skolehelsetjeneste vil kunne fange opp slike problemer på et tidlig tidspunkt, før plagene utvikler seg til alvorlige psykiske lidelser.

Ja, statsråden har hørt riktig. Arbeiderpartiet vil innføre en ordning med gratis skolemat, med et sunt skolemåltid daglig for alle elever fra grunnskoletrinn og opp til videregående skole, og gjeninnføre frukt og grønt. Det er viktig at gode kostvaner etableres allerede i skolealder – og i skolen når vi alle på et tidlig tidspunkt i livet. Regjeringen har avvist forslaget med argumentet at det er foreldrene som har ansvar for barnets kosthold. Det er selvfølgelig sant, men det er en dårlig trøst for de ungene som kommer fra familier som sliter og som ikke alltid makter å følge opp sine barn godt nok. Høyresidas standpunkt kan bidra til å forsterke eksisterende forskjeller på helt vesentlige områder allerede tidlig i mange barns liv.

Helsedirektør Bjørn Guldvog har i sin helseoversikt fra tidligere i år pekt på at det er store samfunnskostnader knyttet til sykdom og ulykker i Norge. To tredjedeler av disse er forbundet med tap av leveår og livskvalitet, med helsetap for den enkelte som rammes. Derfor trenger vi

kunnskap om årsaker og råd om tiltak som kan hjelpe. De to store folkehelseundersøkelsene i Norge, Tromsøundersøkelsen og Helseundersøkelsen i Nord-Trøndelag – eller HUNT, som den kalles – driver folkehelseforskning på høyt internasjonalt nivå og kan gi oss bred kunnskap som kan danne grunnlag for en best mulig politikk på feltet. De oppdaterte nøkkeltallene fra Helsedirektoratet er en viktig påminnelse om hvor stor betydning et godt folkehelsearbeid vil ha for helsetilstanden i befolkninga.

Regjeringa har i sin folkehelsemelding løftet fram psykisk helse og rus. Det er et perspektiv vi er enig i. Vi vil derfor bidra med gode forslag til tiltak som kan understøtte det videre arbeidet på disse områdene, og også bringe forslagene inn til Stortinget.

Samtidig er det merkbart at Arbeiderpartiet og regjeringspartiene har ulikt syn på hvordan balansen og dimensjonene mellom det generelle og det individuelle i folkehelsearbeidet. Grunntonen i høyresidas tenkning er sterkt individfokustert. For litt siden sto representanten Sveinung Stensland fra Høyre fram i VG og fortalte at han hadde tatt av 22 kg, helt for egen maskin. Det er prisverdig at Stensland tar grep og legger om til sunnere livsstil og inspirerende for de av oss som så absolutt har råd til å avse noen kilo. Men det er merkelig når Stensland mener at hans suksess beviser at samfunnet ikke kan ha særlig ansvar for folks preferanser. Representanten sier klart at det er bare å skjerpe seg.

Arbeiderpartiets svar er at alle har ansvar for egen helse, men fellesskapet har også ansvar for alles helse.

Tone Wilhelmsen Trøen (H) [23:15:00]: Folkehelsepolitikk ble ikke oppfunnet av den forrige rød-grønne regjeringen, selv om en kunne få inntrykk av det nå nylig.

Stortinget har behandlet folkehelsemeldinger i tiårige sykluser – i 1993, i 2003 og i 2013, og nå kun to år etter den forrige, fordi noe helt vesentlig manglet.

Den forrige folkehelsedebatten dreide seg mye om avgifter, forbud og formaninger. Men vi kan ikke redusere folkehelsedebatten til å handle om hvordan staten skal ta mer og mer ansvar alene. Vi må ikke komme i den situasjonen at vi undergraver den enkeltes ansvar for egen helse. Likevel må vi på noen viktige områder ta et overordnet ansvar, f.eks. det statlige bidraget til folkehelse gjennom reguleringen som vi har på områdene alkohol og tobakk.

Nå kommer jeg til mitt poeng i innledningen. Faktoren som manglet i den forrige meldingen, var det som er den største trusselen mot god helse for mange, nemlig psykisk helse. Der tidligere helseminister Jonas Gahr Støre nevnte psykisk helse 69 ganger i sin melding, tar helseminister Bent Høie kraftig til orde for psykisk helse ved å nevne det 185 ganger i sin melding.

Jeg synes det sies riktig så godt i forordet i meldingen:

«Veien til bedre helse går gjennom åpenhet. Der depresjon og influensa er likestilt.»

Og videre:

«Å likestille og inkludere psykisk helse som en del av folkehelsearbeidet er et viktig skritt mot mindre stigmatisering og tabu.»

Den store undersøkelsen om studenters helse viser at det kun er 7 pst. av studentene som opplever sin fysiske helse som dårlig. Derimot rapporterer 19 pst., altså så mange som én av fem, om alvorlige psykiske symptomplager.

30 pst., eller tre av ti, eldre over 80 år forteller at de føler seg ensomme. Det er store tall.

Både studentenes og de eldres helse er et viktig bilde på de store folkehelseutfordringene vi har knyttet til psykisk helse. De fleste av oss tar gode, helsevennlige valg helt av oss selv, men mange sliter enormt med å finne sin identitet. Ungdom opplever at det er et veldig stort gap mellom de forventninger de har til livet, og livet slik det faktisk er. Eldre opplever tap av sine nærmeste, lite kontakt med verdenen rundt og mange alenetimer i døgnet.

Jeg har talt antall ganger psykisk helse nevnes i selve meldingen, men jeg har også talt antall forslag som de rød-grønne partiene nå fremmer for å endre folkehelsepolitikken i Norge. Vi skal i dag votere over totalt 43 forslag, hvorav Arbeiderpartiet ser ut til å fremme eller støtte 36 eller 37 av dem. Dette gjelder selv om det framgår tydelig av den folkehelsemeldingen vi debatterer i dag, at den bygger på og viderefører det som lå i Gahr Støres melding. Det må være et svært tydelig signal om at partiet ikke på noen måte var fornøyd med den folkehelsemeldingen de selv la fram for knappe to år siden.

Jeg tror det legges godt merke til ute i kommunene at vår regjering inkluderer psykisk helse som et viktig nytt innsatsområde i folkehelsepolitikken. Det er på høy tid og ikke et minutt for tidlig – og det er selvfølgelig livsviktig for mange av dem som sliter ekstra hardt der ute.

Det er sikkert et artig retorisk poeng for representanten Freddy de Ruiter å forsøke å sidestille skatteletter, som faktisk er viktig for å omstille Norge, med satsing på frukt og grønt. Da tror jeg representanten de Ruiter bør ta med i vurderingen den satsingen som nå er på helsestasjoner og skolehelsetjeneste fra vår regjering og bør forholde seg til fakta. Når det gjelder helsestasjon og skolehelse, har vår regjering styrket innsatsen med nesten en halv milliard kroner mer enn hans egen regjering gjorde. Ikke prioriterte Arbeiderpartiet dette så sterkt som oss, og nå er det eneste svaret at man må øremerke.

I går kom KOSTRA-tallene. Fra 2013 til 2014 fikk vi 157 flere helsesøstre. Det er basert på de 180 mill. kr som Arbeiderpartiet og den rød-grønne regjeringen la inn i budsjettet for 2014, og som vi videreførte. Jeg tror det kan være grunn til å ha litt is i magen når det gjelder øremerking, for når dette feltet er styrket med en halv milliard kroner til, er jeg sikker på vi kommer til å se mange flere helsesøstre, psykologer, fysioterapeuter og andre som jobber i skolehelsetjenesten ute i norske kommuner. Det er et fantastisk godt og viktig folkehelseiltak for barn og unge i skolen i dag.

Kari Kjønås Kjos (FrP) [23:20:15] (komiteens leder): Til tross for at den rød-grønne regjeringen i slutten av sin periode fremmet en folkehelsemelding, har også denne regjeringen gjort det samme. Det var faktisk ikke fordi vi syntes at den forrige meldingen var dårlig, selv

om alle de rød-grønne forslagene som ligger her nå, kan tyde på at jeg ikke forsto den forrige, men vi var opptatt av at den manglet noen vesentlige kapitler. Derfor har denne meldingen hovedfokus på det som vi mente manglet i den forrige meldingen. Dette gjelder bl.a. psykisk helse, som jeg vil snakke om.

For oss er psykisk helse en selvsagt del av folkehelsen. Det er derfor gledelig at det er tverrpolitisk enighet om at nettopp dette burde vært en del av den forrige meldingen. Flere skal oppleve god psykisk helse og trivsel, og de sosiale forskjellene i psykisk helse skal reduseres. Bedre behandlingstilbud og sterkere forebyggende arbeid i helse- og omsorgstjenestene er nødvendig. Men dette handler ikke bare om helse- og omsorgstjenestene. Dette handler like mye om levekår, barnehage, skole, arbeid og fritid.

Ifølge WHO og nordiske data dør pasienter med alvorlige psykiske lidelser 15–20 år tidligere enn befolkningen for øvrig, i hovedsak fordi de også i større grad har eller får somatiske sykdommer. Fremskrittspartiet er bekymret over at stadig flere, også mange unge, sliter med psykiske plager. Vi prioriterer derfor en styrking av tilbudet i psykiatrien.

Dessverre faller stadig flere ut av utdanningsløp og arbeidsliv som følge av sine plager. Lettere psykiske plager, som angst og depresjon, vil om de ikke blir tatt tak i, altfor ofte få utvikle seg til noe mer. Mangel på trygghet og et godt liv går ut over nattesøvn, sosialt samvær og kosthold. Siden vi vet at alt henger sammen med alt, er det svært viktig for Fremskrittspartiet at kommunene kan gi lavterskeltilbud der folk bor.

Samtidig er det dessverre et faktum at mange barn opplever mobbing og ekskludering opp gjennom skoletiden, som gir dem plager som ofte i større eller mindre grad varer livet ut. Vi vet at barndommen har en tendens til å følge deg livet ut, på både godt og vondt. Derfor har regjeringen jobbet med barnas egen arbeidsmiljølov og en egen ungdomshelsestrategi.

Regjeringen har som mål å styrke samarbeidet på tvers av sektorer for å skape et samfunn som fremmer psykisk helse og trivsel. Derfor vil regjeringen sette i gang et utviklingsarbeid med sikte på å etablere et program for folkehelsearbeidet i kommunene med vekt på psykisk helse og rusforebyggende arbeid rettet mot barn og unge. Vi vil bruke frivilligheten for å forebygge ensomhet og bidra til sosial inkludering.

Vi er enige med Senterpartiet når de påpeker at årsverksinnsatsen i det kommunale psykiske helsearbeidet ble redusert de siste årene. Derfor har vi styrket og vil fortsette å styrke skolehelsetjenesten og helsesøstertjenesten samt innføre en lovfestet plikt til å ha psykologkompetanse i kommunene. Til dette arbeidet er det gitt særskilt tilskudd.

Fremskrittspartiet har alltid ment at vi kan redusere ventetider ved at både private og offentlige tilbydere kan benyttes i behandlingsforløpet. Dette mener vi også sikrer kvaliteten i tjenesten. Innføringen av fritt behandlingsvalg er et viktig verktøy for å oppnå dette. Det handler i bunn og grunn om å gi folk mulighet til å mestre egne liv og ta del i hvordan dette skal skje. God helse handler ikke om fravær av sykdom, men å mestre de utfordringer livet byr på. Alle

er gode på noe, og det å gi folk mulighet til å vise sine sterke sider og dyrke disse øker følelsen av trygghet og trivsel. Dette er viktige faktorer i et folkehelseperspektiv.

Det er viktig å merke seg at Norge rangerer høyt innen trivsel og velferd. Likevel er det slik at mange sliter, og mange opplever ensomheten og ekskluderingen så sterkt at det går på helsa løs. Livsstil og levevaner innvirker på antall leveår. Derfor favner denne folkehelsemeldingen bredt, fra vugge til grav. En trygg svangerskapsomsorg, grunnmuren vi legger i tidlige barneår, ungdomsårene med de særskilte utfordringene som ungdom står i, voksenlivet med etablering og arbeid og til sist en aktiv og selvstendig alderdom er målene vi hele tiden må strekke oss etter. Alle mennesker har et særskilt ansvar for eget liv og utvikling. Vi skal legge til rette for at folk kan ta gode valg, at de ønsker å ta gode valg, og at de blir i stand til å ta de gode valgene.

Niclas Tokerud (A) [23:25:24]: Å forebygge i tidlig alder er ikke bare viktig, det er den beste helseinvesteringen vi som samfunn kan gjøre. Det er nettopp derfor vi i Arbeiderpartiet har en rekke forslag for å bedre barn og unges helse. Et av tiltakene vi foreslår, er å øremerke midler til skolehelsetjenesten og helsestasjonene. Skolehelsetjenesten skal være et lavterskeltilbud. Elevene skal ha mulighet til å komme med spørsmål om stort og smått, de skal kunne komme med glede, de skal kunne komme med sin sorg, og de skal kunne komme med bekymringer og forhåpninger – det fysiske og det psykiske. Døren skal være høy, og porten skal være vid.

Det er beklagelig å måtte konstatere at for altfor mange så er døren lukket, og porten er låst. Da nytter det heller ikke å skryte av at regjeringen gir økte bevilgninger, når pengene ikke når fram dit de skal, for det er avdekket at kun halvparten av midlene i 2014 nådde fram dit de var tenkt. Jeg synes at norsk ungdom fortjener bedre. Arbeiderpartiet viser at vi tar problemet på alvor. Vi lytter til rådene fra bl.a. Elevorganisasjonen og velger å øremerke midlene.

Det står mye bra i folkehelsemeldingen om viktigheten og nytten av fysisk aktivitet i skolen. Det har vært gjennomført en rekke forsøksprosjekter med mange forskjellige ordninger opp gjennom årene, og de sier det samme: Det nytter, det funker og det er mulig. Vi i Arbeiderpartiet er utålmodige, og vi er klare til allerede nå å innføre faste ordninger for mer fysisk aktivitet i skolen – og ikke bare nok et forsøksprosjekt. Vi har ikke tid til å vente, for vi vet at fysisk aktivitet i ung alder hører sammen med god helse i voksen alder.

Det er nok slik at når man får utløp for litt mer energi i skolen, så kan det være kjekt å få litt påfyll også. Jeg synes det er beklagelig at regjeringen valgte å kutte ordningen med frukt og grønt i skolen, og etter hvert har jeg også mistet tellingen på antall elever jeg har møtt når jeg har vært på skolebesøk rundt omkring, både i mitt hjemfylke og andre steder, som sier at de er skuffet over kuttet. Jeg forstår dem veldig godt, for det oppleves som litt dårlig gjort for elevene når de får sin frukt og grønt kuttet, mens kommunepolitikere har gratis frukt på sine møter. Dermed var det hel-

ler ikke overraskende å oppleve på et kommunestyremøte at ungdom kom og kuppet frukten vår. Det synes jeg var helt greit.

Jeg liker å se tilbake på min tid i ungdomsskolen som at det var tre hovedbidrag til at jeg klarte meg godt: Jeg hadde gode lærere gjennom ungdomsskolen – jeg hadde en som het Olav i matematikk, Solveig i norsk og Britt i samfunnsfag. Men vel så viktig som Olav, Britt og Solveig var nok tiltaket med frokost på skolen. For som en person som liker å sove ganske lenge, og som ikke akkurat tar seg tid til å smøre matpakke om morgenen, så var det veldig greit å bruke de minuttene fra bussen kom fram til skolen og til første time begynte, med å smøre en brødskive og spise litt mat. Et godt skolemåltid er ikke bare et ernæringsiltak, det er også et læringstiltak.

Jeg synes det er synd at enkelte politikere velger å sette disse to opp mot hverandre. Det er ikke slik at man må velge mellom skolemat og bedre skole: Skolemat kan jo føre til en bedre skole. Det er klare sammenhenger, som er blitt pekt på en rekke ganger, og jeg synes det er på tide at man tar inn over seg hva dette faktisk kan utgjøre, ikke minst når det gjelder å utjevne noen forskjeller.

Det tredje bidraget som var godt for meg på ungdomsskolen, var fysisk aktivitet. Vi hadde gode ordninger, i samarbeid med Vestfossen Idrettsforening, som gjorde at vi som unge fikk utløp for masse energi. Enten det var ballspill, gåturer eller en rolig dag med sjakk, så hadde vi et tilbud hvor vi kunne gjøre noe fysisk.

Så skulle jeg ønske at jeg kunne stått her og skrytt av skolehelsetjenesten, men jeg er nok en av dem som opplevde en stengt dør og en lukket port. Det krever mer enn fire timer i uka for å dekke behovet til 270 elever på en ungdomsskole. Jeg skulle ønske at vi kunne satset sterkere på skolehelsetjenesten. Det velger Arbeiderpartiet å gjøre.

Kristin Ørmen Johnsen (H) [23:30:39]: Jeg får også tillate meg å mimre over min skolehverdag og hva det var som gjorde at jeg klarte meg, og det er vel en liten replikk til representanten Tokerud fra Buskerud. I min tid – jeg har jo blitt noen år – gikk vi til skolen, og når man går på skolevei, går man altså sammen med venner. Og ikke minst må man ha gode lærere, det er vi vel alle enige i.

Men mitt anliggende her er folkehelsen og hvordan man kan legge til rette for å ta de helsevennlige valgene. For til syvende og sist er det personen som velger, men samfunnet må legge til rette slik at det blir lettere å ta de sunne valgene. Valget kan være så enkelt som at når vi skal unne oss litt ekstra – skal vi stoppe i godterihyllen, eller skal vi stoppe ved fruktdisken?

Prinsippet om valg innebærer faktisk at man skal ha friheten til å velge, samtidig som man skal gjøre helsevennlige valg mer attraktive. Med økt levestandard og bedret økonomi er det tilgjengelighet til usunne matvarer overalt, og de kjøpes overalt. I dag brukes kroppen mindre og mindre, og i kombinasjon med usunn mat gir det ikke bare fedme, men også livsstilssykdommer som diabetes, høyt blodtrykk og hjerte- og karsykdommer, som vi bruker mange penger på å reparere.

Men økt levestandard og mer mat gjør oss paradok-

salt nok ikke mer lykkelige. Ensomhet og psykiske lidelser er økende og er et folkehelseproblem, og det er flott at psykiske problemer i dag lekestilles med medisinske.

Et av regjeringens tiltak er innsats for å styrke den enkelte mestringsevne, og det handler nettopp om dette med valg. Vi må skape mest mulig like forutsetninger for å kunne mestre og tilrettelegge for mestring. Vi må ha tro på våre iboende krefter – og ikke minst tro på at vi kan mestre våre liv og endre atferd når det trengs.

Gode levevilkår og velferdsordninger og sosial inkludering er med på å skape god folkehelse og redusere helseforskjeller, og det gir ikke god helse ikke å kunne lese eller skrive – vi har snakket om de gode lærere. Politikk handler om å prioritere, og det regjeringen har prioritert, er å bruke midler til kompetanseheving hos lærere – hele 1 mrd. kr er brukt til det. Og skolen er den største arenaen for å skape sosial utjevning. Det er hevet over all tvil, det er folkehelse.

Det blir for lettvinnet retorikk å si at mindre bedriftsbeskatning gir dårligere folkehelse. Regjeringen ønsker å legge til rette for at bedrifter skal bli i Norge, og at norske bedrifter som er her, skal ha de samme rammebetingelser som de utenlandske. Vi ønsker arbeidsplasser – alle vet hva arbeidsledighet gjør med helsen.

Kosthold påvirker helsen gjennom hele livet, og det er flere tiltak som kan gjøre det lettere å velge helsevennlig:

- gode merkeordninger som gjør det lettere å se hva produkter inneholder av sukker, salt og fett
- produktplassering i hyller som ikke stimulerer til kjøp av usunne varer
- informasjon som er kjapt tilgjengelig for forbrukeren, om innholdet i matvarer
- bruk av emballasje

Om de store aktørene i matindustrien går sammen om å utvikle sunne matvarer med lavere innhold av salt, sukker og mettet fett, vil vi se resultatene raskere.

Tidlig innsats er nødvendig, og barn og unge er spesielt sårbare og ikke i stand til å ta de informerte valg som de voksne har mulighet til. De må beskyttes særskilt når det gjelder tobakk og alkohol. Det er derfor godt at regjeringen vil redusere tobakkens tiltrekningskraft gjennom å stille krav til standardisering av tobakkspakker og innføre forbud mot smakstilsetning i røyketobakk.

Helsevennlige valg handler også om fysisk aktivitet. Men det er ikke slik at alle kan løpe Birkebeineren, og at hvis man ikke kan det, klarer man liksom ikke å være i aktivitet. Vi har veldig høye forventninger og krav til livet vårt, og mange av helseproblemene kommer kanskje av at vi alltid skal være så flinke. Å gå i naturen er undervurdert. Naturen er en motmakt, en lekegrind, en tilhørighet som gir identitet og ro. Det er derfor positivt at regjeringen legger vekt på å styrke friluftslivet, også nå i år når det er Friluftslivets år.

Jeg har lyst til å nevne at Johan Kaggstad, mest kjent som trener for Grete Waitz og Ingrid Kristiansen, var pioner når det gjaldt å bruke fysisk aktivitet som en del av behandlingstilbudet for pasienter innen psykisk helsevern. Han var i mange år trimleder på Modum Bad og opptatt av at vi ikke må glemme at vi har vært samlere, jegere og fis-

kere. Løper man rundt en bane for lenge, sa han, blir man svimmel.

Bård Hoksrud (FrP) [23:36:07]: Det har vært mange flotte innlegg om mange viktige temaer. Det er kanskje ikke så unaturlig at en liten bit av det jeg har tenkt til å prate om, er eldreomsorgen og aktive eldre.

For ganske lang tid tilbake, før jeg begynte å kjøre landet rundt for å være med og legge asfalt, var jeg leder i helse- og omsorgskomiteen i hjemkommunen min, Bamble. Det var en utrolig spennende tid, og jeg kom tett inn på både ansatte, ledere, brukere og pårørende. Jeg fikk klare tilbakemeldinger om hva som var bra, og hva som ikke var bra. Dette er kunnskap det er viktig å ha med seg som politiker, og som man må bruke slik at tilbudet hele tiden blir bedre, samtidig som man kan møte dagens og fremtidens utfordringer.

Det er svært viktig å ha med seg at eldre, som alle andre, er enkeltindivider som har individuelle behov, men de har også muligheter som man bør legge til rette for å følge opp. Opplevelsen av å være til nytte for andre og bli brukt er viktig for helse og trivsel for alle mennesker. Flere eldre sier de ofte er redde for å falle utenfor samfunnet. Disse må fanges opp. Alt i alt handler det mye om holdninger til eldre, som denne folkehelsemeldingen tar opp i seg.

Senest i dag fikk jeg være med landbruksministeren og finansministeren og prate om god mat for eldre, initiativet hvor man nå utfordrer alle landets kommuner med ordfører til å se på dette med mat, og hvordan eldre kan få litt mer lyst til å spise mat. Det er ikke tvil om at mange eldre ikke synes maten ser så ålreit ut, og ikke synes det smaker så godt. Vi fikk i hvert fall se noen veldig gode eksempler i dag på hvordan man kan gjøre det, og hvordan man utfordrer alle institusjoner og alle sykehjemsplasser for å få satt dette på dagsordenen, og få bedre mat på sykehjem – for vi vet at det er viktig for folk.

Jeg husker fra den gangen jeg var helse- og omsorgskomiteleder, at man la ned den tradisjonelle matbiten på kjøkkentjenesten og begynte med pakker å la Fjordland – som jo er blitt noe helt annet i dag enn det var den gangen. Da var det definitivt sånn at de eldre var svært misfornøyde med dette, og man måtte gå tilbake til den gamle ordningen. Det er ikke tvil om at mat betyr mye for folk. Hvis man ser på taleren, kan man skjønne at han også er glad i mat.

Jeg var så heldig å få jobbe sammen med John Alvheim, som virkelig satte eldre og eldreomsorgen på dagsordenen – mannen med pekefingeren som fikk gjennomslag for 1 mrd. kr i 1990 for å bedre eldreomsorgen i kommunene. Dette bidro til økning i kommunens inntekter, forutsatt brukt til eldreomsorgstjenester. Derfor var det litt gøy å ha med dette dokumentet fra den gangen, fra 1990. Det er en påminnelse om at det faktisk nytter å kjempe for ting man tror på – det er faktisk mulig å få det til, som John Alvheim gjorde i 1990.

Folkehelsemeldingen vi debatterer i dag, tar også for seg aktive eldre. Det er likevel viktig for meg å påpeke at det er forskjell på eldre og eldre. Eldre er ikke en homogen gruppe, og mange eldre er sunne og friske og har

gode nettverk med både familie og venner. Samtidig er andre eldre igjen uten det samme nettverket. Kanskje de bor langt unna familie, og i tillegg er de kanskje ikke friske. Vi må ikke stakkarsliggjøre denne gruppen, for de kan i stor grad være en utrolig viktig ressurs. Jeg er glad for at Fremskrittspartiet og regjeringen viser handlekraft til å videreutvikle eldrepolitikken, ved å legge fram en samlet strategi for en moderne eldrepolitikk. Det viktigste for eldre selv er ofte frykten for å falle utenfor samfunnet. Opplevelsen av å være til nytte for andre og bli brukt, er viktig for helse og trivsel. Dette handler om holdninger til eldre, som denne folkehelsemeldingen også tar for seg.

Fremskrittspartiet i regjeringen gjør nå flere ting som jeg er sikker på at Alvheim ville ha vært stolt av. God helse er ikke bare fravær av sykdom, men handler også om å mestre de utfordringene livet byr på i de ulike fasene. Blant annet løfter vi fokus på ensomhet, fordi mange eldre i dag sier de er ensomme. Nettopp det er noe av det jeg tok for meg i innledningen min. Dette husker jeg godt fra min tid som lokalpolitiker. Derfor er jeg glad for at Fremskrittspartiet og regjeringen bl.a. har tatt initiativ til informasjonssatsing sammen med frivillige organisasjoner, og mobiliserer til samarbeid for å forebygge nettopp ensomhet. Til dette formålet ligger det vel – med fare for å forskuttere – 10 mill. kr i revidert, hvorav 3 mill. kr er foreslått som en tilskuddsordning til frivillige organisasjoner, hvor besøks- og aktivitetsvenner for eldre får noe. For noen er det også viktig å kunne stå lenger i arbeid, og for dem som ønsker det, legges det nå til rette for det. Det er jeg oppriktig glad for. Det var en kjempestor seier at man nå øker denne aldersgrensen.

Rigmor Aasrud (A) [23:41:22]: Det er viktig å sørge for en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse. Å forebygge helseplager dreier seg om mye mer enn det helsevesenet kan bidra med.

Sosiale skiller skaper helsemessige skiller. Det er en stor utfordring som må møtes offensivt. Sosiale skiller utviskes ikke ved å la dem som har mye fra før, få litt til. Sosiale skiller viskes bare ut hvis politikken vil utjamning. Det er det vanskelig å se at står høyt på dagsordenen nå om dagen.

Frivillige lag og foreninger gjør en formidabel innsats for folkehelsa. Folk møtes og bindes sammen gjennom interesser, livssyn eller et brennende engasjement. Frivillig engasjement bidrar til sosial kompetanse, til ferdigheter, til venner og til mestring. Sanitetsforeninger, pasientorganisasjoner, velforeninger og idrettslag bidrar derfor både til den fysiske og psykiske helsa. En god folkehelsepolitikk må favne om begge deler. Frivilligheten i Norge har lange tradisjoner og stor kapasitet, og vi finner den på nesten alle samfunnsområder.

Frivillighetssentralene har blitt møteplasser og et nav for å bygge og foredle sosial kapital i kommunene. Nå setter regjeringen finansieringen av frivillighetssentralene i spill. Men møteplasser og samvær er viktige bidrag til en bedret folkehelse. Disse temaene har fått en beskjeden plass i stortingsmeldingen, og heller ikke det siste stats-

budsjettet bidro til å løfte frivilligheten. Det ble derimot opprør fordi budsjettet ble kuttet.

Mer fysisk aktivitet er en forutsetning for å bremse noen av de negative utviklingstrekkene i samfunnet. Derfor er Arbeiderpartiet for mer fysisk aktivitet i skolen. For noen uker siden var jeg med Nasjonalforeningen for folkehelsen på arrangementet Hopp for hjertet. Med enkle midler, som et hoppetau, har 110 000 barn deltatt i aksjonen. Det er et fint tiltak, men det trengs mer systematikk for at skoleunger skal bli mer fysisk aktive. Derfor er Arbeiderpartiet for å innføre en times fysisk aktivitet i skolen, og vi la inn midler til samarbeidsprosjekter mellom skole og frivillighet i vårt alternative budsjett i fjor høst.

Vi kan ikke vedta at folk skal bevege seg mer, men vi kan sørge for bedre vilkår for dem som tilrettelegger og stimulerer til aktiviteter. Midler som kommer fra overskuddet til Norsk Tipping, bidrar til mer fysisk aktivitet gjennom finansiering av anlegg i by og bygd.

Det er ikke bare de tradisjonelle idrettsanleggene, men også turløyper, fjellhytter, skateparker og klatrevegger som bygges. At folk har tilgang på anlegg der de bor, er en viktig forutsetning for økt fysisk aktivitet. Anlegg fremmer folkehelse både gjennom fysisk aktivitet og som sosiale møteplasser.

Men mange idrettslag venter på utbetaling av spillemidler. Anleggsbyggingen har i flere år vært større enn tilgangen på midler. Nå venter idrettslagene på 2,2 mrd. kr. Arbeiderpartiet vil bidra til at dette etterslepet dekkes med midler over statsbudsjettet over en fireårsperiode, slik at idrettslagene kan bruke sine midler til aktiviteter framfor å betale bankrenter på mellomfinansiering i påvente av utbetaling av spillemidler.

Spillemidler er nøkkelen til flere anlegg. Det trengs, særlig i den byen vi er i nå. Oslo ligger på bunnen når det gjelder søknad om spillemidler, og det kan ikke være fordi det er nok anlegg her.

Det er viktig at vi unngår nye folkehelseproblemer, og da er det grunn til å nevne spilleavhengighet. Vi må føre en politikk som kan bidra til at antallet med spilleproblemer begrenses. Det gjør vi ved å hindre at aggressive spill får innpass i det norske markedet.

Helt til slutt må jeg nevne barnehagenes plass i forebyggingskjeden. Mange mener det er viktig. Det ble bygd over 4 000 plasser i året de siste fire årene. Regjeringens svar er 700 færre plasser bare fra 2013 til 2014 samtidig som 8 334 står i kø. Det viser at nye ideer ikke nødvendigvis er gode ideer.

Tove Karoline Knutsen (A) [23:46:34]: Bare noen ord og kommentarer til ting som er sagt.

Den folkehelseloven og folkehelsemeldinga som den forrige regjeringa la fram i 2012 og 2013, fikk fantastisk mottakelse, både fra forskerhold, fra organisasjoner og fra enkeltmiljøer som er opptatt av dette spørsmålet. Ikke minst fikk meldinga og loven ros for at den var forankra i en brei samfunnsforståelse. Det betyr jo ikke at Arbeiderpartiet har tenkt å lene seg tilbake og si: Alt er fullbrakt. Det kommer vi ikke til å gjøre. Tvert imot, jeg kan love at vi kommer til å følge opp både vår egen melding og

ikke minst den meldinga som nå foreligger. Derfor har vi mange forslag, gode forslag som det er full anledning til å stemme for for andre partier.

Så kan jeg gjenta det jeg sa i mitt forrige innlegg: Jeg liker det fokuset som den meldinga har på psykisk helse. Men det er jo ikke antall ganger ordene «psykisk helse» blir nevnt i meldinga som er viktig. Det er vanskelig å skjønne hva slags mening en sånn telling og oppstilling skal ha. Jeg klarer ikke å se det. Nei, det handler om forståelsen av hva som kan forebygge at man blir psykisk syk, hva som kan behandle, og særlig hva som kan komme som tidlig innsats.

Jeg syns av og til jeg hører en mangel på forståelse fra helseministeren og andre om sammenhengen mellom kropp og sjel. Når helseministeren har snakket om at det er viktig å trene og gå, være aktiv fysisk, glemmer han at det også har en mental, en psykisk, dimensjon. Går en i marka, særlig hvis en går litt i motbakke og blir litt svett og kjenner at en klarer å ta i, vet en at en etter hvert blir sprekere, men en kjenner seg også mentalt sterkere. Eller som damene sa, som brukte å møtes på torsdagstrimmen på Friskhuset: Det er så flott å være her. Vi blir sprekere, vi blir slankere, og så har vi det så artig i lag. Altså kropp og sjel henger i hop. Derfor er sosiale arenaer viktig. Derfor er det viktig at regjeringa ser betydninga av å styrke det som skjer på sosiale arenaer, f.eks. av kultur. Forstår man at satsing på kultur også har en folkehelsedimensjon? Forstår man at kutt til frivilligheten på 40 mill. kr, som man foreslo i forrige budsjettet, faktisk har noe å si for hvordan folk har muligheten til å møtes med aktiviteter i lag?

Derfor er det denne type forebygging, positiv aktivitet, som skal hindre at folk blir sittende i ensomhet og isolasjon. Igjen er det riktig, som en kjent dame en gang sa, at alt henger sammen med alt. Når det gjelder fysisk aktivitet og det å bygge seg opp mentalt og psykisk, er det veldig ofte to sider av samme sak.

Freddy de Ruiter (A) [23:50:38]: Jeg vet nesten ikke om jeg skal le eller gråte når man fra talerstolen får servert at tilnærmelesvis det viktigste tiltaket for folkehelse er skatteutt til de rikeste her i landet. Det vil ifølge Høyre-representantene skape flere arbeidsplasser, og det gir bedre folkehelse. Hvor har man det fra?

At sponsorene til Høyre og Fremskrittspartiet har fått titalls millioner kroner hver i skatteutt har vel ikke skapt flere arbeidsplasser, det har vel ikke skapt mer folkehelse? Jeg vil gjerne at man dokumenterer det. Dette er ikke harseling, man har valgt skatteutt framfor frukt. Man har kuttet frukten, men kutter samtidig skatten til de rikeste. Det er jo det som er realiteten. Det er det som er det politiske valget her. Samtidig er det politiske valget ikke å satse på universelle virkemidler som virker, fordi det koster noen kroner.

Det er ingen her som er uenig i å etterutdanne lærere og få dyktige lærere i skolen – jeg kommer selv fra det yrket. Men jeg vil betakke meg for et klasserom med elever som er uopplagte. Det er jo det som blir resultatet. 50 000 barn i grunnskolen har ikke med matpakke. Hva er læringseffekten for dem – når man ikke får i seg sunn mat? Dagens 15-

åringer beveger seg like lite som 65-åringene – eller rette-re sagt like lite som 70-åringene. Hvilke konsekvenser får det for læring?

Min påstand og min hypotese, etter å ha hørt flere forskere på dette området, er at rammene for læring når det gjelder fysisk aktivitet, sunn ernæring, osv., er like viktig som en god lærer. For disse barna som ikke får i seg sunn mat og får beveget seg, er det vanskelig å få godt lærings-utbytte, selv med gode lærere. Det er jo det som er realite-ten. Derfor kan vi ikke velge mellom gode lærere og sunt kosthold/mer fysisk aktivitet i skolen. Vi må gjøre begge deler. Men jeg forstår at regjeringen har valgt skatteutt, og da er det ikke rom for skolemat, fysisk aktivitet, osv.

Jeg registrerer også at representanten Wilhelmsen Trøen snakker om skolehelsetjenesten. Jeg mener at den ønsker vi å styrke, men vi har lært at det forsvant for mye penger på veien. Og mitt spørsmål til Høyre er: Hvor stort svinn vil dere akseptere? For det er jo det som er realiteten her.

Jeg tror det er viktig at man satser på de universelle virkemidlene. Det sa også veldig mange på høringa om folkehelsemeldinga. Den forrige folkehelsemeldinga var tydelig på universelle virkemidler, mens i den nye folkehelsemeldinga var dette svekket, og det var man bekymret for. Så min utfordring til posisjonen er å satse mer på universelle virkemidler – ikke overlate alt til enkeltmennesket. Det fungerer bra for mange, men det fungerer ikke bra for alle. Det skaper større ulikhet i helse hvis man ikke satser på de universelle virkemidlene og ikke satser på en politikk som fremmer mer likhet. Det er så godt dokumentert at det behøver man nesten ikke å si. Men jeg må si det i denne salen, når man fra denne talerstolen trekker fram skatte-utt til de aller rikeste som kanskje det viktigste folkehelse-tiltaket. Alle land som fører den skattepolitikken og som fører den økonomiske politikken, får også større ulikhet i helse. Jeg vil gjerne at man viser meg ett land hvor man fører en sånn type politikk med store økonomiske forskjeller, hvor man ikke også samtidig øker ulikhetene i helse.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Elisabeth Røbekk Nørve (H) [23:55:50]: Over år har vi bygd et samfunn som langt på vei har eliminert behovet for å bruke kroppen aktivt. Samtidig har tilgjengeligheten til usunn mat økt. Vi har mer stillesittende arbeid og fritid med tv og sosiale medier. Det blir for lite aktiv transport, som sykling og gange. Resultatet er en livsstil der antall personer med overvekt og fedme øker.

Helsevennlig livsstil er et av regjeringens tre hovedsatsingsområder i Meld. St. 19. Det skal bli enklere å velge sunt, og det skal legges til rette for at hensynet til liv og helse i større grad skal være et premiss for den videre samfunnsutviklingen. Dette betyr ikke at det offentlige skal gjøre jobben, slik de rød-grønne ønsker. Det er grenser for hva staten skal ta ansvar for. Vi har alle et personlig ansvar for egen helse. Samfunnets ansvar er å legge til rette for at den enkelte skal kunne ta gode valg.

Regjeringen vil derfor legge til rette for at fysisk aktivitet skal bli en naturlig del av sentrale oppvekstarenaer, som barnehage og skole, samtidig som fritidstilbud og nærmiljø gis muligheter for både organisert og spontan lek og fysisk utfoldelse. Dette gjøres allerede ved mange skoler i dag. Særlig på barne- og mellomtrinnet har de lyktes godt med å legge til rette for mer fysisk aktivitet. De utnytter det lokale handlingsrommet, som de allerede har innenfor fag- og timefordeling.

Et godt eksempel er Spjelkavik barneskole i Ålesund. De ti siste årene har skolen hatt fysisk aktivitet som satsingsområde. De har bygd eget turnbasseng i skolegården og er nå først i Norge med læringsprosjektet «Lek på strek». Her prøves ut lek som fremmer fysisk aktivitet, samtidig som den er givende for undervisningen i fagene norsk og matte. Skolen, som er et eksempel til etterfølgelse, kan vise til økt trivsel og gode faglige prestasjoner på nasjonale prøver.

Det er et paradoks at opposisjonen nå roper på mer fysisk aktivitet i skolen, de som hadde alle muligheter til å gjennomføre dette i forbindelse med den forrige folkehelsemeldingen. Meld. St. 19 iverksetter konkrete tiltak for å legge til rette for fysisk aktivitet. Vi styrker svømmeopplæringen og iverksetter forsøk med fysisk aktivitet og kroppssøving ved et utvalg ungdomsskoler. Den rødgrønne regjeringen kom aldri lenger enn til å si at fysisk aktivitet skulle vurderes. De klarte heller ikke å fylle svømmebassengene ved skolene, som de hadde lovet.

Olaug V. Bollestad (KrF) [23:59:07]: Folkehelse i alt vi gjør – på tvers av politikkområder – må til om vi skal lykkes. Men vi kan også gjøre noe på nye og kanskje andre måter.

Jeg har lyst til å ta tak i det som representanten Kjenseth sa. Når en så stor prosentandel av norske unger går i barnehagen, bør vi bruke denne arenaen på en helt annen måte enn det vi gjør i dag – sammen med helseetaten og kanskje med både idrettslag og seniorer. Nettopp barnehagen kan være en arena for mange gode tiltak.

Vi bør flytte helsestasjonsarbeidet ut i barnehagen, på samme måte som vi har skolehelsetjeneste. Da kan mor og far ha foreldresamtale og ungen få helsekontroll på samme dag. Førskolelæreren eller førskolearbeideren møter helsestasjonsarbeideren. Førskolearbeideren kan møte mor og barn hver dag og ha mye kunnskap å overføre til den helsearbeideren som kommer inn i helsestasjonsarbeidet, enten det er leger eller sykepleiere. Ulike profesjoner ser unge og foreldrene med ulike øyne; de har ulik bakgrunn og ulik kunnskap.

På den måten kan vi sammen hjelpe både barn og foreldre i en mye tidligere fase. Barnehagene kan bidra til reelt folkehelsearbeid på et tidlig stadium. Vi kan bruke kunnskapen i foreldremøter, på fellesarenaer, i parkurs i barnehagen og i foreldrekurs. Her ligger det utrolig mye folkehelsearbeid – om vi evner å jobbe på tvers av både politikkområder og fagområder.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Ketil Kjenseth (V) [00:01:25]: Jeg avsluttet mitt forrige innlegg med å snakke om vaksiner som har datomerking, og det bringer meg over til nå å snakke om rutiner og systematikk, for en viktig del av folkehelsearbeidet er å jobbe med det vi kan få gjort noe med, og ikke det vi ikke får gjort noe med.

MinJournal for alle innbyggere er på vei ut til oss, men bruken er foreløpig nokså beskjedent. Vi bruker store ressurser på å utvikle systemer som MinJournal og SYSVAK. Hvem har vært inne og registrert seg der? Det er utfordringer. Hvem har ansvaret for å implementere og sørge for at vi får effekt ut av slike store investeringer?

Jeg trakk opp debatten om helsesjekk for 40-åringer for å diskutere både ansvar og forventninger, men også rutiner – den enkeltes ansvar, fastlegens ansvar som nærmeste helsementor og samfunnets ansvar. Det har også vært en del av denne debatten. Folkehelse er vårt alles ansvar. 30 pst. av alle som starter i dialyse ved Oslo universitetssykehus, er ukjente for spesialisthelsetjenesten. De har utviklet nyresvikt over lang tid og er i ferd med å dø. Dette vitner om en betydelig systemsvikt enten i pasientens forståelse for hva sykdom er, det å bli syk, eller i fastlegens forståelse for nyresvikten. Når halvparten av dem med diabetes type 2 utvikler synshemming, blir blind eller havner i dialyse, er også det en sum av uklart ansvar mellom den enkelte og det offentlige helsevesen, og som i sum fører til svært alvorlige konsekvenser for oss som samfunn og for pasientene i form av store kostnader ved reparering.

Vi står overfor en overvektepidemi. Stadig flere får diabetes og KOLS og for mange får fortsatt hjerte- og karsykdommer. De ikke-smittsomme sykdommene er, sammen med psykisk uhelse, de store utfordringene vi står overfor i norsk helsesektor de kommende åra. Skal vi stå ved måla om å redusere dødeligheten av de ikke-smittsomme sykdommene med 25 pst. innen 2025, står vi foran en stor oppgave, og det er vanskelig å se per i dag at vi skal komme i mål. Men vi har ressursene, vi har lyktes tidligere, og nå må vi handle. Også her blir det viktig å organisere og strukturere, samt ta i bruk ny teknologi og ny kunnskap til å hjelpe oss.

Jeg må nevne at vi er nødt til å bruke ressursene effektivt. Vi har i dag, i tillegg til å ha fastlegjetjenesten for oss som privatpersoner, også en bedriftshelsetjeneste som når ut til 1,5 millioner av 2,5 millioner arbeidstakere. Et av spørsmålene er selvfølgelig hvorfor den ene millionen står utenfor, og hvilke arbeidstakere som gjør det. Det andre er at hvis det er skadelig med en årlig helsesjekk, hvorfor har de fleste arbeidstakere, 1,5 millioner, en årlig helsesjekk i bedriftshelsetjenesten? Dette er også noe av det vi må diskutere, og det er store penger vi bruker på dette.

Så vil jeg til slutt fremme Venstres forslag.

Presidenten: Representanten Ketil Kjenseth har tatt opp det forslaget han refererte til.

Kirsti Bergstø (SV) [00:04:54]: Unger representerer 20 pst. av befolkningen og 100 pst. av framtida. Derfor er forebygging og satsing på den voksende folkehelsen i små kropper avgjørende.

SV har i lang tid kjempet for skolemat, frukt og grønt. Vi vet at læring og ernæring henger i hop, og vi vet at folkehelse og klassebakgrunn også henger i hop. Å sørge for at unger har mat i magen gjennom skoledagen, er viktig for å bekjempe forskjeller. Ikke alle har matpakkesmørende foreldre, og det har nok gjort sterkt inntrykk på mange å høre om den svenske fotballspilleren Zlatan Ibrahimovic som beskriver hvordan maten han fikk i løpet av skoledagen, var avgjørende for at han faktisk berget seg i oppveksten. De fleste blir ikke fotballstjerner med en slik bakgrunn.

Dagens regjering ga like mye til taxfree-ordningen som de tok fra frukt og grønt i skolen. Det å fjerne og stjele eplebiter fra unger for å gi billig calvados til de rikeste, er en politikk for økte forskjeller og ikke bedre folkehelse. Universelle ordninger er treffsikkert nettopp fordi de rettes mot alle, nettopp fordi de rettes mot det brede lag av befolkningen.

Men det er ikke bare hva vi får i oss, som avgjør hva vi har i oss. Psykisk helse er en utfordring som vi kan enes om. Tilgjengelige helsesøstre og trygge voksne som tør å se barn, og som tør å ta barn på alvor, er en avgjørende og viktig del av folkehelsearbeidet. Det er dyrere å reparere enn å forebygge, og det vil alltid være de minste blant oss som ikke blir sett, som vil betale den største prisen.

Det å styrke folkehelsen må også skje ved å redusere fattigdom og forskjeller, det må skje gjennom en bred innsats, gjennom forebygging og målrettede tiltak, men også ved å øke inntekten til de foreldrene som faktisk har de laveste ytelsene. Det er ikke tilbøyeligheten til å gå på sosialhjelp eller trygd som går i arv, men de bakenforliggende årsakene, og da må vi våge å investere og satse på sosialt arbeid, på forebygging og på tidlig innsats sånn at de mønstrene som trengs å brytes, blir brutt, og mennesker kan strekke seg i sin fulle lengde – om ikke nå, så i neste generasjon.

Bente Stein Mathisen (H) [00:07:48]: I folkehelsemeldingen står det at ensomhet er like farlig som å røyke. Ifølge Statistisk sentralbyrå sier fire av ti unge i alderen 16–24 år og fire av ti eldre over 80 år at de er ensomme. Forskning sier at de risikerer et dårligere liv og en tidligere død, akkurat slik som det er for røykere. Derfor er det ikke så rart at helseministeren har slått ensomhetsalarm.

Ensomhet er ikke det samme som å være sosialt isolert. Noen foretrekker faktisk å være alene – og trives med det. Ensomhet handler om å være ufrivillig alene, det handler om følelser, det handler mer om et misforhold mellom hvordan man har det sosialt, og hvordan man ønsker å ha det.

Flere unge har denne våren stått frem og delt sine historier om hvordan det er å være ensom. En fikk mange «likes» på Facebook for et innlegg da hun beskrev sin ensomhet. Mange kjente seg igjen. Men noen sa at de ikke turte å «like» i frykt for at noen skulle oppfatte dem også som ensomme. Det sier noe om hvor stigmatiserende dette med ensomhet er, og hvor viktig det er med mer åpenhet om dette temaet.

Når manglende evne til å komme ut av ensomheten blir en varig tilstand, går det på livskvaliteten og helsen løs. Da kan man trenge profesjonell hjelp. En dyp og langvarig

ufrivillig alenesituasjon kan føre til psykisk sykdom. Mennesker som er alene uten å ønske det, kan bli deprimerede, og vi vet at flere selvmord kan knyttes til ensomhet.

Flere eldre – særlig de som har blitt alene – sier at de føler seg ensomme og ville gjerne hatt et mer aktivt liv og mer sosialt fellesskap. En enkemann på 85 år sa til bladet Vi over 60: Når du er ensom, lever du egentlig ikke, du bare eksisterer. Regjeringen tar dette på alvor. I revidert budsjett foreslås det faktisk 10 mill. kr til tiltak mot ensomhet.

Folkehelse har i for stor grad til nå blitt assosiert med sykling til jobben, røykekutt og salatbar. Derfor er det så bra at denne folkehelsemeldingen ikke bare fokuserer på den fysiske helsen, men at meldingen har et så sterkt fokus på det psykososiale livet vi lever, og hvilke tiltak som fremmer den psykiske helsen.

Frivillig sektor er en viktig samarbeidspartner i arbeidet med å motvirke ensomhet. Ensomhet løses ved at mennesker møtes og blir kjent. Derfor er de gode møteplassene viktig, akkurat slik NaKuHel er i min hjemkommune Asker. Der er det folkehelse i praksis som bygger på samspillet mellom natur, kultur, helse og frivillighet. NaKuHel er i Asker en døråpner for fellesskap med andre.

Vi bør alle være med på å bekjempe ensomhet. Det er viktig at temaet er så tydelig på dagsordenen som det er i denne meldingen. Med større fokus blir vi mer bevisst på at ensomhet er et problem for mange mennesker. Kanskje vil vi bry oss litt mer, bli mer oppmerksomme og ta kontakt med mennesker i vår nærhet som tilbringer mye tid alene. Det er faktisk noe av det beste vi kan gjøre for å bekjempe ensomhet.

Iselin Nybø (V) [00:11:02]: Denne våren har jeg hatt den store gleden av sammen med Trine Skei Grande å reise på en skoleturné, og vi har besøkt en rekke skoler og barnehager. Mange av dem, faktisk de aller fleste, trekker fram én ting som har vært debattert her i dag, nemlig skolehelsetjenesten.

Det som overrasket meg litt på den turneen vi har hatt, er at skolehelsetjenesten er viktig. Men en av de tingene som de presiserer når vi snakker med dem, er at skolehelsetjenesten bare handler om helsesøster. Selv om helsesøster kanskje er grunnsteinen og den viktigste aktøren, sier de: Vi trenger noe mer også. De peker på psykiatriske sykepleiere, de peker på psykolog, og faktisk var det en skole som pekte på politiet.

Det er en rekke ulike utfordringer som barn og unge vokser opp med i dag. Lærere som har jobbet i skolen i mange år, forteller at de opplever at barn i dag sliter på en helt annen måte, med helt andre og mer alvorlige ting enn de gjorde før. Ikke minst forteller de at det er ganske små barn som har ganske store problemer.

Det gjør jo inntrykk når man er ute og reiser på den måten, å høre om de utfordringene som barn har – barn som ikke skal ha sånne utfordringer. Barn som skulle være på skolen for å lære noe, for å være med vennene sine og for å utvikle seg, kan ikke gjøre det, fordi de har så store problemer enten hjemme, eller – som mange skoler også forteller om – det er jenter langt oppe i årene som har så store prestasjonsproblemer, eller de føler at de ikke preste-

rer nok, at de rett og slett har ganske store psykiske problemer som følge av det. Selv om de etter alle solemerker presterer ganske godt, har de et press på seg som ungdom ikke hadde før, ifølge disse lærerne.

En av fordelene med å satse på skolehelsetjenesten er jo nettopp at i skolen når man alle barn, og det gir oss en unik plattform til å hjelpe de barna der de er. Men da er det én ting som kanskje er viktigst av alt, og det er at skolehelsetjenesten har en åpen dør, og at det går an å komme dit når du trenger det. Det betyr at vi må ha en skolehelsetjeneste som ikke bruker all sin tid på interne møter, men som er tilgjengelig på skolen, som er lett å få tak i, og der man kan gå inn der og da, når man trenger det.

Jeg er glad for at Venstre, Kristelig Folkeparti og regjeringen har løftet skolehelsetjenesten, men jeg vil også understreke at vi har en ganske stor jobb foran oss.

Kjersti Toppe (Sp) [00:14:06]: I 2014 gav Høgskolen i Oslo og Akershus ut ein kunnskapsgjennomgang om sosiale helseforskjellar og tiltak mot dette. Der slår ein fast at i det mest likkapsorienterte samfunnet i verda, i den mest velstående augeblinken i historia, er det tett kopling mellom kven ein er og kva helse ein kan forventa å få. Ulikheitene i Norden er ikkje mindre enn i Storbritannia, som har høgare inntektsforskjellar enn oss. Det interessante i denne kunnskapsgjennomgangen er at røyking vert dratt fram som ei årsak. Tobakksbruk er den enkeltfaktoren som i størst grad bidrar til sosiale ulikskapar i Noreg.

I innstillinga, som er på 70 sider, skriv regjeringsspartia sju linjer om tobakk. Til samanlikning skriv ein to heile sider om mobil-helse. Noreg har vorte kritisert for å sakka akterut i det tobakksførebyggjande arbeidet. Nøytrale tobakkspakningar er vel og bra, men eg må minna om at Høgre–Framstegsparti-regjeringa straks fjerna forslaget vårt om bevilningsordning for tobakkssal, som Stortinget vedtok under den raud-grøne regjeringa. Dette vart den gongen beskrive i høyringane som det viktigaste tiltaket for å kunna hindra det omfattande salet av tobakksprodukt til mindreårige. Eg synest det er bekymringsfullt at det tobakksførebyggjande arbeidet vert så lite omtalt.

Folkehelsemeldinga har òg vorte kritisert for ikkje å omtala tannhelse. Senterpartiet meiner at god tannhelse heng nøye saman med resten av folkehelsa, at det er viktig å leggja til rette for god kontakt mellom tannhelsetenesta og resten av helsetenesta, og at tannlegar og tannpleiarar fyller, og må fylla, ei viktig rolle i folkehelsearbeidet.

Til slutt: Søvnvanskar er heller ikkje omtalt. Ifølgje Helsedirektoratet er søvnvanskar blant dei vanlegaste helseplagene i befolkninga og vert omtalt som eit av dei mest utbreidde og undervurderte folkehelseproblema i landet. Nasjonalt folkehelseinstitutt anbefaler som eitt av dei ti viktigaset tiltaka for å fremja psykisk helse og førebygging av psykiske lidingar, nettopp å førebyggja søvnvanskar. No er det veldig langt på natt, så eg anbefalar eigentleg at vi snart går heim og legg oss – når vi tenkjer på kor alvorleg akkurat dette er.

Statsråd Bent Høie [00:17:14]: Ja, det er riktig at Norge er blitt kritisert for å ha blitt hengende igjen i to-

bakksarbeidet. Det var under den rød-grønne regjeringen. Nå er vi i front igjen i tobakksarbeidet, sammen med de andre landene som ligger i forkant. Bevilgningsordning for tobakk er det veldig mange land i Europa som har, men det er få av disse landene som framheves som foregangsland i tobakksarbeidet.

Det er helt riktig som representanten Tove Karoline Knutsen sier, at det er en sammenheng mellom fysisk aktivitet og psykisk helse, ikke minst når en kan være både sosial og bevege seg samtidig. Det smerter kanskje Arbeiderpartiet, men denne folkehelsemeldingen er også et oppgjør med en elitistisk tenkning, at det eneste som hjelper, er at du spiser mat som du har laget fra grunnen av selv, og at du gleder deg til joggeturen, og å ha den tilnærmingen til og listen for hva som er godt nok i folkehelsearbeidet.

I denne folkehelsemeldingen legger vi vekt på at det faktisk er flott bare å gå en tur sammen med noen du kan prate med, at det er bra om du bare gjør litt forbedringer i kostholdet ditt, men ikke minst at vi gjør universelle ting som innebærer at vi gjør forandringer i brødkuffen og kjøleskapet til oss alle. I debatten prøver en å skape en motsetning mellom universelle ordninger og det helt åpenbare som en viser til, at vi også har et selvstendig ansvar for vår egen helse. Det er ingen motsetning, vi er nødt til å gjøre begge deler.

Arbeiderpartiet prøver å framstille det som om en kan velge både frukt og grønt og gode lærere og også fysisk aktivitet i skolen. Vel, da de satt i regjering, var de ikke i stand til å velge begge deler. De valgte å ikke satse nok på etter- og videreutdanning av lærere. De valgte å ikke gjøre noe når det gjaldt fysisk aktivitet i skolen. Vi satser på det som har størst betydning for å utjevne sosial ulikhet i helse, nemlig utdanning.

Vi er klar over at er det en gruppe i samfunnet som virkelig opplever sosial ulikhet i helse, er det rusavhengige, som lever 20 år kortere enn landsgjennomsnittet. Jeg lar meg ikke belære om sosial ulikhet i helse av et parti som satt ved makten og satt i ro og så på at rusinstitusjoner ble lagt ned mens tusenvis av mennesker sto i kø.

Ketil Kjenseth (V) [00:20:25]: Jeg skal avrunde debatten, håper jeg, og ikke bidra til ny debatt.

Vi har nå diskutert de store strukturelle grepene og de universelle tiltakene for å styrke folkehelsa for nye generasjoner. Men jeg synes også vi skal ta en liten tur innom noen mindre forslag som også er nyvinninger i denne meldingen.

Regjeringen har lagt fram – og statsråden har beskrevet – en innsats i forhold til frisklivssentraler. I dag er det for få, og det er for få årsverk i dem. De må styrkes. Men vi peker også på at det i framtida, med nye kommuner, blir mulig å samordne frisklivssentraler, rehabiliteringstilbud og sågar frivilligsentraler. Pasientorganisasjonene etterlyser jo at frivilligheten må komme mer inn i frisklivssentralene. I dag er f.eks. frisklivssentralene ikke kvelds åpne, og de retter seg ikke mot barn og unge.

Pakkeforløp i folkehelse er også nevnt i denne meldingen. Særlig i arbeidet med overvekt blir det av ekspertene

pekt på som veldig formålstjenlig for å redusere vekt. Det er en langsiktig innsats.

Sosialt entreprenørskap blir også nevnt som et verktøy i folkehelsa.

Frivillighet har flere vært inne på. Til representanten Freddy de Ruiter, som snakker om skattelette: Denne meldingen sier også at det kan bli mulig å veksle inn frivillighet mot litt skattelette.

Forskning og utvikling er også viktig når det gjelder folkehelsa. Vi bruker mye på forskning og utvikling innen spesialisthelsetjenesten. Vi må bli flinkere til å bruke kliniske studier til å motivere kommunene til også å forske og drive innovasjon.

Til slutt vil jeg også få nevne en sektorlov for vann og avløp, som en enstemmig komité mener at Norge trenger, på linje med at vi har sektorlovgivning på mange andre områder i samfunnet. Det er en stor og viktig sektor som føler at den er fragmentertstyrt. Dessuten er vannbårne sykdommer og epidemier en av våre store folkehelseutfordringer.

Jeg takker for debatten og engasjementet rundt innstillingen, og ønsker oss både en god natt og en bedre folkehelse!

Presidenten: Representanten Freddy de Ruiter har hatt ordet to ganger tidligere og får ordet til en kort merknad, begrenset til 1 minutt.

Freddy de Ruiter (A) [00:23:16]: Jeg opplever ikke dette som noen belæring, men en debatt om politiske forskjeller, og her er det betydelige politiske forskjeller. Det er klart at når en velger å gi milliarder i skattelett og mye av det beløpet til de aller rikeste i samfunnet, fører det til økte forskjeller. Det er et faktum. Og økte økonomiske forskjeller skaper økt ulikhet i helse. Det er også et faktum.

Så kan vi godt ta selvkritikk på at vi burde ha vært enda mer proaktive, kanskje, på skolemat og en del sanneling. Men da kan det vel ikke være noe argument å fjerne frukt og grønt fra skolen og gi de aller rikeste i samfunnet skattelett istedenfor.

Vi har rom for prioriteringer av velferd og barn og unge. Vi velger det framfor skattelett, og da særlig til dem som har aller mest fra før. Det er vår politikk. Det skaper bedre folkehelse og ikke større ulikhet i helse.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 12.

Sak nr. 13 [00:24:26]

Innstilling fra helse- og omsorgskomiteen om endringer i statsbudsjettet for 2015 under Helse- og omsorgsdepartementet (som følge av endra takstar for legar, psykologar og fysioterapeutar) (Innst. 391 S (2014–2015), jf. Prop. 136 S (2014–2015))

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.

Etter at det var ringt til votering, uttalte

presidenten: Da er Stortinget klar til å gå til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 14 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–6, fra Helga Pedersen på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7 og 8, fra Helga Pedersen på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 9–11, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 12, fra Heidi Greni på vegne av Senterpartiet
- forslagene nr. 13 og 14, fra Karin Andersen på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteses først over forslagene nr. 13 og 14, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2016 øke veksten i kommunesektorens samlede inntekter for 2016 med mellom 6 og 6,5 mrd. kroner ut over regjeringens forslag.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i forslaget til statsbudsjett for 2016 øke veksten i kommunesektorens frie inntekter for 2016 med mellom 4,2 og 4,6 mrd. kroner ut over regjeringens forslag.»

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 99 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.33.50)

Presidenten: Det voteses over forslag nr. 12, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke kommunesektorens inntekter med 3,570 mrd. kroner i 2016 ut over regjeringens forslag, hvorav 2,5 mrd. kroner som frie inntekter, i forslaget til statsbudsjett for 2016.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 92 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.34.10)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 9 og 11, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge følgende til grunn for det videre arbeid med kommunereformen:

Kommunenes utgifter til lokale folkeavstemninger dekkes gjennom et statlig tilskudd som går ut over de 100 000 kronene som gis som støtte til informasjon og folkehøring.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre korrigeringen av trekket til 31 kommuner som fra 1. juli 2014 kom inn under ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift i statsbudsjettet for 2016.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.34.28)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 10, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om ikke å fremme forslag til omlegging av selskapsskatten.»

Arbeiderpartiet og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.34.47)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øremerke 200 mill. kroner til skolehelsetjeneste i forslaget til statsbudsjett for 2016.»

Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.35.10)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke kommunesektorens inntekter med 3 mrd. kroner i 2016 ut over regjeringens forslag, hvorav 2 mrd. kroner som frie inntekter, i forslaget til statsbudsjett for 2016.»

Senterpartiet har nå varslet subsidiær støtte til forslaget. Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne støtter også forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.35.31)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–6, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme nødvendige lovforslag som, uavhengig av kommunal eller ikke-kommunal drift, sikrer full åpenhet rundt sentrale kvalitetsindikatorer, herunder bemanningssituasjonen, ved tjenester kommunene har ansvaret for, samt at sentrale deler av lovverk som gjelder det offentlige også gjøres gjeldende for private institusjoner.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og komme tilbake i budsjettet for 2016 med en modell for ekstraordinære tiltaksmidler som både tar sikte på å motvirke arbeidsledighet i bygg- og anlegg og bidra til å innhente vedlikeholdsetterslepet på kommunale bygninger og anlegg.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge følgende til grunn for det videre arbeid med kommunereformen:

1. 1. juli 2016 fjernes som frist for gjennomføring av kommunale vedtak i kommunereformen.
2. Det settes ikke frist for å få tilgang på statens økonomiske virkemidler ved gjennomføring av kommunesammenslåing.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen invitere KS og arbeidstakerorganisasjonene i kommunesektoren til et samarbeid om å utforme, gjennomføre og finansiere en kompetansereform. Prinsippene for reformen skal være en forventning til arbeidstakerne om at de skal holde seg faglig oppdatert, en forventning til kommunen som arbeidsgiver om at den skal tilrettelegge for faglig utvikling og etter- og videreutdanning, og tett kontakt mellom kommunene og forsknings- og utdanningsinstitusjonene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen øke fylkeskommunenes frie inntekter ut over regjeringens forslag, og øke tapskompensasjonsordningen.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at ingen kommuner fra 2015 til 2020 taper økonomisk på å bli innlemmet i ordningen med differensiert arbeidsgiveravgift.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.35.52)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringa syta for at fylkesmennene kjem med sin tilråding om kommunestrukturen i fylket etter at kommunane har gjort sine vedtak seinast 1. juli 2016.

Presidenten: Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 87 mot 12 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 00.36.12)

Videre var innstilt:

II

Stortinget ber regjeringa leggje til grunn inntil 40 år med ferjeavløysing på fylkesvegferjene.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

III

Stortinget gir Kommunal- og moderniseringsdepartementet fullmakt til å fordele etter skjønn 2 547 mill. kroner for 2016. Beløpet foreslås bevilget over kap. 571 Rammetilskudd til kommuner og kap. 572 Rammetilskudd til fylkeskommuner.

Presidenten: Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de nå subsidiært støtter innstillingen, og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til innstillingen.

Da er det grunn til å tro at også III blir enstemmig.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 2

Komiteen hadde innstilt:

I

I statsbudsjettet for 2015 blir det gjort følgjande endringer:

Kap.	Post	Formål	Kroner
U t g i f t e r			
2315	1	Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet. Driftsutgifter, v e r t l ø y v d med	413 000 000
0503	70	Midlar til opplæring og utvikling av tillitsvalde. Tilskot, v e r t a u k a med frå kr 166 200 000 til kr 174 400 000	8 200 000

II

Stortinget samtykkjer i at det med verknad frå 1. mai 2015 blir gjort regulering av lønene mv. for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet som er medlemmer av LO Stat, Akademikerne, Unio og YS Stat i samsvare med forhandlingsforslaget i protokoll av 30. april 2015.

Driftsutgifter, på dei postane på statsbudsjettet som har lønsløyving.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

III

For embets- og tenestemenn som ikkje er medlem av organisasjonar som nemnde i romertall II og difor ikkje får sine løns- og arbeidsvilkår fastsett i hovudtariffavtale, skal same løns- og arbeidsvilkår som etter romertall II gjelde. Embets- og tenestemenn som er tekne ut av hovudtariffavtala, får sine løns- og arbeidsvilkår fastsette administrativt i eigen kontrakt.

Votering i sak nr. 3

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tre forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 2 og 3, fra Terje Breivik på vegne av Venstre

Det voterer over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en hand-

IV

Stortinget samtykkjer i at Finansdepartementet får fullmakt til å fordele løyvinga under kap. 2315 Lønsregulering for arbeidstakarar i det statlege tariffområdet, post 1

lingsplan for ettervern for ungdom med barnevernserfaring, som vektlegger behovet for ressurser, samhandling og faglig forsvarlighet.»

Senterpartiet, Venstre, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de støtter forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 81 mot 23 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.37.16)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å styrke lovverket slik at unge med tiltak etter barnevernloven får rett til tiltak fram til fylte 25 år.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 87 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.37.34)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 3, fra Venstre. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kommunenes interne kontroll når det gjelder barnevernet, er implementert i alle kommuner, og at tilsyn særlig er oppmerksomme på ettervernspraksis.»

Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet at de vil støtte forslaget.

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 55 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.37.54)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:76 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Terje Breivik, Trine Skei Grande, Ola Elvestuen og André N. Skjelstad om å styrke retten til ettervern i barnevernet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Under debatten er det satt fram 14 forslag. Det er forslagene nr. 1–14, fra Sonja Mandt på vegne av Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag til ny forskriftshjemmel i krisesenterlova, slik at innhold og kvalitet i kommunenes krisesentertilbud kan reguleres nærmere.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utgi et rundskriv som påpeker ansvaret kommunene har for å gi et akutt krisesentertilbud.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide forskrift om kompetansekrav som pålegger kommunene å ha personale med barnefaglig kompetanse ved sitt krisesentertilbud, for å sørge for at barn gis individuell oppfølging og at barnets rettigheter blir ivaretatt.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som kommer til krisesenteret sammen med mor eller far, får individuell tilrettelagt informasjon, herunder informasjon om hva de kan tilbys, hvem de kan henvende seg til, og hvordan de skal forholde seg til en eventuell hemmelig adresse.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at barn som benytter krisesentertilbudet, får ivaretatt sine rettigheter, herunder at de får fortsette å gå på skole eller barnehage, enten ved å fortsette på sin egen eller en annen skole eller barnehage.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette kommunene i stand til å hente inn etterslepet i fysisk standard og sikkerhet som finnes ved flere krisesentre i dag, for blant annet å bedre krisesentertilbudet til menn og deres barn.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen redegjøre for Stortinget på egnet måte om hvorvidt dagens geografiske dekning er i tråd med forutsetningen om at krisesentertilbudet skal være et reelt lavterskeltilbud.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede ulike modeller for krisesentertilbud for voldsutsatte med tilleggsproblematikk, herunder rusmiddelavhengighet og psykiske lidelser.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen følge opp anbefalinger om bedring av tilbud til voldsutsatte med funksjonsnedsettelse, jf. NOVAs evaluering av kommunenes implementering av krisesenterlova.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utgi rundskriv om omfanget av Fylkesmannens tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere lovendring som regulerer hyppigheten av tilsyn med at kommunene oppfyller pliktene pålagt etter krisesenterlova §§ 2, 3, 4 og 8.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal utarbeide handlingsplaner mot vold i nære relasjoner, der kommunens krisesentertilbud og rutiner for samarbeid mellom de relevante etater også er omtalt.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede behovet for overgangsboliger og vurdere øremerkede midler til kommunene for å etablere behovsprøvde overgangsboliger til voldsutsatte etter opphold på krisesenter, og fremme sak om det.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre krav om at alle kommuner skal ha egne boligplaner hvor sosial boligpolitikk og kommunenes oppfølging av ofre for vold i nære relasjoner som har behov for bolig i reetableringsfasen, bør inngå.»

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 60 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.38.40)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:73 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Lene Vågslid, Christian Tynning Bjørnø, Tove Karoline Knutsen, Stine Renate Håheim, Lise Christoffersen, Sonja Mandt og Knut Storberget om kvalitet i krisesentertilbudet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fire forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Geir Jørgen Bekkevold på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslag nr. 2, fra Arild Grande på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 3 og 4, fra Bård Vegar Solhjell på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det votes over forslagene nr. 3 og 4, fra Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en utredning som systematisk går gjennom kriteriene satt for at FM-nettet skulle stenge i 2017.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til å undersøke hvor stor andel av befolkningen som lytter på DAB-radio spesifikt, ikke bare digitale plattformer generelt.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Sosialistisk Venstreparti ble med 100 mot 4 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.39.34)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Kristelig Folkeparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere både om beløpet er tilstrekkelig og om støtteordningen kan finansieres på en annen måte enn å bruke støtteordningen for lokalkringkasting, og fremme sak for Stortinget på egnet måte.»

Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 87 mot 17 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.39.52)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 2, fra Arbeiderpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen koordinere slukking av FM i 2017 slik at slukking av kommersiell lokalradio i storbyområdene finner sted på samme tidspunkt som den regionale slukkingen for de riksdekkende kommersielle kanalene, og ta initiativ til at konsesjonene forlenges i tråd med dette der det er nødvendig.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble enstemmig bifalt.

Komiteen hadde innstilt:

Meld. St. 24 (2014–2015) – om rammevilkår for lokalradio i samband med digitaliseringa av radiomediet – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 6

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er forslagene nr. 1–5, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Det voteses først over forslagene nr. 2, 3 og 5.

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at videre langsiktig utvikling av sykehusstilbudet i OUS skjer gjennom utbygging rundt dagens sykehuslokaler.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det innføres stedlig ledelse i OUS.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det utarbeides plan for å løse kapasitetsproblemene og oppgraderingsbehovet i OUS på kort og mellomlang sikt.»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 10 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.40.46)

Presidenten: Det voteses over forslagene nr. 1 og 4, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stoppe foreliggende planer om en samlokalisering av de fleste sykehusfunksjoner i OUS i et nytt storsykehus på Gaustad.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at lokalsykehusstilbudet i OUS blir bygget ut, inkludert gjenoppbygging av Aker sykehus som fullverdig lokalsykehus.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.41.04)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som på kort og mellomlang sikt sikrer nødvendig trygghet, kapasitet og forutsigbarhet i sykehusstilbudet til Oslos befolkning, herunder bruk av ledig kapasitet ved Aker sykehus, Lovisenberg Diakonale Sykehus og Diakonhjemmet Sykehus til lokalsykehusfunksjoner.

Presidenten: Senterpartiet har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble bifalt med 86 mot 6 stemmer. (Voteringsutskrift kl. 00.41.22)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:83 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe og Trygve Slagsvold Vedum om å stoppe planene for et storsykehus på Gaustad og å utvikle lokalsykehusstilbudet i Oslo universitetssykehus – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 7

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Tove Karoline Knutsen på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at sykestuene i de fire kommunene i Nord-Troms, Nordreisa, Skjervøy, Kåfjord og Kvænangen, videreføres fra 1. januar 2016, ut fra en modell som kommunene selv finner formålstjenlig og som samtidig gir de beste tjenestene til befolkningen i regionen.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Det blir votert alternativt mellom dette forslaget og komiteens innstilling til I.

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen sikre at befolkningen i Nord-Troms, i kommunene Nordreisa, Skjervøy, Kåfjord og Kvænangen, får likeverdige spesialisthelsetjenester, og at det blir lagt til rette for helsetjenester utenfor sykehus i samarbeid mellom spesialisthelsetjenesten og kommunene. Stortinget ber regjeringen i nasjonal helse- og sykehusplan beskrive former for og utvikling i samhandling mellom kommunene og spesialisthelsetjenesten om spesialisthelsetilbud.

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at dette kan bli en skarp votering.

Votering:

Ved alternativ votering mellom komiteens innstilling til I og forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti,

Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble innstillingen bifalt med 55 mot 49 stemmer
(Voteringsutskrift kl. 00.42.27)

Videre var innstilt:

II

Dokument 8:84 S (2014–2015) – om representantforslag fra stortingsrepresentantene Torgeir Knag Fylkesnes, Audun Lysbakken og Kirsti Bergstø om sykestuer i Nord-Troms – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 8

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 17 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–7, fra Kjersti Toppe på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 8, fra Kjersti Toppe på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 9, fra Kjersti Toppe på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 10–14, fra Kjersti Toppe på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 15, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 16 og 17, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti

Det votes over forslagene nr. 16 og 17, fra Kristelig Folkeparti.

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede hvorvidt bevilningsgebyrene i § 6-2 i forskrift til lov om omsetning av alkoholholdig drikk mv. bør endres slik at gebyrene ikke lenger defineres som minimumssatser, men at bevillingsmyndigheten i særlige tilfeller kan bestemme at gebyret skal settes høyere.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre et krav om at rusfrihet skal være en forutsetning for offentlig støtte til idrettsarrangementer.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.43.33)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 15, fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre alkoholloven for slik å redusere maksimal skjenketid fra kl. 03.00 til kl. 02.00.»

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti ble med 94 mot 10 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.43.50)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 10–14, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere om det ikke lenger skal kunne tillates å ha pengespillautomater på steder der det skjenkes alkohol.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen likestille regelverkene for salg og skjenking /endre alkoholloven slik at det ikke blir mulig å dumpe prisene på utesteder.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag til tiltak som begrenser forbruksdrivende produktinformasjon.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre sterkere tiltak mot smugling til Norge gjennom bedre kontrollmekanismer, som blant annet flere mobile skannere og tilstrekkelige driftsmidler til kontrollarbeid.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå reklameregulverket for å sikre et tydelig grensesnitt mellom reklameforbudet og produktinformasjon og sikre mer hensiktsmessige reaksjonsalternativer ved brudd på regelverket.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 91 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.44.07)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i statsbudsjettet for 2016 reversere endringen av taxfree-kvoten som ble innført i 2014.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 87 mot 17 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.44.26)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 8, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innlede et samarbeid med idrettens organisasjoner om å styrke arbeidet for å gjøre idrett til en alkoholfri sone.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 57 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.44.44)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–7, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremskaffe relevante data og utarbeide et samfunnsregnskap for å sette søkelys på de enorme kostnadene bruk av alkohol innebærer for samfunn, arbeidsliv og ikke minst enkeltpersoner og deres familier.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen opprettholde reklameforbudet for alkohol.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke frivillige lag og organisasjoner som driver opplysnings- og holdningskapende rusarbeid.»

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke AKA (Arbeidslivets kompetansesenter for rus- og avhengighetsproblematikk) sitt arbeid.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i enda større grad tilrettelegge for behandlingstilbud for hele familier ved alkoholproblemer.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at gravide får god informasjon om skaden alkoholinntak under svangerskap kan påføre barnet, herunder sikre at alle gravide informeres om dette på svangerskapskontroll.»

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sikre at gravide med rusavhengighet får tettere oppfølging, og vurdere å opprette egne rusavvenningsinstitusjoner for disse.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.45.06)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:88 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Geir Jørgen Bekkevold, Kjell Ingolf Ropstad og Hans Fredrik Grøvan om en offensiv og solidarisk alkoholpolitikk – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 9

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt tolv forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 7–9, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslag nr. 10, fra Olaug V. Bollestad på vegne av Kristelig Folkeparti
- forslagene nr. 11 og 12, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 12, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre rammefinansiering for palliativ behandling i sykehus.»

Votering:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.46.10)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 11, fra Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2015 fremme sak for Stortinget om oppfølging av Kaasa-utvalget og videreutvikle omsorgslønn- og pleiepengeordningene for pårørende og andre nære som yter palliativ omsorg i hjemmet.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslaget.

Voteringstavlene viste at 93 representanter stemte mot forslaget, og 11 representanter stemte for.

(Voteringsutskrift kl. 00.46.27)

Jette F. Christensen (A) (fra salen): Jeg stemte feil. Jeg skulle ha stemt imot.

Presidenten: Da blir stemmetallene 94 mot forslaget fra Senterpartiet og 10 for.

Det votes over forslag nr. 10, fra Kristelig Folkeparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen evaluere ordningen med innsatsstyrt finansiering (ISF) for døende pasienter i sykehus, samt vurdere opprettelse av en egen DRG-sats for palliative senger i sykehusene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti ble med 97 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.47.34)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7 og 8, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for satsing på livshjelp som innbefatter minst 600 nye kommunale plasser (senger) for lindrende behandling innen 2020, og tilskudd til drift av disse.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme sak for Stortinget om en tilpasset investeringstilskuddsordning for palliative, kommunale enheter og utrede behovet for særskilte økonomiske ordninger for å sikre forsvarlig drift.»

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 92 mot 12 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.47.49)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 9, fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for satsing på livshjelp, herunder etablere finansieringsordninger som stimulerer til økt samarbeid mellom forskningsinstitusjoner, høyskoler, universiteter og den kommunale omsorgstjenesten.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 91 mot 13 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.48.04)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 5 og 6, fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen stimulere til økt legedekning på sykehjem for å sikre spesialisert behandling og smertelindring av alvorlig syke og døende.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre etablering av ambulante team for lindrende behandling i kommuner eller samarbeidende kommuner som mangler dette tjenestetilbudet.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 88 mot 16 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.48.21)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for styrket kompetanse og tilbud innen palliasjon, også for barn, samt tilrettelegging for et mangfold av tilbud, herunder ulike hospice-modeller.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.48.38)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bedre tilrettelegge for at fastlegene kan gjennomføre hjemmebesøk hos alvorlig syke og døende pasienter.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en plan for satsing på livshjelp som stimulerer til bred kompetanseheving om palliasjon blant helsepersonell i kommunehelsetjenesten.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for et helhetlig og individuelt tilpasset tilbud til alvorlig syke og døende barn, herunder sikre familien tilgang til koordinator med spisskompetanse, uavhengig av barnets diagnose.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 50 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.48.59)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringa gjennomføre en helhetlig offentlig utredning (NOU) av palliasjonsfeltet, med bredt sammensatt representasjon fra ulike fagmiljøer, og hvor barnepalliasjon er en del av arbeidet.

II

Stortinget ber regjeringen kartlegge behovet for egne ambulante team for barnepalliasjon tilknyttet alle helseregioner.

III

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for etablering av Avansert hjemmesykehus for barn innen alle helseregioner, samt kartlegge behovet for styrking av det eksisterende hjemmetilbudet.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Videre var innstilt:

IV

Dokument 8:92 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Olaug V. Bollestad, Hans Olav Syversen og Line Henriette Hjemdal om en plan for å sikre retten til livshjelp ved livets slutt – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 10

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt fem forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 4 og 5, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslagene nr. 4 og 5, fra Senterpartiet. Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom en ny helseforvaltningslov opprette om lag 20 sykehusstyrer der flertallet i styret er valgt av og blant fylkestingsmedlemmene.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennom ny helseforvaltningslov opprette virksomhetsstyrer ved sykehuse-
ne der flertallet av medlemmene er folkevalgte, og innføre stedlig ledelse med faglig, økonomi- og personalansvar.»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 98 mot 6 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 00.49.52)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 1–3, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at politiske prioriteringer for kvalitet, rekruttering og utdanning, funksjonsfordeling, lokalisering og organisering av spesialisthelsetjenesten skjer gjennom nasjonal helse- og sykehusplan. Denne planen skal legge rammene for folkevalgt styring av sykehusene.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme lovforslag der helseforetaksloven erstattes av en ny helseforvaltningslov med folkevalgt styring av sykehusene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen endre finansieringen av spesialisthelsetjenesten slik at sykehusene i all hovedsak rammefinansieres.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 11 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift 00.50.07)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:96 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Kjersti Toppe, Per Olaf Lundteigen og Janne Sjelmo Nordås om å avvikle foretaksmodellen og innføre folkevalgt styring av sykehusene – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 11

Presidenten: Under debatten er det satt fram ett forslag, fra Kirsti Bergstø på vegne av Sosialistisk Venstreparti.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at det finnes vinmonopolutsalg i alle kommuner som ønsker det.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 99 mot 3 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.50.43)

Komiteen hadde innstilt:

Dokument 8:105 S (2014–2015) – representantforslag fra stortingsrepresentantene Heikki Eidsvoll Holmås og Kirsti Bergstø om å sikre at det finnes vinmonopol i alle kommuner som ønsker det – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling ble enstemmig bifalt.

Votering i sak nr. 12

Presidenten: Under debatten er det satt fram i alt 42 forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 4, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 5 og 6, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet
- forslagene nr. 7 og 8, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 9–19, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 20, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 21, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 22 og 23, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet og Venstre
- forslagene nr. 24, 25 og 27–35, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 36 og 37, fra Freddy de Ruiter på vegne av Arbeiderpartiet
- forslagene nr. 38–40, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene nr. 41 og 42, fra Kjersti Toppe på vegne av Senterpartiet

- forslag nr. 43, fra Ketil Kjenseth på vegne av Venstre

Presidenten: Det votes over forslag nr. 43, fra Venstre.

Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen lovfeste retten til å bli fulgt opp på avstand dersom man har to kroniske lidelser eller mer.»

Votering:

Forslaget fra Venstre ble med 97 mot 5 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.52.21)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 41 og 42, fra Senterpartiet.

Forslag nr. 41 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjøre abonnementsordning for frukt og grønt til et obligatorisk tilbud for skolene å tilby.»

Forslag nr. 42 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke subsidieringen av abonnementsordningen for frukt og grønt i skolen for å sikre at tilbudet blir rimeligere og tilgjengelig for flere.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet ble med 97 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.52.39)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 38–40, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 38 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram forslag til en opptrappingsplan for psykisk helse i kommunene, og at opptrappingsplanen finansieres gjennom en særskilt satsing med øremerkede midler.»

Forslag nr. 39 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag for Stortinget om bruk av økonomiske virkemidler for å fremme et sunt kosthold.»

Forslag nr. 40 lyder:

«Stortinget ber regjeringen innføre ernæringskriterier som gyldige hensyn i anbudsregelverket.» Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.52.57)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 36, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen etablere et lavterskel hjelpetilbud til barn og familier i alle kommuner.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 32 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.53.12)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 37, fra Arbeiderpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om at det utarbeides en handlingsplan for frisklivssentraler 2020.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet ble med 70 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.53.28)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 25, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen inkludere psykisk helse i overordnede kommunale dokumenter, som økonomiplaner og helseplaner. Tjenester som angår psykisk helse bør organiseres i tverrfaglige helsesentre for å sikre god samhandling.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 67 mot 37 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.53.43)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 24 og 27–35, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 24 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det ansettes flere faste psykologer i kommunene, for å sikre tilbudet over hele landet. Psykologene må blant annet jobbe forebyggende, tverrfaglig, individ- og grupperettet, og med tidlig intervensjon for barn, unge og voksne med psykiske vansker.»

Forslag nr. 27 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utforme en tverrfaglig opptrappingsplan for forebygging og tidlig innsats for psykisk helse – særlig rettet mot barn og unge. En del av dette arbeidet må innebære en gjennomgang av alle tjenester rettet mot barn, unge og familier med mål om bedre samhandling, arbeidsdeling, tydeliggjøring av ansvar.»

Forslag nr. 28 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i arbeidet med en ungdomshelsestrategi særlig fokusere på at barn og unge skal høres i utviklingen av helsetjenesten.»

Forslag nr. 29 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette inn tiltak som forebygger det økende kroppspresset unge i dag opplever.»

Forslag nr. 30 lyder:

«Stortinget ber regjeringen se på muligheten for å opprette e-helsesøstertjeneste.»

Forslag nr. 31 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å åpne for at helsesøster kan henvise til BUP.»

Forslag nr. 32 lyder:

«Stortinget ber regjeringen kartlegge lokale og regionale ressurser som kan settes inn overfor barn og familier i krise, og gjøre kriseteam til en lovpålagt tjeneste i kommunene.»

Forslag nr. 33 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomføre en nærmiljøsatsing med tiltak som fremmer fysisk aktivitet nær der folk bor, for eksempel turstier, rundturløyper mv.»

Forslag nr. 34 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere incentivordninger til kommuner som prøver ut tverrfaglige helsesentre.»

Forslag nr. 35 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan man kan styrke arbeidet med hverdagsrehabiliteringen i kommunene.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 66 mot 38 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.54.36)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 22 og 23, fra Arbeiderpartiet og Venstre.

Forslag nr. 22 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal strategi for implementering av mobilhelse i norsk helsetjeneste.»

Forslag nr. 23 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en teknologinøytral finansieringsmodell som gir incentiver til helsetjenesten om å likestille nettkonsultasjoner med fysisk oppfølging, og belønne løpende oppfølging over nett.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Venstre ble med 64 mot 40 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.54.54)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 21, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram konkrete forslag til en mer forpliktende og koordinert pårørendepolitikk.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 65 mot 39 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.55.09)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 20, fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utarbeide en nasjonal strategi for sosialt entreprenørskap generelt og at Helse- og omsorgsdepartementet utvikler en egen delstrategi for folkehelse spesielt.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 61 mot 43 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.55.28)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 9–19, fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere tiltak som styrker den norske vinmonopolordningen.»

Forslag nr. 10 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en strategi for å redusere sosiale forskjeller i helse og en styrket fordelingspolitikk, og forankre dette arbeidet i alle sine relevante stortingsmeldinger.»

Forslag nr. 11 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke jordmortjenesten med flere årsverk, basert på hele stillinger, for å sikre en god svangerskaps- og barselomsorg.»

Forslag nr. 12 lyder:

«Stortinget ber regjeringen bruke fysisk aktivitet i større grad som virkemiddel for å styrke arbeidshelsen, der målsettingen er å få folk til å stå lenger i arbeid og å redusere sykefraværet.»

Forslag nr. 13 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om innføring av et sunt skolemåltid for alle elever på barne- og ungdomsskolen og i videregående skole.»

Forslag nr. 14 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å gjeninnføre frukt og grønt i skolen.»

Forslag nr. 15 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sette inn tiltak for å øke rekrutteringen av helsepersonell med spesialkom-

petanse på overgrepssproblematikk og kompetanse til å avdekke vold i nære relasjoner.»

Forslag nr. 16 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sikre at alle barn og unge får svømmeundervisning slik at kompetansemålene i læreplanen nås, og at det utarbeides en nasjonal tiltaksplan for at opplæringen gjennomføres med god kvalitet, slik at målet nås.»

Forslag nr. 17 lyder:

«Stortinget ber regjeringen satse på frivilligheten generelt og på videreutvikling av barne- og ungdomsidretten. Det må bygges flere idretts- og aktivitetsanlegg for fysisk breddeaktivitet og gode arenaer for allmenne kulturaktiviteter. Tilgjengelige lavterskeltilbud og ikke-konkurransbaserte tilbud til barn og unge er spesielt viktig i befolkningstette områder og storbyer. Lån av offentlige anlegg og skoler til idrettsaktiviteter for barn og ungdom under 18 år bør være gratis.»

Forslag nr. 18 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det settes i gang en utredning med mål om å utvikle en frivillighets- og innovasjonsstrategi for folkehelse og omsorg, hvor kapasitet, oppgaver og incentiver drøftes med særlig tanke på kapasitetsutfordringene vi vil møte i eldreomsorgen fra 2025.»

Forslag nr. 19 lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag, så raskt som mulig og senest i forbindelse med statsbudsjettet for 2016, om utvidelse av HPV-vaksineprogrammet i tråd med de foreliggende helsefaglige råd.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt. (Voteringsutskrift kl. 00.55.48)

Presidenten: Det votes over forslagene nr. 7 og 8, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 7 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om å starte innføringen av 1 times daglig fysisk aktivitet i skolen.»

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen styrke finansiering av skolehelsetjenesten og helsestasjonene, herunder øremerking av midlene til tjenesten for hele skoleløpet i en opptrappingsperiode.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og

Sosialistisk Venstreparti ble med 60 mot 44 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.56.06)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 5, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å innføre nasjonale rutiner for innrapportering fra politi og legevakt knyttet til rusrelaterte hendelser.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 58 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.56.23)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 6, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at det blir utviklet bedre og mer enhetlig alkoholstatistikk på nasjonalt og kommunalt nivå, og at man sørger for at taxfree-salget på ferjer innrapporteres og innarbeides i en nasjonal statistikk sammen med anslag for grensehandel og smugling.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti og Senterpartiet ble med 58 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.56.42)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 4, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjennomgå organiseringen og finansieringen av fastlegeordningen, med sikte på endringer som kan understøtte fastlegenes deltakelse i forebygging og folkehelse både i nærmiljøet og overfor den enkelte pasient.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslaget.

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Venstre og Sosialistisk Venstreparti ble med 55 mot 49 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.57.01)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen i det videre folkehelsearbeidet inkludere tannhelsetjenesten, og legge til rette for god kontakt og samhandling mellom tannhelsetjenesten og resten av helsetjenesten.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringa sørge for at norske kommuner og fylkeskommuner gjennomfører Ungdata på ungdomsskole og videregående nivå jevnlig, for å sikre informasjon om rusbruk blant unge.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en nasjonal strategi knyttet til folkehelseutfordringer for personer med nedsatt funksjonsevne.»

Miljøpartiet De Grønne har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 54 mot 50 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 00.57.22)

Komiteen hadde innstilt:

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at det utarbeides en helhetlig handlingsplan med konkrete tiltak for å fremme sunt kosthold i hele befolkningen.

Votering:

Komiteens innstilling til I ble enstemmig vedtatt.

Videre var innstilt:

II

Meld. St. 19 (2014–2015) – Folkehelsemeldingen – Mestring og muligheter – vedlegges protokollen.

Votering:

Komiteens innstilling til II ble enstemmig vedtatt.

Votering i sak nr. 13

Komiteen hadde innstilt:

Stortinget samtykker i at Helse- og omsorgsdepartementet får fullmakt til å gjøre endringer i løyvingane til dei regionale helseføretaka, kommunane og trygderefusjonane for legehjelp, psykologhjelp og fysioterapi frå 1. juli 2015. Endringane vil bli gjort på bakgrunn av forhandlingane med Den norske legeforening, Norsk Psyko-

logforening, Norsk Fysioterapeutforbund, Norsk Manuell-
terapeutforening og Privatpraktiserende Fysioterapeuters
Forbund.

S a k n r. 14 [00:58:03]

Referat

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble enstemmig vedtatt.

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.
Dermed er dagens kart ferdigbehandlet. Ber noen om
ordet før møtet heves? – Møtet er hevet.

Møtet hevet kl. 00.59.
